

Helmut Leckband

Krigsfange- lazarettet i Tamanskaja gaden

Skandia

Helmut Leckband
Krigslazarettet

HELMUT LECKBAND

Krigsfangelazarettet i
Tamanskajagaden

1973

Forlaget Skandia, N. A. Sørensen KG

FLENSBORG

Helmut Leckband: »Krigsfangelazaretet i Tamanskajagaden« er udgivet af Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, 1973. Tryk: Th. Laur-sens Bogtrykkeri A/S, Tønder. Skrift: Linotype Aldus. Omslag: Bent Rohde. © Studiefdelingen, Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg.

Forord

Denne bog handler om tretten måneder i et russisk krigsfangelazaret. Forud var gået 7 års soldater- og fangetilværelse, og der fulgte endnu 3 års ophold i russiske fangelejre. Jeg var blevet indkaldt den 11. 11. 1938 til den lovbefalede tjeneste i den tyske værnemagt, ligesom alle andre unge danske sydslesvigere. Til at begynde med gjorde jeg tjeneste ved Kavaleri Regiment 13 i Lüneborg. Allerede i august 1939 lå vores eskadron ved den polske grænse. Den 1. september i de tidlige morgentimer overskred vi som rekognosceringsafdeling for 30. Infanteridivision grænsen. Kort efter krigen i Polen forulykkede jeg og blev sendt tilbage til Lüneborg.

Efter en specialuddannelse kom jeg i september 1941 til 22. Luftlandedivision, der gennemførte gennembruddet ved Perekop til Krim-halvøen.

I marts 1942 blev jeg overflyttet til rekognosceringsafdelingen for 83. Infanteridivision i Mellemrusland. Med denne division oplevede jeg kampene omkring Smolensk, Welikije Luki og Welish.

I april 1944 blev jeg såret og kom over flere lazaretophold i Polen til Tyskland. Da jeg var rask igen, kom jeg på officersholdet i Ludwigslust. Derfra gik det til Stolp i Pommern, og jeg blev atter indsat i kamphandlingerne øst for Schneidemühl og derefter i gadekampe i selve byen.

Ved et udbrudsforsøg blev jeg den 20. februar 1945 om morgenen taget til fange af russerne. Fra fangelejren i Deutsch-Krone gik det til Posen og derefter til Tarnopol. Den 26. september indleveredes jeg derfra med tyfus til krigsfangelazarettet i Lwow (Lemberg), hvorfra jeg 13 måneder senere, den 26. oktober 1946, kom tilbage til min gamle lejr i Tarnopol. Det følgende forår var jeg undervejs i flere uger med en transport til en kulminelejr i Donez-bækkenet i nærheden af Stalino. Den 2. 11. 1949 blev jeg hjemsendt.

I det ordinære tog fra Hamborg nordpå, som også jeg benyttede, blev jeg af en dansk medrejsende orienteret lidt om de forhold, som menneskene i den nære hjemstavn nu levede under. Alt var jo blevet

helt anderledes. Da toget rullede ind på Flensborg banegårds perron, fik vi vinduet ned. Han kiggede efter uret, jeg efter eventuelle pårørende, der ville tage imod mig.

Klokken var elleve minutter over elleve og dagen den elvte i elvte 1949. Der var gået elleve år, siden jeg blev indkaldt. »Nu begynder karnevallet,« sagde den medrejsende og klappede mig på skulderen, »held og lykke!«

Jeg kunne kun nikke. Jeg evnede ikke at sige et eneste ord.

Soldatertrøje – krig og krigsfangenskab. Det hele begyndte, da jeg lige var fyldt 22. Nu var jeg over 33 år gammel. Og i sommerhalvåret 1937 havde jeg endda været 7 måneder i tysk arbejdstjeneste. Altså næsten 12 år af det, man kalder ens bedste år, var prisen for at hævde sin ret til hjemstavnen.

Spørgsmålet om, hvad der gik tabt for mig i de mange år, kan jeg ikke svare på. Der var jo så mange – også af vore egne – der delte samme kår som jeg. Mange af dem havde ikke den lykke at vende hjem. De hviler derude i fremmed jord – næsten over den halve verden. Men de lever i mindet!

Elleve år under slige kår sætter sine spor, ikke mindst de tretten måneder i »Uliza Tamanskaja«.

Jeg måtte skrive mig fri. Og jeg gjorde det straks efter min hjemkomst; til hovedpersonen valgte jeg navnet »Karl«; det er ikke et vilkårligt valgt navn, men navnet på et menneske, som jeg skylder umådeligt meget. Set med hans øjne har jeg genoplevet disse år og kunnet vinde afstand derfra.

I over tyve år lå det skrevne i skuffen. Gode venner »vækkede det af dvale« og ydede en stor indsats for at gøre bogen klar til trykning. Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig har påtaget sig udgivelsen; jeg bringer en hjertelig tak til studiefdelingens tilsynsråd og til professor Troels Fink, hvis råd og hjælp jeg ikke kunne være foruden.

Alt er foranderligt i vor tilværelse, og alligevel er der noget, som stadig vil have gyldighed – det, som mine først undrende, siden spørgende og registrerende øjne så fra et tilgitret vindue i »Uliza Tamanskaja« 1945/46 – mennesker og medmennesker. De blev mig en uvurderlig rigdom.

Flensborg, i marts 1973.

Helmut Leckband.

I.

Kold og grå ligger morgendisens over den russisk besatte, tidligere polske by Lwow. Spøgelsesagtigt aftegner de svage konturer af løgformede kupler og høje spir sig mod den disede himmel. Gennem de endnu mennesketomme gader slingrer en rødmalet sporvogn møjsommeligt af sted. Som druer på en klase hænger pjaltede skikkelser på trinbrætter og stødpuffer og klamrer sig krampagtigt fast.

Under viadukten forude står to russiske soldater med pelshuen på sned og maskinpistolen slængt over skulderen. De holder øje med sporvognen, der langsomt nærmer sig. Dens klokke klemter hæs og sprukken.

Russerne står ubevægelige. Skarpt fremstående kindben og smalle, skævt siddende øjne vidner om deres fjerne hjemstavn. Pludselig giver den ene et lille grynt fra sig og peger med hovedet mod en lille skare mennesker, der fra en sidegade drejer ned imod dem.

En vandrende kludebunke ville være den mest træffende betegnelse for denne samling magre og udtærede skikkelser, der støttende sig til hinanden kommer svajende nærmere og nærmere. Men det er mennesker - trods alt. Deres gang er sælsom. Den er ikke rytmisk, ej heller uden takt. Den er som en sagte duven mod et fjernt mål, der synes at vinke dem et eller andet sted forude. Alles blik er vendt mod dette mål - et punkt i verden, der ikke kan lokaliseres med ord, kun med tanker hos hver enkelt. Uden blinken stirrer disse øjne forbi alt og alle - disse store udeltagende øjne i de dybtliggende huler i grå og udtærede ansigter.

Forskellige af størrelse og skikkelse synes deres ansigtsudtryk at være så ens, som to dråber vand. Fælles lidelser har sat sit stempel derpå i skæbnetunge år, under en meningsløs krig.

Rødarkisterne veksler et par ord. Den ene stiller sig midt imellem sporvognsskinnerne. Hans maskinpistol peger med sit sænkede løb direkte på sporvognens rødmaledede flade. »Stoi«, brøler hans stemme og overdøver sporvognens raslen og klemten.

Hans kammerat er i mellemtiden gået over til menneskeflokken, der ligeledes er blevet stående ved den kendte kommando.

En russisk sanitetssergent, der var sendt som ledsager af fange-transporten, veksler et par ord med vagtsoldaten. »Tyske krigsfanger på vej til lazarettet«, siger han og peger med hovedet i retning af flokken, der tavs står og venter. Rødmisten stirrer gennem smalle øjensprækker på dem. Han åbner munden, som for at sige noget, men lukker den igen. Ét eller andet gør ham tavs. Hans blik glider fra et ansigt til det næste. Krigsfanger eller masseudtrykket i ansigterne er ham ikke nyt, tværtimod, han kender det kun alt for godt. Alligevel er her noget, som han ikke kan finde en passende forklaring på. Han vender sig brysk mod sergenten og siger »pascholl«.

Ved sporvognen er der opstået klammeri. En vildt gestikulerende gruppe polakker prøver at gøre vagten forståelig, at deres »pamaschko« er i orden. Men der nytter ingen parlamenteren. De må stille op i en række og defilere forbi ham én for én for at vise identitetskortet frem.

Midt i skrålet knalder et pistolskud, flygtende skikkelser søger dækning bag sporvognen for derfra at forsvinde hinsides viadukten. Soldaterne knalder løs med maskinpistolerne. I korte afhakkede bjæf hamrer de løs på de flygtende mennesker.

»Dawei – dawei kammerat«, råber sergenten og skynder på flokken. Naboskabet er blevet ham alt for farligt. Tøvende kommer flokken i gang. Bag dem står den forladte sporvogn under viadukten. Ellers er gaden som fejlet ren af et koldt og heftigt vindstød.

Vejen til lazarettet synes at være endeløs. Ofte vender sergenten sig og kigger vurderende på den svajende flok. Enkelte af dem ligefrem hænger i kammeraternes arme. Knokkelmandens le hænger over deres hoveder. Ubarmhjertigt, men tavst følger hans skygge deres vej. Han har tid – thi hans høst var i de sidste år mangfoldig.

Sergenten er meget bekymret. Det gælder om at få afleveret alle syge til lazarettet. De, der dør under transporten, bliver bogført på den tabsliste, der føres i deres sidste fangelejr. Var det endda afgjort dermed, ville skaden ikke være synderlig stor. Men hovedforvaltningen i Moskwa forlanger, at lange skemaer med utallige spørgsmål skal udfyldes. Diagnosen skal angives samt mange andre omstændigheder. Det kan nok gøre livet surt for en sanitetssergent, der uden lejrkommandantens godkendelse og vidnesbyrd ikke kan forfremmes til underlæge.

I de første måneder efter krigen tog man det ikke så højtideligt. Et par døde kunne nemt suppleres op med de mange, der stadig strejfede rundt som fredløse og alligevel før eller senere blev fanget.

Nu derimod havde forholdene forandret sig betydeligt. Fangerne var opdelt i lejre på tusind mand og blev nøje registreret. Alt dette gjorde det hele mere vanskeligt. Han kløede sig tankefuldt i nakken og skød huen frem i panden.

Usikker over, hvordan han skulle få dem fuldtallig afleveret, vendte han sig atter imod dem. »Buhdit kammerat – buhdit«, snart trøstede han dem.

De skrædede over en stor åben plads. To af krigsfangerne var det særlig galt med. Kraftsløse hang de i kammeraternes arme.

»Bazar« forklarede sergenten og pegede ud over pladsen. Som spredt med vilkårlig hånd lå de mange små, åbne boder og salgssteder ud over den store plads. Sværlemmede ukrainerkvinder sad eller stod foran deres udbredte tørklæder, hvorpå deres produkter var stablet. Der var ikke store variationer i det tilbudte. Æg, løg, smør og hjemmeskåret machorcha à 5 rubel per tandglas, »stachan«.

Tavse stirrede kvinderne på den mærkelige flok, der langsomt banede sig vej mellem boderne. Enkelte gav udtryk for medlidenhed. En ukrainerkvinde sprang hen til flokken og trykkede den ene af de segnefærdige et lille snehvidt franskbrød i hænderne. Han evnede ikke engang at holde det i hånden. Uberørt faldt det ned på stenbroen. Resolut stak hun det i hans hullede frakkelomme. En anden kvinde rakte dem nogle æg.

Sergenten sagde intet, skønt det var strengt forbudt for civilbefolkningen at komme i berøring med krigsfangerne. Måske håbede han, at en bid brød kunne give de svage kræfter nok til at klare det sidste stykke vej. Hellige enfold.

Han bliver mere og mere nervøs. Uophørlig genner han på flokken. »Dawei – dawei kammerat« dette ord, der som en piskesnert, ubarmhertigt smelder i og om ørerne på alle ufrie mennesker i østens uendelige rige. »Dawei – dawei!« Millioner af gange falder det som hagl mod deres trommehinder. Livet er blevet til »dawei!«

»Uliza Tamanskaja!« Sergenten råber det ud som en fanfare. For ham er det en forløsning – målet! Det er det også for dem, der følger ham. Gaden ligger foran dem – dels i ruiner, dels indrammet af høje, grå huse med tavse, nøgne facader.

Efter stilen at dømme kunne disse huse være bygget af østrigske arkitekter for mange år tilbage. Men glansen og skønheden er for længst slidt væk. Gadens brolægning er meget mangelfuld. Store bombekratre er nødtørftigt fyldt op. Kold og upersonlig ligger den foran beskueren.

Sergenten ånder lettet op. Endnu engang vender hans blik sig mod flokken – særlig mod de to svageste – så forsvinder han hurtigt ind i et af husene. Han ved kun alt for godt, at ingen af de tilbageblevne har den ringeste mulighed for at gribe flugten. Tavs står de lænet op mod huset og venter. De har lært at vente.

Iblandt dem står en middelhøj krigsfange med indfaldne kinder og overnaturligt store øjne. Han prøver på at få tankerne til at reagere. Halvt døsende læser han nr. 9 over den dør, hvor igennem sergenten var forsvundet. Forgæves prøver han på at forbinde noget fra fortiden med dette nital. »Karl«, mumler han til sig selv. »Du må ikke bukke under – du må ikke!« Tungen klæber til ganen og vil slet ikke makke ret.

Halvt ubevidst ser han bag vinduerne i huset hvidklædte skikkelser. Vinduerne er tilgitrede. Langsomt drejer han hovedet mod kammeraterne.

De to svageste ligger i gadesnavset og hiver efter vejret. De andre står apatisk lænet mod væggen og rører ikke en finger.

Med et ryk rives sløret for al denne elendighed bort fra Karls øjne; pludselig ser han det hele nøgent og virkeligt i al sin gru. Han lukker de brændende øjne og sender en stille tak til sin Gud, fordi hans kære derhjemme ikke ser ham i al den elendighed.

Græde vil og kan han ikke. Måneders lidelser og nedværdigelser glider stille og uophørligt forbi hans indre blik, men han blinker ikke med øjnene. Dybt inde i ham bor håbet – så uendeligt lille og gemt, men det spirer, båret af en urokkelig tro.

Han ser upåvirket på den tilskuerskare, der efterhånden har samlet sig omkring dem. Man ler og snakker, der ryges og spyttes. Man er blevet en ikke ukendt attraktion – efterhånden er fangeflokkene vokset i det uendelige – men det er nu engang interessant at stå og kigge på disse mærkelige fyre, der for slet ikke så lang tid siden endnu marcherede syngende gennem gaderne. Man skulle ikke tro, at det var de samme mennesker.

Pludselig bliver der røre i flokken. Ud af døren til nr. 9 kommer en kvinde i hvid kittel og lange sorte velpudsede skaftestøvler. Hendes blik glider undersøgende fra den ene til den anden. Da hun

endelig er færdig med sit første skøn, står hun et øjeblik og ryger tankefuldt på papyrossen.

»Läuse jest?« slynger hun pludselig spørgende ud over hovederne på flokken. Der følger intet svar, derimod en hylende og skadefro latter fra hele tilskuerskaren.

Hun vender sig truende mod dem og sender en syndflod af forbandelser og eder ind i flokken. Men hendes vredesudbrud generer dem ikke, tværtimod. De morer sig endnu mere og begynder at drille hende. Hun bliver aldeles rasende og søger et offer, som hun bedre kan magte. Uheldigvis kommer i samme øjeblik sanitetssergenten.

Med lynende øjne bruser hun ham i møde. Sin papyros slynger hun i hovedet på tilskuerne og peger anklagende på de to stakler, der ligger i snavset i deres sidste krampetrækninger.

Hun nægter at modtage dem. De er for hende så godt som døde. Færdig. Hun slår en streg i luften med hånden og vender sig om for at gå ind i lazarettet.

Sergenten, der troede den hellige grav vel forvaret, sætter sig fortvivlet til modværge. Ikke tale om. De er levende begge to – værsgo. Han peger ned mod dem og er lykkelig over, at begge endnu giver livstegn fra sig, så han kan slippe for at måtte registrere dem på fangelejrens dødskonto.

Kvinden, som efter alt at dømme måtte være en læge, kom farenende tilbage. Nu havde hun fuldkommen tabt besindelsen. Hun gestikulerede og skældte og smeldte med en tungefærdighed, der endda fik tilskuerne til at nikke anerkendende. Da hun endelig havde tabt vejret, forsvandt hun ind i huset med truslen om at vende tilbage med lazaretschefen, der nok skulle ordne sådan en snottet sergent.

Det skulle hun ikke have sagt. For ikke så snart var hun borte, så forsvandt sergenten også, men bare i modsat retning. Han havde valgt at tage flugten. Så måtte der ske, hvad der ville.

Tilskuerne viger ikke fra pletten. Man venter en sensation og er egentlig lidt skuffet over sergentens flugt. Nysgerrige stirrer de på døren til lazarettet. Da den lille tyksak atter viser sig, er der tavshed over hele linien.

Udeltagende står fangeklyngen og venter. Tid og begreber er blevet så uendelig ligegyldige. Alt svømmer væk i en døs.

Lægen er faldet i staver over noget. Med sammenknebnede øjne stirrer hun på de forkomne skikkelser for pludselig at vende sig

mod tilskuerne og overfuse dem med de værste forbandelser. Rasende stormer hun imod dem og løfter den lille fede knytnæve. Fråden står hende om munden.

Under hyl og latter trækker flokken sig tilbage. Ude af sig selv af raseri vender hun sig til fangerne og råber »dawei – dawei – pistræ« og puffer dem hen til døren. Hun skubber og knubser de forhutlede skabninger ind i den snavsede trappeopgang. Så render hun ud igen.

Sergenten var forsvundet. Tilbage i rendestenen lå de to sidste syge. Selv i sin stupiditet kunne hun indse, at de i hvert fald ikke kunne skubbes ind gennem døren. Rasende udslyngede hun eder og forbandelser i den retning, hun formodede sergenten var forsvundet. Så halede hun et par krigsfanger ud, der måtte slæbe de to ind i en slags forstue, hvor de blev lagt på gulvet. Den første udåndede, inden han nåede derind. Med lange skridt stormede hun ud af rummet for efter kort tid at vende tilbage med flere officerer og et par enkelte krigsfanger, klædt i tyske uniformsbenklæder og hvide kitler. Det var forhenværende militærlæger.

En af dem, en høj, mørkhåret mand, knælede ned ved siden af den døde. Hele resten stod i kreds omkring dem. Der blev røget mange papyrosser, og man kløede sig grundigt i nakken, alt imens kasketterne skubbedes frem og tilbage på de respektive hoveder. Der var ingen tvivl mulig. Man tænkte alvorligt og sikkert produktivt. Tøjet blev taget af begge, og den døde såvel som den halvdøde blev grundigt undersøgt – af krigsfangelægerne.

Endelig var en af russerne kommet til et resultat. Med papyrossen pegede han på en svag rød plet på den dodes maveskind og råbte »Tyfus jest?« Almindelig røre og hidsig mumlen i hele skaren. Man fjernede sig spyttende og gestikulerende. »Dawei sanitar« – og en bunke eder. To krigsfanger i lærredsunderbukser og i en blå forvasket kittel kom styrtende med en bære og slæbte den døde væk.

Tavse stod resten af den pjaltede flok i trappeopgangen og stirrede ind gennem den åbne dør med store vidtopspilede øjne.

Gennemrystet af en heftig feber og segnefærdig stod Karl lænet mod væggen. Hvad nu? Der var ingen, der tog notits af dem.

Hvor længe de havde stået, indtil der endelig kom en krigsfange for at beordre dem ned i kælderen, er ikke let at sige. Var det timer eller minutter. Alt var så uendeligt ligeegyldigt.

»Af med luserederne kammerater«, råbte den blåkitlede og svin-

gede en barberkost. »Om lidt bliver I skoldet og raget for hele ondulationen.«

Under lange ordstrømme sparkede han kludebunkerne sammen i et hjørne og gennede hele flokken ned i en sauna. Et par spande og sprukne emaljeskåle blev fyldt med vand, og renselsesprocessen kunne begynde.

Sikken et syn! Radmagre som øg stod de rystende udtærede skikkelser og tjattede vand på den snavsede krop. Vandet efterlod hvide striber ned af de lusforbidte legemer. Hofte og bækkenknogler strittede ud til siderne som garderobeknager hos de fleste af dem.

»Få skidtet væk, mand«, ivrede den ferme saunamester. »Hun slår dig fordærvet, hvis du ikke ligner en marcipangris.« Han kom slæbende med sæbeskål og barberkost og penslede løs på det første rystende offer. Han var berliner, hvem kunne ellers opretholde sådan en ordstrøm.

»Rasur a la Kurfürstendamm, der Herr«, kvækkede han og kradsede løs med en gammel barbermaskine.

»Vi klarer hele geschæften med ét barberblad«, fortalte han Karl og flænsede ublufærdigt løs over hele kroppen.

»Hun kan ikke lide hår«, betroede han den næste og indsæbede hovedet på ham med barberkosten, der lige havde afsluttet arbejdet i de nederste regioner hos Karl. »Deres sæbe her er af bedste kvalitet. Jeg er fagmand, forstår sig. Sikken et udstyr jeg havde med, da de nappede mig. Fineste Solinger-barberknive fra min forretning i Berlin. Tolv barberstole, ved du. Alt i chrom og glas«.

Han smaskede velbehageligt med tungen ved tanken og sendte en snavsetgrå sæbeklat med præcision i hovedet på den efterfølgende kunde.

»Jeg barberer også russerne. Med kniv naturligvis. Dem har de hugget. Klipning her er desværre uden kultur. Glat som en billardkugle hos de fleste.« Han slog beklagende ud med hånden ved tanken.

Endelig var den sidste færdig. Som plukkede høns stod de og rystede og skuttede sig i det halvkolde kælderrum.

Han så kritisk på dem. »Hm – jeg går op og melder klar til undersøgelse. Så får I undertøj med sløjfer og bliver fordelt på de respektive afdelinger. Mad får I ikke i dag. I er jo ikke tilmeldt, forstår I.« Han spankulerede af sted.

Tænderklaprende står flokken og venter. Nøgne og hæslige, ned-

værdiget og berøvet for alt. Ubevidst føler Karl på hovedet. Langsomt glider hånden over det ragede felt. Ubevidst stryger den atter og atter over de steder, hvor barberbladet har levnet små strittende hår. Andre står og gnider og kradser rastløs på de røde betændte lusebid, der findes overalt på kroppen. Han prøver på at fastholde en tanke, men alt glider jævnt og ustadigt forbi. Utallige billeder uden sammenhæng og mening. Hjernen virker ikke.

»Op i stuen med jer kammerater«, råbte berlineren og kommer farende med en geskæftig mine. »Nu går det løs!«

Alle kommer ind i rummet, hvor nu den sidste af de to døds-kandidater ligger. Man har i mellemtiden lagt ham på en bære. Et tæppe dækker nødtøftigt den magre krop. Ved vinduet står den kvindelige doktor i samtale med en tysk krigsfangelæge.

Staklen på båren har ikke langt igen. Rallende trækker han vejret.

De kender den mørke læge fra sidst. Tavs begynder han undersøgelsen af den første. Ved vinduet står den kvindelige læge og holder øje med hver enkelt af dem. Papyros efter papyros tændes og ryges i hastige drag. Engang imellem kommer hun nærmere og giver korte ordrer. En enkelt kniber hun i maveskindet og giver foragtelig slip igen. Hos næsten alle hænger skindet i rynker og poser.

Endelig er den sidste færdig. Lægen spørger, om de kan fordeles og danner så tre grupper. »Dawei«, smelder det ud fra hendes mund, og væk er hun.

»Kom så«, siger lægen træt. Karl bemærker, at han har sit hår i behold. Han har et indesluttet ansigt. Tavse følger de efter.

II.

Hver af dem havde fået udleveret et sæt lærredsundertøj med bændler. Det lugtede stærkt af klor. Åbningen omkring anklerne, håndleddene og halsen var lukket med en stiv sløjfe. Trods kuldegysninger og svimmelhed følte Karl pludselig, at hans tilværelse ikke mere hørte kludebunken til, men at han nu var gledet ind i et samfund, der trods al vilkårlighed alligevel havde bragt ham nærmere ind på noget, der lignede en menneskelig tilværelse. Erin-

dringen om hans første hospitalsophold som barn dukkede op, og han følte atter lidt af den spænding, som han den gang havde været i. Hvad ville der nu ske?

Opdelt i grupper blev de ført op i de forskellige afdelinger. Han selv kom til afdelingen for intern medicin.

En af blåkitlerne viste ham en ledig træseng. Det var den øverste af etagesengen lige ved døren. Halvforkullede nøgne bundbrædder var det eneste, man havde at byde på. »Din halmsæk kommer i eftermiddag, den skal først desinficeres efter din forgænger, han døde i morges«, forklarede blåkitlen og hev et tæppe over ham. Så forsvandt han.

Karl lå og så på omgivelserne. Stuen var proppet med hjemmelavede træetagesenge. Øjensynlig var sengene ofte gået gennem aflusningsovnen. De mange forkullede steder kunne tyde derpå.

Sengene var alle optaget. De syge sad eller lå og kiggede nysgerrigt på ham. Enkelte var dog så svage, at de knapt nok drejede hovedet. Alle var i den samme mundering som han selv, kun med den forskel, at de fleste syntes at være camouflerede med alle mulige nuancer af farver. Et typisk tegn på lang tjenestetid. »Hvor kommer du fra?« spurgte hans nærmeste genbo, en lang tynd fyr med uregelmæssigt voksende skægstubbe i et hulkindet ansigt. Hans lange spidse næse ragede ud over sengekanten, som et følehorn.

»Lejr 7«, svarede Karl og håbede ikke at blive frittet for mere. Han følte sig pludselig så uendelig træt og svimmel.

»Hvordan med mad, kunne I organisere noget?« ville den anden vide. »Var du på kolchos-kommando?«

»Nej, jernbanen«. Karl lukkede øjnene. Atter så han det billede, han helst ville glemme, denne uendelige strækning derude. Tunge sveller og jernbaneskiner, der skulle slæbes frem og tilbage, løftes op og ned med næsten de bare hænder. »Dawei – dawei«, skingrede det i hans øren. Fra om morgenen, når solen stod op, til langt ud på aftenen, kun afbrudt af højst en times middagshvil, når »vandvognen« kom. Sådan kaldtes den, en gammel vakkelvorn panjevogn med to store snavsede tønder på det smalle bræt. »Suppen«, en tyndtflydende grågrøn vædske af ubestemmelig smag med et par sølle kartoffelstykker og kapusta, som hvidkålen kaldtes, blev under vognens slingren holdt i ave af et trækors, der svømmede oven på denne ædelse, der ikke engang kunne kaldes værdig til svinefoder. 3/4 liter og dertil 2 spiseskeer malet majs kogt i vand

som »kascha«, det var dagens højtidelige øjeblik. Den store begivenhed »særmelding« kaldet, var en stump kartoffel i suppen. Den lykkelige ejer blev misundt af alle dem, der med stille forventning gang på gang, men uden resultat, havde rørt rundt i deres skål.

Og hvor mange gange var en tønne væltet fra vognen, så det kun gav halv ration.

»Dawei – dawei,« ubønhørligt og under slag og trusler vaklede man aftenen i møde. Det værkede i de udtærede legemer – det hele sejlede rundt for dem. Vægten af de tunge jernskinner gnavede huden af skulder og arm. Der fandtes ingen barmhjertighed. Enten piskede det ned fra himlen, eller solens stråler fik luften til at flimre og sveden til at drive ned.

Solen var for længst gået ned, når kommandochefen endelig standsede arbejdet. I er luddovne, I er sabotører og vil ikke arbejde, men vi skal lære jer. I kommer til Sibirien, I kommer aldrig hjem! Sådan hidsede han løs; sådan hviskede de civile russere, når de kunne se deres snit til at komme i nærheden af fangerne. I kommer aldrig hjem . . .!

Karl døsede hen med denne tanke. Alle spørgsmål blev ubesvaret. Den tynde trak næsen tilbage over kanten og stirrede mod loftet. M a d . . . mad, hamrede det i hans hjerne og i hans slunkne mave. Mad skreg tarmene. Vi er sultne, vor hele tankeverden drejer sig kun om mad, summede det over hele stuen.

Man ruskede ham vågen. Feberen gennemrystede hans krop. Han følte sig både varm og kold. Det var den høje mørkhårede læge, der stod ved hans seng.

»Kom ned min ven,« sagde han, »læg dig på bordet der.« Han trak bukserne ned på Karl og krængede skjorten op. Han pressede gang på gang den flade hånd mod Karls mave. Så følte han pulsen, så på tungen, undersøgte lungerne og sendte så bud efter den russiske læge. –

Der lød et vræl fra en af fangerne. Døren blev sparket op med et brag og ind stormede tre russiske officerer samt »soen«, sådan kaldte krigsfangerne den kvindelige tykke doktor, der havde modtaget dem.

Kolde, hårde øjne stirrede på Karl. Han lukkede sine og hørte fangelægen forklare noget på russisk. Det lød som en fjern snurren for hans øren. Nu prikkede lægen let med fingeren på Karls maveskind. Forundret åbnede Karl øjnene og så på dem. Russerne stod i kreds omkring bordet og så meget eftertænksomme ud. Kasket-

terne havde de skubbet langt tilbage i nakken. Altså tænkte de anstrengt over noget.

Den ene spyttede på gulvet med tilbørlig eftertryk og snerrede noget mellem tænderne. »Måske i morgen«, sagde en anden og sendte Karl et ondt blik.

Med fremskudt hoved og mave og skrævende ben stod de midt i stuen og lod blikket glide over den gespenstafdeling, der lig høns på pinde, fra varierende højder, ængsteligt og dels forventningsfuldt stirrede ned på dem. Så kom kanonaden med »Swinja – nix kultura« – mange eder – og som afslutning og tegn på foragt det traditionelle spyt. Med stormskridt for de ud af døren. Den blev slået i med et brag, der ikke kun satte dens fremtidige eksistens på spil, men også fik adskillige væggelus til at dale i styrtflugt med kalkledsagelse ned på de øverste senge, hvorfra de gik over til frontalangreb på de uskyldige ofre, der, når det kom til stykket, ikke nær havde så rigelig og udsøgt en ernæringsmulighed, som de selv havde.

Lægen stod og så eftertænksomt på Karl. Han bøjede sig atter ned over hans mave og udspilede huden mellem to fingre.

»Ja – ja min ven, så kan du atter hoppe i kassen. Har du smerter noget sted?« Karl rystede på hovedet. »Jeg er kun svimmel og træt«, sagde han.

Lægen gav ham et lille klap på skulderen og gik.

Det må være en østriger, tænkte Karl. Faktisk nåede denne tanke slet ikke ind i hans bevidsthed, så døsede han væk – bort i glemslens arme. Nu var han lykkelig.

Det hænder så tit for os mennesker, når vi er ude for sjælelig modgang, at vi føler, at nu er bægeret fyldt til randen. Nu kan vi simpelt hen ikke tage mere. Men hvem kender sig selv til bunds? Hvem kender sin egen sjælsstyrke, hvem kan måle sin egen dybde og fastlægge sin egen begrænsning?

Ydmygelse, nedværdigelse og legemlig og sjælelig overlast tvinger os i knæ. Det kommer gradvis, vægtigere og tungere, og vi synes, at nu brister det. Men atter og atter fanger vi os selv, tit og ofte uden at vi kan finde en forklaring på, hvorledes eller hvordan det var muligt. Der findes kun én forklaring.

Gud skabte verden og mennesket med alt levende på jord. Troen på ham og den faste overbevisning om, at det er det anker, der holder os, hvor dybt vi end synker i kval og fortvivlelse, giver en mening og et mål med alt.

Karl sov. Sikkert med den tanke i underbevidstheden, at nu var målet for prøvelserne nået. Nu måtte alt vende sig til det gode. Men det var kun begyndelsen til en vandring gennem et dødens rige, om man må kalde det således. Frygtelig i sin gru, storslået i den heroiske kamp for næstekærlighed mellem mennesker. Uforglemmelig med alle dets nuancer af ondt og godt, af drifter og menneskelig svaghed, sjælelig tortur og lykkelig genfødsel.

III.

Hvor længe han havde sovet, anede han ikke. Han vågnede ved slæbende skridt i umiddelbar nærhed af sin seng. Et glatraget hoved strøg i halvmørket forbi ham og forsvandt gennem døren. Kun svagt skimtede han konturerne af sine omgivelser. Hans lange genbo lå med optrukne knæ og snorkede med høj diskant. I den nederste etage sad to på hug i en ivrig samtale. Ubevidst lyttede han.

»... men jeg mener alligevel, at tres kaniner giver ligeså mange pølser, som en so på 300 pund.« »Sludder,« sagde den anden stemme, »du skal selvfølgelig tage en halv kvie til hjælp. Så kan du få to skinker, dejlige skinker kan du tro, desuden kan du lave spegepølse, blodpølse, sylte, af flommen laver du fedt. Jeg husker, da vi sidst slagtede derhjemme« – han smaskede med tungen...

»Jamen, kaninkød er meget finere«, kom det fortvivlet fra den anden...

»Hold kæft med jert svineri dernede«, brølede en tredje stemme arrigt.

»Man bliver jo forrykt af det pladder. Nu har I slagtet det svin og de kaniner og forarbejdet kødet hele dagen. Man kan ikke holde det ud.«

»Max har ret«, blandede en fjerde stemme sig i samtalen. »Vi havde derhjemme belgiske kaniner. Sikke kød.« Stemmen var sværmerisk.

Karl lå med halvåbne øjne og prøvede på at lytte, men lidt efter lidt gled stemmerne, som en monoton summen, forbi hans øren uden at han evnede at fastholde noget af det, hans kammerater var så fordybet i. Men han kendte jo alle disse emner alt for godt. Altid det samme... mad, mad og atter mad! Han selv følte hverken sult eller tørst mere. Han gad slet ikke tænke på mad. Det var

egentlig mærkeligt. Han forsøgte at spekulere på hvorfor. Derved døsede han langsomt hen og faldt i en urolig slummer.

Tidlig næste morgen blev han vækket af en blåkitlet sygepasser, der stak ham et termometer under armen. Der var livligt røre i stuen. Vandspanden blev slæbt ind. I bar overkrop stod nogle ved vaskebænken og tjattede sig med vand i ansigtet. De, der ikke måtte eller kunne stå op, blev vasket af kammeraterne. Stumper af gammelt undertøj blev brugt som vaskeklude. Renselsesprocessen var kort, men eftertrykkelig.

Resten af vandet blev sprøjtet ud på gulvet, hvorefter det blev fejtet med riskoste.

Så klatrede alle op i sengene og sad og stirrede forventningsfuldt mod døren. Det var et mærkeligt syn. Som gribbe sad de i anspændt holdning stirrende på det bytte, der om lidt med skraben og rumlen, skælden og smelden ville nærme sig.

Endelig blev døren revet op, og to sygepassere kom slæbende ind med en stor bulet blikbeholder. Det var, som gik der et elektrisk stød gennem hele forsamlingen. Grønne emaljerede skåle vandrede fra hånd til hånd med den dampende grynsuppe. Utallige øjne fulgte med sygelig opmærksomhed blikøsens rytmiske sving, når den med et plump dykkede ned i beholderen for atter at vende tilbage til overfladen, hvor dens indhold lynsnart blev observeret og diskuteret af samtlige indvånere i stuen.

»Den var ikke fyldt, han snyder«, skreg forskellige. Andre råbte ophidset: »Han skal røre rundt, vi får altid det tynde.« Der var en råben og skrigen, medens affodringen fandt sted. Ofte langede sygepasseren ud med øsen, der var fastgjort til en stump kisteskaft. Det hændte ikke sjældent, at en af patienterne trak sig hylende tilbage med den klæbrige vædske drivende ned ad ansigtet.

»Det er vores tur til at skrabe bunden,« blev der råbt i kor. »I har allerede sprunget os over tre gange!« Det haglede med skældsord, medens suppekommandoen baglæns trak sig ud af døren. Den ene, en kraftig fyr med lyse hornbriller over vandblå øjne, løftede truende en knytnæve.

»I bliver også sprunget over i dag, I forslugne halunker,« han var flintrende gal.

»Det katolske svin«, hylede forsamlingen. »Sådan én kalder sig for præst.« Det sydede i stuen, som var det en heksekedel. Omsider faldt de dog til ro og begyndte at røre rundt i deres madskåle for at vurdere indholdet.

Kun ganske få begyndte at spise, de fleste satte sig atter i afventende holdning.

»Prøv at se«, sagde Karls genbo og viste indholdet af kasserollen, idet han med skeen lod noget af suppen plaske ned i skålen.

»Man skulle tro, at de skød grynene enkeltvis gennem gryden med et maskingevær. Du kan tro, kokkene er tykke og fede. De æder alt det tykke selv. Jeg har set det. Og så kalder de sig for kammerater.« Han udstødte et hånligt grynt.

»Hvad venter de på?« spurgte Karl.

»Brød og sukker.« Hans lange næse vibrerede af spænding. Atter blev døren revet op. En russisk sygeplejerske kom ind ledsaget af en sygepasser, der bar en bakke med brød skåret i 200 grams portioner. Stuens ældste tog imod.

Sygeplejersken gik rundt i stuen. Hendes finger gled hen over kanten af sengene. »Swinja«, skreg hun og smurte snavset i hovedet på ham, der lå i sengen.

Hun var lille og korthalset, havde en fyldig barm og et væld af krøller på det store kantede hoved. Stemmen var hæs og staccato. Hendes øjne for rundt, evig på jagt efter noget nyt. Hun havde ikke noget ondt blik, men så nærmest ud, som om hun i det stille morede sig over noget.

Næppe var de ude af stuen, så begyndte rabalderet igen.

»Det er min tur til at få endestykket,« råbte den ene. »Det er løgn, du fik det i går,« hylede en anden. »Frem med vægten,« lød det i kor.

Heinz, der af stuen var valgt til formand, kom omstændeligt frem med den hjemmelavede vægt, bestående af to blikdåser, der hang i snor på en trævægtarm. Under tavshed blev den hængt op på et langt søm, hvorefter man tog en træklods, der var blevet vejet i køkkenet og afbalanceret til 200 gram.

Sekstogtredive gange vejede og filede man på portionerne, indtil endelig alle sad med deres brødstump i hånden – ikke tilfredse, men dog klare over, at retfærdigheden var sket fyldest – så nogenlunde da!

De nyankomne fik først brød fra om middagen. Altså lå Karl og så på den forestilling, der nu løb af stablen.

Fra alle mulige gemmer blev der halet hjemmelavede knive frem. Andagtsfuldt skar enkelte deres portion i fine skiver. Så strøede de et fint lag sukker på. Hele sukkerrationen bestod af en glatstrøget teske, så fordelingen på brødet blev næsten foretaget

med matematisk nøjagtighed. Tre skiver med sukker var en præstation. Resten blev skåret i fine terninger og dypet ned i suppen for derefter atter at spidde på kniven og fortæres med alle tegn på velbehag. Sukkerbrødet var dagens clou.

De mere grådige og forslugne fortærede brødet i tre mundfulde og slubrede suppen væk, inden de andre havde fået begyndt. Det hele var et øjeblikks sag. Derefter sad de og skulede ondt til de nydelsessyge, der fabrikerede appetitvækkere med en given sig hen deri, som næsten grænsede til perversitet.

Nogle ganske få havde dannet en sammensværgelse. De hjalp hinanden til at opnå den åndelige styrke, der skulle til for at kunne gemme hele rationen under halmpuden. Med sammenknebne læber og ansigtsudtryk, der lignede Schylocks, der skal af med et pund kød, lå de ret op og ned og stirrede mod loftet. Stive som pinde med tegn på alle de kvaler, det kostede at bekæmpe lysten til at sluge hele rationen. Men de holdt ud til middag. Så modtog de deres middagsration på 300 gram, der vandrede samme vej, for så om aftenen at starte med forløsningen af de helvedes kvaler, de dagen igennem havde lidt. De spiste det hele på én gang. Hele resten af stuens indvånere led tantalus kvaler og søgte at beskæftige sig med alt muligt andet for at blive fri for at se dette ædegilde. Kun de heldige, der havde så raffinerede skjulesteder, at de upåagtede kunne følge med, slugte med øjnene hver bid, der fra kniven vandrede ind i mundene på de standhaftige. Synet fik deres tarme til at vride sig i smertefuld krampe. Men deres øjne slap ikke et sekund bordet, hvor de andre svælgede i livets goder. Tit lyste der mord ud af disse øjne.

Det var allerede et godt stykke hen på formiddagen, da der pludselig blev skrålet »Giv agt!« og alle for til sengs for der at blive liggende stive som pinde.

Døren blev sparket op på vid gab og ind brasede to russiske officerer samt krigsfangelægen, der åbenbart var afdelingslæge her. Sidstnævnte havde en liste i hånden og med den som vejleder gik de fra seng til seng. Enkelte steder måtte lægen forklare en hel remse for derefter på et nik af den ene officer at lave et kryds ud for navnet på den, der lige var på tur.

Nu standsede de ved Karl. »Kak familia?« råbte den ene, medens den anden rev tæppet til side. De kiggede på hans mavekind, han måtte række tungen frem og sad oprejst i sengen stadig med tungen ud af halsen, medens de studerede febertavlen. De

snakkede en hel del og kradsede sig i nakken, indtil den ene nikkede, og lægen lavede sit kryds på listen.

Endelig marcherede de ud igen. Der lød et lettelsens suk fra hele forsamlingen og så smededes rygterne! Det summede som i en bikube.

»Har han sat et kryds ved mig?« Den lange næse fra naboskabet stak spørgende i vejret. Karl anede det ikke. Han sad sløv og fortumlet i sengen.

»Så svar dog mand«, skreg den anden. »Kvaj!« snerrede han skuffet, da svaret udeblev.

»Vi kommer hjem,« jublede en anden, der var helt sikker på, at han havde fået det eftertragtede kryds.

»I bliver transporteret videre ind i Rusland til et hospital,« råbte en anden. Han var sikker på, at der ikke var gjort nogen anmærkning ved hans navn.

Afdelingshjelperen kom ind i stuen. Han blev overdænget med spørgsmål fra alle sider. Efter ansigtsudtrykket at dømme vidste han noget, men tav.

»Sig det da for pokker,« råbtes der, og selv de svageste strakte hals.

»Han ved intet, han skaber sig bare,« råbte andre forarget.

»Så å — —.« Hjelperen nød situationen med velbehag. Han lagde ansigtet i højtidelige folder, som havde han lige modtaget en depeche direkte fra Stalin personlig. »I eftermiddag kobles der to lazarettovogne til det ordinære tog til Berlin. De, der har fået kryds på listen, sendes hjem, da deres tilstand ikke kan forventes at bedre sig foreløbig.«

Sikke en ballade! Der blev skrevet de mærkeligste papirslapper med hilsner, der skulle overbringes af de heldige.

»Du kommer jo med,« sagde den langnæsedede. »Jeg ved ikke, hvor mine pårørende befinder sig. Vi boede i Schlesien. Men her har du navnet og den adresse, vi engang havde. Finder du dem, så hils og sig, at det går mig fantastisk godt. Sig, at vi bliver fodrede som svin, så jeg nok sprækker, inden jeg når hjem.« Så vendte han ryggen til Karl og lukkede øjnene.

Et sted henne ved vinduet var to kommet op at slås om en lap papir, der var brugt til at tætte vinduer med. Det kunne bruges som brevpapir, og nu mente begge at have ret til det. Enden på visen blev, at de kom til at rive det i stykker. Nu lå de og klamrede sig til hinanden og hvæsedede som hankatte. I grunden var de lige

slappe og afmægtige begge to, så det var nærmest en formsag at slås. De havde såmænd lige kræfter nok til at knække de lus og lopper, der generede dem.

Der var faldet stilhed over stuen, og hver lå med sine egne tanker. De heldige lå på ryggen med vidtopspilede øjne, der gav genskær af en salig glæde over det gensyn, der ventede dem. De uheldige lå sammenkrøbet som et spørgsmålstegn. Og det var måske typisk nok. Thi for dem tegnede fremtiden sig virkelig som et stort spørgsmål. Bitterhed, angst og skuffelse lå gemt bag de lukkede øjne.

Værst var det for dem, der ikke anede, om de var med eller ej. De gik fra den ene til den anden og frittede og bad, om ikke netop vedkommende havde set deres navn med et kryds på listen. De tryglede og truede og hengav sig i en sikkerhedsfølelse om, at de selvfølgelig selv havde set lægen sætte sit kryds, for i næste øjeblik at fortvivle over, at han ikke havde gjort det. De var helt ude af sig selv.

Karl lå og prøvede på at samle tankerne om dette ene – du kommer hjem! Trods alle anstrengelser kunne han ikke koncentrere sig. Netop som han mente, at nu så han toget glide ind på den hjemlige banegård, og han prøvede at se sine kære på perronen, så gled det hele væk for ham i en let tåge, hvor han ikke kunne trænge igennem. Gang på gang nåede han til det samme punkt og var næsten ved at fortvivle, da der atter var spektakel ved døren.

Den stod på vid gab og denne gang kom en hel hær af uniformer og hvide kitler ind i stuen. De standsede ved hans seng.

Inden han rigtig var klar over, hvad der var sket, stod han splinternøgen midt på gulvet. I en kreds omkring ham stod russiske officerer, tyske læger og »soen«.

Han måtte trække vejret dybt utallige gange, imens både russerne og lægerne lyttede til lungernes funktion. Om det så var »soen«, så lagde hun sit store lyserøde høreorgan til hans ryg og så medicinsk ud. Hendes tykke kinder hang i andægtige folder, og øjnene syntes at kigge i en ret vinkel på halvfems grader gennem Karls lunger.

Det svimlede for hans øjne, da man endelig lagde ham på bordet for at skride til den vertikale undersøgelse. Den var lang og eftertrykkelig. Man prikkede med fingrene, kneb og knipsede, som lå der støvfnug på hans mave. Så kiggede man på afstand og kradsede sig i nakken og skubbede kasketterne frem og tilbage.

Hele undersøgelsen var foregået i tavshed, men nu blev den brudt.

»Tyfus abdominalis!!« Det lød som en fanfare i stilheden.

Karl kom i et nu til bevidsthed. Han så navnet som var det skrevet i flammende bogstaver! Lægernes alvorlige blikke og afskyen hos russerne. Han lukkede øjnene – og nu så han dem alle, alle de derhjemme. Billedet af hans kone så lyslevende, som aldrig tilforn. Uden at ordet blev sagt, vidste han, nu gælder det liv eller død.

Kære Gud – – jeg vil leve; tanken og bønnen formede sig til ét i hele legemet. Det var, som koncentrerede al hans energi sig på det punkt. Viljen til at leve!

»Soen« startede. Det var nærmest, som havde hun tyfus. Hun for rundt og gav ordre i en køre. »Clori«, infektion og hvad dertil hører strømmede ud af hendes mund. »Lysol« var det sidste Karl hørte fra hende, inden hun stormede ud. »Clori!« havde alle de andre russere råbt, inden de med forøget tempo havde forladt lokalet.

De slæbte spanske vægge af snævsetgrå lærred frem, de strøede »Clori« og smed den underste beboer af etagesengen hovedkulds ud. De lukkede ham hermetisk ude fra omverdenen. Kun lopperne og enkelte lus holdt forbindelsen med den ensomme ved lige. De brød sig pokker om »Clori og Lysol«.

Streget, selvfølgelig streget fra hjemsendelseslisten. Men indført som nr. ét på hospitalets infektionsafdeling under tyfussyge. Det var det første levende tilfælde i hospitalets historie. Følgelig var der ingen isoleret tyfusstue, den skulle indrettes samme dag.

Vanskeligheder eksisterer ikke i Rusland. Problemer bliver løst – udadtil – indadtil varer det altid lidt længere.

For Karl havde det formet sig i den omvendte orden.

Udadtil så han den midlertidige isolation. Indadtil havde han isoleret sig med alle de midler og kræfter, et menneske kan opbyde, når det i fortvivelse gør sin sidste indsats.

Her begyndte faktisk »Uliza Tamanskaja« – en lang gade med nøgne grå husfacader, der dog gemte så meget bag sine lappede vinduesruder. En gade, hvor brolægningen på forskellige steder var revet op af hylende bomber og granater i en meningsløs krig. Den var lappet igen. Men i regnvejrsdage stod vandpytterne længe i dens ujævne flade. De kunne synes mørke og trøstesløse. Men i dagens sollys glitrede og blinkede de i det fineste farvespil og gav

genspejling af livet, som det leves i hverdagens rytme i sorg og glæde. Først kun anet, men siden betragtet og skønnet og vurderet fra et tilgittret vindue, der blev porten fra fængsel til livet. I grunden kun et lille kighul for den, der ser flygtigt igennem det. For den, hvis længselsfulde blik fra årle morgen til sildig aften har spejdet gennem jerngitret, blev det en åbning til at iagttage livets gang, der sprogligt set var ham fremmed, men i så meget andet var ham fortrolig. Det kunne lige så godt være en anden gade.

IV.

En blåkittel hængte en gammel russisk uniformsfrakke over ham og førte ham over gårdspladsen gennem en tunnel ind i et tilstødende hus. I en lille, hvidkalket stue stod en af de sædvanlige træsenge. Ellers var værelset nøgent. Der var hundekoldt.

Tænderklaprende krøb han sammen under tæppet og prøvede på at gøre sig fortrolig med tanken om, at hjemrejsen var bleven et fata morgana. Forbi – forbi klang det i hans øren. Han overmandede den hulken, der absolut ville trænge igennem. Angsten for den sygdom, der havde ramt ham, tog overhånd. Han blev lysvågen. Hvad nu?

Hvorvidt han af naturen var tapper, var svært at sige. Seks lange års krigstjeneste havde slidt grundigt på nerverne. Partisanfrig og skyttegravene i det endeløse Rusland i fire lange år havde præget ham på en egen måde. Det havde givet ham mulighed for at vurdere sig selv under alle forhold. Vagtsomheden over for en fare fra et ubestemt sted kunne få ham til at handle lynsnart og under anvendelse af alle reserver for at kunne gardere og forsvare sig i et nu.

Har man erkendt en fare, er det ingen fare mere i ordets egentlige forstand. Nu var der dog den forskel, at han ikke kendte fjenden til bunds, men han vidste, at den hjælp, der fra lægerne kunne gives ham i form af medikamenter, ville være forsvindende lille. Der var mangel på alt i enhver retning. Her måtte altså arbejdes med det primitive, det der var for hånden. Med disse tanker mobiliserede han sig selv, og således fandt en ung hjælpelæge ham, da han skulle se på det nye tilfælde.

»Nå min ven,« sagde lægen og så på ham med smilende øjne.

»Du er nok klar over, at du er lidt af en sensation her. Første levende tilfælde. Det forpligter, ved du nok.«

Karl prøvede på at smile. Lægen havde et meget ungt og åbent ansigt. Han så ud til at være god. Det kulsorte hår strittede kækt på hans hoved. Han bevægede sig hurtigt og målbevidst. Han er sikkert dygtig, men meget ung, tænkte Karl.

»Er det vanskeligt at slippe igennem?« spurgte han lægen.

»Nej, man skal bare gøre, som vi siger og i øvrigt være stædig. Så stædig du kan.« Han lo. »Her har du lov til at være det – på en fornuftig måde naturligvis.«

Karl nikkede og bed sig i overlæben.

»Første og sidste regel er, at du spiser,« sagde lægen. »Det vil volde dig store kvaler. Men det er afgørende for, om du slipper igennem eller ej.« Han så alvorligt på Karl. »Du forstår, hvad jeg mener. Det nytter ikke, at vi leger kispus med hinanden.«

Karl forstod.

»Afdelingslægen hedder dr. Brix, mig kalder de »Fips«. Russerne siger også – den lille doktor«. Han nikkede og forsvandt.

Skumringen faldt på. Karl kunne regne ud, at han lå i stueetagen, ud mod gaden. Enkelte køretøjer skrumpede forbi. Han kiggede ud af vinduet. Det var tilgittret med et svært jerngitter. Ovre på den anden side af gaden så han en grå husfacade med mange vinduer. Det var en stor kasse. Han prøvede på at sammenligne den med noget han kendte derhjemme fra. Lidt lighed var der egentlig med et sted, hvor han engang havde boet som dreng.

Pludselig sprang en høj flamme op midt i ét af vinduerne på den anden side. Rædselsslagen tænkte han, at der var ildløs. Dog mærkværdigvis holdt flammen sig i en konstant størrelse på cirka 40 centimeter. Den blafrede og slikkede ud i luften og gav et mærkeligt genskær på væggene. Skikkelser bevægede sig frem og tilbage, men øjensynligt uden at bekymre sig om den.

Han lå og stirrede ind i flammeskæret og syntes pludselig, at han fornemmede en dejlig varme. Så døsede han hen.

Sent på aftenen vågnede han ved, at der blev talt i umiddelbar nærhed af ham. »Fips« og en høj, bredskuldret læge med bølget hår og store lyse hornbriller stod ved hans seng.

»Nål kejser Karl,« sagde han. »Du har altså ingen lyst til at banke sten mere, men vil rekreere dig lidt hos os«. Han lo over hele ansigtet.

»Det er også et fint sanatorium her, kan du tro. Vi gør alt for at

stable dig på benene igen for at du kan tjene mange rubler og blive en Stachanowsky, inden du rejser hjem fra dette herlige land.« Han skævede op til en lille elektrisk pære under loftet, der gjorde spagfærdige forsøg på at oplyse rummet. Det mislykkedes dog fuldstændigt.

»Se«, sagde han og truede med fingeren, »hvis du havde holdt dig borte fra disse gode mennesker her, så havde jeg kunnet se din forslugne mave og fastslå, om det er lusene, der har bidt sig fast i dit maveskind eller de hersens pletter med det fine latinske navn er ægte.«

Han krængede Karls skjorte og benklæder ned og prøvede på at se pletterne, men forgæves.

»Hm, det amerikanske jernbaneaggregat fodres åbenbart også med kapusta, siden det ikke leverer mere strøm. Eller også er russerne i restance med lejebetalingen. Hvad skal vi dog gøre, når det er slidt op.«

Han så opgivende på »Fips«.

»Så må du kravle på potte efter lugten«, lo han og pegede med hovedet hen i det ene hjørne af stuen, hvor Karl så en spand stå, med lokumsbræt og paplæg. Den havde han slet ikke lagt mærke til.

»Tja«, han pudsede sine briller med et snehvidt lommetørklæde. »Du har jo bestilt enkeltværelse med w.c. og bad.« Og rigtignok stod der en vaskebænk med blikfad og »Clori-dåse« ved siden af.

Karl var klar over, at det måtte være blevet bragt ind, medens han havde sovet.

Begge læger var gået hen til vinduet og kiggede op langs den anden husfacade. De snakkede ivrigt sammen og vinkede til en eller anden, som Karl ikke kunne se. Han kunne ikke forstå, hvem de mon kendte derovre. Men han var også alt for træt og ør i hovedet til at være nysgerrig.

Kort efter forsvandt begge med et godnat.

Flammen fra den anden side brændte stadig. Det var mærkeligt. Han måtte huske at spørge dem næste morgen, hvad det kunne være.

Længe lå han og stirrede ind i flammen, så længe, at øjnene begyndte at smerte. Så tog feberen for alvor fat. Stille og ubarmhjerterigt arbejdede bakterierne sig fremad i hans legeme. Voldsomme kampe udkæmpedes i hans krop. Alle kræfter mobiliseredes mod denne rovgridske fjende, men den vandt terræn, ubønhørlig og sikker.

Karl begyndte at fantasere.

Han var i luftkamp. Med sin Jager styrkede han gennem skydækket ned på en gruppe knaldrøde maskiner. Han trykkede på alle knapper og jog i svimlende fart forbi dem for at lave en looping og atter overdænge dem.

Nu blev han beskydt. Flammende røde og blå prikker dansede for hans øjne. Atter og atter gik han til angreb. De faldt i store spiraler én efter én. Han var i hælene på dem ustandselig. Lige inden de nåede jordoverfladen, trak han rorpinden og steg elegant op mod den blå himmel.

Pludselig et brag og et ildhav. -- Så blev alt mørkt. Han faldt og faldt og mærkede så et hårdt slag mod hovedet.

Badet i sved vågnede han og fandt efterhånden rede i omgivelserne. Med overkroppen hang han ud over sengekanten. Besværligt kom han op og orienterede sig ved hjælp af den svagtbrændende pære.

Længere frem på natten syntes han at se den høje læge stående ved fodenden af sengen. Han skimtede svagt de lyse briller. Lidt efter dukkede »Fips« op ved hans side sammen med en blåkitlet medhjælper, som Karl endnu ikke havde set.

Mon de snakkede om ham? Han døsede videre og mumlede noget. Lægen nikkede, men det forekom Karl så langt væk, at han ikke fornemmede, om der blev sagt noget til ham. --

Om morgenen, da hjælperen kom ind for at tage temperaturen, sad Karl sovende på spanden. Hovedet hvilede på de korslagte spidse arme. Hvor længe han havde siddet der, var vanskeligt at sige. Han var iskold over hele kroppen. Dinglende og ravende lod han sig føre i seng og fik termometret stukket under armen.

39,8 noterede hjælperen og forsvandt.

Noget senere kom suppedunken buldrende med dens to ledsagere. En satte den grønne kasserolle ved siden af sengen med den dampende grynsuppe. Så forsvandt de. Lidt efter kom »Fips« med brød og sukker.

Hans muntre morgenhilsen og glade ansigt lokkede et smil frem på Karls ellers fraværende ansigtsudtryk. Han blev nærværende og begyndte omstændeligt at spise suppen.

Den var næsten ikke til at få ned. »Fips« nikkede opmuntrende og kiggede på febertavlen. Han fløjtede svagt og lavede store øjne.

»Hm -- ikke dårligt for en nybegynder.« --- Kampen var begyndt! Dagene gik -- og nætter blev til dage i en uendelighed. Fe-

beren rasede. Den rev og sled med en uhyggelig voldsomhed. Over tre uger var Karl næsten uafbrudt bevidstløs.

Lægerne kom og gik. Kun ganske enkelte gange skimtede han som i en tåge deres ansigter.

De var meget små syntes han. Den lille stue var blevet til et uendeligt rum. Alt blev fjernere og fjernere.

Først tabte han hørelsen, derefter taleevnen. Til sidst svandt også synet. Hovedrystende stod dr. Brix og »Fips« ved hans seng.

»Hvor er mennesket dog en mærkelig skabning«, mumlede »Fips« og stirrede på det feberopsvulmede ansigt.

»Tre gange om dagen sætter vi ham op i sengen og formelig hælder maden ind i hans åbne mund. Han klynker og laller, men han sluger og bliver ved med at sluge. Og det med den temperatur. Han er et stædigt asen.«

Tavse stod de og overvejede.

»Havde vi dog bare noget, der kunne styrke hjertet.« Dr. Brix strøg sig træt med hånden over ansigtet. »Det er jo begrænset, hvor længe hjertet kan tåle den belastning.« Han gjorde et ærgerligt kast med hovedet. »Ellers går han kaput.«

En sygepasser kom ind. Han gik hen til sengen og fugtede Karls læber med en våd klud.

»Smør læberne og tungen ind med glycerin,« sagde dr. Brix og kiggede på de sprukne læber og tungen, der lignede et skørnet stykke læder.

»Han griner af os hver morgen, når vi giver ham en kold afvaskning. Det er ligesom om han nyder det«, fortalte sygepasseren. »Da han endnu havde mælet, sang han næsten dag og nat alt imellem hinanden, så vi har tit stået og moret os over ham. Mon han i civillivet har noget med musik at gøre?«

Lægen trak på skulderen og smilede. »Jan Kipura er han sikkert ikke. Men en syg kan i febevildelse lave de mest mærkelige ting.«

»Slipper han igennem«, spurgte lægen.

»Hvis ikke han snart hopper ned fra den feberkurve – næppe. Det er forbavsende, men han har overlevet fire, den splejs, i den tid han har ligget her. Det er ikke altid de robuste og kraftige, der er de mest sejlivede.«

»Nowikowa har i dag været her og set på ham. Hun var imponeret over, at han stadig var i live,« sagde »Fips«. »Hun sagde noget om, at hvis han slipper igennem, så var han den rette til at passe og pleje de syge i tyfusafdelingen.«

»Jeg vil se, om jeg ikke kan få noget glukose og strophantin af hende. Hun er faktisk den eneste, der kunne hjælpe os. De har bestemt noget på hovedapoteket.«

»Jeg har noteret alt, hvad vi nødvendigvis skal have af medikamenter, dersom vi ikke skal stå og se dem krepere alle sammen,« sagde »Fips«.

»Ja, vi noterer og skriver lange lister,« knurrede dr. Brix indædt, »men hvad nytter det. – Se nu til ham der. Med de reserver han havde i behold var der ingen tvivl om, at vi havde fået ham igennem. Nu jonglerer vi hele tiden på kanten af den ringe mulighed, hans egen konstitution har i reserve. Det er værre end hasard.«

De gik.

Karl anede ikke noget om den ringe mulighed, der endnu var tilbage for ham i denne jordiske verden. Han lå på ryggen med knæene trukket op og havde det herligt. Han fantaserede.

Stejlt hævdede det isklædte bjerg sig mod himlen. Det var biden-de koldt. Men han frøs ikke i sin varme pels. Halvt oppe havde han indrettet sig et praktisk lille ekspeditionskontor. Fra de store vinduer havde han en pragtfuld udsigt over det hvide, uendelige landskab, der takket være solen glitrede og perlede i alle regnbuens farver. Lige ved bjergets fod gik autostradaen forbi. Det hele var så centralt, som det vel kunne være. Han smilede lystigt ved tanken om dem derhjemme. De skulle bare se ham her. Trafikken over autostradaen voksede med rivende hast. Forretningen blomstrede. Oprømt tog han den kimende telefon. Hans ansigt stivnede. Hvad var det?

Unormale temperatursvingninger – isen smeltede i rivende hast. Autostradaen druknede. Hvordan skulle han dog komme væk. Han smed rædselsslagen telefonen og stormede hen til døren.

Langt borte hørte han den summende lyd af en stor lastvogn, der nærmede sig med stor fart. Det var en redning! – Nu svingede den omkring bjergets fod.

Han stod deroppe og svingede med armene og råbte og skreg. Den standsede lige foran hans kontor.

Jeg kommer – jeg kommer – skreg han og stormede ind i kontoret for at redde pengeskabet. Der lå telefonrøret stadig på bordet. Apparatet ringede i en køre. Han ænsede det ikke, snappede pengeskabet og sprang hen til døren.

Men hvad var det! Den store hvide lastbil med de ildrøde bogstaver på siderne begyndte langsomt at køre. Ville de køre fra

ham? Råbende og skrigende sprang han ned ad de glatte trapper. Gang på gang snublede og faldt han. Pengeskrinet tabte han. I store hop rullede det ned ad skrænten. Endelig var han nede på vejen. Han løb og løb. Hulkende af fortvivlelse. Vognen kørte fra ham. De ville ikke vente. Slagen af panik stod han på den uendelige autostrada og så den røde baglygte forsvinde i det fjerne.

Langsomt vendte han ansigtet mod bjerget. Han stivnede af skræk. Bjerget sank sammen i sig selv. Først langsomt, så hurtigere og hurtigere. Vandet frådede og skummede og bruste ham i møde. Med et rædselsskrig svingede han armene i vejret. Det brusede og fossede omkring ham. Han følte sig løftet af en uimodståelig kraft – slynget i luften – forbi-forbi. Alt blev mørkt omkring ham!

»Fips« sad ved hans seng og tog pulsen. Franz – det var sygepasseren – stod ved fodenden med spanden og en klud og stirrede spændt på lægen.

»Spring op til dr. Brix og bed ham komme ned med det samme – men hurtigt,« sagde han. Franz sprang af sted.

»Fips« lagde øret på Karls hjerte og lyttede.

Så kom dr. Brix. Et hurtigt blik på »Fips«. »Damper han af?«

»Pulsen er meget svag og uregelmæssig.« »Fips« trådte tilbage og lod overlægen komme til.

Han orienterede sig ganske kort.

»Hurtigt en plaskvåd klud, så kold som muligt,« kommanderede han. Så greb han Karl under ryggen, rejste ham op og klaskede den kolde drivvåde klud lige under lungerne på ham.

Det gav et chok i Karl. Han klynkede svagt. Overlægen krængede skjorten op på ham og knappede sin kittel op. Så begyndte han at massere fast og rytmisk. Han bandede alt imens over de forbi-strede mangler af både det ene og det andet.

Endelig rejste han sig. »Afløs du mig lille doktor. Jeg prøver på at få fat i Nowikowa.« Han skyndte sig ud af døren.

Tavs og ihærdigt masserede »Fips«. Franz afløste ham en kort tid for så atter at lade »Fips« klemme på.

»Han kan få en kollaps, hvad øjeblik det skal være. Sådan et forbandet skidt,« skældte »Fips« og tørrede sveden af panden.

Døren gik op og ind kom overlægen med den russiske cheflæge for epidemifdelingen. Hun var en smuk, statelig skikkelse. Det kulsorte hår indrammede et regelmæssigt ansigt med mørke, klare øjne. Kindpartiet syntes måske lidt for kraftigt, men virkede ikke

uskønt. Hendes mund var smukt formet.

Noget, der kunne ligne deltagelse prægede hendes ansigt, da hun trådte hen til sygesengen. Overlægen forklarede i korte træk sygdomsbilledet og fremfor alt, hvad der var absolut nødvendigt, dersom der overhovedet skulle kunne reddes noget. Han talte flydende russisk.

Tavs hørte hun på ham. Hendes kald som læge havde i øjeblikket overhånd. Hun så ikke en af de forhadte »nemez«, der havde ødelagt hele hendes familie. Dræbt hendes forældre. Slæbt hendes to brødre i fangenskab og slaveri og brændt deres fælles hjem. Hun havde glemt hin frygtelige nat under et bombardement, da hun som et jaget dyr var flygtet fra et brændende russisk lazaret.

I dette øjeblik så hun en patient, der efter en kollegas skøn måske kunne reddes, hvis det nødvendige kunne skaffes til veje. Og det ville hun.

Sammen med Franz forsvandt hun. Kort tid efter dukkede han atter op – alene – men i hånden holdt han en lille halvliterflaske med glukose og tre ampuller strophantin samt en seddel, hvorpå overlægen måtte kvittere for modtagelsen.

»Sagde jeg det ikke nok, sådan et smukt asen,« triumferede overlægen og slog »Fips« på skulderen. »Hun kan – ak de kan alle sammen, når bare de vil.«

Henvendt til Karl mumlede han: »Så min lille ven, nu vil vi også være stædige. Du kan smide kufferten – foreløbig – vi opsætter rejsen lidt.«

Så førte han med sikker hånd kanylen ind i armen på Karl og trykkede uendeligt langsomt og nænsomt til.

Alle tre stod og så spændt på Karl.

»Franz, du holder foreløbig vagt,« bestemte overlægen omsider.

»Jeg afløser dig«, sagde »Fips« og gik sammen med overlægen.

Franz satte sig ved siden af Karl og tog med kyndig hånd hans puls.

»Kan du så se at komme til hæfterne igen og synge lidt for mig,« sagde han gemytlig til Karl. Men denne havde nok med sig selv.

Der fulgte en drøj tid både for Karl, der bogstaveligt stod på dørtærsklen til evigheden, og ikke mindst for lægerne og Franz, der af alle kræfter prøvede på at hale ham tilbage til elendigheden – thi mere kunne de efter tingenes tilstand foreløbig ikke byde ham. Fange på ubestemt tid.

År senere tænkte Karl ofte tilbage på disse kammerater, der tiggede og stjal medikamenter for at holde ham i live – én af så mange, der af skæbnen blev kastet i armene på dem.

Disse udtærede og dødsenssyge mennesker, der til dels endda ikke mere ejede en gnist af livsvilje efter al den jammer, de havde gennemgået, blev dog ikke kun en prøvesten for lægernes uendelige tålmodighed i kampen for at redde et menneskeliv med de mest primitive midler og under forfærdelige hygiejniske forhold, de blev også et bevis for, hvad næstekærlighed og en viljestyrke til at hjælpe under alle forhold kan formå.

»Fips« sad ved Karls seng og madede ham tålmodigt. Nænsomt skovlede han den tykke grød ind i den åbne mund og lokkede, som var det et lille barn, han madede.

Overlægen kom ind. Han så ophidset ud.

»Vil du se denne seddel?« Han rakte den til »Fips«.

»Chefen har lige sendt mig den. Seks mand fra vor afdeling skal om en halv time overgives til det russiske sygehus. Kun døds-kandidater. Karl er med på listen.«

»For pokker!« »Fips« slyngede skeen hen ad gulvet. »Nu har vi slidt som bæster for at få ham igennem, og han har en chance, og nu dette her.« Han så rådvild på overlægen. »Hvad nu!«

De stod tavse ved fodenden af sengen og betragtede Karl. Han anede intet.

»Lad Franz give ham klunset på, hestekøretøjet står allerede foran døren,« sagde overlægen. »Jeg har en idé, jeg går hen til ham og siger, at hvis Karl flyttes nu, dør han under transporten, så går han på lazarettets konto. Kan vi derimod beholde ham her, så har han en mulighed for at slippe levende fra det.«

Han skyndte sig ud af stuen.

Franz kom slæbende med nogle snavsede uniformsstykker. Forsigtig prøvede han på at iføre Karl det klamme tøj.

»Dette her går galt, han dør mellem hænderne på os.« »Fips« lod uniformsjakken falde. »Læg ham forsigtig på sengen og lad os afvente. De kan i hvert fald ikke sige, at vi ikke er begyndt med påklædningen.«

Karl lå og virrede med hovedet. Hans magre ben i de snavsede benklæder var tynde og blå. Armene lå spredt ud, som var han korsfæstet til sengen. Det var et ynkeligt syn.

Der lød trin uden for døren. Både »Fips« og Franz sprang hen til Karl og begyndte at være travlt optaget med hans påklædning.

Døren blev revet op på vid gab. Chefen for lazarettet stod i åbningen og bag ham overlægen.

Netop i dette øjeblik glippede Karl med øjnene. Det var, som prøvede han at åbne dem med al magt. Han så ikke andet end et ansigt, der dukkede frem af tågen, der omgav ham, men det var nok. Øjnene lukkedes igen, men det, de havde set, glemtes aldrig. Langt senere troede han stadig, at han havde set selve djævlén.

Under officersshuen ansigtet med kulsorte øjne så hårde og hadefulde, at han endda i sin tilstand fornemmede dem længe efter, at han havde lukket sine øjne. Ansigtet var elfenbensfarvet og skæggløst. Næsen skarpt tegnet – og munden, der formede sig til et satanisk smil, rummede en brutalitet, som man sjældent kom ud for. Manden havde en pragtfuld skikkelse. Men alt udstrålede had i højeste potens.

Tavs stod han og stirrede på det kryb, der lå henslængt på sengen.

»Tag en anden«, snerrede han og knaldede døren i.

Med disse ord havde netop denne mand reddet Karl fra den visse død.

Stakkels »anden«, der måtte bøde for det.

Franz slæbte af med kludene til den næste stue, og »Fips« fulgte med.

Tilbage blev overlægen ved Karls seng.

»Der må alligevel være noget, der hedder skæbne«, mumlede han, »thi hvem skulle have troet, at du slap.«

Han gik stille hen til vinduet og kiggede mellem tremmerne ud på gaden. Grå og trøstesløse hævede facaderne sig mod himlen. Forsinkede bønderkoner fra oplandet ilede til bazaren med deres store tøjbylter. Der skulle nu byttes eller sælges til livets kummerlige behov.

Uden for lazaretdøren stod køretøjet, der skulle transportere de syge. Et magert øg stod med ludende holdning foran vognen og havde åbenbart vanskelighed med at stå på benene. Den store træbøjle, der hører med til seletøjet, stod som en byport over den magre hals. Ørerne hang som slatne viskestykker ned langs dens hoved. Hm – tænkte overlægen, den er en grangivelig afspejling af tilstanden her i landet. For svag til at arbejde og for stærk til at falde omkuld. Alligevel måtte han smile ved synet af hesten, da de første patienter blev læsset på vognen. Den vendte langsomt hovedet med et udtryk, der både kunne tydes som rædselsfyldt for-

bavselse og resignation over for en uundgåelig skæbne.

Da vognen endelig var læsset – der var ingen af passanterne, der havde taget notits deraf – blev den næste funktion afgjort mellem kusken og hesten. »H y y – Æ h h y y,« skreg kusken og svippede den en over ryggen med piskan. Det gentog sig adskillige gange inden hesten med en hul stønnen, der åbenbart kom helt nede fra maven, lænede sig forover og fik vognen i gang. Så skrumpede de af sted.

Fjorten talte overlægen – fjorten mennesker, der engang havde levet et lykkeligt liv blandt deres kære og nu kørtes levende til graven i sådan en rustvogn!

Afmægtig knyttede han hænderne, medens vognen kørte forbi vinduet. Kort efter forlod han stuen.

Straks efter gik døren atter op. Nowikowa kom ind. Ingen havde lagt mærke til, at hun var på afdelingen.

Hun lukkede sagte døren og gik langsomt hen mod Karls seng. Han var atter uden bevidsthed. Hun tog hans puls og følte hjertets springende slag. Længe stod hun og så på hans ansigt. Nænsomt strøg hun ham over panden og rettede lidt på hans tæppe. Hendes blik blev fjernt. Hun så et hyggeligt blokhuis i en naturskøn egn nær Smolensk. Solen favnede denne plet jord, hvor hun sammen med forældre og søskende havde oplevet så mange lyse stunder. Hvor havde de været lykkelige engang. Og hvor lignede denne fange hendes Jashka – hendes yndlingsbror.

Jeg vil hjælpe ham, tænkte hun, medens hun gik op af trapperne til lægernes stue. Kommer han igennem denne sygdom, så skal han få mulighed for at komme til kræfter her, inden han atter skal sendes ud i denne trøstesløse hær af stumme ansigter, der marcherer til og fra lejrene.

Overfor overlægen er hun atter chefen på afdelingen. Kort og bestemt er hendes afgørelse. Begrundelsen er indlysende. Og overlægen med alle de andre er lykkelig for løsningen. Udadtil nikker han bare og svarer: »Ja ponimajo, jeg forstår.«

Nede i bygningen rumler blikdunken med middagsmaden. Døre bliver åbnet og lukket. I de korte mellemrum trænger lyden af mange stemmer op gennem trappeopgangen.

»Det er vores tur til at skrabe bunden – – –«

»Gå væk dit forslugne asen – – –«

Stemmerne dør hen, da Nowikowa går forbi. Bag hende høres sagte mumlen.

V.

Karls vej tilbage til livet var lang og besværlig. Men takket være lægernes omsorg og ikke mindst »Fips« og Franz, der tålmodigt stoppede lazaretkøkkenets produkter ind i ham, der stædigt gumlede løs på gryn og atter gryn, åbnede han en morgen øjnene og var atter nærværende. Det vil sige, han begyndte at tage bevidst del i sin omverden.

Synet var vendt tilbage. Med et lykkeligt smil så han om morgenen, når livet i lazarettet begyndte at røre på sig, Franz komme ind med den store blikskål fyldt med iskoldt vand. Han blev sat oprejst i sengen, skjorten blev hevet af og et stykke voksdug lagt over tæppet. Så klaskede Franz den drivvåde klud i hovedet på ham og gav ham en iskold afvaskning over hele overkroppen.

Mælet var ikke vendt tilbage, men de lykkelige grynt og den måde, han formelig borede ansigtet ned i kluden og holdt den feberhede krop hen over vandfadet på, beviste tydeligt, hvor lykkelig han var over denne morgenhilsen.

»Kan du så nære dig, din vandhund«, smålo Franz og tjattede ham i hovedet med den dryppende klud. Tit bragte han en kollega med, der respektfuldt stod i døren og så på sceneriet. Det var strengt forbudt for uvedkommende at betræde tyfusafdelingen. Så stod de og morede sig over Karl, der ustandselig slikkede sig om munden med den tørre tunge og ikke kunne få nok.

De lå nu fem mand på stuen.

Nowikowa kom aldrig ind i stuen mere. Men tit åbnedes døren ganske stille, og da så Karl undrende på dette smukke ansigt, der så venligt på ham, men aldrig sagde et ord. Det hændte en enkelt gang, at hun mødtes med overlægen, som så meget nøje blev udspurgt om Karls befindende og fremskridt. Ofte havde hun lidt medikamenter i lommen, som lægen modtog til brug for de sværeste tilfælde. Hun var læge i ordets bedste forstand og derfor agtet af alle krigsfangelæger.

Karl begyndte at tage del i alt, hvad der skete omkring ham. Forundret lagde han mærke til, at både overlægen og »Fips« ofte gik hen til vinduet og lavede de mærkeligste fagter og bevægelser. Ofte lo de og var helt ophidsede. Også Franz signaliserede på li-

vet løs. Han spekulerede meget over dette. Henad aften sprang flammen atter frem i vinduet lige overfor. Den slikkede uroligt frem og tilbage for efterhånden at falde til ro og lægge hele stuen derovre i et skær, der lignede en åben kakkelovn. Atter så han skygger af mennesker bevæge sig frem og tilbage. Flammen brændte til langt ud på natten. Det var mærkeligt. Karl begyndte at blive meget nysgerrig.

Mælet og hørelsen var vendt tilbage. Karl var uendelig lykkelig. Ofte stod »Fips« eller overlægen og talte længe sammen med ham. De blev fine venner. »Tja kejser Karl,« sagde overlægen og trak tæppet til side. »Hvad tror du din kone ville sige, hvis hun så disse garderobeknager.« Han pegede på Karls ben og arme. Det var skind og ben. »Af med skjorten, vi skal se det hele.« Der var intet tilbage – undtagen et skelet. Karl var forfærdet.

»Man skulle tro, at du havde pantsat din bagdel,« sagde »Fips« og lo. »Fra i dag af skal du have dobbeltration af alt, hvad vi kan opdrive,« lovede overlægen. »Der er jo så mange, der ikke kan spise noget for tiden. Du skal fedes og blive trind som en gris – uden fedt forstår sig. Det må du læse dig til.«

Og Karl klemte på af alle kræfter. Men det bed slet ikke på. Tooghalvfems pund levende vægt. Hans hænder gled søgende hen over de spidse hofter, knæ og albuer. Så skævede han over til sin sidemand. Af ham så man kun hovedet. Alt andet var gemt under tæppet.

»Er du også så mager?« spurgte Karl.

Den anden rystede svagt på hovedet. »Ikke endnu,« mumlede han, »men jeg bliver det sikkert ved den ædelse her. Jeg kan ikke få det ned,« kom det resigneret.

»Du skal!« Karl blev ivrig. »Hvis du ikke spiser, kreperer du.«

»Det kan være ligemeget. Hellere det, end at komme tilbage til den lejr, jeg kommer fra. Der kreperer du også, når du spiser roeblade kogt på vand tre gange om dagen. Og så det arbejde fra morgen til aften ved jernbanen – hm.«

»Jeg kender det, kan du tro.« Karl blev tavs.

»Hvad er det for en flamme derovre,« spurgte han sidemanden, da det atter blussede op hos genboen.

»Det er jordgasledninger. Det findes meget her og bruges som erstatning for lys og brændsel. Om dagen har de en prop siddende i røret. Så det er meget enkelt.«

»Sådan noget kunne vi også bruge her til vinter,« mente Karl.

»Her er allerede koldt. Forhåbentlig får vi snart et tæppe til.«

Den anden svarede ikke, men stirrede op mod loftet.

Franz kom ind for at tage deres temperatur. Medens han ventede, stod han ved vinduet og så ud på gaden.

»Går der mange mennesker?« spurgte Karl nysgerrigt. »Man hører så mange lyde derudefra, men kan intet se.«

»Det får du tidsnok lejlighed til,« sagde Franz. »Foreløbig må du hellere lade være at vise dig. De må jo tro, at vi opbevarer spørgsmål,« han lo. »Kan du overhovedet stå op af sengen og selv gå på potte?«

Karl prøvede på at rejse sig, men faldt slapt tilbage. Det lykkedes slet ikke. Han blev helt flov.

»Nå, du skal ikke udstilles foreløbig kan jeg se. Det varer et stykke tid.« Pludselig spruttede det ganske kort hos en af patienterne. Stiltiende gik Franz hen til sengen og halede en spand vand og klud frem. Så vendte han den syge på siden og tørrede op.

Karl så på det. »Er det også sket for mig?« spurgte han spagfærdigt. »Aah jo,« Franz lagde atter den syge til rette og vaskede hænderne. »Det sker næsten hos dem alle. Mange gange op til tyve gange i døgnnet. Du skal jo blive her som hjælper, så du kan godt øve dig i sengevask, så snart du kan stå op. Man skal lære fra grunden af, forstår sig.« –

Overlægen havde gået sin sidste runde. Franz havde fået anvisninger, han havde nattevagt. Den ene af kammeraterne var meget dårlig.

Karl lå og spekulerede på, om han ikke kunne klare at stå op og selv gå på spanden. Om og om igen prøvede han på at rejse sig, men det lykkedes ikke.

Timerne sneglede sig af sted. Endelig kom han på en god idé. Han ville prøve på at vælte sig ud af sengen. Der var ikke særlig højt fra gulvet syntes han, og resten skulle nok klare sig. Han ville vikle sig i tæppet, så var faldet ikke så hårdt.

Så lod han stå til. Det gav et bump, som faldt en sæk brændeknuder omkuld. Det flimrede og dansede for hans øjne. Faldet var dybere, end han havde regnet med. Sidemanden var vågnet og stirrede uforstående på ham. Men sagde ikke et muk.

Forgæves prøvede Karl på at rejse sig. Det mislykkedes gang på gang.

Omsider begyndte han at kravle på alle fire hen ad gulvet i håb om at finde et holdepunkt, hvor han kunne finde støtte til at

komme på benene. Der var intet, der var lavere end sengekanterne, og fra dem magtede han det ikke.

Tårene piblede frem. Han var fortvivlet over sin afmagt og svaghed og over, at han var blevet et sådant vrag.

Hvor længe han havde ligget der, anede han ikke. Men Franz fandt ham liggende indhyllet i hans tæppe og troede, han i søvne var drattet ud af sengen. Uden kommentarer løftede han ham op og dækkede ham til. Han vejede jo næsten intet.

Senere, da han hørte, hvordan det var gået til, lo han højt. »Det var selvfølgelig igen din stædighed,« drillede han. Også lægerne drillede ham med det.

»Jeg skal nok sige til, når jeg mener, at du har kræfter til at prøve. Det vil såmænd ikke vare længe, så beder du om at komme ind i sengen igen,« sagde overlægen.

Hen ad morgenstunden vækkede Franz overlægen. Det lakkede mod enden med den ene på stuen. Man var forberedt på det, men kunne intet gøre. Kampen havde været kort og uden stor modstand. Døden havde allerede mærket sit offer, inden det nåede lazarettet.

Rutinemæssigt noterede Franz navnet og fødsels- samt dødsdag. Sammen med en anden hjælper tog de skjorten af den døde. Så blev sedlen bundet fast til højre overarm. Derefter forsvandt de efter en bære, for lidt efter at bære ham ud. Tæppet dækkede knapt staklen i al hans nøgenhed.

De andre havde tavst set på denne handling, skiftevis kigget stift op mod loftet og dog dels af nysgerrighed og angst ikke kunnet lade være med at se derhen.

Franz vendte sig pludselig om. »Vi behøver ingen tilskuere,« sagde han barskt, »hvis I ikke kan styre jeres nysgerrighed, kan I jo lægge jer ved siden af.«

Tavse vendte alle blikket mod loftet. Karl følte en kold rislen ned ad ryggen. Hvor tæt mon han havde strejft døden?

Et par hvide, stive fødder var det sidste af kammeraten, de så, så lukkedes døren. Et koldt pust gled gennem stuen. De frøs under tæpperne. Hvem var den næste? Det blev aldrig sagt, men spørgsmålet stod skrevet i luften med sitrende bogstaver.

De var stille, da Franz kom for at tage morgentemperaturen. Også han var tavs.

Karl havde næsten overvundet angstfølelsen efter den natlige flyvetur og spekulerede på, hvordan det næste forsøg skulle star-

tes. Eftersom dagene gik, blev ønsket om at komme hen til vinduet og se gadelivet og civile mennesker mere og mere brændende. Ikke mindst den kendsgerning, at han om formiddagen havde set en kvinde pudse vinduer på første sal i huset på den anden side, havde bidraget til, at forsøget skulle gennemføres. Måske var hun genstand for det ihærdige tegnsprog, som lægerne og Franz betjente sig af.

Dagen sneglede sig af sted. Endelig var lægen færdig med sin stuegang, og nattevagten havde fået sine ordrer. Der faldt ro over lazarettet. Mellem patienterne var der ikke faldet mange ord. Tid efter anden faldt blikket på den tomme seng. Franz havde hentet halmsækken i dagens løb. Karl stirrede på de nøgne brædder og kom til at tænke på sit indtog i lazarettet. Dér havde også været forkullede brædder. Hvor mange gange var mon halmsækken blevet udskiftet i den seng. Hvor mange havde måttet drage det sidste suk her – ensomme i deres sidste kamp. Ingen af deres kære havde kunnet kærtegne de mødige hænder. Intet kærligt blik i afskedens time. Og her lå han, der lykkeligt havde rundet klippen og var på vej mod livet. Her lå han og var nysgerrig efter livet derude. Hvor meget havde han at være taknemlig for og hvad gjorde han? Skamfuldt vendte han sit blik mod kammeraten ved siden. Denne trak vejret hårdt og stødvist. Feberen rasede i hans krop. Krisen nærmede sig sikkert for ham, tænkte Karl.

Jeg vil hjælpe dem, disse stakler, der kommer her. Denne tanke prægede sig dybt og fast i ham. Jeg vil vise min taknemlighed ved at give dem al den hjælp og kærlighed, jeg formår og derved takke for den gave, jeg atter modtog – genfødselen til livet. Og han holdt sit løfte så længe, til han en dag segnede bevidstløs sammen ved siden af en kammerats seng. Han overvandt al afsky for selv det værste, der krævedes af ham – og han blev lykkelig i den krævende gerning.

Det lykkedes ham at nå den lille skål med vand og kluden, der lagdes som kompres på den syges pande. Han skiftede flere gange og lagde med nænsom hånd den kolde kompres over kammeratens pande. Han kunne mærke, at det lindrede og fortsatte dermed til langt ud på natten.

Pludselig opdagede han, at en anden fra stuen var stået op og var begyndt at vandre rundt mellem sengene. Efterhånden blev Karl klar over, at manden gik i febevildelse. Urolig lå han og fulgte ham med øjnene. Til sin skræk opdagede han, at den an-

den havde set det store blikfad med clorvand, der brugtes til håndvask.

Tænk, om han fandt på at ville drikke det! Det ville betyde den visse død. Forfærdet råbte Karl: »Lad være mand, det er clorvand«, men den anden ænsede det ikke. Karl råbte på nattevagten, men stemmen var hæs og svigtede.

Åbenbart søgte den anden en kop for at kunne få noget ud af fadet. Han famlede under bænken med hænderne og rystede opgivende på hovedet. Fortvivlet råbte Karl igen, dog uden resultat.

Da manden ikke kunne finde noget brugbart, lavede han anstalter til at sætte sig på knæ foran fadet og drikke af det på den måde.

Det jog igennem Karl som et elektrisk stød. Han svingede rundt i sengen og fik benene på jorden. De ville ikke bære ham. Han faldt forover stadig med blikket vendt mod den anden. Så hurtigt han evnede det, kravlede han på alle fire hen til bænken. Den anden vendte langsomt hovedet og gik i knæ. Uforstyrret bøjede han hovedet ned i fadet. Med en fortvivlet anstrengelse nåede Karl hans fod, greb omkring den og trak heftigt til. Det svimlede for hans øjne, men han trak og trak.

Arrigt sparkede den anden omkring sig. Med stort rabalder trak han skålen ned fra bænken. Clorvandet pjaskede over dem begge. Den anden slog rasende omkring sig og ramte Karl i ansigtet. Men Karl gav ikke slip.

Nattevagten kom styrtende ned ad trapperne og fandt dem liggende på gulvet. I sin febevildelse sad den anden overskrævs på Karl og slog ubarmhertigt løs på ham, indtil han endelig blev overmandet.

Begge blev lagt i seng. Karls øjne var hævede, så han lignede en havnesjover, der havde fået en ordentlig omgang af politiet. I flere dage måtte Franz lægge kolde omslag over hans ansigt.

»Du har en mærkelig form for at pleje patienter«, sagde han drillende til Karl, medens han skiftede omslaget. »Jeg havde jo troet, at du ville begynde med at rense bagdelen på dem, men at du gennembanker dem, det er en helt ny metode.« Han strøg nænsomt med fingeren over det ene af Karls blå øjne. Alvorligere sagde han. »Men det var nu godt, at du klarede det, for ellers havde jeg atter måttet føre en afgang i journalen.«

Overlægen sendte ham bare et anerkendende nik, men deri lå meget. Karl smilede lykkeligt trods de smertende øjne.

»Fips« konstaterede med et smil, at Karl begyndte at tage på – i hvert fald i ansigtet.

Følelsen af at have hjulpet en kammerat satte Karls humør betydeligt i vejret. Det var, som vendte selvtilliden og kræfterne langsomt tilbage. Uden at han selv følte det, tog han opmærksomt del i sine stuekammeraters skæbne. Det blev derfor så selvfølgelig, at hans første gåforsøg blev foranlediget af, at en kammerat trængte til hjælp. Han lagde kolde omslag, bragte bækkener og kaldte på lægen eller Franz, når det kneb. Med den ene hånd støttet til sengekanten slæbte han sig fra leje til leje fulgt af tavse blikke, der udtrykte den største hjælpeløshed og ofte angst.

Til sin forbavselse opdagede han, at han var i besiddelse af en grænseløs tålmodighed, når det gjaldt om at fodre en kammerat, der absolut intet kunne eller ville spise. Lykkedes det så til slut alligevel at lirke et par mundfulde ind i den syge, så var han uendelig stolt og begyndte at føle den lykke, der ligger i at kunne hjælpe sin næste. Han begyndte at spekulere på, hvorfor han aldrig havde ønsket sig at blive læge. Den gerning måtte absolut ligge for ham.

Anspændt lyttede han efter lægernes anvisninger, når de behandlede de syge. Han lagde nøje mærke til, hvordan lægen fyldte kanylen, når der blev foretaget en injektion. Han var så optaget af alt dette, at han helt havde glemt at gøre et forsøg på at nå hen til vinduet. Men der var også et stykke vej, hvor der intet var at støtte sig til. Altså måtte det vente, indtil han kunne bevæge sig frit i stuen.

I søvnløse nætter lå han og stirrede op mod de blinkende ruder på den anden side. Tit kunne han se skyernes genspejling i deres flade, også fuldmånen hilste ham som en fortrolig bekendt fra hjemlige egne.

»Trip – trap,« lød det taktfast derude i natten – om og om igen. Det måtte være en vagt. Til lyden af disse trip – trap tilbagelagde han i tankerne den lange vej hjem. Det ansigt, der var blevet ham kærest i livet, tonede frem fra mørket. Det blev så lyslevende og varmt, så strålende og nært, at han i lykkelig fortryllelse lukkede de sitrende øjne. Og hun blev hos ham til langt ud på natten.

VI.

Morgenen nærmede sig bleg og usikker. Først svagt, men efterhånden stærkere tegnede konturerne sig i morgendisens. Karl lå vågen i mange timer og lyttede til den gryende dags mangfoldige lyde. Han kunne nøje skelne og tyde de fleste. Ofte i den senere tid havde han midt om natten hørt de slæbende trin og bårens knubs mod dørkarme eller vægge, når den blev transporteret op og ned ad trapperne. En enkelt gang fornemmede han en svag mumlen af dem, der bar den triste byrde. Så kunne det hænde, at Franz kort tid efter kom ind i stuen. Træt og forvåget med et tavst og indesluttet ansigt stod han midt i stuen foran sengene. Hans blik var tungt og fraværende. Karl lå stille og nænnede ikke at forstyrre ham.

Med øjnene fulgte han Franz' vej hen til vinduet, hvor han blev stående. Tit lagde han den hede pande mod det kølige glas. Sådanne kunne han stå længe. Ofte søgte hans øjne den strimmel nattehimmel, der tittede frem mellem husrækkerne. Der hvilede en tung byrde på hans sjæl – kunne Karl mærke. Hvor ville han gerne sige et forstående ord til Franz, men han turde ikke. Engang kommer han til mig, Karl følte det så sikkert. Og Franz kom.

Atter havde han stået ensom og hjælpeløs med sin byrde, da hans øjne pludselig fangede Karls blik. Hvor længe de to havde set hinanden i øjnene, er svært at sige, men Karl ligesom vågnede, da Franz lagde sit hoved i hans skød. Han græd ikke, men en hjerteskerende og smertefuld stønnen trængte sig frem over hans læber.

Fortvivlet kæmpede han for at holde igen. »Jeg kan ikke – jeg kan ikke mere«, hulkede det i ham. Karl lagde stille sin hånd på hans skulder og sagde intet. Han ventede tålmodigt til Franz havde samlet sig. Så talte han.

Da Franz endelig havde rejst sig og var gået, vidste Karl, at han havde fået en ven.

Lyset ovre i det andet vindue havde brændt hele natten. Der havde været livligt røre i stuen derovre, kunne man se. Næsten hele natten igennem havde skyggerne bevæget sig frem og tilbage.

Der lød en kvalfuld stønnen fra sengen nærmest vinduet. Karl rejste sig og prøvede på at se et glimt af kammeraten. Atter lød denne uhyggelige stønnen. Han kom ud af sengen og arbejdede sig hen til den syge. Denne lå med vidtopspilede øjne og stirrede ængsteligt på Karl.

De feberhede hænder strøg ustandselig over tæppet. Karl lagde en våd kompres over hans pande.

»Karl«, hviskede den anden hæst, »jeg tror, det går mod enden med mig.« Han fugtede læberne og anstrengte sig for at tale.

»Jeg må sige dig noget, inden det sker, og hvis du kommer hjem engang, så sig hende det. Lover du mig det.« Han så indtrængende og bønligt på Karl.

»Sig, at hun og drengene var i mine tanker lige til det sidste. Sig, at jeg har elsket hende altid.« Han tav et øjeblik, blikket blev lidt usikkert.

»Tror du, at jeg får tilgivelse for, at jeg var hende utro med en anden? Hun har aldrig mærket det. Jeg var selv ked af det, men hjælpeløs. Vi havde kun været gift et par år, så blev jeg sendt på monteringsarbejde i byen K . . . og jeg blev væk i over fire uger. I et pensionat, hvor jeg spiste, lærte vi hinanden at kende. Hun var så begejstret for musik – deri mødtes vi. Min kone har aldrig brudt sig særligt om musikken; den er mit ét og alt. Såden kom det.« . . . Hans blik blev fjernt.

Karl ville kalde på nattevagten. »Nej,« Bernhard holdt ham tilbage. »Det nytter alligevel intet mere.« Han prøvede på at fugte læberne. »Giv mig lidt at drikke,« alt var sprukket og skørnet i hans mund.

»Jeg er jo opdraget strengt katolsk,« hviskede han og så hjælpeløst på Karl.

»Senere har jeg tit besøgt hende i K . . . Hun var ikke en dårlig pige. Vi holdt så meget af hinanden, og hun syntes så godt om billedet af min kone og drengene. Det ligger i min pose der,« han rullede hovedet om på siden. »Tag det frem – billedet – og lad mig se dem endnu engang.«

Karl prøvede på at dreje ham således, at det svage lys fra lampen faldt gunstigt nok. Tavse så de på billedet af en smilende kvinde med to drenge, én ved hver side. Bernhard trak vejret kort og stødvist. »Vi var lykkelige,« hviskede han. »Hun var lykkelig, og vi holdt af hinanden,« han så længe og fast på Karl. »Og jeg elskede hende og Wolfgang og Berndt – sig hende det, når du

møder hende. Sig det – – lov mig det. Lad mig få tilgivelse for det andet – tror du jeg får?»

Karl nikkede stumt og trykkede hans hånd. Den faldt slapt tilbage. Kort efter udåndede Bernhard. Billedet lå fast i hans hånd. Stille sad Karl ved hans seng.

I tankerne prøvede han på at finde frem til et hjem et sted langt mod vest, hvor en mor med to drenge ventede på far. Han så dem færdes i stuerne og hørte dem tale om denne far, der pludselig var så langt borte og var blevet så tavs. Han så hustruens blik kærtgengende billedet af manden på skrivebordet. Han så hendes længsel i øjet – og hendes sjælekval, når der taltes om de savnede. Han så hendes nakke bøje sig, når andre lykkelige par mødte hende på hendes ensomme vej.

Hvor ofte ville det spørgende blik strejfe billedet. Hvor ofte ville drengene spørge efter far?

Nænsomt bredte han tæppet over Bernhard og rejste sig fra sengen. Langsomt gik han hen mod vinduet og lagde sin hede pande mod det kølige glas. Sådan stod han, da Franz kom ind med sit muntre godmorgen. Da han så Karl, studsede han. Spørgende gled hans blik rundt i stuen og standsede ved Bernhards seng. Så gik han stille hen og gav den første termometeret.

Karl måtte selv komme igennem det. Her hjalp ingen ord og trøst. Længe var der stille i stuen. Han syntes, det var en fjendtlig stilhed, og vendte sig om mod sengerækken. Der lå de andre med tavse blikke mod ham. De havde set alt, måske intet hørt; han gik stille hen til sin seng og rullede sig ind i tæppet og lukkede øjnene. Hvor mange gange i krigens år havde han holdt en døende kammerat i armene – hvor mange gange skrevet det tunge budskab til sørgende efterladte. Og her? Hvem kunne give dem derhjemme, de evigt ventende, budskab. Han måske? Hvem vidste, om han nogen sinde kom hjem. Et minde, der egentlig med magt var gemt, dukkede atter op i hans bevidsthed. Engang under krigen havde en russisk kvinde bedt om at måtte spå ham i hånden. Halvt i spøg havde han rakt hende sin venstre. Det første hun havde sagt, efter grundigt at have studeret linierne var: »Du bliver længe i Rusland – måske for evigt.« Han havde hurtigt trukket hånden til sig og var gået. Det hændte, at ordene klang i hans øren. Han skubbede tanken til side og prøvede på at sove. Han ville ikke se dem komme med båren for at hente Bernhard.

Lidt efter gik døren op, overlægen kom ind fulgt af »Fips« og Franz. Kort efter kom de med båren. Karl pressede hovedet ned i halmpuden med al magt.

Lægerne og Franz var venlige mod ham, som sædvanlig. De nævnte intet om det skete, og alligevel havde Karl på fornemmelsen, at de havde talt om ham i denne forbindelse.

Hen på eftermiddagen kom en fremmed hjælper, uden den traditionelle blå kittel, ind i stuen. Han kiggede nysgerrigt på forsamlingen med sine spørgende øjne og busede så pludselig ud med: »Hvem er den store sanger af jer?« De stirrede uforstående på ham. Først da Franz kom ind, fik han at vide, at det var Karl, der var i besiddelse af dette talent.

»Ved du slet ikke, at du har sunget hele opera- og operetterepertoiret igennem for os,« spurgte Franz leende. Karl var målløs. Han anede intet om sin optræden.

»Jeg skal sørge for, at du får den rigtige stuetemperatur til at synge i,« lo Herbert. Således var hans navn. »I får indlagt jordgasledning, så I har noget at varme jeres skeletter på.« Han lagde tænger og hammer fra sig og krøb rundt på gulvet ivrigt beskæftiget med at måle og snakke med sig selv. Det var en lille flink og undersætsig fyr. Lidt efter forsvandt han.

Det varede ikke længe, inden de hørte ham hamre som en besat under gulvet. Da mørket faldt på, borede han et langt rør op gennem gulvet, satte et knæ på og lidt efter brændte en mægtig flamme ud fra væggen og bredte lys og varme over hele rummet. Det lavede mægtigt op blandt de syge.

»Om aftenen må du sætte prop på åbningen,« sagde overlægen henvendt til Karl. »Russerne tåler ikke, at I har flammen brændende længere end til aftensmaden. De kan se det fra gaden. Vagten derude har fået ordre til at melde den stue, der overtræder forbudet. Så tager de ledningen væk, og I må fryse resten af vinteren.«

Først nu kom Karl i tanker om, at han jo havde stået ved vinduet i morges. Men set noget derude havde han ikke. Kendsgerningen var dog, at han var nået derhen. Det skulle prøves i den kommende nat.

Næppe var lægen færdig med sin sidste runde, så kravlede han ud af sengen og bevægede sig langsomt hen mod vinduet. Det var begyndt at sne. I en hvirvlende dans dalede fnuggene ned mellem husene. Med vaklende skridt nåede han endelig hen til vindues-

karmen og støttede sig til det kolde træ. Med store øjne stirrede han nysgerrigt ud gennem ruden. Gaden var tom. Øde og forladt skinnede den hvide flade op mod hans søgende blik.

Han følte sig blændet – og skuffet. En sort nøgen port gabede mod ham fra den anden side. Intetsigende vinduer blinkede ham i møde. Mørke over det hele. Han stod og skuttede sig i kulden og kiggede længselsfuldt mod det vindue, der ellers plejede at lyse ildrødt. Men også der var det mørkt. Det næste hus var et hjørnehus. Hans blik gled søgende over facaden. Intet bevægede sig. Dødt det hele.

Pludselig kom han i tanker om vagten. Hvor var han. Atter vandrede hans blik langs med husrækken – og der, midt i den mørke port, så han noget bevæge sig. Nu trådte en skikkelse frem fra mørket. Det var en russisk soldat. De kiggede på hinanden et stykke tid. Soldaten havde maskinpistolen slængt over skulderen og frakkekraven slået op. De lange filtstøvler skånedes ham mod kulden. Langsomt vendte han hovedet og spyttede ned i sneen. Så travede han ned ad gaden stadig med blikket vendt mod Karl. »Dawei – spatsch«, sove, brølede han pludselig. Karl for sammen. Han kom lynsnart i tanker om, at han var krigsfange og forsvandt fra vinduet.

Rystende af kulde krøb han i seng. Vagten derude fløjtede en melodi – den samme om og om igen. Der var noget længselsfuldt klagende i den, syntes Karl og mindedes de mange russiske sange, han havde hørt under krigen. Smukke, men oftest vemodige. Billeder fra uendelige stepper med en ildrød solopgang langt ude i horisonten dukkede op i hans erindring. Han huskede så tydeligt en sommeraften midt i den stærkeste hede. De var på partisanjagt. I en marchpause havde han stået ved panservognen. Med nogle kammerater havde han set på solnedgangen over denne uendelige flade, da der ligesom spyet ud af den ildrøde kugle var dukket blomstersmykkede panjevogne op belæsset med et balalajka-spillende bryllupstog. I strakt gallop var de faret forbi dem – og syngende og spillende forsvundet ud af synskredsen. Hvor kom de fra? Hvor ville de hen? Et spørgsmål, de alle havde haft på læberne, men som ikke faldt, før længe efter, at toget var forsvundet i en støvsky. Melodien havde lang tid efter ligesom stået stille i luften. Mange af soldaterne prøvede på at fange den og efterligne den.

Nu var vagten begyndt at synge – stadig den samme melodi.

Karl syntes, at den lød smukkere nu og prøvede på at opfatte ordene.

Lyset flammede op ovre i vinduet. Mon de havde været borte eller måske sovet? Karl kom atter på benene. Han listede hen til vinduet og så over til den anden stue.

En kvinde af ubestemmelig alder stod med udslagent hår foran et spejl. Hun var i færd med at rede sig. Ved et bord sad et mandfolk med begge albuer bredt lænet ud over bordfladen. På hovedet havde han en kasket – skubbet tilbage i nakken. En papyros dinglede i munden på ham. Nu vendte konen ansigtet mod ham. Hun gestikulerede og truede ham øjensynligt. Han sprang pludseligt op, greb hende i håret og slog hende flere gange med den ene hånd i ansigtet. Hun værgede godt for sig og skreg. Vagten stod midt på gaden og så på skuespillet. Han lo højt. Karl veg forfærdet tilbage ved synet derovre. Han mærkede benene ryste under sig og trak sig skyndsomt over mod sin seng.

Det var altså livet derude, som han havde ligget og længtes efter at se. Han følte sig såret og beskæmmet. Hvor han hadede dette mandfolk, der kunne nedværdige sig til at slå en kvinde. Og så soldaten, der stadig stod derude og lo. Mon den anden blev ved med at slå kvinden?

Natten sneglede sig af sted. Hvor langt mon året var skredet frem? Mon det snart var jul! Tiden var løbet fra ham. Han ville spørge Franz, når han kom for at tage deres temperatur.

Medens han lå og afventede morgens komme, så han i mørket en skygge slæbe sig forbi hans seng på vej hen til spanden. Det måtte efter skyggen at dømme være den høje professor fra Budapest, der dagen i forvejen var blevet indleveret til observation – som det hed sig. Han kom fra dysenteriaafdelingen. Hans kloge mørke øjne bag de lappede briller tiltrak sig Karls opmærksomhed. Det var vanskeligt at komme på talefod med ham, skønt Karl vidste, at han talte udmærket tysk. Hele dagen igennem havde professoren siddet halvt oprejst i sengen og stirret tankefuldt på sine omgivelser. Utallige gange måtte han forlade sengen og vandre hen til spanden, hvor de forpinte syge tarme, der for længst var tomme, vred sig i smertefulde krampetrækninger. Et legeme, der langsomt, men sikkert reduceredes af en snigende sygdom, der hemningsløst boltrede sig fordi der var mangel på medicamenter.

Karl lå og lyttede. Han stirrede gennem mørket hen til spanden

og så ungareren sidde og rokke frem og tilbage for at dulme smerterne. Altid frem og tilbage. Den snavsede skjorte skimtedes svagt derhenne. Hovedet havde han lagt på de korssslagne arme. Han led helvedes kvaler.

Karl for op, da der lød et bump, og en slikkende, plaskende lyd nåede hans øren. Han kom ud af sengen. Der henne lå ungareren på alle fire, spanden var væltet, og dens blodblandede, stinkende indhold sivede som en sort lavastrøm tavs hen over gulvet. Midt i al pløret lå staklen og stønnede svagt.

Med opbydelsen af alle kræfter overvandt Karl den ækle kvælende fornemmelse i struben og vandrede resolut gennem snavset hen til den ulykkelige. Med stort besvær fik han stablet ham på benene og slæbt ham hen til sengen. Han strittede fortvivlet imod opkastningsfornemmelsen og stak de tilsølede fødder ned i klorfadet. Gang på gang kaldte han op gennem trappeopgangen efter nattevagten.

Endelig hørte han nogle komme ned ad trapperne. Foran dem gik Herbert med en stump stearinlys i hånden, bagefter ham kom de to hjælpere med baren.

»Luk døren og gå i seng, jeg kommer om lidt,« sagde Herbert, »vi kan ikke komme forbi.« Så løftede han dobbeltdøren til gården op og atter forlod en forløst sjæl dette rædselens hus, som så mange andre uskyldige før ham. Karl stod og så ud på den tilsnede gårdsplads. Fodsporene af de bærende efterlod dybe mærker i det hvide tæppe. Vinden smækkede den åbne dør i med et brag, som ville den hurtigt lukke for dette fængsel. Alt for mange blev båret ud gennem denne klaprende dør med de rustne hængsler. Det skortede på alt, endda på lagerplads til de døde kroppe.

Tænderklaprende sad Karl i sengen, da Herbert omsider kom tilbage.

Han kiggede et øjeblik på redeligheden og tog så fat med klud og spand. Han bandede som en tyrk, det tydede Karl som en slags modgift og kraftkilde til at udføre dette stykke arbejde. »Sikken et svineri, hr. professor«, skældte Herbert og smækkede den store klud ned i pløret. Han spyttede i den halve time mere end ti russe-re på en hel dag. Da han endelig var færdig, fik han tobaksdåsen frem og rullede sig en cigaret af en stump avis-papir. Dem havde han en hel lille bog af, fint tilskåret i passende stykker.

Så tørrede han professorens knæ og hænder og tjattede ham med kluden i et velment smæk over fingrene. »Med din intelligens bur-

de du kunne skide i en flaske og sætte prop på,« forklarede han ham, »så sker dette her ikke igen.« Han lo gemytligt og tog et dybt drag af cigaretten.

Henne fra vinduet vendte han sig mod Karl og sagde: »Se nu bare de turtelduer derovre. Først gennembanker de hinanden, og nu sidder de og kæler for hinanden, som to aber, der udveksler deres loppebestand.«

»Har du også set, at de sloges,« spurgte Karl.

»Selvfølgelig. Jeg var netop oppe på 1. sal i dysenteriaafdelingen. For en af dem deroppe lakkede det mod enden. Jeg stod og ventede, til han var færdig, og kiggede så længe ud af vinduet. Du kan tro, han tævede hende. Nu sidder de og drikker wodka. Sarina, sådan kalder vi kællingen, er en satans tøs. Hun holder et slags bordel. Samtidig er hun portner for de tre huse derovre. Hun er sjov, kan du tro. Men hende lærer du nok at kende, når først du overtager hvervet som sygeplejer her.«

»Tror du, at jeg skal overtage afdelingen her?« spurgte Karl.

»Ja, Nowikowa har forlangt det. Og overlægen er indforstået. Du kan jo ikke smittes af tyfus, efter den omgang du har gennemgået. Du har knageme været heldig.« Han lavede store øjne. »Og det kan du takke overlægen, »Fips« og ikke mindst Nowikowa for. Jeg tror, at hun kan lide dig.« Han smagte lidt på denne kendsgerning og tilføjede så: »Hun bliver forflyttet, tror jeg. Hende og så løjtnanten bliver nok gift. Det er ham, som er kassimester og befalingsmand for vagten her i lazarettet. Fin fyr.«

Herbert stod og pulsede tankefuldt på cigaretten.

»Jeg er altnuligmanden her. Ham, løjtnanten, sender mig rundt i husene, og jeg afmonterer rørledninger, elektriske ledninger og meget andet. Faktisk stjæler vi materialerne, men den del, han ikke sælger, får vi anbragt her i lazarettet. Gasledningen der har jeg også organiseret i et par huse længere henne.« Han pegede stolt på ledningen.

»For et par dage siden blev jeg nappet af et par russiske soldater. Jeg havde hele armen fuld af gamle gasledninger. Sikken et held, at løjtnanten just kom til, ellers havde de ikke bare gennembanket mig, men de havde også hugget det hele fra mig. Du kan tro, de fik på kalotten.« Han lo ved tanken. »Tja, det er slet ikke så let. Men jeg glæder mig også til, at du kommer med i vore rækker. Så kan jeg få lidt mere nattero. Det kan være drøjt nok, at arbejde strengt om dagen og holde vagt om natten.«

Karl lå og så sig i tankerne gå i blå kittel og passe de syge. Mon han nogen sinde fik så mange kræfter igen, som Herbert og Franz, der kunne bære de syge, som var de lette som dun?

»Jeg får tit lidt ekstra brød,« sagde Herbert. »Du æder sikkert som en tærsker. »Fips« kan få det til dig, så du hurtigt kommer til kræfter. Brød er det eneste, der dur. Alt det suppevæsen er noget skidt,« konstaterede Herbert og smed resten af cigaretten i spanden.

»Har I en stue for jer selv,« ville Karl vide.

»Hm, oppe under taget. Fin stue, ligger lige ved siden af lægeværelset. De har også en stue for sig. Det er flinke fyre. Overlægen er morgengnaven, men når han først har fået feberlisten og har skældt tilstrækkeligt ud over den, hjælper det på ham. Han er mægtig i kurs hos russerne, både fordi han taler perfekt russisk og fordi han ikke er bange for dem.« Herbert nikkede respektfuldt med hovedet.

»Ham, majoren, der er chef, er et bæst, men han har meget til overs for overlægen, siden han kurerede den ene sygeplejerske, Klara hedder hun. Hun havde en underlivshistorie, tror jeg nok. Den klarede han fint. Det er chefens kæledægge ved du. Tip top figura,« han knipsede meget sigende med fingrene og gik.

Karl havde mange spørgsmål på læben, da Franz om morgenen kom for at tage temperaturen. Men Franz var gnaven. Han havde smadret et termometer og fået en ordentlig overhaling af den morgengnavne overlæge. »Værsgod, 10 rubler af de sammensparede penge.« Overlægen var ubønhørlig. Franz måtte frem med dem fra bræddekanten i sengen, hvor han gemte sin kontante beholdning til bedre tider. Om sygeplejersken, der skulle købe et nyt termometer på hovedapoteket i »Sanoforvaltningen« virkelig skulle betale 10 rubler, var han ikke sikker på. Fem rubler, havde kusken sagt, kostede de på bazaren, så de andre fem vandrede sikkert i hendes private lomme til pudder eller billig ansigtscreme. I den sidste tid smurte de sig med den slags, havde Franz lagt mærke til. Og de smurte godt på.

Karl lod ham klogeligt i fred og ventede til »Fips« kom med brødrationerne.

»Tre ekstrarationer til dig Karl,« sagde han og lagde brødet i hans hånd. »Nu må du da snart blive rund i kanterne.« Og sandelig, han kunne spise enormt af brød. Han fordelte dagens brødbeholdning til hele døgnet og lå tit midt om natten og gnavede på

200 grams portionerne – langsomt og nydende hver mundfuld. Tit strøg hans fingre undersøgende hen over kroppen. Længe dvælede de ved de fremspringende knogler. De ville ikke polstres. Maven derimod struttede som stortrommen ved livgardens orkester.

Da han først var kommet så meget til kræfter, at han kunne kigge ned på sine ben uden at blive svimmel, kunne han ikke lade være med at undersøge dem om og om igen. Han var både forbavset og forfærdet over de tynde stokke, der med strittende børster stak frem under skjorten. Tit havde han fornemmelsen af, at de måtte brække over som saltstænger, når han kom til at slå sig mod sengekanten.

Brystbenet og ribbenene stod som overtrukne klavertangenter under skjorten. Fingeren, der gled hen over dem, trak sig altid ret hurtigt og skuffet tilbage. Maven var og blev den dominerende faktor under tæppet. Den spillede sig ud, som havde den eneret til produkterne.

»Hvad dag og dato har vi egentlig,« spurgte Karl nysgerrigt.

»Attende december – snart er det jul,« svarede »Fips«. »Det er for resten et godt tegn, når du begynder at interessere dig for den slags ting,« sagde han. »Så følger alt andet hurtigt efter. – Har du set, at det sner?« Han pegede ud af vinduet, hvor sneen stadig dalede ned og dækkede over alt det grå og kedelige.

»Kunne du tænke dig en sneboldkamp,« hans øjne lyste overgivent, som hos en stor dreng. Og andet var han i grunden heller ikke. Bare én, der havde set mere af livets alvor, end mangan olding derhjemme.

Karl måtte le ved tanken. Han fik gåsehud over kroppen ved bare at tænke på den kolde sne.

»Ja, nu skutter du dig, men for fire uger siden kunne du ikke få det koldt nok,« drillede »Fips« ham.

Karl smilede svagt.

»Fips« kiggede på hans mund. »Ved du hvad«, lo han, »når jeg ser på dine tænder, kommer jeg altid til at mindes ruinerne af en udbombet by. Hvordan har du fået samlet den række stumper sammen?«

Karl pressede hurtigt og genert læberne sammen. Men hvorfor egentlig skjule det.

»De blev slået i stykker med et pistolskæfte, da jeg blev taget til fange,« svarede han stille. »Hm – hm,« mumlede »Fips«. »Det skal du ikke være ked af. Foreløbig skal du jo ikke kysse nogen.

Og hjemme kan du let få erstatning. Måske kan de sætte stifttænder på stumperne. Hakker du ikke tungen til plukfisk med de skarpe kanter?» Karl rystede på hovedet. »Ikke mere, men i begyndelsen var det slemmt.«

Hvor tydeligt kunne han huske hin dag, da han blev taget til fange og ført ind i et blokhus af to soldater. I stuen bag et intermistisk skrivebord sad en russisk officer. Karls hjerte havde slået galop under hele fangemarchen. Nu, da han stod over for sin første dommer, blev han ganske rolig. Tavs havde officeren taget hans soldaterpas og vinket ham nærmere hen til sig; et ubevægeligt, uudgrundeligt ansigt. Karls øjne havde suget sig fast i den andens ansigtstræk. Hvad ville der ske med ham?

Som en tornado var den anden pludselig over ham. Greb ham i struben og slyngede ham mod væggen. Og så havde han slået og sparket – ubønhørlig. Fråden havde stået ham om munden. »Hvor mange russiske kvinder og børn har du hængt, din hund,« havde han brølet. Og så trak han pistolen.

Ikke ned på gulvet, havde det hamret i Karls hoved under slagene, op mod væggen, så de andre ikke kan skyde dig i nakken. Instinktivt og lynsnart havde han reageret, medens den anden slog hans ansigt til blods.

»Hvorfor deserterede du ikke?« snerrede den anden og sigtede med pistolen på ham. Han er officer – tanken for lynsnart gennem hovedet. Tag ham på officersæren, ellers er spillet ude.

»Jeg er soldat, en soldat løber ikke over,« kom det møjsommeligt frem bag de ituslåede læber.

Officeren studsede. Langsomt sænkede han pistolen. »Prawda,« sagde han eftertænksomt.

Karl stod mod væggen og spyttede tandstumper og blod.

Officeren lod ham føre ud i en fårefold og låse inde der. Lidt efter kom han med en ordonnans, der bragte et halvt franskbrød og et glas opvarmet blodpølse samt en ske.

Officeren stod i stalddøren og stirrede tavs på Karl. »Spis,« sagde han kort. I hånden holdt han fotografiet af Karls hustru og dreng. Det havde ligget i soldaterpasset. Han kiggede endnu engang ganske kort på det, og hårdheden forsvandt et minimum af et sekund fra hans ansigt. »Frau – da?« Karl nikkede. Så rakte han Karl billedet og gik.

»I lave majors familija kaputt – alles –,« sagde ordonnansen og truede ad Karl. Karl hadede ikke majoren. Han kunne forstå ham.

VII.

Efterhånden som det rygtedes, at Karl skulle indlemmes i sygepassernes rækker, hændte det ret ofte, at døren blev åbnet på klem, og en vordende kollega stak hovedet ind gennem sprækken for at se på aspiranten. Deres vurderende blik og særlig noget i det der kunne ligne skuffelse, efter at de havde set skelettet i sengen, fik Karl til at føle sig lidt beklemt om hjertet.

Tanken om, hvordan han kunne klare dette ansvarsfulde job, tyngede på hans samvittighed.

»Du skulle gerne begynde lige før jul,« mente overlægen. »Prøv at stå op og lad os se, om du overhovedet kan holde dig på benene.«

Karl kom op og vaklede af sted. Stuens længde forekom ham dobbelt stor i dag. Patienterne, der lå i sengene og så på denne sørgemarch, lod ikke til at være begejstrede. En af dem, der følte sig særlig kraftig og måske øjnede en chance for at kunne springe ind i stedet for og dermed blive indlemmet på en plads, hvor regelmæssig forplejning uden legemligt strengt arbejde vinkede forude, protesterede højlydt over for overlægen.

»Ham er vi ikke tjent med, det bliver jo os, der må pleje ham,« råbte han foragteligt.

Det gav et gib i Karl. Han anspændte sig til det yderste for at få benene til at makke ret, med det resultat, at han lignede en stork, der spankulerede i engen.

»Ja, ja,« sagde lægen og gav ham et opmuntrende dask på ryggen. »Hæng bare i, så kommer det nok.«

Karl bed tænderne sammen og øvede så længe, at han dejsede om på sengen, mat og svimmel.

På et af sine øvelsestogter nåede han atter hen til vinduet. Gennem tremmerne kiggede han ud på den snedækkede gade. En russisk sergent spankulerede ovre på den anden side i sin meget velplejede uniform. Han så meget adræt, men også meget indbildsk ud. Ved vinduet i Sarinas stue sad en ung pige og læste. Hendes to lange fletninger indrammede et blegt ansigt med store øjne. Åbenbart var hun ivrig optaget af sin læsning. Ofte formede munden de ord, hun læste. Tit noterede hun noget i et hæfte, som hun

havde liggende ved siden af sig. Når sergenten på sin runde nåede ud for hendes vindue, undlod han ikke at skrå helt ud mod fortovs-kanten for derfra, med en rejsning som en dværghane, der gør kur til en høne, at spankulere forbi. I en fra pigens vindue gunstig synsvinkel standsede han endelig op og vendte front mod lazarettet. Nu kunne Karl se, at han var en mongol. Med sine korte, stramtsiddende, blanke støvler og den strittende frakke mindede han Karl om en af de sofadukker, han tit havde set i modeforretninger derhjemme. Hans små stikkende øjne mønstrede hele vinduesfacaden.

Karl var så optaget af alle de ordener, der smykkede dette hvælvede bryst, at han for sent lagde mærke til, at mongolen nu havde opdaget hans person. Først da han styrede sine skridt tværs over gaden lige hen mod Karl, bemærkede denne, hvad der var løs. Hvad han fik slynget i hovedet af sergenten, forstod han ikke, men at det ikke var småting, bevistes kun alt for tydeligt af, at der lidt efter stormede en russisk sygeplejerske, der åbenbart havde overtaget lektien direkte ind i stuen.

Hun var mindst lige så gal. Hun for løs på ham som en furie og rev og sled i hans stumpe skjorte i voldsomme tag. Han fulgte troligt med i rytmen. Enten det nu har været hans knoglers knirken og raslen eller også det jammerlige billede af et mandfolk, han i den tilstand præsenterede, i hvert fald afsluttedes hele affæren med, at hun slyngede ham mod vindueskarmen, stemmede arme-ne i siden og skoggerlo, medens hun kiggede op og ned af ham.

Fra en af sengene hørte han en triumferende hånlatte. Det kom fra ham, der så ivrigt fedtede for overlægen.

Der var noget, der brast i Karl. Han følte sig elendig. Hvad var han egentlig blevet til. Et sølle skrog – til grin for en kvinde, der mageligt kunne dreje halsen om på ham, som var han en hanekylling. Forbitret mod sin skæbne vendte han blikket mod vinduet. Han så lige ind i et par rolige eftertænksomme øjne fra vinduet på den anden side. De lo ikke – men syntes trods deres ungdom dog at have lidt forståelse for, at huset på den anden side rummede ulykkelige skabninger, der mere end nogen sinde trængte til kærlighed og forståelse. Havde hun nikket – ganske svagt – ? Måske var det kun noget han syntes. Hånlige eller hadefulde var de øjne i hvert fald ikke. Hvor gjorde det godt. Med erindringen om dette blik lagde han sig under tæppet. Han ænsede ikke den andens hårde ord og nedværdigende bemærkninger. Den slags typer

havde han været ude for før. Det er jo ikke ualmindeligt, at de, der er i samme båd, ikke trækker i en fælles åre.

Lillejuleaftensdag var der livligt røre i lazarettet. En større transport var kommet ind i de tidlige morgentimer. Enkelt sengene i Karls stue blev udskiftet med dobbeltsenge. Den ungarske professor blev atter flyttet op i dysenteriaafdelingen. Karl hjalp med at pakke hans få ejendele sammen. Da han blev båret ud og kom forbi Karl, nikkede han kun ganske kort til ham, men bag de stærke brilleglas lyste et par venlige og opmuntrende øjne. Karl var ked af, at han kom væk.

Hen på formiddagen kom lægen med Nowikowa. Hun blev stående i den åbne dør og lod lægen foretage sin rundgang alene. Da han kom til Karl, sagde han: »Fra i dag afleverer du din seng til en anden. Du flytter nu op til hjælpepersonalet og bor fremtidig der. Stuen her samt nabostuen med tre patienter varetages af dig fra i middag.«

Fra døren havde Nowikowa uafbrudt stået og set på ham. Hendes ansigt forrådte intet. Først sent på eftermiddagen fik han af Franz at vide, at hun samme dag havde giftet sig med løjtnanten og fra 1. jan. forlod afdelingen. Atter en ven fattigere.

Franz bragte ham et par lærredsbenklæder, en russisk uniformbluse og en blå falmet kittel. I løbet af ti minutter blev han gjort bekendt med sine pligter; de begyndte om morgenen klokken seks og hver tredie eller hver fjerde nat skulle han have nattevagt over hele infektionsafdelingen med ca. 250 patienter. Karl havde pludselig fornemmelsen af, at alle tohundredeoghalvtreds med hele deres vægt lænede sig mod ham, så benene blev til gummislanget, der foldede sig sammen under en tung byrde.

Ved middagstid kom Franz slæbende med tobaksblade. Små sirlige brune blade, der udbredte en sødlig duft over hele stuen. Det skulle være krimtobak. Ti gram til hver patient lød befalingen. Og han gik fra seng til seng med det bugnende forklæde og strøede håndfuld efter håndfuld på tæpperne. Selv de hårdest medtagne, der knap kunne trække vejret, ragede skyndsomt bladene til sig. **K r i m t o b a k** – i julegave – var det magiske ord. »Niet kurit!!« prangede på alle døre, og ulydighed blev straffet meget hårdt. Det var bagsiden af gavepakken. Få dage efter lå nogle og svømmede i sengen i tobaksblade. Under den blanke bagdel ragede Karl stumpene af krimtobakken frem hos dem, når han ordnede deres senge. De mere forvovne risikerede liv og lemmer ved at dreje en smøg i

mørket. I flammeskæret af jordgasledningen kravlede de hen til spanden for i givet tilfælde at have en genforsikring. Og det var godt. Enkelte trak veksler på den, inden de havde inhaleret det første drag. Andre sad eller lå og talte bladene og gættede sig til deres handelsværdi ved passende lejligheder.

Ude på gaden klang slædebjælderne næsten hele dagen. Der var livligt røre. Bønderkoner med store bylter på ryggen gled lydløst hen over sneen i deres store uformelige filtstøvler. Under hovedtørklædet så man blussende kinder og perlehvide tænder. I deres hjemmevævede brunmelerede lange kofter led de ikke under kulden. Alle stræbte hen mod bazarpladsen.

Sarina stod i døren – for det bedre udsyns skyld på øverste trappetrin. Hendes urolige øjne for fra den ene passant til den anden. Arvågent vurderede hun hver enkelt byrde. Karl, der i et ledigt minut iagttog hende, havde på fornemmelsen, at hendes øjne gennemborede indpakning og tørklæde. Enkelte bønderkoner bar en hjemmelavet trækasse med dampende, fedtglinsende boller, der blev budt ud til salg for fem rubler stykket.

Efter alt at dømme måtte bazaren være overfyldt, for mange handlende kom tilbage, og nogle satte sig ved gadehjørnet og bød derfra deres varer til salg, og andre vandrede op og ned ad gaderne og faldbød deres produkter.

Med et resolut ryk med hovedet forsvandt Sarina ind i stuen, for efter kort tid at vende tilbage iført et sortglinsende tørklæde. Handlingens time var kommet. Hendes frisur var undergået en fordelagtig forvandling formedelst vandkæmmet skilning og en drabelig stor knude, hvis vægt bevirkede, at baghovedet blev trukket ned i nakken og den krogede næse stak vejrende i luften.

Hun var sig sit fordelagtige udseende vel bevidst og stod i afventende holdning på sin udkigspost og lod de handlende defilere forbi, indtil hun pludselig, som en rovfugl, havde udset sig et offer, der kunne synes naiv nok til at tages under en nedladende behandling. I dette tilfælde var det en stakkels bondekone, der på maven bugserede sin store bollekasse; den var endnu fyldt til randen af dejlige, gulbrune boller. Som en høg var Sarina over hende. Et par korte skarpe ord og hendes fingre jog som en klo ned i bollerækken. Med kendermine kneb og nappede hun i forskellige, der kunne synes attråværdige. Under ivrig parlamenteren halede hun endelig én frem, smed med en foragtelig mine de fem rubler i pengedåsen og bed omgående eftertrykkeligt i bollen.

Havde betalingsmåden allerede udtrykt dyb misbilligelse over den ublu pris, så syntes smagsprøven af bollen efter hendes vræl og hurtige reaktion at være chokerende. Hun lavede et forfærdeligt postyr. I en hånd vending havde hun indhentet den vandrende bollebutik og højlydt erklæret indehaversken for at være en be-dragerske. Det blev et voldsomt spektakel. Tilskuerne strømmede hurtigt til, og Sarina var karl for sin hat. Hvem kunne tvivle på så oprigtig en harme. Hendes knytnæve dansede endnu truende under næsen på den stakkels overrumplede bondekone, medens den anden hånd rasende – men hurtigt – trak en erstatningsbolle ud af kassen.

Inden bondekonen havde samlet sig, var Sarinas stadig protesterende ryg allerede ved at forsvinde gennem husets indgangsdør – og væk var hun.

Kort tid efter så Karl hende sidde i selskab med en ung fyr ved vinduet. Begge morede sig godt, medens de velbehageligt fortæredede hver sin bolle.

Den kvinde begyndte at interessere Karl. Sikken et talent!

Sent på eftermiddagen voksede hans respekt for hende endnu mere. Hun var nærmest et geni med hensyn til at udnytte andre folks godtroenhed. Sammen med sin håbefulde søn, dette viste den unge fyr sig at være, stod hun atter på udkigsposten.

Adskillige slæder belæsset med små grantræer havde allerede passeret dem, da der atter nærmede sig en slæde med den samme vare. Sarina råbte den an, og bonden fik standset slæden med noget besvær. Sarina var meget interesseret. Hun kom helt hen foran til kusken og stillede sig ved siden af hesten, medens hun forhandlede om prisen på et træ, der senere skulle tages i øjesyn.

Medens denne hede debat foregik foran, listede hendes afkom sig lynsnart bag slæden og lirkede nok så flinkt et træ ud af stablen. Og vips var han forsvundet ind ad gadedøren.

I mellemtiden havde Sarina overbevist bonden om, at han var en uforbederlig ågerkarl, og medens han endnu forarget protesterede, trak Sarina sig indigneret tilbage. Tilfældigt passerende på gaden smilede underfundigt, men reagerede ellers absolut ikke på dette sceneri.

Karl stod måbende bag jerntræmmerne. Ét stod ham i hvert fald klart. Sarina forberedte julen på billigste måde.

Mod aften begyndte det atter at sne – det var virkelig rigtigt julevejr. »Fips« kom ind til ham. »Der er i aften julegudstjeneste

på stue otte for dem, der kan stå op,« sagde han. »Skynd dig at blive færdig. Bagefter samles vi oppe i lægeværelset til et lille julemøde.«

Julegudstjeneste – Karl stirrede op mod snefnuggene, der langsomt dalede ned. Tænk, det var jul! Måske ville det også sne derhjemme – nu i dette øjeblik. Han huskede så tydeligt, hvor skuffet han som dreng havde været, når det ikke blev en hvid jul. Minderne fra barndommens lykkelige dage gled som perler på en snor forbi ham. Ude fra det fjerne voksede den hyggelige lille stue frem, hvor juletræet havde sin traditionelle plads. Så tydeligt hørte han far ringe med den lille sølvklokke som tegn på, at nu var julelysene tændt – nu var døren åbnet, og julefryd med strålende glans fra de levende kerter åbnede hjerte og sind. Han havde altid følt det, som lyste denne stråleglans helt igennem ham.

Ja, det var barndommens jul. Årene gled forbi, og billedet skiftede form, men ikke karakter. Julefryd og julefred lyste stadig som det altomfattende på denne tid af året.

Så forlod han barndomshjemmet for selv at stifte bo. Hvor havde de været lykkelige, de tre, deres første juleaften. Drengens øjne skinnede om kap med kerterne, og sindet følte så uendeligt rigt – trods krigens tunge åg.

Han havde også oplevet slagmarkens jul. I bitter kulde drevet ind i dødsdansen af hylende granater og hvirvlende fontæner. Han havde presset det bankende hjerte mod skyttegravens hårdfrosne mur. Med sammenbidte tænder havde han boret hovedet ned i sneen i et fortvivlet, men latterligt håb, om at finde dækning. –

Stadig dalede snefnuggene tavse og lydløse. Julegudstjeneste – Karl vendte med et ryk tilbage til virkeligheden. Det var jul – trods alt.

De havde fået en ekstra sukkerration i aften. Enkelte mesterkokke havde fundet ud af, at når de smuldrede brødrationen ned i grynsuppen og kogte det hele over gasflammen, fik de en tyktflydende vælling ud af det. I deres indbildning en betydelig gevinst for måltidet, særligt når man strøede det fine sukker over indholdet af kasserollen.

De kammerater, der ikke kunne stå op, hjalp han til rette med kogningen, inden han fik tid til at opsøge stue nr. 8. Den lå oppe på 1. sal. Med stort besvær fik han klemt sig gennem døren. Der var stuvende fuldt af patienter, både liggende i sengen, siddende på kanten af dem, andre liggende på gulvet og atter andre stående,

hvor der var en fodbred plads. I det blafrende lys fra gasflammen kastede de glatragede isser genskær over ansigter og snavsetgrå skjorter. På tynde, ofte uhyggeligt lange halse var disse hoveder alle drejet med ansigtet mod et bestemt punkt i stuen. Præsten!

Stående midt på gulvet talte han til dem. Og de lyttede med store øjne, der andagtsfulde hang ved hans læber. Aldrig har en menighed lyttet så intenst til en prædiken, som disse mænd.

Karl lod blikket vandre fra den ene til den anden. Hvor mange af dem stod mon for første gang i kirken, hvor mange havde nogen sinde strejftet denne tanke, at Gud er barmhjertighed – før nu? I et vanvittigt system af selvforherligelse var de blevet lejetropper og slaver – dirigeret af livets og åndens bøddel. Som den ægyptiske plage var de faretrampende og ødelæggende gennem Europas lande – sejrige – og – ifølge radioen – ubesejrede til det sidste, for at lande her. Og nu lyttede de til julebudskabet – fredens budskab.

Havde han ret til at foragte dem? Nej! Han, der havde levet, kæmpet og lidt sammen med tusinder af dem, han, der kendte deres inderste tanker og følelser, kunne det ikke.

»I vort ansigts sved, skal vi tjene vort brød,« – som en befaling gjaldede det fra præstens mund ud over forsamlingen. »Vi står her som ufrie, ikke fordi en uretfærdig skæbne har slynget os mod jorden. Nej – fordi retfærdigheden er sket fyldest. Vi ville erobre med ild og sværd – vi ville beherske og skabe slaveriet. Vi misagtede menneskets elementære rettigheder og sablede ned for fode, hvor vi havde magten til at hjælpe.

Jul betyder fred – og vi kendte den ikke mere. Lad os da takke Gud, at han gav dig og mig den nåde at måtte leve for at erkende vor skyld. Vi skal øve bod. Lang og trang vil vejen blive for os. Og ingen vil have medlidenhed. Vi har fortjent vor straf. Lad os bede til, at vi engang må få tilgivelse fra alle dem, vi har forvoldt sorg og ubodelig skade.

Jeg står ikke her for at ynke eder, men for at revse. Kun den, der erkender, at så længe han synes at være uretfærdig behandlet, har han ingen ret til at forløses, vil engang finde den sjælefred, der skal oppebæres for at gå denne lidelsens vej til den bitre ende. – Lad os bede for vore kæres sjælefred derhjemme, at ikke de må tynge ved vore synder. Lad vor bøn om tilgivelse være den daglige gerning og tanke i at hjælpe andre for at hjælpe os selv.«

Præsten tav. Han stod med bøjet hoved midt i denne tavse for-

samling af skygger, der for en udenforstående måtte virke som en samling elendighedens apostle. De var slået med tavshed – måske, fordi de havde ventet noget helt andet af en julegudstjeneste. Og alligevel følte de ingen skuffelse eller vrede mod præsten, denne fange, der i sit blåskjoldede forklæde dag efter dag ofrede alle sine kræfter på at pleje og hjælpe dem, denne mand, der hver dag sammen med en kammerat slæbte føden gennem de mange stuer og fordelte den under en regn af skældsord og bebrejdelser og forhønelser og beskyldninger fra de altid utilfredse munde.

»Vi synger »Glade jul – dejlige jul«,« han sang for med kraftig stemme, og de andre fulgte med i alle tonearter. Jo længere de kom frem i salmen, desto fyldigere og friere tonede den gennem stuen – ud over hele huset til de tavse mennesker i deres senge. Julefred – trods alt og netop derfor.

Den russiske vagtsoldat nede på gaden studsede. Han standsede og stod og lyttede. Hm-m, skulle han kalde dem tilorden deroppe? Egentlig lød det ikke så ilde. Han prøvede at nynne med i melodien. Men så blev han enig med sig selv, at krigsfangerne ikke kunne synge. De havde ingen stemme. Nej – så skulle de høre, når hans kammerater sang – det var trestemmigt – åh hvor det kløede i ham efter at istemme en af deres sange. Hm-m – det var sang. Så travede han atter op og ned langs husrækken.

Efterhånden tømtes stuen, på nær dem, der hørte hjemme der. Karl fulgtes med strømmen. Han var segnefærdig af træthed. Det var så længe siden, han var steget op af trapper. Møjsommeligt arbejdede han sig op til fjerde sal. Han kiggede ind gennem forskellige dørsprækker, indtil han havde fundet den rigtige stue.

Dobbeltsejle over det hele – det var det første indtryk. Som kaniner, der kryber ud af deres bure, kom enkelte af hans fremtidige kammerater kravlende ud over fodenden af deres senge.

»Godaften – og glædelig jul,« kom det lidt spagfærdigt fra Karl.

»Godaften,« svarede nogle af dem, der stod i kreds omkring ham og kiggede lidt nysgerrigt på ham.

Efter en lille – men pinlig pause sagde Karl: »Jeg skal sove heroppe. Er der en seng fri?«

En bredskuldret, undersætsig mand trådte frem. »Jeg hedder Bruno, og er »oversani« – han nikkede kort – »du skal ligge i sengen der ved vinduet. Nederste etage selvfølgelig. Jacob, din forgænger, har efterladt dig et par gamle militærsokker. De ligger ved hovedgærdet. Da du jo er skyld i, at han måtte forsvinde, vil-

le han ikke efterlade dig et par benklæder, som han ellers også havde tilovers.«

Bruno vendte sig kort om på hælen og forsvandt.

Hvad var det – måtte der forsvinde én, fordi han var kommet! Nu forstod Karl bedre den mutte tavshed, der havde slået ham i møde, da han kom ind. Han følte sig både elendig og ulykkelig. Hvis dog bare Franz var her, så han i hvert fald havde én at snakke med.

Benene smertede ulideligt under ham. Han måtte sætte sig. Præsten sad ved hovedgærdet af sin seng og læste i sin feltbibel. Han måtte holde den tæt op mod øjnene. De stærke brilleglas skjulte øjnenes farve, men Karl syntes at kunne huske, at de var lyseblå – lidt kolde og upersonlige, syntes han. Karl betragtede ham stjålent. Også han syntes at være helt anderledes heroppe end nede i tyfusstuen. Karl var godt på vej til at forsvinde ud igen, da »Fips«, den evigt glade og smilende »Fips«, kom stormende ind i værelset.

Hele atmosfæren var pludselig en anden. »Vi hilser på vort stædige skelet,« råbte han med pathos og slog ud med hånden. »Velkommen i svalereden.« Hans øjne spillede lystigt i hovedet på ham.

Gid man kunne være så frimodig og ubesværet som han, tænkte Karl og prøvede på at gengælde smilet. »Fips« havde virkelig den sjældne evne at kunne skjule sine følelser bag et smilende ansigt. Selv den hårdeste tårn ved en sygeseng i kamp mod en håbløs sygdom, blottet for selv de nødvendigeste hjælpemidler, kunne ikke kue hans mod eller humør. Alene hans nærværelse virkede styrkende og livsbekræftende på patienterne. Et opmuntrende klap eller blink med øjet i afgørelsens time havde gjort underværker.

Overlægen kom ind fra stuen ved siden af. Han lod døren stå åben, så Karl kunne se ind i det store nøgne rum, der praktisk talt kun rummede fire feltsenge og et bord med fire bukke som sidde-mulighed.

»Glædelig jul alle sammen,« sagde overlægen og trykkede hver især i hånden. Bag de stærke brilleglas skimtedes noget, der kunne ligne et underfundigt blink i øjet.

»Inden nattevagten træder af, vil vi gerne se jer alle sammen inde i vort gemak til en lille festlighed.« Han gjorde en indbydende håndbevægelse. Karl syntes hos enkelte af kammeraterne at kunne mærke, at de vidste god besked.

»Vi stiller op omkring sengen her,« kommanderede overlægen.

Sengen var overdækket med et særligt lagen, hvorunder der var gemt noget. Det puklede og bugnede til alle sider.

»Ser I,« begyndte overlægen, »der er alligevel mennesker uden for disse jerngitre, der ved, at vi er lækkersultne, særlig på en juleaften, og de har ikke ladet sig afskrække hverken af vagtposter eller sultne sygeplejersker, men har gennem vor gode kusk, Walter, smuglet hele to postsække kager ind til os samt en lille flaske wodka.« Han tav en kende og lyttede tilfreds til de tilstedeværendes begejstrede mumlen. Det skal ikke nægtes – tænderne løb i vand ved tanken om den ventede delikatesse.

Han skulle netop til at fortsætte, da døren blev revet op, og ind stormede en tyk, sværlemmet, russisk sygeplejerske, pustende som et damplokomotiv, takket være de mange trapper, som hun havde måttet overvinde.

»Kasejka,« lød en forskrækket stemme fra klyngen omkring sengen. Et sekund var man målløs, så spredtes man rundt i stuen søgende efter en passende beskæftigelse. »Fips« kom hende tjenstivrig i møde. »Sistra,« hans stemme udtrykte både højagtelse og imødekommenhed.

»Hvad bestiller alle de mennesker her,« bed hun ham af og plantede sig bredbenet midt på stuegulvet. Hun måtte være arrig over et eller andet. »Har I intet at bestille,« hersede hun til de enkelte sygepassere, der endnu ikke havde fundet en chance for at slippe ud af rummet.

»Oversistra,« sagde overlægen og så gravalvorligt på hende bag de fornemme hornbriller. »Jeg har lige forklaret dem nødvendigheden af isoleringen af de forskellige infektionssygdomme samt desinficering af sengetøj og andet«. Han bøjede hovedet svagt og fikserende hen over brilleranden.

»Så-åh« – hun skævede mistænksomt til ham, »så fortsæt bare. Jeg sætter mig lidt her.« Dermed marcherede hun resolut hen til sengen med de skjulte kostbarheder. Overlægens øjne bag brillerne voksede med et ryk. Han åbnede forfærdet munden, men »Fips« var atter den hurtige. Som et lyn snappede han en buk og nåede hendes anselige haleparti, lige inden den ville dumpe ned på kagerne. Hun kiggede forbavset både på ham og den måbende overlæge.

»Hvorfor må jeg ikke sidde på sengen,« ville hun vide. »Selvfølgelig oversistra,« ekkoede begge og stirrede fortvivlet på hende.

I det øjeblik dejsede Karl. Anstrengelserne havde været for sto-

re for ham. Han knækkede sammen som en lommekniv og lå pladask på gulvet.

Begge læger sprang hen. Også Kasejka rejste sig besværligt. »Hvad er der i vejen med ham?« Hun kiggede bistert på lægen. »Er det en sygepasser sådan et skrog.« Hun snøftede foragteligt og gad ikke høre på lægens lange forklaring.

Karl var allerede afskrevet hos hende. Nu stod hun og fikserede stuens inventar. »Hvem har tildelt Dem to tæpper, doktor?« Hun pegede på overlægens seng.

»Majoren, oversistra.« – Overlægen kiggede roligt på hende. »Hvorfor?« »For at holde mig arbejdsdygtig!« Svaret kom langsomt og måske betonet nok til at lade hende forstå, at de dårligt kunne undvære ham. Det vidste både hun og majoren – også overlægen.

»Puh – det tæppe forsvinder,« snerrede hun arrigt og stampede ud af stuen.

Karl havde ligget på »Fips«s seng og lyttet til ordskiftet. Endelig var hun væk. Det gungrede i trappetrinene langt ned gennem huset.

»Fips« slog ham begejstret på skulderen. »Den klarede du vel nok fint!« »Ja, Donnerwetter,« supplerede overlægen leende. »Jeg så i ånden hendes gevaldige bagparti mase samtlige julekager.«

»Sig mig,« spurgte »Fips« – »var det ægte dette her, eller??«

Karl øjnede en mulighed for at blive lidt populær. Tanken om at have fortrængt en af de gamle ville ikke slippe ham. Her var en chance. Samtidig var det en god camouflage over hans træthed, der virkelig havde fået ham til at dejse. Tænk, dersom de vidste, at det virkelig var ægte. Det ville være vand på de andres mølle.

»Jeg syntes, at det nu blev på tide,« svarede han og smilede underfundigt. »Det ville være synd for kagerne.«

Herbert var begejstret. »Du begynder godt,« sagde han og kunne ikke holde op med at demonstrere, hvordan Karl var dejset sammen.

Overlægen lattede lagenet og lod dem beundre herlighederne. Sikke et syn! Kager i alle variationer. Knivene kom frem og fordelingen begyndte.

»Skal vi ikke udbringe et leve for vore »telefondamer«,« foreslog »Fips« og tørrede munden fri for kagekrummer. Alle var enige og stemte i. Også Karl, endskønt begrebet »telefondamer« ikke var ham helt klart endnu.

»Ser du,« forklarede »Fips«, »derovre i husene på den anden side af gaden bor flere familier, der ikke kan lide russerne. Det er polakker, der egentlig ikke har det stort bedre end vi under dette regime. Dermed vil jeg ikke sige, at de handler af lutter kærlighed til os – det er vel nærmest sympatitilkendegivelser over for lidelsesfæller, der har det endnu værre, end de selv har det. Mange af dem har levet her under den skiftende russiske og tyske besættelsestid. Nu vil de hjælpe os til en god juleaften og samtidig bevise, at selv om der går en vagt foran vort kompleks, så kan de mageligt snyde ham. Det er en ren sport for dem.«

»Snak nu ikke om den varme grød,« protesterede Herbert. »Der er da også nogen, der ikke har kunnet stå for jeres smægtende blikke. Vent bare,« henvendte han sig til Karl, »du skal også nok få kontakt med en eller anden, der står og bager kager. Du skal bare tillægge dig en løvemanke og store hornbriller. Kan du bringe det til en hvid kittel, vanker der fyldte kager og cigaretter.« Han lo udfordrende til overlægen.

Denne lo pligtskyldigst, men noget forceret med, syntes Karl.

Herbert måtte være en mand, man vanskeligt kunne lægge sig ud med, sagde han til sig selv. Altså måtte han se at holde sig gode venner med ham. Hans ord vejede tungt, enten man ville høre efter eller ej.

Karl havde næsten fyldt sin kasserolle med kagestykker i alle variationer. Han krøb over fodenden ind i sengen og gemte det hele under hovedpuden. Væggen ved vinduet var våd. Det lugtede muggent. Hans sidekammerat var Bruno. Da han løftede sin hovedpude, så Karl, at der stod en trækasse med hængelås. Det måtte være en dreven krigsfange, der på det tidspunkt kunne tillade sig slige kostbarheder.

»Sikke en jul,« Karl prøvede på at få en samtale i gang.

»Hm-m,« Bruno vendte ryggen til og viste kun alt for tydeligt, at han ikke var til sinds at drøfte dette emne med Karl.

Overlægen kom ind i stuen og kaldte på Karl. »Mon du kunne overtage nattevagten i denne omgang?«

Karl kravlede tjenstvilligt ud og samtrykkede, endskønt benene følte som blyklumper.

»Bruno kan vise dig rundt i stuerne, så du ved besked. Jeg kommer også selv, inden jeg går til ro.« Han forsvandt atter ind i lægeværelset. Karl nåede lige at få et glimt af bordet derinde. Der var dækket med et hvidt lagen. I en flaskehals brændte en enkelt

kerte og kastede sit varme lys over bordet. Det lignede da i hvert fald lidt af jul, tænkte han, medens han fik et par gamle klude-sko på.

Præsten sad atter med sin feltbibel og læste. Ved siden af sig havde han blikkasserollen med kagerne. Med små mellemrum stoppede han et stykke i munden. Han var langt borte. På bænken stod Herbert ivrigt i færd med at blande skåret tobak, der lå udbredt på den øverste seng oven over Bruno. To store tøjposer lå parat til at fyldes med det ædle stof. Da Karl gik forbi, rakte han med fingerspidserne en tot tobak ned til ham.

»Der har du noget til natten, det kan man trænge til, når man har tørret bagdelen på et par snese,« sagde han gemytligt.

Bruno kom op. Mut og tvær stod han og kiggede på Karl. Han var ærgerlig over at måtte trave hele afdelingen igennem med en ny. Jacob havde klaret alt alene.

August og Jup kom ind, da de skulle gå. Jup var fra Køln. Han var andenkøkket både af udseende og efter lommerne at dømme. De struttede af medbragte madpakker.

Han blinkede meget sigende til Herbert og Bruno. »Hvor vil du hen,« han så spørgende på Bruno. »Nu slæber jeg det halve køkken med mig for at gøre mig rigtig lækker, og så render du din vej.«

»Lad ham rende,« drillede Herbert. »Vi kan mageligt undvære ham. Så bliver der mere til mig.«

Bruno knaldede døren i efter dem.

Sikke mange stuer! Karl blev helt svimmel ved tanken om de mange trapper, han skulle klatre op og ned af. Senge, senge og atter senge. I hver af dem en syg kammerat, der hele natten igennem var henvist til hans hjælp.

»Dørene til de værste stuer skal være åbne. I hver af dem ligger én, der er bedre ved kræfter, end de andre. Han har til opgave at kalde på dig, når der er noget særligt presserende. Ved særlige lejligheder må du straks kalde overlægen eller også »Fips«. Men pas på, at du ikke vækker overlægen for en bagatels skyld, så er han morgengnaven til langt ud på formiddagen. Det vil vi ikke lide under, bare fordi du ikke passer rigtigt på.«

Han travede igennem stuerne, så hurtigt som muligt. »Derinde ligger én, der ikke har langt igen.« Han pegede med et hovednik på de forskellige, der kom i betragtning.

Karl nåede med nød og næppe at følge ham helt ned til tyfus-

stuen. Dersom han blot ville lade ham alene. »Jeg skal nok klare det,« sagde han muntert.

»Det håber jeg for dig«, svarede Bruno, »for ellers bliver du ikke gammel her.« Med denne afskedssalut gik han. Karl segnede om på den nærmeste seng. Han følte øjnenes prikken i ryggen. Selvfølgelig var det patienterne, der lå og stirrede på deres hjælpeløse nattevagt.

Han overvandt svagheden og kom atter på benene. Du må virke rolig og selvfølgelig, tvang han sig til at gentage om og om igen. I tyfusstuen gik han langsomt fra seng til seng. Her gik det endda, thi her følte han sig hjemme. Men hvordan i de mange andre stuer? Og så disse trapper! Han standsede ved vinduet og så ud i den stille vinternat. Der var næsten lys i alle vinduer i aften. Han så Sarina stå og arbejde i køkkenet. Geskæftigt spankulerede hun fra bord til skab og tilbage igen.

Ved bordet sad den unge pige med de drømmende øjne og de lange fletninger. Sandsynligvis læste hun. Sarina snakkede – i hvert fald arbejdede hendes mundparti uafsladeligt. Hvem hun talte til, kunne Karl ikke blive klar over. Pigen overhørte det i hvert fald fuldkomment.

På første sal var der gardiner for vinduerne. Han så en mand-folkeskygge bevæge sig i nærheden af det ene vindue. Nu satte den sig. Måske havde den et skrivebord – tænkte Karl. Så gestikulerede den med armene. Således forsvandt den ind mod stuen. Senere fik Karl at vide, at der boede en kunstmaler. Han og konen hørte med til »telefonselskabet«. På anden sal slukkedes netop lyset. Karl mente, at kunne skimte to ansigter, hvis hvide flader vendte over mod fangernes hus.

De telefonerer måske til overlægen, slog det pludselig ned i ham. Han skævede ned til vagten, der med begge hænder dybt begravet i lommerne stod og kiggede skråt op mod den stjerneklare himmel.

Pludselig mente Karl at høre en stemme kalde i trappeopgangen. Han skyndte sig med stive knæ af sted. Rigtigt, det kom fra 1. sal, hvor dysenteristuerne lå. »Hvor bliver du af,« lød det bebrejdende fra sengen nærmest døren. »Tror du, vi skal skringe os hæse for din skyld?« Karl undskyldte sig med, at der var et alvorligt tilfælde i stueetagen. »Stueetagen,« vrissede den anden, »ham der i hjørnet skal på potte.«

Arbejdet var begyndt. Atter og atter kaldtes der på ham. Han

tørrede og vaskede de udtærede skikkelser. Han svajede fra den ene etage til den anden.

Da han var i færd med at slæbe en tilbage til sengen, syntes han pludselig, at han blev iagttaget. Han vendte hovedet og så overlægen stå i døren.

»Nå Karl, skal vi begynde vor rundtur?« »Javel hr. overlæge.« Karl fik i skyndingen lagt den anden for hurtigt i sengen. »Av av – forsigtig.« Kammeraten jamrede og klynkede. Overlægen kom til. »Se,« sagde han og løftede skjorten på den syge. Karl så det rå kød. Hele ryggen var flænset og vædskede. »Det skal pudres med det samme. Glem ikke at gnide dem ind med sprit. Der står en flaske derhenne.« Overlægen hjalp til.

Klokken var langt over midnat. Ikke desto mindre havde lægen tid. Han gik langsomt fra seng til seng. Hvert enkelt tilfælde forklarede han. Så snart de var uden for døren, nævnte han de håbløse tilfælde.

Ved den og den vil jeg vækkes, når der indtræder en forandring. Han så skarpt på Karl. »Du må passe omhyggeligt på. Menneskeliv afhænger af din påpasselighed.«

Tre til fire betegnede han som håbløse. »Måske sker det i nat, de kan ikke reddes mere. Husk sedlen på armen og hent to rekonvalescenter på stue nitten til at hjælpe dig. De ved selv, hvis tur det er«.

Endelig gik han. Karl nærmest krøb gennem huset.

»Kammerat,« kaldte én fra sengen. Karl vendte sig mod ham. »Tror du, at jeg overlever dette her?« Han så på de ængsteligt spørgende øjne. »Jeg vejede engang 75 kg – og nu« – han slog resigneret tæppet til side. »Se her.« Karl nikkede og så. »Selvfølgelig overlever du,« forsikrede han og følte selv, at han løj.

»Giv mig ild på cigaretten,« bad en anden.

»Du må ikke ryge. Så kreperer du bestemt,« afviste Karl ham.

»Skidt med det,« vedblev den anden. »Hellere forsvinde med fuld damp fra denne møgverden, end at transporteres af sted som en gammel kold kakkelovn.«

Nu må du skælde ham pelsen fuld, tænkte Karl. Måske hjælper det. Og det gjorde han. Ikke kun for at hjælpe den anden, men også for at hjælpe sig selv. Jo mere han ophidsede sig over den andens ligegyldighed, jo bedre gik det ham selv. Han fik luft for det meste af sin ulykke, trætheden skældte han ud af kroppen. Han lagde slet ikke mærke til, at den anden overhovedet ikke værdige-

de ham et svar. Da han endelig snappede efter vejret, kom det ganske kort fra den anden: »Hold mund og forsvind – torsk«.

Karl gik op til stuen for de venerisk syge. Da han åbnede døren, slog en blå røgsky ham i møde. De dampede alle på livet løs. -- »Og pludselig blev døren revet op og ind stormede en flok russiske soldater. I løbet af nul komma fem var vi andre på gangen, fik et par klude slynget over kroppen og herut i lastbiler. Det er nu det femte lazaret, jeg frekventerer. Medikamenter nix.« – »Ligedan med mig,« sekunderede naboen. Den ene skævede til Karl. »Hvad står du og glor efter? Vil du optages i klubben – måske?«

»Sluk de cigaretter,« sagde Karl så myndigt, han kunne.

En skraldende latter slog ham i møde. »Du er jo flad mand,« råbte en. »Skrub af, eller også får du nogen på tuden.« De stirrede ondt på ham.

Fast besluttet på ikke at tabe ansigt gik han hen til den nærmeste og flåede cigaretten ud af hånden på ham. »Den, der absolut vil ryge, kan gå ud på W.C.,« sagde han bestemt. »Jeg vil ikke puttes i arresten for jeres skyld. Væk med smøgen!«

Efter at have protesteret en del slukkede de cigaretterne. Inden han havde fået lukket døren, hørte han allerede den første komme op af sengen for at forsvinde til ufarligere saloner.

Natten ville ingen ende tage. Ved firetiden om morgenen gik han ud på gårdspladsen for selv at tage en smøg.

For første gang havde han lejlighed til at se bagsiden af lazarettets huse. Deres gårdsplads blev adskilt fra de andre to husblokke ved en lav mur, der kun var gennembrudt af en smal port. På hver etage strakte sig en lang gennemgående balkon med et skrøbeligt jerngitter. De næste huse dannede en ret vinkel til lazaretkomplekset. Over hele gården hvælvede sig et stykke himmel i meget beskeden størrelse. Alligevel kunne han skimte Karlsvognens begyndelse over tagryggen. Længe stod han og kiggede på stjernernes glimten og blinken til ham.

Hvor ejendommeligt tænkte han – her står du som i en verden for sig selv, midt i en grav, og rundt omkring dig leves livet, som eksisterede vi slet ikke. Han prøvede på at forestille sig selv som en fri mand, der gik forbi derude på gaden. Ville han ane, hvad der gemte sig bag disse hverdagsagtige mure. Disse tavse vægge, der allerede på så kort tid havde opfanget så mange sjæles angst og klage.

Måtte og kunne denne verden være uvidende om dette her? Var det meningen efter alle de lidelser at lade dem udslette som navnløse foragtelige kreaturer midt i en verdens opvågning og genfødsel efter en syndflod? Skulle de være dømt til forbandelse som tavse gidsler?

Stjernerne deroppe glimtede hjemlig og fortrolig. Længselsfuldt så han op til dem. Han skutede sig i nattekulden og ville til at gå ind, da han hørte én stolpre over gårdspladsen ved nabohuset. En russisk soldat kom ravende gennem porten i skillemuren.

»Hallo kammerat«, han standsede forbløffet op foran Karl. »Was Du machen?« ville han vide og kiggede mistroisk på Karl. Karl var helt forfjamsket og stammede usammenhængende noget om »kurit«, ryge.

»Ja, ja kurit – dawei kurit,« soldaten holdt hånden frem. Samtidig klamrede han sig til Karl for ikke at falde omkuld. Da han først så Karls blikdåse med tobakken, kendte hans glæde ingen grænser. Han tog glædesstrålende det hele med dåse og papir og satte sig på trappen for at dreje sig en cigaret.

Det var håbløst at prøve på at få sin ejendom tilbage. Det gjaldt bare om at slippe forbi ham og håbe på, at han ikke fulgte efter.

Det lykkedes. Med bankende hjerte stod Karl bag døren og iagttog soldaten, der langsomt faldt i søvn med den utændte cigaret hængende i mundvigen.

Morgengryet krøb langsomt frem over himlen. Karl gik sin sidste runde gennem stuerne. I dysenteristuen lå en udmarvet skikkelse og stred den sidste kamp. Rådvild standsede han ved fodenden af sengen og håbede så inderligt, at staklen ville overleve natten, så daghjælperen kunne sørge for at transportere ham bort. Med bankende hjerte stod han og kæmpede mod sin egen angst. Han følte uviljen mod at komme nærmere hen til den døende. Han gik et slag hen til vinduet. Han håbede på, at når han havde et tilstrækkeligt tilløb til at komme op på siden af kammeraten, så at kunne forcere den grænse, sengens fodende syntes at være – en usynlig skillemur over imod en døendes enemærker.

Måske skulle han endda prøve på at forlade stuen – kun et lille øjeblik – for at vinde kræfter til det, han om lidt blev nødt til at gøre. Men mærkeligt nok, jo mere han fjernede sig fra sengen, desto tydeligere havde han fornemmelsen af at svingte et menneske, der netop i dette øjeblik trængte til en kærlig håndsrækning.

Resolut vendte han omkring og gik hen til den syge. Nænsomt

lagde han sin hånd på den fugtige pande. Han følte sig pludselig så uendelig fattig og gold. Intet havde han at sige til denne stakkel, der kun i underbevidstheden tømte den sidste rest af en bitter kalk, medens døden utålmodig ventede ham.

»Frygt ikke kammerat – Gud er dig nærmere end nogen sinde. Hans vilje ske!« Han følte vidunderlig styrke og lettelse ved at kunne finde disse ord. Han skammede sig ikke over at vide så lidt om Bibelens skrift – alt for lidt havde han vidst – men selv det havde været nok til at give ham kraft til at føle en magt, hvis grænser og udstrækning han aldrig ville evne at fatte.

Hvor måtte det være vidunderligt at have en klippefast tro på Vorherre og med denne ballast at kunne vandre livets krogede og tornede veje. Han følte sig egentlig som en farisæer. Stod han ikke nu i sin angst og bejlede til Guds kærlighed, men når han havde det godt, var tankerne om Gud aldrig kommet så nær ind til ham.

Er jeg nu en hykler? Hans blik fangede den syges, der lige åbnede øjnene, som ville han fange et sidste glimt af den verden, han nu ville tage afsked med eller – og det var måske rettere – blev hjemkaldt fra.

Karl går ind i rekonvalescenternes stue. Han får vækket to, der søvndrukne vægrer sig ved at stå op, indtil han bliver barsk. Modstræbende kommer de i tøjet og henter båren.

I mellemtiden har Karl skrevet sedlen, og de hjælpes ad med at få skjorten af den døde. Han er allerede kold og tung at bære.

De fleste i stuen er vågne. Men alle er tavse. Kun nu og da høres en undertrykt stønnen.

Så bærer de ham ud.

»Har du husket stearinlyset?« spørger en af bærerne. Det havde Karl glemt. Han måtte atter op ad trapperne og ind i stuen. Næppe har han åbnet døren, da standser han brat ved synet af det, der udspilles for hans øjne. På alle fire er to af stuens patienter kravlet hen til den tomme seng og ligger på knæ ved dens hovedgærde og famler under halmpuden efter de få ting, deres kammerat har efterladt. Om det så er brødet, prøver de på at slås om det.

Karl er lamslået, men kun et øjeblik. Al fornuft og omtanke slår klik for ham. Han farer over de to og slår til.

»I hyæner,« – sanseløs af lede og væmmelse slynger han dem bort fra sengen. Han flår tyvekosterne fra dem og slæber dem til deres senge. »Og I er mennesker? I vil leve?« Han må lægge bånd på sig for ikke at slå dem ihjel.

Med skulende øjne ligger de og kigger på ham. Syg om hjertet vender han sig om og går ned ad trapperne.

»Hvor bliver du af mand,« overfuser de to ham. »Tror du vi er afkommanderet til at holde livvagt i trappeopgangen?«

Ude på trappeafsatsen ligger den russiske soldat og snorker højlødt. Forsigtigt manøvrerer de forbi ham og vandrer over gårdspladsen gennem porten til nabogården.

Et par store, tykke rotter jager hvinende forbi dem. Karl farer sammen og kommer til at slukke lyset. De andre bander og stavrer langsomt fremad i mørket, indtil han atter får tændt kerten.

Foran en stor port i baghuset standser bærerne. De sætter båren på jorden og i fællesskab løfter de træporten til side. Den har ingen hængsler. Et stort hul gaber dem i møde. En ulidelig stank vælter ud fra mørket.

»Gå foran med lyset,« kommanderer den ene af bærerne med sammenbidte tænder. Karl tager sig sammen og går frem. Han rutscher halvvejs ned i hullet og står endelig atter på benene.

Stablet i flere lag – skambidt af rotter ligger de nøgne lig af mennesker, der fødtes af mødre i lykkelig smerte med alle de forhåbninger, et moderhjerter er fyldt med for sit barn. Og her endte de!

Hans ben ryster ikke mere under ham. Han er blevet stiv ved dette syn, der åbenbares for hans øjne i kertens blafrende skær.

Bærerne har for længst lagt den døde i den af omstændighederne givne rækkefølge. »Kom«, siger den ene og trækker ham i ærmet. »Når først du har været hernede så ofte som vi, vænner du dig til det syn.« Han står på gårdspladsen og famler efter den stump cigaret, han altid har liggende parat i lommen.

»Det skal du også gøre,« forklarer han Karl, »det hjælper over choket.« Han inhalerer røgen og puster den voldsomt ud.

»De skal nok tømme kælderen en af de nærmeste morgener,« siger han sagkyndigt og snapper båren. »Det plejer gerne at foregå i de tidlige morgentimer. To vognlæs med en presenning over. Folk på gaden aner såmænd ikke, hvad det er de kører med.«

Den anden går tavs ved siden af Karl.

I trappeopgangen ser Karl nærmere på ham. Det er en ung fyr. Hans blege ansigt er tavst og indelukket.

»Hvad laver du derhjemme,« spørger Karl.

»Student,« svarer den anden kort og vender sig om og går.

»Ja, han er en fin mand,« siger den ældre og knipser cigaretten.

Karl svarede ikke, han syntes, at alt var blevet tungere og mere dystert.

Fra tyfusstuens vindue kunne han se, at lysene i genbohusene efterhånden tændtes. En ny dag bredte lys over en mørk nat. Efterhånden kom der liv på gaden og i lazarettet.

Vagten på den anden side standsede sin gang og gabte højt og eftertrykkeligt. Stjernerne på den smalle himmelstribе blegnede for til sidst at forsvinde.

Snart var det nytår.

VIII.

I lazarettet forberedte man sig til natten. Overlægen fulgtes med præsten, der denne nat havde vagt, gennem de forskellige afdelinger. Der faldt ikke mange ord imellem dem. Af en eller anden grund kunne de ikke komme hinanden menneskeligt nær. Overlægen var fritænker og stod i skarp modsætning netop til den katolske kirke. De var kommet i en hidsig disput engang, og de fandt ikke vejen tilbage til den kammeratlige tone. Overlægen kaldte katolicismen for en camoufleret politisk organisation, og præsten understregede på det kraftigste, at en ukristelig læge savnede det fundamentale i sin gerning og ikke kunne betegnes som læge i ordets sande betydning. Begge gik og lurede på at kunne afsløre den anden. Der var væbnet neutralitet. De følte sig ilde tilpas, men ingen gav efter.

Antallet af patienter var steget betydeligt. Lazarettet var ved at sprænges. De syge lå stuvet sammen som sild i en tønde. Luften i stuerne for dysenteripatienterne og i tyfusstuen var forfærdelig. Kun de færreste vinduer kunne åbnes, og da dørene om dagen skulle holdes lukket, varede det længe, inden stanken fordelte sig ud i trappeopgangen.

Lægen gav sine anvisninger og standsede ved enkelte svære tilfælde. Det var endelig lykkedes ham at besørge gamle feltflasker, der fyldt med varmt klorvand kunne bruges som varmedunke.

At det var klorvand, blev indpodet de syge på det kraftigste. Inden man var gået over til at benytte klorvand, havde patienterne ofte drukket det varme normale vand og forværret deres tilstand betydeligt.

»Hr. overlæge,« lød det fra en af sengene, »må jeg bede om noget at drikke?« Overlægen rystede på hovedet. »Nej, det kan du ikke tåle, min ven.«

»Jamen, jeg er tørstig, jeg kan ikke holde det ud længere.« Manden var stædig. »Det må de andre også,« kom det barskt fra overlægen. Han gik videre. »Jeg forlanger vand!« Den syge var ophidset. Han støttede sig til albuen og sendte lægen et rasende blik.

»Jeg vil ikke finde mig i den dyriske behandling. Jeg klager til russerne over den behandling.«

Overlægen vendte sig omkring og smilede skævt til ham. »Ja, gør du det, men overfor mig må du holde mund. Jeg har kun en pligt, og det er at få dig på benene igen. Forstået.«

»I hvilken tone taler De til mig. Ved De, hvem jeg er? Jeg er generaldirektør for et af de største forsikringssselskaber i Tyskland. Mine ordrer bliver altid adlydt. Jeg forlanger vand – forstår De.« Han hev rasende efter vejret. Sveden stod i perler om hans pande.

»Om du så var kejseren af Kina, her er du patient, og her bestemmer jeg.« Overlægen kom tilbage til hans seng og så fast på ham.

»Vil De venligst bruge en høflig tone. Jeg er ikke dus med Dem.« Generaldirektøren spyttede gift og galde.

»Udmærket hr. generaldirektør,« kom det bidende fra overlægen. »Så er det vel bedst, vi taler åbent til hinanden. Hvis De får bare en kop vand, så er De i nat en død mand, og derfor siger jeg nej – også uden Deres tilladelse. I øvrigt har jeg ikke tid til at diskutere høflighedsfraser med Dem. Godnat!«

»Jeg vil have vand,« skreg den anden besat, »De uforskammede tølper.« Overlægen var rasende og gik hurtigt gennem afdelingen. Da de passerede generaldirektørens seng, lå denne mat og afkræftet og bad med klynkende stemme om en bitte smule vand.

Præsten gik hen til ham og strøg ham over den fugtige pande. »Tålmodighed kammerat til du er rask, så kan du atter drikke.«

»Nej, nu, nu vil jeg have vandet.« Den anden stødte heftigt præstens hånd til side. Ude på trappen vendte overlægen sig til præsten. »Mine ordrer bliver adlydt,« efterabede han arrigt den anden. »Hvad bilder den fyr sig ind. Pas på, at han ikke får en dråbe. Der er i forvejen ikke meget håb om, at han slipper igennem. Men nu skal han tvinges igennem, nu mere end nogen sinde.« Præsten nikkede tavs, og de fortsatte.

I den store stue for de lettere tilfælde lugtede der af cigaretrøg.

»I har røget, I kanaljer,« tordnede lægen. »Op med jer alle sammen.« Han for gennem stuen. »Luk munden op, nærmere hen til mig med gabet.« Han snusede til hver enkelt. »Den, som jeg snapper, bliver smidt ud i morgen.« Han gik fra den ene til den anden uden resultat. Henne på spanden sad en og krympede sig. Begge hænder pressede han for maven. Overlægen stod og så mistroisk på ham. »Begynder du nu igen?« Den syge ømmede sig og virrede med hovedet.

»Lugt til ham, om han har røget,« sagde han henvendt til præsten.

Præsten bøjede sig over ham. »Luk munden op!« Den anden fortrak læberne og viste tænder. Præsten snusede til ham, betænkte sig en brøkdel af et sekund og rejste sig så rystende med hovedet.

»Har han røget?« spurgte overlægen.

»Jeg kan ikke lugte noget,« præsten stirrede stift på overlægen.

»Rejs dig op,« kommanderede overlægen henvendt til den syge, »jeg vil se din afføring.« Den anden rejste sig besværligt. Overlægen strøg en tændstik og kiggede ned i spanden. Patienten stod med ludende hoved og skelede til præsten og ned i spanden. Alle så tydeligt cigaretstumpen ligge dernede.

Overlægen smed tændstikken og gik videre.

Da de atter stod på trappeopgangen vendte han hovedet mod den tavse præst og sagde: »Jeg er ikke tilfreds med hans afføring. Giv ham et kraftigt afføringsmiddel endnu i nat, han trænger til det.« Præsten nikkede og fulgte overlægen ind i den næste stue.

Næste morgen var generaldirektøren død. Han havde set sit snit til at få fat i naboens varmeflaske, der var fyldt med klorvand. Den tømte flaske lå ved siden af sengen.

Da præsten om morgenen meddelte overlægen det skete, trak denne på skulderen. Mod slige patienter var man magtesløs.

»Fips« kom tilbage fra sin rundgang. »Vi må gøre noget ved Karls ben. Har du set de vandmasser, han slæber rundt med.«

»Han må ligge med benene i vejret om natten,« svarede overlægen. »Hvad mener du ellers om ham? Han virker så indesluttet. Helt anderledes, end da han lå i tyfusstuen. Vi kan ikke have en sygepasser, der ikke kan tage fat, men bare ligger de andre til last.«

»Fips« stod og grundede over overlægens mening. »Jeg tror,«

sagde han eftertænksomt, »at han ikke får kontakt med de andre. Bruno er jo en hård negl, og Jacob, der måtte gå, for at Karl kunne anbringes, var en god ven og landsmand af Bruno. Jeg tror, at det er der, skoen trykker. Mon ikke Bruno bærer nag til Karl af den grund?«

»Det må de selv klare,« vrissede overlægen. »Skal vi også til at være barnepige for sygepasserne, så kan vi pakke sammen. Lad mig se på hans ben i middag.«

Karl havde vand i benene, så det forsløg noget. Han følte det, som svuppede det i dem, når han bevægede sig. Det spændte og smertede i dem. Huden stod som en stram svineblære, der glinsede rosenrødt på de uformelige stolper, der var hans ben. Om det så var fødderne, så hang der store uformelige poser til begge sider ud over skoene. Selv i knæleddene spændte det. Gang på gang krængede han buksebenet op og stirrede bekymret på denne blamage. Hvert skridt kostede ham anstrengelse. Hvor han kunne se sit snit dertil, satte han sig ved siden af patienterne for at finde lidt lindring. Samtidig lyttede han efter hvert trin på trapperne og for op, så snart han mente, at nogen nærmede sig hans afdeling.

Han måtte i alle tilfælde se at holde sig så længe på lazarettet, til han atter var kommet nogenlunde til kræfter.

På en arbejdsplads ude i lejren ville det være håbløst i den tilstand.

Livet begyndte at blive en smertefuld plage både for legeme og sjæl. Bevidstheden om, at han ikke kunne udfylde sin plads tilstrækkeligt, begyndte at nage mere og mere. Angsten for at blive opdaget gjorde ham endnu mere tavs og indesluttet. Alt for tydeligt mente han at kunne mærke stemningen blandt kammeraterne imod sig. Om det så var Herbert, begyndte han at drille ham.

»Har du tabt din sangstemme heroppe under det høje luftlag,« spurgte han engang, da de sad samlet i deres kaninbure.

De andre skævede til ham, men sagde intet.

Nogle dage senere kaldte overlægen ham ind til sig.

»Vis mig dine ben, Karl.« Han måtte trække bukserne ned.

»Ih du milde – sikke nogle vandsøjler.« Overlægen fløjtede langtrukket. Huden var ved at revne forskellige steder, sårene var allerede begyndt at væske.

»March – i seng med dig og ikke en dråbe suppe eller vand – og benene op på en buk, så vandet driver ned igen.«

Karl rystede på hovedet. »Det går virkelig udmærket. Det gene-

rer mig næsten ikke.« »Vrøvl,« overlægen gjorde en fejende håndbevægelse.

»Kom, skal I se vort vandrende vandværk,« kaldte han på sygepasserne. De stod i en kreds omkring Karl og kiggede sagkyndige på hans glinsende ben. »Hvad skal vi stille op med ham,« spurgte Bruno. »Skal han blive her på stuen?« »Netop,« overlægen kneb øjnene sammen. »Og du, kære Bruno, som hans sengenabo sørger for, at han får »urotopintabletter« og lægger en forbindelse om hans åbne sår.«

Bruno mumlede noget i skægget og trak sig tilbage.

Karl lå i sengen med benene i vejret og prøvede forgæves på at finde sig til rette med tilværelsen. Bruno var ikke særlig nænsom ved behandlingen af de åbne sår, der væskede mere og mere. Hans robuste natur og en uvilje over for Karl, som han ikke prøvede at lægge skjul på, var aldeles afgørende for den måde, han indrettede behandlingen på.

Han eksperimenterede med adskillige salver og andre medikamenter, som han selv skaffede sig i medicinskabet. Hver gang han løsnede forbindingen på Karls ben og fastslog, at det nærmest blev værre end bedre, buldrede han løs med eder og forbandelser, der regelmæssigt endte med den kategoriske konstatering, at Karl måtte være rådden – bundrådden. Samtidig smækkede han forarget forbindingen på gulvet og trampede hen til medicinskabet efter nye forsyninger. Han blandede forskelligfarvede salver og pulvere til en ubestemmelig pærevælling, som han så smurte på.

»Det siger jeg dig, hvis det ikke hjælper, så er du moden til affaldsspenden.« Han smurte tykt på med en træspartel. Det gjorde vanvittigt ondt, men Karl gav ikke et kny fra sig, dels fordi han ikke undte Bruno den fornøjelse, dels fordi han efterhånden opildnede sig til et indædt raseri mod den fyr, der under ingen omstændigheder ville godkende ham som hørende til i kredsen af sygepasserne.

Bruno skævede til tider til ham med et lille ondskabsfuldt glimt i øjenkrogene, særlig når han trykkede væsken ud af sårene. Åbenbart var han klar over, at det gjorde særlig ondt.

»Tja,« sagde han efter at være færdig med sin samaritergering, »der er selvfølgelig ét middel, vi endnu ikke har prøvet. Det hjælper bestemt, men om du vil prøve det, afhænger af dig. Jeg vil ikke have vrøvl med overlægen bagefter. Du må selv bestemme det.«

Han så lurende på Karl. »Nix med at beklage sig bagefter.«
»Hvad er det,« ville Karl vide.

»Helvedessten – vi må gøre det en gang, når lægen er på en større rundgang.« »Lad os prøve det i morgen – jo før jo bedre.« Karl var fast besluttet på, at om de så skulle brænde sårene ud med gloende jernstænger, så hellere det end at ligge her og blive nidstirret af de andre.

»Afgjort,« Bruno rejste sig – »men det bliver som sagt mellem os.« Karl nikkede. Han har sikkert noget i baghånden, der bestemte hindrer mig i nogen sinde at komme til at udrette et arbejde her, tænkte Karl. Men efterhånden var det ham også ligemeget.

Han kiggede gennem den lille synlige sprække af vinduet. Det eneste han så, var et stykke mur, der ragede så højt op, at han kunne se den fra sin plads.

Man ligger som indemuret i en levende grav, borte fra det hele, tænkte han trist og lyttede til de forskellige lyde, der trængte op til ham fra lazarettet. Efterhånden kendte han det alt sammen, det var fortroligt, men ikke som før i tyfusstuen, hvor han var en velset patient. Her var han en uønsket. Forskellen var alt for tydelig. Han var på nippen til at ønske sig derned igen.

Om aftenen kom Herbert slæbende med en stor kasse. Leende over hele femøren smed han kasketten i en flot bue på sengen.

»Nu skal I se løjer,« råbte han muntert til forsamlingen. De stimlede sammen omkring ham. Også lægerne kom ud fra deres stue og frittede ham.

Herbert nød situationen. Hele hans person struttede af vigtighed. Forsigtigt satte han kassen på bænken og begyndte at pille den mangelfulde indpakning fra hinanden. – Et radioapparat. »Kæreste mand,« måbede »Fips«, »hvor har du det fra?«

»Vi får musik,« jublede hele flokken.

»Ja – musik, men kun hvis jeg vil.« Herbert kastede brystet adskellige centimeter frem. »Bæstet er stumt som en fisk, ellers havde jeg selvfølgelig heller ikke fået den. Det er løjtmantens, den er kaput, forklarede han mig. Da han spurgte, om jeg kunne reparere den, var svaret naturligvis oplagt. Jeg er jo rigtignok blikkenslager, men skidt med det. »Specialist« – det trækker altid her.«

»Jamen, hvis han nu opdager, at du slet ikke kan reparere den,« spurgte præsten spagfærdigt, »så opdager han jo, at du har løjet.«

»Paperlapa – så siger jeg selvfølgelig ikke, at jeg ikke kan, men

at en af lamperne er brændt igennem. Lad ham så se, om han finder en ny. Han er i hvert fald dummere end jeg. Lykkes det derimod at få den i stand, så kan du tro, at han ikke får den tilbage, før vi er på bølgelængde med hele verden i dette hummer.«

Først nu begyndte de alle at forstå, hvad det ville sige, at Herbert havde fået betroet denne kasse. Radioen – det var endda en »gammel skinke«, som overlægen lidt foragteligt udtrykte sig. »Gammel skinke eller ej – det er ligefedt,« mente Herbert let skuffet, »når bare jeg kan få den til at sige noget, så er den helt rigtig.«

De gav ham næsten ikke tid til at spise. Alle måtte kigge nærmere på den, helst også pille lidt ved knapperne. I løbet af ganske få minutter havde de alle et fantastisk kendskab til radioer og deres mekanik.

»Hold fingrene fra kassen,« skreg Herbert arrigt, »tænk, dersom den virkelig har en skrue løs, og jeg ikke kan lappe den sammen igen, så er hele festen røget i skorstenen.«

Karl lå godt gemt bag de andres rygge. Han skimtede kun et hjørne af kassen, men det var allerede nok. Tænke sig, en radio. Med et slag at kunne gennembryde disse grå vægge, svæve over bølgelængder ud i verdensrummet – let og frit til vidunderlig musik.

Han lukkede øjnene i stille betagelse. Han følte det, som blev der taget et gråt slør fra hans øjne – det klang allerede i ham med kendte og elskede melodier. Hvor forunderligt, tænkte han, og du, som så mange gange gik ligegyldig forbi radioen derhjemme, eller arrigt drejede af for den og knurrede over de vrøvlehoveder, der ustandselig kvækkede gennem æteren og forstyrrede. – Sikken et jammerligt program, hørte han sig selv sige gnaven og utilfreds. Og nu – nu var det fuldkommen ligegyldigt, hvad der ville komme som første tone – det ville være en hilsen fra verden derude – fra den frie verden, han med hele sit hjerte og alle sanser længtes efter. Det ville bringe ham hjemstavnen nær igen, måske ville de endda derhjemme høre det samme netop i dette øjeblik. – Først nu kom han i tanker om, at den måske slet ikke ville komme til at spille.

Åbenbart havde de andre haft de samme tanker. De sad i en kreds omkring kassen og stirrede betaget og afventende på den.

»I er nogen sjove kanaljer,« lo Herbert. »Tror I, at den kommer til at spille, fordi I sidder og stirrer med jeres sultne blikke på den. I jager måske endda den sidste rest af musik ud af livet på den.«

»Sid nu ikke der og skvadroner, din Vigtig-per,« brummede Bruno, »se hellere til at komme i gang med den. Lad os se på indvoldene.«

»Måske har den slet ingen mere,« lo »Fips«, »alles sapsrap.« Men latteren var ikke helt ægte. Der lød en undertone af ængstelse i den, for tænk, om den virkelig var ribbet for alt indvortes, som så meget andet, de havde set russerne pille fra hinanden.

»Han har sagt, at den har spillet,« sagde Herbert beroligende. »Altså må den da have noget i sig.«

Omstændeligt rejste han sig og krammede værktøjskassen frem. De andre sad i ærbødig tavshed omkring ham og fulgte opmærksomt alle hans bevægelser. Fra sengen ved væggen lå Karl og stirrede spændt og længselsfuldt på det sted, hvor Herbert efter blikket fra de andre måtte sidde.

Minutter og timer sneglede sig af sted. Nogle begyndte at blive utålmodige. De travede et par gange rundt i det snævre rum.

»Den er død som en sild,« knurrede Bruno.

»Hold mund,« kom det arrigt og ophidset fra Franz.

Overlægen kom nu og da ind for at se, om operationen, som han udtrykte sig, ville forløbe heldigt.

»Fips« sad med store skinnende sorte øjne og var med lige til tåspidserne. »En må stå vagt ved døren, for at vi ikke bliver overrasket, når først den begynder at spille,« sagde præsten ivrigt.

»Han har ret,« råbte de i kor – og alle blev siddende.

»Gå du, Siegfried,« sagde de til en lang, ranglet hjælper, der indtil da havde forholdt sig tavs.

»Hvorfor mig, det kan Franz ligeså godt,« mumlede han.

De kom op at kives om, hvem der skulle overtage vagten og hørte slet ikke trin ude på trappen. Pludselig blev der taget i dørhåndtaget. Med et sæt var alle ved døren.

»Hvad render I for,« lo Herbert, »den siger jo ikke et kvæk, så det kan da være lige meget, hvem der kommer ind.«

De måtte le alle sammen. Det var Jup, der fandt dem således.

»Hvad er her los,« støjede han løs. »Har I fundet et hul i muren til at slippe ud af sanatoriet?«

»Nemlig,« råbte de jublende i kor, »vi slipper ikke ud, men vi lader nogen slippe ind – med fuld musik.« Jup måbede. Hans store øjne udvidedes og underkæben sank langsomt ned på halvotte. »Det må jeg sige, det forbavser mig mere, end hvis forplejningssergenten kom med en fedegrís til suppegryden,« ræsonnerede han.

Hvor mange cigaretter Herbert i timernes forløb pulsede væk, kan ikke siges, men luften var blå, som en diset forårmorgen, da der pludselig lød et kvæk fra radioen.

Der var dødsens stille i stuen.

Alles øjne hang ved dette teknikkens vidunder, der åbnede porten ud til verdensrummet.

Herbert drejede skalaen igennem og standsede afventende op, når der meldte sig et pip fra fjerne riger. Det blev ikke til mere i denne omgang, indtil han atter havde været i gang med skruetrækkeren.

Atter svingede søgeren ud, og denne gang klang det i højtaleren af mangfoldige lyde. Med enkelte finindstillinger tonede musikken pludselig frem. Der var ingen, der lagde mærke til de skrattende bilyde, der mindede om pionertiden i radioens historie – de formelig indåndede tonernes væld som en vidunderlig hilsen fra den verden, der i så mange måneder havde ligget uden for deres rækkevidde.

Der var en egen glans over disse lytteres øjne. Man kunne ønske, at det orkester, der fremtryllede de melodier, som nu blev båret gennem verdensrummet til dem i deres grå og ukendte verden, måtte få lov til at se denne modtagelse. Det var himmelske melodier.

Herbert gled søgende over skalaen. Nu hørtes en italiensk stemme. Det lød fremmed, omend kendt fra andre tider.

Atter skratten – og så en damestemme – »tyve nul nul.« Karl for op. »Holdt,« råbte han og for frem fra kaninburet. »Holdt og drej tilbage, Herbert.«

»Holla, holla, hvad går der af dig. Lever du endnu?« De vendte sig alle mod ham, der i sin iver ikke mere bad, men pludselig forlangte.

»Hvad er det, du vil have drejet tilbage til?« spurgte Herbert. »Den dame, der lige sagde tyve nul nul – det var Danmark.«

»Han vil have en dame på nul nul,« lo de ad ham, men Herbert drejede alligevel tilbage. Der lød dansemusik og en bunke skrattende stemmer, der ikke kunne lokaliseres. Herbert trak på skuldrene. »Hun må være færdig,« sagde han henvendt til Karl. »Bedre held næste gang.«

Karl krøb ikke tilbage til sin seng. Han blev liggende så tæt, at han kunne følge stregens vandring. Måske lykkedes det alligevel

at få en hilsen fra landet med de lyse bøge og det blå vand – et pust af hjemlig kærlighed gennem æteren.

Endelig fik de fat i en tysk sender. Der var pressemeddelelser. Nürnbergprocessen var i sin sidste fase. Alle stak formelig hovedet ind i højtaleren.

»Vi bringer en reportage fra de afsluttende forhandlinger på gummiplader. De hører v. Ribbentrop, Rudolf Hess og Gøring osv. . . .«

Øjnene stod stive i hovedet på hele forsamlingen. Glemte var vagten ved døren, glemt var omgivelserne. De var atter inde i den politiske kværn med alle dens nuancer og spænding. De sad atter hver for sig og slugte nyheder, som dengang, pisket op til ekstase, lyttende, for alt i verden lyttende – helst en udenlandsk station, uanset følgerne, bare høre mere end de andre, vide mere og være endnu mere rådløse.

Det var store begivenheder. Da reportagen var endt, interesserede det øvrige program ikke mere. En hidsig diskussion var i gang.

»De er alligevel nogle mandfolk,« lød det fra nogle. »De skulle radbrækkes, det er dem, der er skyld i, at vi sidder her,« råbte andre.

Karl lå og hørte på dem. De havde fuldkommen glemt ham. Heldigvis, tænkte han. Men var det de mennesker, der til daglig færdedes sammen i god kammeratlig fordragelighed? Der havde dannet sig to grupper, og begge var røde i kammen som hanekyllinger.

Han følte sig uden for det hele. Der var alligevel noget, han ikke havde fælles med dem, endskønt han havde marcheret sammen med dem, kæmpet, lidt og døjet til den sidste bitre ende. Men det havde så sandelig ikke været frivilligt. Og trods alt følte han ikke nogen triumf over for dem. Det skuespil, der oprulledes for hans øjne, fik ham pludselig til at se perspektivet bag deres hjælpeløshed, at se den vilkårlighed, de havde været prisgivet under oppiskningen til ekstase. Sæbeboblen var bristet, uanset idealisterne, der måske havde været iblandt dem. Her foran ham stod resterne – medspillerne i dramaets sidste fase – politiske kandestøbere, der klamrede sig til de sidste slagord. Ja, også de, der var blevet kloge for længe siden, men havde måttet stikke hovedet i busken som strudsen.

Han greb sig i at føle medlidenhed med dem. Det var dog ikke det afgørende at debattere politiske synspunkter nu, det nærlig-

gende måtte være at få dem til at forstå, at de ved at pleje deres kammerater netop her havde de bedste muligheder for at finde tilbage til det oprindelige i deres tilværelse.

IX.

Det var blevet bitterlig koldt. Frostens ledsaget af en skrap vind jog som en piskesnert gennem gaderne. Klædt i tykke vatkåber og indhyllet i store uldne sjaler ilede folk af sted i deres store filtstøvler. Med klingende bjælder gled kanerne forbi. Rimfrostens sad i tykke strimer over hestenes muler. Men det var sejlivede steppeheste, der var vant til karrig føde og en ubarmhertig natur. Bønderne på slæderne trak deres pelshuer dybt ned over øre og næse og lod hesten bane sig vej gennem færdslen.

Sarina stod i køkkenet, der samtidig blev benyttet som opholdsstue. Hun varmede hænderne over gasflammen, der nu brændte døgnet rundt. Brændsel til den store kakkelovn havde hun ikke.

»Hold dog endelig op med den evindelige læsning,« vrissede hun gnavent til sin yngste datter, Maruscha, pigen med de store alvorlige øjne, der atter sad bøjet over bøgerne henne ved vinduet.

Karl, der stod ved vinduet i tyfusstuen og spejdede ud på gaden, kunne næsten fornemme ordene. Faktisk stod han og undrede sig over, at dette pigebarn kunne være Sarinas datter. Der var ingen lighed mellem dem i nogen retning.

Han kunne ikke lade være med at betragte dette barn, der snart kunne anses for voksen. Han havde aldrig prøvet på at tiltrække sig hendes opmærksomhed ved tegnsprog eller deslige, og alligevel følte han, at hendes tanker ofte beskæftigede sig med disse krigsfanger derovre i de tre genbohuse. Tit var deres blikke mødtes, Karl havde nysgerrigt stirret på de tykke bøger, der næsten altid lå foran hende. – Gad vide, hvad det er, der optager hende så stærkt i de bindstærke værker, tænkte han ofte. Mon det skulle være Karl Marx og Lenins lære?

Hans opmærksomhed over for datteren var ikke undgået Sarina. Men hun regnede ikke krigsfangerne for noget. Dem var der intet at tjene på eller stille op med. I det hele taget var det dårligt med kunder for tiden. Hun bed tankefuldt negle. Hvis bare hun kunne få Shana til at arbejde for sig. Den tøs havde optræden og virkede

tiltrækkende på mandfolk. Storsnudet var hun – og dertil dum. Sarina smilede syrligt ved tanken. – Ak ja, det var tider, dengang da soldaterne stod i kø foran huset, der altid var fuldt optaget. Men nu – –?

»Jeg går til bazaren,« sagde hun til Maruscha. »Vi må have noget at spise.«

Lidt efter stod hun ude på trappeafsatsen indhyllt i et sort sjal, der kun lod den vejrende næse titte frem og i øvrigt hang som en slatten fane ned ad ryggen og maven på hende.

Hendes øjne fikserede gaden med alle husfacader i en håndevending. Skuffet over det åbenbart magre resultat stødte hun luften gennem næsen i en regulær dampsky og styrtede så ud fra trappen som en svømmer fra startsoklen. Der var beslutsomhed og energi over hendes gang og holdning. Sarina var atter på jagt. Hun måtte have fat i Shana, koste hvad det ville, ellers sultede de ihjel.

Mens Karl passivt havde stået og betragtet Maruscha, var der to etager over ham betydelig mere aktivitet. »Fips« formede med alle ham til rådighed stående fingre alfabetets forskellige bogstaver. Og det gik endda stærkt. Samtidig skar han de mest elskværdige grimasser. Øjnene spillede i hovedet på ham som varme pillekartofler i hånden på et barn. Og skråt overfor bag vinduets gardiner stod Monki, en buttet ukrainerpige med sorte negerkrøller og en drabelig rødsminket mund i sit lidt blegfede ansigt. Hun havde engang været marketenderpige under den tyske besættelse og havde på forbavsende kort tid tilegnet sig deres sprog.

Takket være de mange læremestre, der ikke kun lærte hende sproget, men endda fra orloven havde medbragt kosmetik, silkestrømper og andre beklædningsgenstande til hende, formåede hun at vedligeholde sin make-up og regnede sig dermed som hørende til de bedre stillede damer af selskabet. Hendes, efter de nuværende forhold, elegante ydre havde hjulpet hende til et par passende russiske befalingsmænd, der hurtigt genvakte hendes let slumrende fædrelandskærlighed og også skaffede de nødvendige, men ak så knapt tilmålte kalorier.

Under mottoet – gammel kærlighed ruster ikke – opretholdt hun trods alt forbindelsen med de forhenværende og delte endda sine sammenhamstrede madvarer med dem. De madpakker, hun møjsommeligt samlede sammen, havde hun frækhed nok til at bringe i de »rette hænder«. Ved højlys dag marcherede hun tværs over gaden med pakken under sin rummelige frakke op i lazaret-

tets nabohus. Fra tredje sals balkon slyngede hun den elegant over til lazaretbygningens balkon, hvor den blev modtaget med åbne arme.

Den eneste, der i begyndelsen voldte hende lidt vanskeligheder, var den tjenstivrige mongolske sergent fra vagtmandskabet. Men hvem kan stå for fyrige blikke og sorte krøller. Hvem kan sige nej til en så attråværdig rød mund? Monki klarede ham i en håndevending.

Telefonen glødede. End ikke overlægen var fri. På fjerde sal sad han med albuerne støttet til vindueskarmen og telefonerede med første sal. Medens hans fingre formede bogstaverne, snakkede han med ustandselig. Bag hornbrillerne glimtede hans øjne let ironisk over dette barnagtige spil, men hvad gør man ikke for at vinde sympati. Tja – og for maden.

Skulle han være helt ærlig, så syntes han oven i købet godt om det »lille asen«, som han kaldte hende. Og så var hun ikke engang så lille. Tværtimod, Alexandra var en fuldblods russisk kvinde med gnistrende øjne og et fabelagtigt temperament. Hun var i begyndelsen af trediveerne, havde en flot skikkelse og en næsten rovdyragtig glidende gang. Ikke som det tunge dyr, men som den smidige kat, der bevægede sig let og elegant lige meget, hvor hun end færdedes.

»Hun har skam race,« overlægen slog sig begejstret på knæet, særlig når Alexandra atter havde et af sine sprælske indfald. For eksempel var hun en dag kommet styrtende sammen med Monki til lazarettet med et spædbarn. Hulkende og jamrende havde de to fortalt både vagten og den tilsynsførende sygeplejerske, at barnet havde forstoppelse. Hvis ikke det omgående kom under lægebehandling, ville barnet dø. Barnet vrælede rigtignok i vilden sky.

Sygeplejersken vidste, at overlægen engang havde været børnelæge, samtidig talte han udmærket russisk, så han måtte være den nærmeste til at tage sig af barnet.

Skyndsomt førte hun dem op til overlægens stue, hvor den forfjamskede doktor pludselig så sig stående overfor sine hemmeligste telefonforbindelser.

Men der blev ingen tid til lange overvejelser. Sygeplejersken skyndte på ham, så han klemte på med undersøgelsen og genvandt hurtigt sin fatning. Med gravalvorlig mine forklarede han omstændeligt den store fare, barnet svævede i, og bad sygeplejersken

for en sikkerheds skyld hente hans kollega fra afdelingen for internmedicin, så han også kunne stille sin diagnose.

Ikke så snart var hun ude af døren, så tømte de to omsorgsfulde damer deres lommer, og hvor de ellers havde gemt de små pakker med lutter gode ting, en stakkels krigsfangelæge ellers aldrig ville få et glimt af.

Kollegaen var hurtig med på spøgen. Latin forstod ingen af de andre tilstedeværende. Efter endnu en grundig undersøgelse blev den afsluttende diagnose fastslået og de nødvendige formaninger og forholdsregler meddelt de to ulykkelige, hulkende 'mødre'.

Ja, hun var storslået. Overlægen trak sig hilsende tilbage fra vinduet og satte sig ved bordet. Hans tanker vendte langsomt tilbage til feberkurver og mangelen på medikamenter. Var det så underligt, at han søgte lidt adspredelse for de mange timers afmægtige kamp mod sygdomme, der under normale forhold let kunne helbredes.

Kunne man bare give blodtransfusioner. Han havde adskillige gange rettet denne bøn til Nowikowa, men nu var hun borte. En afløser var ikke kommet endnu. Hvad ville det være for en fyr. Måske dum og stædig med de gamle metoder, man næsten ikke kendte noget sted. Fortvivlet så han på alt det primitive, han måtte arbejde med.

Og trods alt. Havde de ikke opnået gode resultater midt i al denne primitivitet. Han mindedes de første dage. Ingen senge, ingen tæpper, ingen instrumenter – intet.

Ved de første operationer havde de brugt sterilkogte barberblade. »Gillette« – han så stadig de blanke bogstaver lyse ham i møde fra kasserollens bund. Men på bordet lå en dødssyg patient. Operation i sidste øjeblik. – »Gillette« – bogstaverne svømmede væk for ham i det sprudlende, kogende vand. Kirurgen, denne mand med den fantastisk sikre hånd, stod med sammenbidte tænder og dypede sine hænder i det kogende sæbevand. Atter og atter skyllede han hænderne, inden han endelig tog fat. Manden slap igennem – på et hængende hår. Men han slap. Tre læger stod tavse og så på hinanden. Den aldrende kirurg – en mand, der engang havde et stort navn, en læge, der havde lappet tusinder af lemlæstede kroppe sammen under det store opgør – og to unge læger.

Tja. Overlægen så tankefuldt på »Fips«, da han kom ind. »Nå, lille doktor,« han kunne ikke lade være med at smile til dette

evigt livsglade ansigt, der strålede tillidsfuldt til verden dagen lang. »Hvordan ser det ud?«

»Takker ærbødigst for forespørgslen, hr. overlæge,« »Fips« knaldede hælene sammen, »min forlovede og jeg har lige telefonisk aftalt, at vi opsætter giftermålet, til de politiske forviklinger er afklaret. Situationen tvinger min kæreste til at tage visse hensyn til sine leverandører og tilbedere – og i dette tilfælde bøjer jeg mig – også af personlige grunde.« Han blinkede polisk med det ene øje, og strøg sig kærtegnende over maven. »Jeg kan simpelt hen ikke lade være,« sukkede han angergivent.

Det kunne Sarina heller ikke. Stivfrossen, men fast besluttet på ikke at vende hjem uden Shana gennempløjede hun bazaren ivrigt spejdende efter sit bytte.

Det var det eneste sikre sted at finde hende. Her mødtes alle med alle. Dersom hun arbejdede i faget ville hun komme for at købe. Ejede hun ikke en klink, så ville hun alligevel komme – om ikke for andet, så for at vederkvæges og pines ved duften af de i fedt bagte melboller. Det gjorde Sarina jo også.

Hun kunne sulte. Hun havde lært at sulte i dagevis. Hvad vidste de unge høns om livet. Men Maruscha, Maruscha måtte ikke sulte. Hun var hendes øjesten. Hun var et klogt barn. Sarina nikkede tankefuldt med hovedet og glemte for en stund både Shana og sulten.

Læreren havde bekræftet det mange gange. Egentlig burde hun læse videre og måske selv blive lærerinde engang. I ånden så Sarina sig stå ved datterens side, når universitetets udmærkelse blev overrakt Maruscha. Ih –, hvor hun nød de andres misundelige øjne. Forstanden havde hun efter faderen. Det var en given sag. Han var et fint menneske. Ingeniør ved elektricitetsværket i Minsk. Han havde elsket hende. Han, Jaschka med den smukke sangstemme. Ingen kunne synge og danse som han.

Betaget mindedes hun den sommeraften i klubben. De havde fået wodka og øl i lange baner. Jaschka havde sunget solonumre ledsaget af sin balalajka, og han havde under tilskuernes takfaste og fyrige klapsalver danset støvledansen, så sveden strømmede ned af ham, og årerne ved halsen havde stået som tove under den voldsomme anstrengelse. – Jaschka – uforlignelige Jaschka. Alle ville have ham, men hun, hun havde vundet over dem alle.

Men en skønne dag var han væk. Borte, som om blæsten havde

fejete ham gennem stuens vinduer ud i det fri – forsvundet, for aldrig at ses mere.

Den iskolde vind gnavede sig gennem hendes tynde klæder. Den drev hende fremad mellem duftende hvedemelsboller, der stod stablet i nydelige stakke.

Sarina ænsede dem ikke. Hun havde låst for lugtesans og tarmenes sugen og skæren i maven. Hun kogte langsomt af raseri over ikke at finde Shana. Navnet blev hun ved med at gentage. Hun kunne næsten myrde hende, den tøs. Sarina var flintrende gal. Mumlende forbandelser over denne kvinde gennempløjede hun bazaren på kryds og tværs. Shana viste sig ikke.

Det begyndte at mørkne. Hun måtte hjem til Maruscha. Afmægtig og skuffet begav hun sig på hjemvejen.

Allerede et godt stykke hen ad gaden så hun gasflammens blafrende skær fra vinduet. Hun passerede vagten, der råbte noget efter hende, som hun fuldkommen ignorerede. Hastigt åbnede hun døren til køkkenet. Hvad var det! Der sad minsandten Shana nok så nydeligt i samtale med Maruscha.

»S h a n a« – som en forlønningsfanfare jublede navnet gennem rummet. Sarina omfavnede hende overstrømmende glad og lykkelig. Borte var alle mordtanker. Borte var sulten. Hun havde fundet sin lykke. Så snakkede hun løs. Som et maskingevær arbejdede mundtøjet. Armene fandt ingen ro. De understregede gang på gang vigtigheden af alt det, hun havde at fortælle.

Shana var en stor fyldig pige. Hendes alder var vanskelig at bedømme. Det blege og udpræget slaviske ansigt forrådte ikke meget. Hun havde et hovent blik – nærmest, som stirrede hun ned på alle.

»Hvordan går det – vi har ikke set hinanden i lang tid?« Hendes stemme var upersonlig og kold.

Sarina faldt tilbage til jorden. Det overstrømmende havde hurtigt foretaget sig. Vurderende gled hendes blik over Shana. Med en stille tilfredsstillelse konstaterede hun, at Shana var blevet fyldigere, særlig over hoftepartiet. Uden at lade sig mærke med noget, kaldte hun det for sig selv endda for svampet.

»Os går det helt godt,« svarede hun og kiggede samtidig på Maruscha, for ligesom at få denne vovelige påstand bekræftet. Maruscha nikkede samtykkende. Thi hun syntes virkelig, at det gik hende godt, så længe hun måtte læse alt det, hun kunne få fingre i.

Shana var tavs et stykke tid. Sarina rejste sig og puslede med

gasflammen. Hun var meget spændt på, om det ville lykkes hende at få Shana til at gå med igen, men hun måtte endelig ikke handle overilet eller vise sig forlegen. Det ville komme dyrt at stå.

»Jeg har en hel del gode kunder, men mine boligforhold er ikke særlig gode.«

»Hm, hm,« Sarina nikkede forstående. »Tja, det betyder jo også en del.«

Hun strøg en hårtjavs til side. »Vi bor egentlig helt godt. Alexej har jo opgivet sit værelse, så nu har vi endelig plads.«

Shana rejste sig. »Jeg må gå nu, men det var rart at se jer. Måske kigger jeg ind en dag. Man har jo ikke megen tid, når man skal passe sit.« Sarina krummede ryg som en kat, der ville springe på en mus. Tænkte det kvindemenneske virkelig på ganske simpelt hen at gå igen, uden at komme ind på noget som helst.

»Gør det, kære Shana,« sleskede hun og kom langsomt nærmere. »Men skynd dig, det kunne være, at det var for sent.«

Shana blev usikker.

»Ser du,« Sarina smilede sødt til hende, »jeg agter nemlig at udvide foretagendet.« Pludselig kom hun i tanker om Maruscha.

»Forsvind ind i stuen.« Hun skulle ikke have noget af at få Maruscha blandet op i den forretningsmæssige del.

Da de var alene gik det lettere. Shana gav temmelig hurtigt efter. Altså måtte det være et jammerligt hummer, hun boede i. Sarina lagde ikke fingre imellem.

I mellemtiden sad Maruscha i værelset ved siden af og kiggede op mod himlen. Den var kold og trøstesløs. Lige så kold som stuen og hele atmosfæren omkring hende. Hun anede jo alligevel, hvad moderen atter indlod sig på. Maruscha skammede sig forfærdeligt.

Endelig smækkede døren. Shana var gået. Hun havde lejet værelset med de særlige forpligtelser, som Sarina for længst havde udarbejdet og påtvunget hende. Nu stod hun og gned sig tilfreds i hænderne. Det lysnede – endelig.

»Læs mit barn,« hun klappede Maruscha venligt på skulderen og gik så hen til skabet for at finde noget spiseligt.

Karl havde stået og set det meste af den forestilling. Hvad han ikke hørte, kunne han næsten gætte sig til – ikke mindst af de ansigtsudtryk, der genspejlede de enkelte tanker og følelser.

Hun ligner en edderkop, hende den tykke, tænkte han, da Shana kom ned ad trappen. Og således beholdt han hende i erindringen

og fulgte hendes færd som så mangen en andens gennem jern-tremmerne.

Med Maruscha havde han den dybeste medynk. Hvad skulle der blive af hende under de forhold.

Langt senere på aftenen kom Sarinas anden veninde. En tynd spidsnæset skabning med store søgende øjne. Hun var altid spraglet klædt. Hendes hoved var i ustandselig bevægelse. Hun var evig på jagt. Hende havde han døbt »Rotten«. Forholdet mellem hende og Sarina var af mere militær art. Sarina kommanderede kort og fyndigt, og »Rotten« lystrede med pibende protest. Men hun lystrede. Sarina underrettede hende hurtigt om ordningen med den nye partnerske.

»Du er nok klar over, at således som det går nu, kan det ikke fortsætte. Hvad du i den sidste tid har tjent er ikke værd at nævne. Faktisk burde jeg jage dig på porten, men —,« Sarina strøg sig med hånden over øjnene og sendte »Rotten« et tiltetgørende blik, »jeg er ikke hårdhændet. Men nu får du en konkurrent, så nu kan vi jo se, om du dur til noget.« Hun rejste sig og pegede med hovedet mod døren. »Alt afhænger nu af dig.« For hende var samtalen afsluttet.

»Rotten« rejste sig modstræbende. Der flammede noget vildt og desperat i hendes urolige øjne, men stemmen var bedende og underdanig. »Vi får se, kære Sarina, jeg skal nok gøre mit.« Medens hun begav sig til døren, pilede hendes øjne rundt i køkkenet, som søgte hun et fast holdepunkt, hvorfra hun kunne væрге for sig.

Et foragteligt smil spillede om Sarinas mund. Sådan en sølle klud tænkte hun – og alligevel er jeg henvist til hendes hjælp for selv at leve.

Der var virkelig ikke noget at prale af ved »Rotten!« Det kunne synes, som havde naturen besluttet at skabe et særligt grimt individ i form af dette pigebarn. Hun var flad som et strygebræt, og tøjet hang på hende. Som en slags ironi sørgede »Rotten« altid for at bære en kasakbluse i skrigende farver, der blev snøret sammen om midjen for at vise, at hun trods alt ejede et midtpunkt, der burde understreges.

Karl fulgte hende med øjnene, da hun trådte ud på gaden. Blæsten greb fat i hendes tynde nederdel, der flagrede om benene som et flag omkring en flagstang. Hun satte næsen i vinden som et skib sit bovspryd og kæmpede sig op ad gaden. Bitre tanker over

Sarina og et blindt had til rivalinden, hun endnu ikke havde set, fyldte hendes sind.

Hvor skulle hun nu ty hen? Måske til garnisonen, for eventuelt at snappe en forsinket soldat? I den bræddehytte ved udkanten af byen, hvor hun havde sit tilholdssted, ville hun komme til at klapre med tænderne hele natten i denne kulde. Hendes spejdende øjne stirrede længselsfuldt ind gennem oplyste vinduer, hvor folk sad ved ilden og hyggede sig. Hun følte sig forstødt af den hele verden og forbandede afmægtigt sin usle skæbne.

To fulde soldater kom skrålende langs gaden. Hun standsede, men de lagde slet ikke mærke til hende. Mørket opslugte hendes tynde krop og syntes at ville udslette dette billede af et menneske, der ikke engang kendte kærlighed af navn.

X.

Stjernerne stod som funkende juveler på en frostklar nattehimmel. Fra vinduet i tyfusstuen kunne Karl skimte månen, der som et gyldent spejl hang majestætisk på himmelhvælvingen.

I den øverste etage sad overlægen ved sit bord. Hans hoved hvilede tankefuldt på den venstre albue. Månen prøvede på at definere ansigtsudtrykket. Tunge tanker sætter deres spor – der må være noget, der trykker ham, tænkte månen og frittede nysgerrigt. Men ansigtet var tillukket. Munden tavs. Overlægen rejste sig og gik hen til en seng. Der lå »Fips«. Han sov de retfærdiges søvn. Pelshuen, som han benyttede som nathue, på grund af den stærke kulde, var gledet ned over det ene øre. Han åndede dybt og regelmæssigt.

Tankefuldt stod overlægen og så på det fredelige ansigt, der nærmest var et barneansigt endnu. Livet havde ikke sat sine runer i dets bløde linier. Lidt misundelse genspejledes i overlægens træk. Han nikkede svagt med hovedet. Hvor må du være lykkelig i al din uskyldighed. Fri for attrå og begær, altid parat til at se den lyse side – aldrig tænke på vrangsidens. Unge ufordærvede fyr. Han vendte sig langsomt mod døren. Der var stadig lys i sygepassernes stue. Foran radioen sad Herbert og lyttede til nationernes klang gennem æteren. Mekanisk drejede hans hånd søgende over skalaen. Havde han fundet en station, så dvælede han et kort øjeblik ved

den for rastløs at glide videre. I minutter gennemtravede han jordkloden fra ende til anden.

Overlægen stod tavs ved hans side og fulgte med et fraværende blik vandringen.

»Hvorfor har du så travlt?« spurgte han Herbert. Denne drejede hovedet lidt til siden og svarede langsomt – uden at se på overlægen – »hvorfor? Så kan vagtposten ikke følge med, jeg render simpelt hen fra ham.« Han lo bittert. »Vi kan jo ikke engang gå på potte uden opsyn. Lad mig i hvert fald her være fri for alt.«

Med et skarpt smeld lukkede han for radioen. Han stirrede fjendtligt på overlægen. »Men nu er jeg her igen – hvad skal jeg?«

Overlægen svarede ikke. Stille lukkede han døren efter sig og gik ned ad trappen. På anden sal mødte han Karl. Sammen gik de gennem stuerne fra seng til seng.

»Hvordan går det med vandet i benene?« spurgte han Karl.

»Det går fint,« Karls stemme lød munter.

»Fint?« Overlægen så spørgende på ham. »Hvordan gik det til?«

»Bruno klarede det med hjemmelavet medicin,« lo Karl.

»Nå – –,« overlægen ville ikke spørge om mere.

Bruno havde virkelig klarer det. Da overlægen var til et møde i den kirurgiske afdeling, var Bruno kommet med helvedesstenen.

»Vil du eller vil du ikke,« spurgte han brysk. »Nu skal det være, eller også kan du skrubbe af.«

Ubarmhertigt havde han gnedet de åbne sår ind med dette djævelske middel. To mand havde holdt fast i Karl, medens proceduren stod på. Knirkende havde han bidt tænderne sammen og alligevel ikke kunnet holde tårerne tilbage. Bruno gav ingen pardon.

Da han endelig var færdig og havde lagt forbindelse på, føltes det nærmest, som var benene to glødende ildpinde.

»Ikke ilde,« – Bruno sendte Karl et anerkendende blik. Siden den tid gik det bedre med de to.

Overlægen pegede på de vanskeligste tilfælde og gav anordninger. Ved en gammel obersts seng standsede han. Han vidste ganske nøje, at obersten gemte en engelsk snadde under puden. Han røg pipe næsten hele natten.

Ved siden af piben lå Goethes »Faust«. Det var det eneste, han havde reddet. Rygende i dybe rolige drag sad han oprejst i sengen nat efter nat og gennempløjede bogen, hvis indhold var blevet en

kilde til at styrke ånden og sjælen i den tilværelse, der for ham tegnede sig så mørk og truende, som noget på jorden.

Han var politisk fange. Hver uge kom en NKVD officer og spurgte til hans helbredstilstand. Så snart han var ved kræfter igen, skulle han fremstilles for et militærtribunal. Ingen i lazarettet anede, hvad denne mand vidste. Han talte ikke med nogen, var altid fuldt optaget af sin læsning, og hans tanker koncentrerede sig om at forarbejde det læste. – Han kunne bogen udenad. Men begyndte altid forfra igen.

»Rygning her er ikke tilladt, og det skader Deres helbred,« henvendte overlægen sig til obersten.

Denne nikkede bekræftende og så høfligt på lægen. Netop af høflighed over for ham havde han lagt piben til side, så længe stuegangen varede. Man måtte jo respektere reglerne. Selve overlægens formaning ignorerede han, omend med et høfligt ansigt.

»Skån dine ben,« sagde overlægen og gik op til sig selv. I trappeopgangen foran tyfusstuen mødte Karl de evige vandrerne. I deres feberfantasier vandrede de fleste patienter rundt i stuen og på gangen, enten enkeltvis eller parvis. De havde hængt tæpperne over skuldrene og lignede nærmest gamle romere, der i rolige og afmålte skridt vandrede under søjlegangene ivrigt diskuterende – langt borte fra virkeligheden.

De fleste lod sig villigt føre tilbage til sengen. Enkelte klynkede, andre snerrede vredt, men de fleste tog det som en uundgåelig ting. Der var også nogle, der omgående trak ham med ind i deres diskussion.

»Jeg er villig til at investere adskillige tusinde i dette foretagende,« sagde en bredskuldret patient til ham og så på ham med et velvilligt blik. Samtidig trak han tæppet tættere sammen om sig for ligesom at understrege, at dette var et engangstilbud, der ikke ville blive gentaget. »Mine transaktioner på børsen tillader mig at bruge en del af min likvide kapital til rentable virksomheder.« Karl stirrede lidt usikkert på ham. Var det nu spøg eller alvor – bortset fra, at det var fantasiprodukter. Og hvordan skulle manden behandles. Han var langt kraftigere end Karl. Et håndgemæng ville gå ilde for Karl.

Han fandt det derfor rigtigst at gå ind på den andens tanker og takkede for tilbudet. Samtidig listede han armen omkring den andens skulder, og således vandrede de to ivrigt diskuterende ind i stuen, til han havde fået sat sig på den andens seng.

Tit var det svært at kunne gå ind på alle de vanvittige ideer og planer, som disse stakler udpønsede i deres syge, omtågede hjerter. Men han vandt deres fortrolighed, og der blev lovet ham svimlende formuer af dem i tidernes løb.

Vandrørene var frosset til. To spande vand var alt, hvad der kunne stilles til rådighed for hele tyfusafdelingen. De havde deres plads under sengene sammen med et par gamle undertrøjer, der blev brugt som vaskeklude.

Afdelingen var imidlertid vokset op til over tredive patienter. Med sammenbidte tænder og læberne presset hårdt mod hinanden greb han kluden og rensede de tilsnåvtede senge, ofte hos en patient op til fireogtyve gange i døgnet. Det var efterhånden mere end viljeanspændelse at dyppe kluden ned i det stinkende pløre for rent teoretisk at rense sengelagenet. For det lod sig ikke gøre mere. Fortvivlet lyttede han til de klukkende lyde, der kendetegnede, at nu var det atter sket for en af dem. Han kunne græde af ulykke og raseri. Men så han så deres øjne, da blev han tavs og gik stiltiende eller trøstende i gang med arbejdet. Han greb sig selv i ofte at tale højt med sig selv. Her lærte han det til gavns, ikke kun for at trøste andre, men nærmest også sig selv. Han blev aldrig af med det mere.

Hænderne var efterhånden en stinkende klorlap. Vandet kunne ikke udskiftes, men kloropløsningen blev hver dag gjort stærkere. Hans glubske sult var forvandlet til en genstridig kamp med at få en bid mad ned. Han måtte tvinge hver bid ned. Stanken hang fast og ville ikke slippe ham hverken i sygestuen eller i deres egen stue oppe under taget.

Ensformigt og langsomt sneglede dagene sig af sted. Vinterens strenge greb løsnedes gradvis, og pelshuerne forsvandt efterhånden fra bøndernes hoveder. Med vinterens aftagen skrumpede også filtstøvlernes størrelse i skafterne ind. De blev kortere og kortere, og en skønne dag så han atter træsko og sandaler af bark på de gåendes fødder. De store tørklæder hos kvinderne gled til side som forhænget på en scene, og ansigterne hos kvinderne med deres brede kindben og perletænder trådte atter frem i rampelyset. De uformelige kofter åbnedes, og svulmende bryster tittede nysgerrigt frem mod den brydende vår.

Sarina hængte med en resolut bevægelse frakken på træknagen og glattede med hænderne ned ad sin sorte kittel. Hun rettede den store, let forlusede hårknude og kløede sig eftertænksomt i hoved-

bunden. Hendes vurderende blik gled en omgang rundt i køkkenet og standsede ved Maruscha. Også hun var kommet ud af sin tykke påklædning og viste kvindelige former, der bragte Sarina til eftertanke. Let forbavset gled hendes blik over datteren, der som sædvanlig sad fordybet i sine bøger.

Der skal man se, Sarina fik en øm fornemmelse i hjertet – kyllingen begyndte at træde ind i hønsegården. Sarinas tankemaskine arbejdede lidt ubeslutsomt, når det gjaldt om at løse problemerne omkring datterens fremtid. Barnet læste alt for meget. Det havde hun ikke efter hende. Det måtte være fra faderen, pigen havde arvet denne uproduktive egenskab. Selvfølgelig – Sarina prøvede tolerant at tilkende videnskaben dens eksistensberettigelse – der var jo mennesker, der oven i købet tjente til livets ophold ved den kundskab, som de hentede fra bindstærke værker. Men det var dog mest nogle vindtørre skabninger, som der ikke var krudt i. Hun måtte tilstå, at de typer af den kategori, hun i sit liv havde mødt, ikke havde imponeret hende synderligt. Nej – så valgte hun hellere de sunde, kraftstruttende karle, der kunne tumle et kvindfolk, som en fjer. Ja, det gjorde hun afgjort. Hun rettede sig lidt i ryggen og kiggede op og ned af sig selv. Det var nu ikke, fordi hun havde fjerens yndefulde flugt over sig mere. Hun blev lidt forsagt ved tanken – årene havde ikke taget blidt på hende, men – hun gik taktfast over gulvet hen til vinduet og strejfede med sit blik gaden – ude af spillet var hun ikke endnu. Der skulle rinde meget vand til havs, inden hun gav op.

»Rotten« kom pilende ned ad gaden. Sarina rynkede panden ved synet af hende. Der var minsandten ikke megen stads ved hende – lige undtagen den spraglede dragt. Den stærkt rødfarvede kasak dominerede som en for tidlig udsprunget valmue. Hun skræede over gaden og styrede lige ind i Sarinas køkken.

»Godmorgen.« »Rotten«s øjne søgte lynsnart Sarinas som for at overbevise sig om dagens vejrforhold. Let overskyet med udsigt til nedbør – var meget optimistisk. Solen skinnede dog for en kort overgang, da »Rotten« halede et lille franskbrød og en stump pølse frem bag den i forvejen sammensunkne barm.

»Hvor har du fået det fra,« ville Sarina vide. Hun hentede en stor kniv frem fra bordskuffen og delte portionen i to dele. »Rotten« fulgte med urolige øjne delingsprocessen og skulle lige til at komme med en spagfærdig bemærkning, da døren blev revet op, og ind buldrede Sarinas ældste søn, en firskåren, brednæset fyr

med store militærstøvler og ellers klædt i en mærkelig blanding af civilt og militært tøj. Kasketten havde han skubbet langt tilbage i nakken. Den hang forsorent på det ene øre og skulle understrege en vis kækhed, der dog mest lignede frækhed. »Se, se,« han slog hilsende med fingeren op mod kasketskyggen og spadserede lige hen til bordet. Inden Sarina nåede at snappe madportionerne, havde han bemægtiget sig én af dem og væk var den. Sarina var rasende. Hun skældte og smældte, medens han slugte maden i store mundfulde. Det manglede dog bare. Blive væk i mange døgn uden at give ringeste meddelelse om, hvor han føjtede rundt, og så komme og tage det sidste fra sin sultne familie. Hun hidsede sig mægtigt op.

»Du er en døgenigt – ligesom din far,« skreg hun rasende og holdt sin dirrende knytnæve under hans flade næse.

»Rotten« stod ved bordet og fulgte med urolige øjne hans store kæbers malende bevægelser. Det kriblede i hende efter at springe på ham og lukke af for halsens synkebevægelser. Samtidig følte hun sig imponeret af hans frække optræden. Sikken et mandfolk! Hans tætbyggede skikkelse med de forholdsvis korte kraftige lår, der standsede i et par fedtsmurte skaftestøvler, vidnede om hans kræfter. Hans ansigt bar præg af snuhed og forslagenhed. Han var kendt med alle livets laster og brutal til det sidste.

Maruscha havde fra vinduet fuld af afsky betragtet broderen. Hun følte ikke en gnist samhørighed med ham. Det var dog ikke gensidigt. Trods hans ringe karakter havde han en slags agtelse for den yngste i familien. Der var noget ved hendes opførsel, der var ham fremmed, men som han havde respekt for. Han følte sig aldrig helt sikker. Når han var ædru, var han meget hensynsfuld over for hende og prøvede på at spille den kyndige, beskyttende ældre bror. Var han derimod fuld, var der ingen grænser for de påfund han kunne komme med, når bare han rigtig kunne såre hende.

»Jeg gifter mig om otte dage med Klara Iwanowitsch – at du ved det.« Han stod med skrævende ben foran Sarina. »Skabet i stuen må du aflevere til os. Vi har ingen steder at lægge vort kluns. Alt andet bohave skaffer vi selv.« »Klara Iwanowitsch« – Sarina måbede. Skomagerens datter, ham der boede lige ved bazarpladsen. Hun havde i øjeblikket fuldkommen overhørt kravet om skabet.

»Men Jurka – hvilken lykke – min allerkæreste søn, mit pragt-

barn. Lad mig omfavne dig.« Hun prøvede på at slutte ham i sine arme, men han strittede imod.

»Jeg kommer med vognen for at hente skabet i eftermiddag,« bestemte han.

»Skabet?? hvilket skab?« Sarina trådte bestyrtet et par skridt tilbage.

»Vi har intet skab, kære Jurka – ikke noget vi kan undvære. Hvor skal så hele vor garderobe hænge?«

»Det er mig ligefedt – glæd dig over, at vi ikke henter mere. Det tager jeg og dermed basta.« Han vendte sig brat, og uden at værdige »Rotten« et blik forsvandt han.

Sarina stod og klagede i høje toner. Hun vred hænderne i fortvivlet gråd samtidig med, at hun udslyngede de værste forbandelser over den ravnese, der ikke gjorde hende andet end sorg i livet.

»Og så Klara Iwanowitsch – den mær. Føj« – hun spyttede forarget i gulvet og bed kraftig i den sidste portion af »Rottens« dyrekøbte franskbrød.

Nu vågnede endelig »Rotten« til dåd. »Holdt,« skreg hun. »Tror du, at I skal have det hele. Jeg har ikke fået en bid hele dagen og bringer det herhen for at dele med jer og ikke for at fodre din familie«.

»Hvad siger du, dit hæslige kryb,« – Sarina var over hende som en furie. »Begynder du nu også. Jeg skal lære dig. Er det ikke mig, der giver dig husly og brød. Har jeg ikke samlet dig op fra gaden. Og du mukker. Herrut siger jeg.« Hun snappede »Rotten« i den røde kasak og slæbte hende til døren. »Rotten« prøvede forgæves i forbifarten at hapse resten af portionen på bordet. Men Sarina var hurtigere og stærkere.

Harmdirrende sad »Rotten« på trappeafsatsen foran huset. Åh, hvor hun hadede denne kælling, og alligevel var det sket med hende, dersom hun ikke bad om godt vejr igen.

Forknyt løftede hun hovedet og så lige ind i et par medlidende øjne ovre fra det tilgitrede vindue. Hun prøvede på at smile – nærmest af gammel vane, når et par mandfolkeøjne kiggede på hende – hun mente, at måtte gøre noget, der kunne imponere ham den blege fyr derovre. Med tommelfingeren pegede hun i retningen af Sarinas vindue og betydede med pegefingeren mod tindingen, at Sarina måtte være skør.

Ansigtet derovre syntes at smile svagt. Det oppede hendes hu-

mør gevaldigt. Der var en, der havde forståelse for hendes sorger, og som hun gjorde indtryk på. Hun rejste sig adræt og glattede på tøjet, medens hun sendte fangen et smil. Hendes lange gule tænder lignede nærmest gebisset på en hest, men Karl følte, at han ikke måtte lade sig mærke med den afsky, han følte ved dette syn.

»Rotten« skelede til vagten, der stod henne på gadehjørnet og kedede sig. Da han ikke lagde mærke til hende, begyndte hun at få en samtale per fingersprog i gang med fangen. Men han trak sig skyndsomt tilbage fra vinduet. »Rotten« nikkede beroligende, forstående. – Selvfølgelig, med ham kunne man intet stille op. Han hørte jo til de udrangerede – for resten ligesom hun. Hun følte pludselig stor sympati for de stakler derovre og betragtede interesseret husets vinduesfacade. Helt oppe under taget stod en stor mand i en hvid kittel. Han havde hornbriller på næsen. Halvt over skulderen kiggede han ned til hende. Hun vinkede opmuntrende op til ham.

»Vil du bare se, »Fips«,« sagde overlægen syrligt, »nu begynder det fugleskræmsel dernede minsandten at vinke op til mig. Er jeg virkelig så attråværdig, at jeg skal begunstiges med hendes hyldest?«

»Fips« vovede sig nysgerrigt hen til vinduet. Ved synet af hende måtte han le højt, men han vinkede tappert tilbage. »Hvem ved,« sagde han, »måske er vi ved at vinde venner, det er jo nedfra, vi skal begynde.«

»Bevares,« overlægen slog flot ud med hånden, »jeg overlader hende gerne til din omsorg.« Han forsvandt skyndsomt fra vinduet.

»Rotten« var kommet i godt humør. Hun lod Sarina være Sarina og vandrede velfornøjet op ad gaden.

Sarina og Maruscha tippede med fingerspidserne de sidste brødkrummer fra bordet og fulgte hende med forbavsede blikke fra vinduet. Hvad mon der kunne have fået hende til at se så veloplagt ud efter den medfart.

At skabet skulle væk, kunne ikke slippe ud af Sarinas tanker. Hun stod inde i stuen foran det og stirrede betaget på det gamle, vakkelvorne monstrum. Sikkert havde det været et komfortabelt stykke møbel engang. Men glansen var gået af det. Låses kunne det ikke mere, den ene dørflade havde en dyb revne, og lakken var skallet af i store flager, men det rummede dog al deres haben-gut og kunne ikke undværes. Den forbistrede knægt, – men han

skulle ikke få det, om hun så skulle slås med ham om det. Jurka var et bæst – havde altid været det. Faderen var ikke bedre. Gad vide, hvad der var blevet af ham. Det sidste, hun vidste, var, at han havde tilhørt en partisangruppe, der holdt til i skovene omkring Moskva. Sandsynligvis var han for længst blevet skudt ved en eller anden razzia.

Hun gik atter ind til Maruscha. Nænsomt strøg hun pigen over håret. »Snart er du ude af skolen mit barn – og hvad så??« Hun talte nærmest højt med sig selv. Der var jo ikke langt igen, og et job måtte pigebarnet have.

Maruscha hørte tavst på moderen. Selv havde hun et ønske, men det nyttede sikkert ikke at betro sig til moderen. Hun måtte afvente tiden, til hun var blevet noget ældre. Spille og synge ville hun, måske lykkedes det hende at komme til teatret. Når bare hun kunne finde en mulighed for at få de rigtige kontakter. Synge, det kunne hun, og spille på balalajka havde hun også lært til gavns. Men det måtte altsammen have sin tid. –

Hun sad ganske stille og gav ønskedrømmene frit løb. Medens hun stirrede op mod de dragende forårsskyer, der kunne skimtes mellem husrækkerne, så hun sig selv som en stjerne blive feteret og tiljuble i en glansfuld og strålende verden af rigdom og pragt.

På den anden side på første sal sad den gamle oberst oprejst i sengen og lod ligeledes tankerne glide sig forbi. Men de var anderledes end Maruschas. Her var det et menneske, der stående på tærsklen til det store uvisse gjorde saldoen op for livets debet og kredit. Ønskedrømme havde han ikke mere – realiteter havde bestemt hans livsvej og formet hans tilværelse. Han rystede ikke for det, der uvægerligt måtte komme i ganske nær fremtid. Selvfølgelig var det et generende tryk, der hvilede over hans sidste dage, men han havde for længst trukket slutstregen.

Han havde tilintetgjort alle sine papirer, inden han kom i fangenskab, han smilede svagt ved tanken om hin dag. Troede de virkelig, at de kunne fastslå hans identitet? Aldrig. Han havde ved registreringen angivet falsk navn og adresse – hvem kunne kontrollere det. Alle hemmelige akter var for længst tilintetgjort, da russerne tog hovedkvarteret – de kunne kun formode.

Han havde ondt af Kæthe. Hun ville få det svært, når han ikke vendte tilbage. Tabet af deres ældste søn havde givet hende et knæk, selv om hun havde skjult det på en vidunderlig måde. Han vidste det, selv om hun bar sin sorg med løftet hoved. »I stolt

sorg,« havde der stået i dødsannoncen – og med rette, thi Günther havde været kavaleriofficer med liv og sjæl. Runden af en gammel officersslægt havde han videreført de stolte nedarvede traditioner og var faldet som idealist. – Tyskland vil leve – havde han skrevet i sit sidste brev – uanset partiets splid og verdens modstand – vi kan aldrig gå under, vi kan slet ikke undværes – ligemeget, hvordan Europa vil formes i historiens evige skift.

At Wolfgang, den yngste, var gået til luftvåbnet, havde faderen ikke rigtig kunnet forliges med. En rigtig officer kæmper til lands, ikke til vands eller i luften. I slagmarkens præcisionsstrategi ligger officerens ære og soldatens adel. Den gamle oberst strammede læberne. De havde ikke hørt noget fra Wolfgang, da han selv sidst var hjemme på orlov. Det ville være svært for Kæthe, om også han blev på slagmarken.

Kæthe – hans hjerte fyldtes med lykke og stolthed. Hun havde været ham en eksemplarisk hustru alle de mange år. Flyttet med ham fra garnison til garnison, lige fra han som purung løjtnant havde knyttet hendes skæbne til sin. Ingen havde nogen sinde anet noget om deres økonomisk trange kår. Hun havde klaret alle skær med en fantastisk sikkerhed og elegance. Han strøg kærtegninge over Goethes »Faust«, som var det glatte bogbind hendes sarte kind.

Upersonligt vandrede hans blik over dem i de andre senge. Jeg hører ikke til her, skønt jeg ligger iblandt jer. Jeg er fremmed her, som jeg var fremmed i al den overvættes partiglans efter 1933. Han vidste ganske nøje, at der her på stuen lå officerer, ligesom han, men han erklærede sig ikke solidarisk med dem. Han var eneren fra den gamle garde, eneren, som man aldrig kunne undvære på grund af hans kunnen, eneren, som man måtte anerkende indadtil, men aldrig udadtil. Manden med de nedarvede evner, der altid stod nederst på forfremmelseslisten. Den kolde jernnæve, som de kaldte ham, når de regnede med, at han ikke hørte det. Han vidste det for længst.

Også russerne ville han spille et puds. Han regnede koldt og lidenskabsløst. Og han vidste, at han ville vinde.

Det samme håbede overlægen, men i en anden forstand. Han stod ovre i den russiske chefs kontor og modtog tredive store ampuller blod til transfusioner for de mest trængende tilfælde. Majorren holdt et langt foredrag for ham om russiske menneskers offer

til fordel for tyske krigsfanger, der ikke havde gjort andet end at myrde og hæрге det russiske folks fædreland.

»Vi ofrer ikke kun blod i krigen, men også for freden,« sagde han til overlægen. »Tænk på det, og gid det må indpodes Deres forblændede kammerater med hver eneste dråbe af disse patrioters blod.«

Overlægen stod tavs og hørte på den lange udredning. I sit inderste måtte han give russeren ret. Med dette blod håbede han at redde sine kammeraters liv – det var mere end guld værd. Lykkelig tog han imod de kostbare flasker og lod dem forsigtigt transportere over til afdelingen. Nu begyndte foråret også inden for lazarettets vægge.

XI.

Der var sensation i »Uliza Tamanskaja«! Lazarettets kusk kom kørende med et mærkeligt læs. På bukken ved kuskens side sad selveste majoren med strålende øjne. Uafledigt vendte han sig om og kiggede ned i vognkassen. Ønskernes mål syntes at være opfyldt for hans vedkommende. Han havde købt en gammel tysk militærmotorcykel. En ren helvedesmaskine med stænger, knapper og meget andet udstyr. Det var en tung maskine. Rusten havde allerede beskæftiget sig indgående med den, men hvad gjorde det.

Det sidste stykke af turen til lazarettet gik ham for langsomt. Han sprang ned fra vognen og ilede til fods i forvejen. I en håndevending havde han trommet vagtmandskabet ud på gaden, og der stod de nu opstillet foran døren med forventningsfulde ansigter. Man skulle tro, at der arriverede en højtstående officer, der manglede bare, at de gjorde honnør.

Vognens ankomst og den dermed forbundne råben og kommanderen bragte liv foran husets kedelige facade. Endelig havde man lejlighed til at lære alle beboerne at kende. Vinduerne blev slået op på vid gab, og hele kvarteret hilste en benzinveteran velkommen.

Endelig var aflæsningsproblemet klaret. Den måtte ikke trilles gennem trappeopgangen, nej, den blev båret i triumf. Sandheden var dog, at den slet ikke kunne trilles mere. Hjulene var blokeret, slangerne punkteret og dækkene var flade som pandekager.

En lynordonnans blev sendt af sted efter Herbert. Hans navn rungede gennem alle lazarettets bygninger, endskønt man nøje vidste, at han boede i det sidste hus, nemlig infektionsafdelingen.

Da de kom slæbende med ham, stod monstrummet placeret midt på gårdspladsen. Nu var det ikke mere vagtmandskabet alene, der stod og beundrede den, thi hele lazarettet var kommet på benene og stod i tætte klynger på de lange balkoner og gjorde deres sagkyndige bemærkninger om maskinen.

»Herbert – du specialist, du laver maskinen i orden. Morgen jeg vil køre.« Majoren truede med fingeren og gentog flere gange, at han absolut allerede i morgen måtte køre.

Herbert rystede opgivende på hovedet og lo. »Nej, herr major – ikke i morgen heller ikke i overmorgen, den er kaput.« På tysk tilføjede han: »Pokker gad vide, om jeg nogen sinde får liv i den mere. Mon de har fisket den op fra havbunden.«

»Hvad siger du,« brølede majoren rød i hovedet.

»Jeg siger, at det er en meget fin maskine, men kaput. Det varer mange dage, inden den kan køre.«

»I morgen vil jeg,« skreg majoren, »ellers du kommer i kasjotten, forstået.« Han vendte sig om og gik.

Dermed havde Herbert nu ikke fået overladt køretøjet. Thi nu begyndte vagtmandskabet at pille ved den. Det varede længe, inden de endelig havde indset, at vel var det en fin maskine, men ved bare at se på den ville de ikke få den til at sige et kvæk.

For Herbert begyndte den motoriserede tidsalder. Han måtte arbejde nat og dag. Man fik endda hængt en elektrisk lampe ud på gårdspladsen, så døgndriften var sikret.

Majoren i egen person overvågede operationen. Sådan endte det nemlig. Den blev pillet op i alle bestanddele – pudset og slebet, lappet sammen og taget fra hinanden igen. De enkelte dele, der manglede, måtte enten Herbert eller majoren selv besørge. Og han gjorde det. Guderne må vide hvorfor. Om det så var oliefarve til oplakeringen, så glemte han ikke det.

Generalprøvens dag oprandt. Skinnende rødmalet stod den genfødte kilometersluger til beskuelse for alles øjne. Der var ingen, der jagede de interesserede krigsfanger ind på stuerne, tværtimod, majoren nød situationen i fulde drag. Han stod i sin flotte uniform med skrævende ben og hænderne stemmet i hoften og stirrede betaget på de sammenlappede hestekræfter, der nu skulle slippes løs.

Over kasketskyggen havde han et par motorcykelbriller – for alle tilfældes skyld.

Herbert lagde sidste hånd på værket. Han prøvede håndgassen og koblingen samt tændingen. Alt fungerede tilfredsstillende. Majoren gav et nik med hovedet.

»Hør nu her, din gamle slæber,« mumlede Herbert på tysk henvendt til motorcyklen, »jeg ved ikke, hvem der før har dirigeret dig rundt i dette land, men for min skyld eksploderer du enten om lidt og tager hele staben med, eller også er du så anstændig, så du venter, til han sidder overskrævs på dig, så må du gerne løbe løbsk hen ad landevejen eller tage en tur i de højere regioner.«

Majoren så nok, at Herbert talte, men da det var henvendt til motorcyklen, troede han, at det var en slags brugsanvisninger for de forskellige greb, der skulle foretages, inden startpedalen skulle trædes.

Efter tre–fire startforsøg trådte Herbert for alvor til.

Der fulgte et øredøvende knald efterfulgt af en tyk benzinos. Bifaldsmumlen fra alle sider. Man havde konstateret, at der var liv i den. Men mere kom der heller ikke det første kvarter. Herbert måtte atter i gang med skruenøglen. Majoren dampede på sin »kaspæk.«

Ceremonien fra før gentog sig, og denne gang fik Herbert maskinen over det døde punkt. Motoren løb – først hakkende og stødvist, men så blev den varm. Den brølede op, som en arrig trolde. Majoren kunne ikke styre sin utålmodighed længere. Han sprang til og skubbede Herbert væk fra maskinen. Med et saligt ansigtsudtryk drejede han op for gassen – lige til toppunktet. Det blev et helt artilleriinferno. Det drønedede, knaldede og gjaldede mellem de høje huse, som var dommedag over dem. Luften blev tyk og blå af benzinosen. Efterhånden forsvandt både vagtmandskab og krigsfanger. Der var ingen, hvis trommehinder kunne holde til det. Herbert gjorde et par spagfærdige forsøg på at få majoren til at standse maskinen, men det var håbløst. Han drejede skalaen op og ned med en hengivenhed, der grænsede til vanvid. Så stod han da dernede i røg og damp med de løsslupne kræfter, der buldrede og knaldede den sidste livsgnist ud af livstrætte patienter. Der gaves ingen pardon. Han skød dem i indirekte beskydning og sendte deres sjæle over jordens grænser indhyllt i en stinkende benzinsky. Lægerne greb sig til hovedet. De sendte Herbert af sted for at standse den gale fyr. Men han havde for længst opgivet forsøget.

»Der er ti liter benzin i tanken, men I kan være ganske rolige, det er kun et tidsspørgsmål, så er maskinen brændt sammen,« trøstede han dem og tørrede sveden af sin pande.

Og han fik ret. »Fips« havde lige taget den heroiske beslutning at kaste en brændende tændstik ned i den blå sky og lade hele historien gå i luften – man kunne kun ane, hvor omtrent majoren måtte stå, da der pludselig drønedes et knald over hovederne på dem – og så blev der dødsstille.

Da røgen havde fordelt sig lidt, så de ham stå ved maskinen. Kasketten hang langt tilbage i nakken, ansigtet var røgsværtet. Ud-blæsningsrøret på maskinen var rødglødende. Den havde tabt mælet – heldigvis – for lang tid.

»Herbert,« skreg han, »kom og lad den atter brumme!«

Herbert rystede opgivende på hovedet. »Kaput – alles kaput,« sagde han og slog ud med armene. Foragteligt spyttede majoren på motorcyklen.

Det sydede med et lille skarpt smæld. Herbert sendte forarget en stråle bagefter og gik sin vej. Den måtte først afkøles, inden man kunne se den nærmere efter.

Majoren gik atter til fods. I tankerne var han allerede kørt med fuldt drøn gennem byens gader til et bestemt mål – nu var han både skuffet, dybt skuffet og rasende.

I denne stemning modtog han den nye russiske afdelingslæge, premierløjtnant Ucherow, der skulle overtage infektionsafdelingen.

Med sammenknebnede øjne stirrede han på den spinkle, let rundryggede skikkelse, der stod foran ham og meldte sig til tjeneste.

»Towarisch premierløjtnant – du kommer til at gøre tjeneste i et krigsfangelazaret – overvejende tyske og østrigske krigsfanger, men også ungarere, spaniere og danskere. Nazister, kapitalister, formummede mordere og brandstiftere mod vort folk. De skal kureres såvidt, at de atter kan arbejde med ved genrejsningen af vort fædreland. Moskva forlanger det af os. Vi adlyder.

Jeg advarer dig på det mest indtrængende mod at søge kontakt eller blive ven med krigsfangelægerne. De er brugbare, men farlige. De er vore fjender – trods alt. Gennem vor kunnen og vor holdning skal vi vide at placere dem. Den ringeste forseelse straffes strengt – for begge parter. Jeg tror, du har forstået!«

Ucherow nikkede bekræftende.

»I øvrigt – towarisch premierløjtnant,« – overlægen bød ham en »kaspæk« – »skal alle dødsfald meldes skriftligt på den fore-

skrevne formular til Moskva.« Hans kolde øjne hvilede med et ironisk glimt på Ucherows ansigt. »Du forstår.«

Ucherow havde forstået. Han overtog Nowikowas tjenesteværelse og fik sin hvide kittel på. Megen tid havde han ikke til at beskæftige sig med afdelingen i dag, men han ville alligevel tage en kort gennemgang af den, for så at skynde sig hjem. De var ankommet med deres flyttelæs fra Boubrisk sidste nat efter en lang og besværlig transport. Han havde sin gamle mor med, foruden hustruen, der ventede deres første barn.

Med en utålmodig håndbevægelse prøvede han at få det viltre hår til at falde til føje på hovedet og lod sig af en sygepasser føre over til infektionsafdelingen.

Det var ikke det job, han havde været ude efter, men der hjalp ingen kære mor. Man var efterhånden blevet vant til at lystre ubetinget og uden omsvøb. Medens de gik op ad trapperne i afdelingen, strejfede hans blik sygepasseren. Denne var en mand midt i tyverne med rødmossede kinder, som lazaretluftens åbenbart ikke havde kunnet få bugt med. I smug skævede han til premierløjtnanten, for at danne sig et indtryk af manden. Førstehåndsindtrykket var ikke opmuntrende. Skulle denne lille spinkle fyr med den ludende holdning og slaskende kittel være læge. Og sikken han sjokkede af sted. Det var efter sygepasserens mening en mærkelig snegl. Nå, men det måtte overlægen klare. Han selv var glad over ikke at få noget at gøre med sådan en type. Skulle man endelig regeres med, så skulle det i hvert fald være et mandfolk og ikke en tørvetriller.

I mellemtiden var de nået op til tagetagen. Sygepasseren rev døren op og råbte »Giv agt!« Overlægen og »Fips« smed sygeprotokollerne og sprang op. En brøkdæl af et sekund tøvde overlægen, inden han trådte frem og afleverede sin melding.

Russeren stod med sænket hoved og hørte på den. En svag rødme steg op over de fremstående kindben. Han takkede korrekt med hånden, men sagde ikke noget. Tavse og afventende stod de tre læger over for hinanden. Fremmed i nationalitet – ens i deres kald. Øjnene i »Fips«s ansigt spillede af tilbageholdt nysgerrighed. En mærkelig spænding dirrede i luften. Pludselig og spontant stak Ucherow hånden frem til dem begge. Det var første gang en russer hilste med håndtryk på to krigsfanger. Med et fast greb omsluttede de hinandens hænder, og uden at det nogen sinde blev nævnt, vidste hver enkelt af dem, at en stiltiende venskabspagt var sluttet. For de to krigsfanger var det, som blev luften lind og fri i stuen.

Et pust fra noget, der lå gemt et sted langt borte, strøg forbi dem. De var atter mennesker for en stakket stund.

»Jeg vil gerne se på afdelingen,« Ucherow så spørgende på lægerne. Overlægen nikkede bekræftende og tog journalen. Fra seng til seng vandrede de tre. Premierløjtnanten hørte tavst på overlægens forklaring. Han spurgte nu og da efter behandlingsmetoden. Til tider rynkede han brynene, når overlægen beklagende måtte tilstå, at mangelen på medikamenter medførte så store antal af uheldelige tilfælde.

Ucherow havde god tid – glemt var hjemmet og indflytning, glemt var konen og moderen. Da de var nået gennem hele afdelingen, fulgtes de op til lægeværelset og begyndte at drøfte de vanskeligste tilfælde.

Det varede ikke længe, før overlægen var klar over, at hvad der manglede af legemlige fortrin hos russeren, det besad han tilgavns af viden. Endelig mødte en læge fra det andet parti med evner og vilje til at gennemføre noget. Også »Fips« havde fornemmelsen af, at nye tider var undervejs. Han kunne ikke styre sig længere, men så sit snit til at smutte ud i sygepassernes stue. Der stod Bruno og var i færd med at koge kanyler til blodtransfusionerne, der skulle foregå i løbet af aftenen.

»Dreng,« »Fips« lod tungen titte opmuntrende frem, »jeg tror, at vi har fået en guldkalv.« Han pegede med et hovednik ind mod lægeværelset.

Bruno kiggede tvivlrådigt på ham. »Du mener da vel ikke med ham, den vipstjært, derinde. Han ligner nærmest en rosinsorterer, men ikke en læge.«

»Rosinsorterer!« »Fips« blev arrig. »Han kan mere end du tror, min fine ven.«

»Ja, så kan han heller ikke meget,« drillede Bruno og stirrede ligegyldigt ned i det sydende vand i kasserollen.

»Du er en stor torsk,« »Fips« vendte indigneret ryggen til og forsvandt atter ind i det allerhelligste. Der sad de to i en ivrig diskussion om mulighederne for anvendelse af radium mod kræftsygdomme. »Fips« var fyr og flamme og glemte hurtigt sin vrede over Brunos karakteristisk af premierløjtnanten. Manden havde gode kundskaber, jo mere de kom ind i de saglige problemer, desto klarere trådte det frem.

Da han endelig var gået, stod overlægen længe ved vinduet og stirrede fraværende ned på Alexandra, der forventningsfuldt prø-

vede at fange hans blik fra sit vindue. Men han så hende faktisk ikke. »Ved du hvad »Fips« – jeg tror, at vore sparsomme medikamenter snart vil formere sig og dermed give os muligheder, som vi hidtil har måttet skyde en hvid pind efter.«

»Han er knippel,« udbrød »Fips« begejstret. »Jeg kunne først slet ikke placere ham, han ser jo lidt sammenklemt og mærkelig benovet ud, men at han kan mere end som så, det er jeg blevet klar over. Gad vide, om han har fået hele den visdom proppet ind i sig på universitetet eller . . .«

»Nej, »Fips« det kan du være rolig for, at han ikke har. Det har han arbejdet sig til,« afbrød overlægen ham. »Han taler ud fra erfaring og eget studium. Han har nøjsommeligt erhvervet sig sin viden, ellers kunne den ikke sidde så godt, som den gør. Praksis i vor gerning er den afgørende faktor, thi samme sygdom har hundrede andre symptomer – og –« han sendte »Fips« et lille skævt smil, »hvor mange gange går vi ikke galt i byen. Formoder og formoder og rammer alligevel forbi. Men det kender du jo efterhånden.«

»Fips« nikkede samtykkende og tav. Overlægen havde desværre ret.

Overlægen sad atter med sin liste over nødvendige medikamenter. Nu måtte den suppleres kraftigt op, hellere et ordentligt kannonskud end et spagfærdigt klynk. Der kunne jo altid handles om de sidste ampuller.

Som en løbeild for nyheden om lazarettets gode lægefangst gennem stuerne. Mange fattede atter mod, særlig de der strittede imod deres lidelser med en ukuet livsvilje. Måske nåede de alligevel over bjerget, som de kaldte det.

Karl blev overdænget med spørgsmål, medens han tog aftenemperaturen hos patienterne. Han selv havde kun fået et glimt at se af den nye afdelingschef, og det havde ikke sagt ham meget. Men lyssynet hos dem alle havde også sat hans humør i vejret. Hvor lidt skulle der egentlig til for at få disse stakler til at klamre sig til et nyt håb, tænkte han, medens han gik gennem stuerne for de sværeste tilfælde.

»Hvis jeg slipper igennem dette her,« betroede en radmager dy-senterimand ham, »så kan du tro, at jeg derhjemme regelmæssigt hvert halve år opsøger min læge og lader mig undersøge lige til kraveknappen. Før ville jeg helst være fri. Man kunne jo sidde i ti-mevis og vente på sådan en fyr. Og tid – hm – tid har man jo al-

drig. Men det er forbi nu,« han slog mat med hånden på tæppet for at understrege sin heroiske beslutning.

For Karl var det svært at høre på den andens forsikringer. Gennem overlægen vidste han, at netop denne mand sikkert ikke var til at redde mere. Alligevel opmuntrede han bekræftende den anden til endelig at gennemføre sin beslutning. Han skyndte sig at komme uden for hørevidde.

Klokken nærmede sig midnat og stadig var de i gang med blodtransfusioner. Liggende på bårer eller siddende på bænkene i stuerne ved siden af arbejdslokalet ventede patienterne på, at det blev deres tur. Angst, håb og tillid spejdede ud af disse individers øjne. I begyndelsen havde Karl forskrækket kigget på denne flok syge, der en som alle lignede fugleskræmsler. Forbavset måtte han fastslå, at på et vist stadium lignede alle mennesker hinanden – nemlig når rundingerne og polstringen var svundet ind, og huden hang som et slattent betræk over de ranglede knogler.

Han selv, såvel som overlægen, »Fips« og de andre sygepassere lignede efterhånden slagtersvende. Blodbesmurte på kittel og hænder gik arbejdet møjsommeligt fra hånden. Han fornemmede det mange gange, som om stuen med alle personer dansede på bølgekamme, men han tog sig i det og parerede ordrerne fra lægerne. Det var korte, men bestemte befalinger, der måtte efterkommes lige så hurtigt og bestemt, som de blev givet. For første gang opdagede han, at det at være læge krævede en fantastisk klar hjerne, en sikker hånd og ikke et sekunds åndsfraværelse.

»Kun én eneste luftblære er nok til at dræbe en kammerat,« formanede overlægen dem gang på gang. »Agt på blodgruppen,« kom det kort fra »Fips«. »Lav kontrol inden de kommer herind.« Han rakte dem en lille nål samt glaspladen og en lille flaske med en vandklar væske. »En forkert blodgruppe kan betyde døden for patienten.«

Endelig var den sidste færdig. Overlægen tørrede sveden af panden med sit kittelærme og tændte sig en cigaret. »Hvem har nattevagt?«

»Præsten,« svarede sygepasseren.

»Læg særlig mærke til dem, der har fået blodtransfusion. Hvis nogen begynder at klapre med tænderne eller klage over hovedpine og svimmelhed, vil jeg vækkes omgående.«

Præsten nikkede og gjorde sig rede til sin første rundgang.

»Vi to går endnu engang gennem afdelingen, inden vi går til ro »Fips«,« sagde overlægen og pakkede sine grejer sammen.

»Jeg gad vide,« sagde »Fips«, »hvor mange vi kan holde på benene med disse blodtransfusioner. Vi skulle have haft dette her for længe siden, så havde vi kunnet redde adskillige fra at komme i rottekælderen.«

»Adskillige,« overlægen trak bittert ordet ud, »mange flere end det, men hvad nytter det.« – Han vendte sig og gik. Karls stive ben klatrede møjsommeligt op ad trapperne.

På tredje sal mødte han præsten, der lige kom ud af en stue. Præsten standsede ham.

»Karl, der var noget jeg ville sige dig. Ser du, jeg har gennem fangenskabets kun reddet min feltbibel. Jeg ville bede dig vække mig, når du har nattevagt og en kammerat dør. Jeg ville gerne give dem et ord med på vejen. Husk på, at de trænger til det mere end nogen sinde.«

Karl lovede det.

Siden den tid kom han op på alle mulige tider af natten, når manden med leen ikke kunne vente længere. Præsten sov fast, men når Karl havde rusket ham vågen, var han også nærværende med det samme. Han missede lidt ubehjælpsomt med øjnene, og det hjalp først, når han havde fået fat i sine briller. Så stak han i tøfler, hængte sin store flyverfrakke omkring skulderen og spurgte: »Hvilket værelse?«

Han ønskede ikke, at de andre hjælpere skulle være til stede i stuen hos den døende, så længe han var derinde.

»Jeg skal nok kalde på dig, når tiden er inde,« plejede han afvisende at sige, inden han gik ud af stuen.

På trappegangen stod Karl så og lyttede til de ensomme trip-trap, der lød op gennem opgangen til ham, hult og tungt – ensomt og skæbnesvangert. Disse trappers ekko hvilede som en uhyggelig byrde på Karls sind. Mange år senere hørte han dem i drømme – trip-trap og en dør, der langsomt lukkedes. Døren fra livet til evigheden.

XII.

Herbert havde fuldendt værket. Motorcyklen stod skinnende blank på gårdspladsen. Træt og overbesmurt med olie smed han skrue-

nøglen og skævede op til majoren, der stod og vippede nervøst med foden.

»Karosch?« smeldede han spørgende og smed resten af sin »Kaspek« hen mod Herbert. Denne overså antydningen og nikkede langsomt. Han vidste nøje, at han kunne tillade sig denne rolige holdning over for majoren. Så længe der nemlig ikke var en tilsvarende »specialist« inden for lazarettets mure, skulle majoren nok holde sig på god fod med ham. Men skulle han finde en erstatning, da ville kursen hurtigt blive ændret. Så var der ingen brug for ham mere, og hans plads var i massernes rækker.

Betaget stirrede majoren på køretøjet. »På probe,« kommanderede han til Herbert. Åbenbart havde han sin første prøvestart i frisk erindring, og han ville under ingen omstændigheder ødelægge maskinen denne gang.

Herbert startede uhyret, der straks buldrede løs med et øredøvende spektakel. Majoren var meget tilfreds. Med et anerkendende nik rakte han Herbert resten af de cigaretter, han havde, og forsvandt for straks efter at vende tilbage med en del vagtsoldater, der denne gang skulle transportere maskinen ud på gaden.

Karl stod ved vinduet og så dem tage opstilling ved maskinen. Herbert gav en længere forklaring. Majoren lyttede opmærksomt. I grunden var det hele arrangeret for de nysgerrige genboere og passanter, der skulle få indtrykket af de kommende begivenheders vigtighed.

Ceremonien lykkedes over al forventning. Vinduerne var fuldt besat. Sarina var i den heldige situation for et par dage siden at være blevet udnævnt til »gadeopsynsmand« af Militzen for de første ti huse på den side, hvor hun boede. Med udnævnelsen udleveredes et rødt armbind til venstre overarm. Iført sin sorte kittel med det røde armbind som eneste pynt – foruden hårknuden, der ved hjælp af lidt solsikkeolie skinnede som en blanksværtet støvlesnude, spankulerede hun med værdige skridt ned ad trappen og tog opstilling foran huset. Halvt spørgende, halvt nysgerrig tog hun forsamlingen omkring motorcyklen under observation. Det passede ikke helt i hendes kram, at opmærksomheden blev bortledt fra hende til monstrummet derovre.

»Rotten«, der intetanende kom ned ad gaden, opdagede hun tidsnok til allerede på lang afstand ved råb at kunne advare hende og dirigere hende over til den rigtige side af gaden. »Rotten« for ængstelig sammen, men parerede øjeblikkelig. Sarina beordrede

hende ind i køkkenet uden kommentarer. Her satte »Rotten« sig spagfærdigt med missende øjne ved siden af Maruscha, der allerede sad ved vinduet og fulgte optrinet med spændte øjne.

På første sal stod Alexandra bag gardinerne og kiggede med et hadefuldt blik på majoren. Hver gang hun så en russisk officer, blev hendes blik koldt og hadefuldt. Netop sådan en fyr havde hentet hendes mand – til et lille forhør, som han havde sagt – og siden den dag havde hun ikke set ham mere. Forsvundet som dug for solen! På forespørgsel havde hun omsider fået at vide, at han som et statsfjendtligt element var deporteret til Sibirien for tolv år. Den kyniske måde, som man havde brugt over for hende, da fortvivelsen havde drevet hende til at bønfalde officeren om dog i hvert fald at sige hende, hvor hendes mand var kommet hen, kunne hun ikke glemme.

En etage højere stod Monki – smart som altid. Hun sammenlignede de nuværende med de forhenværende magthavere. I grunden var der ikke megen forskel, syntes hun. Når en mand var i færd med noget usædvanligt, så kunne man formelig gennem vinduet fornemme hans vigtighed. De ville altid beundres. Deri var de ens, ligemeget hvilken nation de tilhørte. Hun huskede lignende episoder fra den tyske besættelsestid. Blot var deres ceremonier tilrettelagt lidt mere raffineret og forfinet.

Hun kom til at smile. Der skulle såmænd ikke megen klogskab eller intelligens til for at dupere et mandfolk, ligemeget om han så var asiat eller europæer, når bare man angreb ham fra den rigtige side. Og det kunne hun. Resolut åbnede hun vinduet og nåede med et opskræmt skrig lige at snappe en blomsterpotte, der nær var faldet på gaden. Skriget havde været højt nok til, at klyngen omkring maskinen havde opfattet det og nu kiggede op langs vinduesfacaden. Med synlig tilfredshed havde de konstateret hendes begejstrede og meget interesserede ansigtsudtryk – ja måske endda beundring. Nogle af soldaterne måtte for en sikkerheds skyld endnu en gang kigge op til hende – måske dvælede deres øjne lidt ved den højrodt sminkede, fyldige mund – jo – Monki spillede sine kort udmærket.

På tredje sal tonede en ny skikkelse frem. Det vil sige, vinduet var åbnet, og ud over vindueskarmen lænede sig en kæmpekvinde – i hvert fald blev hun opfattet sådan af de radmagre krigsfanger lige overfor. Med vidtopspilede øjne så de på kæmpedamen, der støttede sit rødmossede ansigt i hænderne. Og disse hænder sad på

et par fyldige lyserøde arme. Hun var kun iklædt en slags laksefarvet underkjole. De smalle stropper sad som sløjfer om en marcipanskinke over skulderen. Takket være hendes legemes kraftige dimensioner snærede båndene sig dybt ned i kødet og viste, at underkjolen var for lille. Dette medførte også, at hendes yppige barm vældede over mod lazaretvinduerne. Det flimrede formeligt for de udtærede mænds øjne ved synet af en så gevaldig kvindelighed. Havde de indtil dato ikke været klar over deres skrøbelighed, så oplevede en stor del af dem ved synet af denne dame et moralsk knæk, der for manges vedkommende førte til depression i adskillige uger.

Lige da majoren satte foden til startpedalen arriverede Sarinas attraktion, nemlig »Edderkoppen«. Med majestætisk værdighed skred hun ned ad gaden. Sarina syntes, at hun endda var nobelt klædt. Betaget stirrede hun på denne stolte fremtoning, der nu var knyttet til hendes etablissement. Hun glemte helt sin egen nyerehvervede værdighed og ilede glædestrålende »Edderkoppen« i møde. Ivrigt fortællende og fortroligt blinkende med øjnene førte hun sin statelige erobring hen til husdøren. Der blev de stående for at nyde optrinnet; det lod nu ikke mere vente længe på sig.

Det buldrede mægtigt op mellem husene, da majoren skrævede over motorcyklen og med en kort befaling fik beordret Herbert op på bagsædet. Senere betroede Herbert sine kammerater, at han fra det øjeblik betragtede sig som udfriet fra denne verdens besværlige vandring og belavede sig på en hurtig ekspedition til en bedre verden.

Majoren gav gas og slap koblingen med et ryk. Et par trætte panjeheste, der kom travende ned ad gaden med en knirkende kærre søgte fortvivlet at springe i dækning for det bragende og knaldende uhyre, der med mangedoblede hestekræfter for slingrende op ad gaden. De måbende soldater blev pludselig levende. De hylede af grin, og det var der virkelig grund til! Synet var penge værd. Majoren var ved den voldsomme start næsten faldet bagover. Langt tilbagelænet med stive arme forsøgte han at holde maskinen på vejbanen. Herbert, der var forberedt på det værste, klamrede sig til ham med begge arme og sad skarpt foroverbøjet, som en abe på en svajende gren.

Benene hang ned og spjættede til siderne som for at søge forbindelse med jorden, der ikke mere gled væk under dem, men nærmest for væk, som havde de fået vinger.

I et sving forsvandt de ud af syne. Det var et rent mirakel, at majoren formåede at tage svinget uden at rasere fortovet for gående, der ængstelige trykkede sig op mod husvæggen.

Omsider hørte de atter drønet nærme sig – og se – der kom de kørende i et jævnt tempo. Majoren sad strunk i sadlen, som var det en dagligdags ting at håndtere en motorcykel. Kort før lazarettet lod han endnu engang motoren hyle op på højeste diskant. Så standsede han. Herbert krøb ned fra bagsædet med stive ben. Hans øjne var røde af vinden og havde endnu ikke fået det lille forsorne glimt tilbage, der ellers var så typisk for ham. Han vinkede afværgende med hånden og forsvandt i den bageste del af klyngen.

Interessen for motorcyklen var kølnet; man spredtes for at optage sin daglige dont, og vinduerne lukkedes et for et. Kun på tredie sal forblev det åbent. Stadig i samme stilling hang kæmpedammen ud over karmen og lod sine grå øjne glide op og ned ad gaden. Den friske forårsluft generede ikke hende. Lazarettet havde hun ikke øje for. Det interesserede hende ikke. Alle de slapsvanse havde hun ikke med i sin beregning. Derimod fikserede hun Sarina og særlig »Edderkoppen«, der nu var genstand for beundrende blikke fra soldaterne. Sarina kunne endnu ikke bekvemme sig til at rømme feltet. Det var en alt for god reklame at kunne stå foran sit hjem med en så flot ledsagerske. Adskillige gange hilste hun nådigt på tilfældige bekendte – særlig, når de så ud til at være lidt ud over det almindelige. Da »Edderkoppen« endelig gik ind i lejlig-heden, foretog Sarina sin tjenstlige runde op ad gaden.

Hun var ikke tilfreds med renligheden i dette kvarter. Hendes misfornøjede blik søgte efter en skyldig, der kunne få sig en passende overhaling. At det skulle blive en radmager krikke, der møjsommeligt slæbte vognen og sin husbond ned ad gaden og pligtskyldigst lod sine pærer falde næsten lige for Sarinas øjne, gjorde ingen forskel. I et spring var Sarina ved hesten, hendes knoglede fingre greb ubarmhjertigt i bidslet. Hesten standsede forfærdet op. Bonden vågnede op af sin døs og skældte ud, men Sarina overtrumfede ham i alle retninger, hun skældte og smældte, og det nyttede ikke, at bonden prøvede at overbevise hende, at han ikke formåede at dressere hesten til ikke at lade sine pærer falde netop i hendes revir. Hun var ubønhørlig og rev og sled i bidslet, så der var fare for, at hun rev de sidste tænder ud af mulen på det stakels dyr. Bonden måtte feje op efter hesten. Vagtposten foran lazarettet morede sig kongeligt, det samme gjorde overlægen og

»Fips«. »Hun er en pokkers kælling,« lo overlægen. »Se nu bare hesten,« lo »Fips« – »hvor brødetynget den vandrer af sted. Og bonden!« Han sad atter på vognen og spyttede arrigt bagud efter Sarina, der stod og truede med knytnæven efter dem.

»Tja« – sagde overlægen, »der står de nu og ønsker hinanden al landsens ulykker og fordærv, – for et par hestepærer – det er virkelig godt gjort.« Han pustede langt og eftertrykkeligt og fortsatte sin gang gennem stuerne.

I den nederste etage mødte han doktor Ucherow ledsaget af Karl. De to havde lige gennemgået tyfusafdelingen, og russeren prøvede nu at gøre Karl forståeligt, hvad der skulle foretages i den afdeling.

Karl fulgte opmærksomt hans forklaring, men ofte måtte Ucherow bruge fingersproget, for at Karl kunne forstå det hele. Men Ucherow var tålmodig og utrættelig. Også de to kom til at synes om hinanden. Da overlægen kom til, gik det bedre. Han nikkede bekræftende til Ucherows forklaring, kom med et par supplerende bemærkninger og fortalte også den russiske læge om Karls tilfælde.

Han var en virkelig læge, denne russer. Utrættelig var han i gang med at finde nye muligheder og veje til at skaffe medikamenter og forbindingsstoffer. Han holdt lange foredrag for kokken i køkkenet, inspicerede det og smagte hver dag på maden, inden den blev givet til patienterne. Til de sværeste tilfælde sørgede han for ekstra kost, han fik gennemført diætkost og ristet brød for de mave- og tarmsyge – kort sagt, han var en knag – fyldt med energi og en urokkelig vilje til at hjælpe.

I den slaskede kittel med let bøjet hoved så man tidlig og silde denne mand trave gennem lazarettet.

Karl fulgte ham med øjnene, når han så ham stå ved en meget syg kammerats seng. Hvor var det vidunderligt i dette land, hvor man troede kun at møde fjendtlige mennesker, at opleve en, der kun var besjælet af tanken om at hjælpe.

Han kunne ikke gøre underværker, men da der kæmpedes på liv og død om et særligt graverende tilfælde – forsvandt doktor Ucherow pludselig ud af stuen. Overlægen, »Fips« og Karl stod og så spørgende på hinanden. Hvad mon Ucherow nu ville foretage sig? Der gik et stykke tid, men han vendte stadig ikke tilbage.

»Jeg kan ikke tro, at han pludselig har smidt klodserne,« sagde overlægen – »der må være noget særligt, der fik ham til så pludseligt at rende væk.« Og det var der.

Fra vinduet så Karl Ucherow komme slingrende op foran lazarettet med en lånt cykel. Sveddryppende kom han ind i stuen. Under armen havde han en pakke. Med et lille undskyldende smil pakkede han avispapiret til side.

Fra apoteket havde han hentet strophantinampuller. I bazaren havde han for egne penge købt næringsmidler, der skulle give den syge de nødvendige kræfter til at gennemstå krisen.

Da kunne overlægen ikke længere holde igen. Bevæget strakte han hånden hen til Ucherow. »Tak doktor, tak på en dødssyg kammerats vegne – dette vil jeg aldrig glemme Dem.« Genert rakte Ucherow hånden og trykkede overlægens.

Om aftenen kaldte overlægen hjælpepersonalet ind i lægestuen. Det hændte ikke ofte. Et stykke tid sad alle tavse og røg deres cigaretter. Endelig tog overlægen ordet. »Kammerater« – hans blik strejfede alvorligt hver enkelt – »jeg har bedt jer sammen for at tale med jer. Jeg vil fortælle jer en kort episode, der hændte i dag.« Og så fortalte han. »Se,« sagde han »et menneske kommer engang imellem i livet til at revidere sit standpunkt. Det har jeg for min part gjort ganske eftertrykkeligt i dag. Den lille forhulede russer – kaldet doktor Ucherow, der nu i et stykke tid har arbejdet sammen med os her i vor afdeling, har givet mig anledning dertil. Jeg kender måske hver enkelts indstilling til russerne her – i mere eller mindre grad. Det er klart, at vi som fanger ikke føler sympati for dem. Jeg forlanger heller ikke, at I fra i dag af skal gøre det. Men én ting kan vi vel være enige om, at hvad vi har set denne russer gøre for en af vore, bortset fra hans daglige omsorg for alle patienter her, må mane os til eftertanke og til erkendelse af, at vi ikke kun er omgivet af fjender, men at her også færdes mennesker, vi må have lov til at kalde vore venner. Jeg ville være stolt, dersom Ucherow ville kalde mig sin ven. Denne mand er en perle i sit folk. Tænk på det og på ham, når I engang imellem synes, at vi bliver uretfærdigt behandlet af en anden russer. Der er forskel. Lad os – og det skal være min bøn til hver især af eder – som tak over for ham i vor pleje og vor omsorg for vore syge kammerater vise endnu større omhu og renlighed i lazarettet. Ja, og lad os agte denne mand, der uegennyttigt gør en indsats for os hver time af døgnen. Han er en hædersmand.«

Der var stilhed efter overlægens tale. Hver sad og tænkte over sit forhold til russerne og fangeskabet. Én ting var de alle enige med ham i. Ucherow var virkelig en hædersmand. De holdt alle

sammen af ham. Også Bruno, omend på en anden måde, end de andre viste det.

Overlægens ord havde gjort et dybt indtryk på Karl. Når han tænkte på doktor Ucherow, følte han virkelig højagtelse for denne mand. Det var rigtigt, at der var forskel på russerne. Han mindedes, da de havde stormet en landsby, der hårdnakket blev forsvaret både af regulære og irregulære russiske tropper. Kampen havde raset ubønhørligt og krævet mange ofre på begge sider. Med en kraftanstrengelse havde de nået de første brændende huse i landsbyens udkant. Der blev kæmpet forbitret om hvert enkelt hus.

Mange af dem stod i lys lue. Kvæg og mennesker indebrændte. Ingen gjorde sig den umage at prøve på at redde noget. Bare fremad. Hans sidemand snurrede rundt om sin egen akse og greb sig til brystet. Så faldt han næsegrus til jorden. Død eller hårdt såret. Granater og geværprojektiler bragede og hvislede om ørerne på dem. Da landsbyen endelig var taget og sikret, søgte de trætte og udasede soldater ly i de tilbageblevne hytter. Karl var gået tilbage til stedet, hvor han havde set sin sidemand falde. Han var ikke til at finde. En blodpøl var det eneste, der vidnede om, at her havde manden med leen også været. Nedbrudt vandrede Karl over mod et hus, der kun havde en stump tag tilbage. En granat havde revet resten væk.

Til sin forbavselse fandt han i stuen to russiske kvinder ivrigt i færd med at lægge en forbindelse omkring kammeratens bryst. De havde ofret alt deres linned, ja endda deres underkjoler flængede de i stykker for at standse blodet. Fem hårdt sårede soldater lå på gulvet og på sengen og jamrede eller lå stille hen i en døs. Tre tyske og to russiske.

Og disse to kvinder plejede dem alle fem med samme omsorg og omhu – uden hensyn til deres nationalitet. Det var alle mennesker, der trængte til deres hjælp – og det var det afgørende for dem. De havde ikke tanker for deres skæbne eller fremtid. Han havde kun kunnet nikke til dem og givet dem sine forbindingspakker til hjælp. Og det var ikke det eneste eksempel, han havde oplevet. Han satte sig på kanten af sengen hos en syg kammerat og pillede mekanisk lopperne fra det gule tæppe. De sad næsten ubevægelige i kulden og var lette at snappe. Henne ved vinduet lå en anden kammerat og fantaserede om sin kone derhjemme. Karl lyttede halvt fraværende. Det var en bomstærk mand fra Rhinlandet. Efter ordstrømmen at forstå var han uenig med konen og hidsede

sig op til et lille raserianfald. Det skete nu og da, så man måtte være på vagt, for at de ikke i den tilstand slog om sig og gjorde deres sidemand fortræd.

Nu sad den syge oprejst i sengen. Han rodede ind under halm-sækken og hev et af bundbrædderne frem. Truende drejede han hovedet til siden og skulede i retning af Karl. Han skar tænder i afmægtigt raseri. Pludselig løftede han brættet, greb med begge hænder omkring det og knækkede det over med en voldsom kraftanstrengelse. Han slyngede stumperne mod væggen og faldt tilbage på puden. Med den ene hånd søgte han atter at få lirket et bræt op af sengen. Denne gang var Karl på vagt. Hurtigt snappede han en kasserolle med vand og vippede hele indholdet i hovedet på den anden. Den iskolde douche virkede afsvalende og forskrækkende på det rasende menneske. Med vidtopspilede øjne stirrede han forbavset ud i luften og prøvede på at forstå, hvad der var sket med ham. Så faldt han langsomt til ro.

Karl stod ved vinduet og betragtede ham. De voldsomme kræfter ville hurtigt tage af. Manden var kun i sygdommens begyndelsesstadium. Karl tørrede hans ansigt og puden, så rykkede han brædderne i lave og gik op på første sal. Obersten sad med piben i mundvigen og studerede ivrigt i sin »Faust«. Han var næsten kun skind og ben. Men øjnene tindrede lige stærkt og glødende. I sengen over for ham lå en ny patient. Karl kiggede på navnepladen. Det var et hjemligt navn – han måtte komme fra samme kant, som Karl selv.

Nysgerrigt spurgte Karl. Den anden lavede op – jo, han var virkelig fra hjemstavnen – endelig en, man kunne snakke med om længslernes mål.

Karl satte sig ved hans side. »Tænke sig, at du kender fjorden, skoven og det bakkede land. Hvornår var du der sidst?« Karl brændte af nysgerrighed og længsel. Og den anden fortalte. Endnu i marts 1945. Næsten for et år siden.

Det var, som sank lazarettets mure i grus – stuen forsvandt, og de to vandrede ad kendte stier ud mod den hvide strand og stod og så over mod landet bag grænsepælene. De hilste de bølgende marker, der mod høsten skinnede gyldengule over de blå bølger. De fulgte med blændede øjne de tunge aks, der bølgede for lune sommervinde. De lyttede til bøgekronernes hviskende tale og lod øjet følge fiskerbådernes togt forbi Kollund, Sønderhav og Okseøerne – fjordens to grønne perler. Fra værftet bag dem drønedes nitte-

hammerne på slanke skibssider. Og derinde lå byen med de knejsende tårne. De tav, thi hvem ville forstyrre denne underfulde musik.

Det blev en lykkelig nat. Karl følte sig ikke alene mere.

Obersten lagde sin »Faust« til side og kiggede på sine genboere. Efterhånden blev han klar over, at de måtte være landsmænd. Selvfølgelig talte de om deres hjemstavn. Han kunne ikke undgå at høre en del af deres samtale. De var langt borte. Han faldt i tanker en stund og kiggede lidt fraværende på den lukkede bog ved sin side.

Langsomt tog han sin pibe, stoppede den eftertænksomt og tændte den. Der var noget, der i øjeblikket forvirrede ham lidt, men så tog han med en resolut bevægelse bogen og begyndte atter at læse. Men det lykkedes ikke helt for ham. Han lagde sig tilbage i sengen og stirrede mod loftet.

»Lerne leiden ohne zu klagen – und das Unvermeidliche mit Würde tragen.« – Han greb atter bogen og var kort tid efter fordybet i dens indhold. –

Henad morgenstunden måtte Karl atter vække sine to mænd med båren. Præsten var blevet hos ham, til han havde skrevet navn og data med en våd blækstift på brystet af den døde. Russerne havde forlangt det, eftersom rotterne ofte havde bidt sedlen i armen i stykker, så man efter nogle dage ikke vidste, hvem den døde var.

Månens segl blegnede langsomt på himmelhvælvingen.

Natten var forbi.

Karl stod træt og forvåget og kiggede mellem tremmerne ud på gaden. Vagten blev lige afløst. Den nye skutede sig lidt i morgenkulden og begyndte sin vandring op og ned ad gaden. Han kiggede ind ad Sarinas vindue. Hun og »Rotten« sad og talte penge. Det vil sige »Rotten« afleverede, og Sarina talte. Omstændeligt slikkede hun på fingerspidserne, inden sedlerne begyndte at glide fra hånden. »Edderkoppen« sad ved bordet og drak te.

Tre gange havde Sarina talt bundtet igennem, den fjerde gang talte hun en lille stabel af og lagde dem foran »Rotten«. Denne protesterede ivrigt og var øjensynlig ikke tilfreds.

Sarina rejste sig brysk og slyngede et par sengelagener hen til hende.

»Vørsågod – de skal vaskes med det samme!« Med gnistrende

øjne stod hun foran »Rotten«. »Der er en gryde med kogende vand, her er vaskebaljen – dawei!«

»Rotten« krummede ryg, som ville hun springe i hovedet på Sarina, men tog sig i det. Småklynkende og skulende skævt til »Edderkoppen« hældte hun vandet i baljen og gav sig i lag med arbejdet.

På slagbænken i hjørnet sov Maruscha stille og fredeligt.

Da Karl var færdig med at tage temperaturer, gik han op og afleverede sedlen til overlægen. »Fips« stod netop ved dørstolpen og skar en centimeter fra deres hjemmelavede kalender. Det var en smal strimmel papir, der var inddelt i månedernes dage som et centimeterbånd.

Han gjorde stram honnør for dagen, der faldt, og spyttede højtideligt på den, der var indledt.

»Det er altid godt at begynde den ny dag med lidt fugtighed,« forklarede han Karl. »Fugt skal der til, for at vi kan få grøde.«

»Ja, så må jeg bede om lidt mere vand til at vaske sengene,« sagde Karl smilende, »to spande om dagen og den lille spytklat er desværre for lidt.«

»Jeg skal omgående sætte mig i telefonisk forbindelse med vandværket,« lovede »Fips« med alvorlig mine og smed pelshuen på sengen. »Jeg tror, at jeg nu kan afskaffe denne lusevarmer af en nathue. Mine indbyggere i øverste etage trænger til forårsluft. Ellers går de kaput.« Han kradsede sig nænsomt i de viltre totter og marcherede ud af døren.

Overlægen stod og kradsede skæget af. Barberbladet var sløvt. Han knurrede arrigt. Solens første stråler skinnede på hans brilleglas. Han flyttede sig irriteret. Karls melding om nattens forløb påhørte han halvt fraværende. Han var led og ked af denne tilværelse. Måske var han endda lidt morgengnaven.

I morgensolens grelle lys forekom hele livet ham snavset, tilstøvet og farveløst. Han følte en ubændig lyst til at sprænge disse trange mures indelukkethed. Fængslet trykkede ham på sjælen. Nervøst flænsede han løs på hagepartiet.

»Så skulle da også . . .« han stampede rasende med foden i jorden og slyngede med et klask den sæbeskummende barberkost på gulvet. Med en stump avispapir prøvede han på at dæmme op for blodet, der piblede frem.

»Forsvind!« brølede han til den forskrækkede Karl. »Jeg gider ikke se jer mere – jeg vil ud af dette forbandede hul.«

Karl kiggede halvt udfordrende på ham. Med magt holdt han sig i skindet, skønt det flimrede rødt for hans øjne.

Hvad bildte denne fyr sig ind. Troede han måske, at han alene led under dette nervepres. Var de måske bedre stillet? Var det ikke nok, at russerne gik og hersede med dem?

Alligevel gik han stille ud af stuen. I deres eget værelse faldt han til ro. Selvfølgelig forstod han overlægen. Hvor godt kendte han den fornemmelse, at nu sprængtes alt i en. Nu kunne han simpelt hen ikke holde det ud mere i dette hul. Hvidkalkede vægge, jerntræmmer, endeløse sengerækker med snavsede lagner, radmagre patienter, næsten ingen medikamenter, ingen mulighed for at hjælpe, hvor man normalt klarede det i en håndvending. Lus, væggelus og lopper, hvorhen man så.

Altid kniplen over hovedet – dag og nat. Og lige foran ens øjne det pulserende liv – fattigt måske, men under Guds frie himmel.

Ja, han kendte det kun alt for godt. Og han bar ikke nag til overlægen. Efter et par minutters forløb gik han ganske roligt ind til ham igen. Overlægen stod og tørrede sit ansigt med en stump håndklæde. Samtidig prøvede han med foden at tørre sæbeklatten væk. Han tværede resigneret frem og tilbage med skosålen, indtil der kun var en stor fugtig plet tilbage.

Karl kiggede intenst på sin febertabel.

»Nå – kom så med den forbistrede lap.« Han rakte hånden ud efter den. Karl mærkede tydeligt, at han ikke så et eneste af tallene på listen.

»Mange gange er jeg ved at blive forrykt,« mumlede han og trommede dirrende med knoen på bordfladen. »Dag ud og dag ind det samme – intet lysglimt – ingen chance for at komme op af mudderet. Her sidder man og misunder den mindste fugl, der boltrer sig i luften i det korte liv, der er den beskåret. Men hellere giver jeg halvdelen af livet end at sidde her og sygne hen. Jeg vil væk herfra – kan du forstå det?« Han kiggede skråt op mod Karl.

Denne nikkede bekræftende. »Tja – forstå det kan jeg selvfølgelig, for mig går det ofte på samme måde. Men jeg fæstner mig altid ved et bestemt punkt, og det tror jeg, man skal bide sig fast i. Vi krigsfanger har kun to muligheder at regne med, og det er det afgørende, for dermed har vi reduceret eksistensspørgsmålet til et overskueligt problem – og det er meget vigtigt. For det giver et ståsted, hvorfra man kan drage sine slutninger.«

Overlægen begyndte at lytte interesseret, thi Karls ord var vel-

overvejede og bestemte. Bag disse ord lå tanker, der gav modstandskraft og håb til at gå denne knudrede og besværlige vej. Der måtte ligge en løsning bag disse tanker.

»Og hvilke to muligheder er det?« Overlægen så op på Karl, hvis blik var vendt mod vinduet. Det fæstnede sig ikke på noget bestemt, men det så et mål forude og stilede tillidsfuldt mod dette.

»Vor tid her er i forhold til vor levetid kun en lille brøkdæl. Det kan slet ikke være anderledes. Enten slipper vi med nogle år – måske fem til seks i værste fald, eller også vil vi i en overskuelig tid gå til grunde. At leve tyve eller tredive år under disse forhold enten ude i lejren eller her er for os ikke menneskeligt muligt. Vi ville gå både legemligt og sjæleligt til grunde. Følgelig er det vor opgave at slippe så ubeskadiget som muligt igennem dette her – i hvert fald på sjælen – og i legemlig henseende prøve på at klare sig igennem med den hundeføde, der for tiden gives vore kammerater rundt omkring i lejrene. Denne korte tidsperiodes forholdsvis gode forplejning betragter jeg som en ren undtagelse. Men jeg udnytter tiden og propper i mig, så jeg har modstandskraft, ifald jeg skulle igennem en ny sygdom.«

Overlægen havde ikke afbrudt, selv om Karls udredning gjorde ham skeptisk. Karls teori var bygget på et meget spinkelt grundlag, for hvem garanterede dem, at russerne, når de engang havde overvundet de værste af krigens sår og kunne give dem bedre føde, om de så ikke ville sørge for at få krigsfangerne gjort til dygtige arbejdere for at beholde dem i deres land. At de allierede magter ville gøre sig den umage at prøve på at få krigsfangerne frigivet, anså han foreløbig for udelukket. Alle nationer havde mere end nok med deres egne ting lige efter dette verdensopgør. Krigsfangerne var gemt og glemt. Måske – efter et årti eller to ville hele dette spørgsmål afvikles – men hvad var man så værd. Hvor skulle man finde et arbejde som læge for eksempel. Videnskaben gjorde efter sådan en krig altid store fremskridt – han ville ikke have den ringeste chance for at kunne indhente det forsømte – man var ganske simpelt hen slået ud for tid og evighed.

Var der nogen grund til at drøfte dette med sygepasseren. Han var på nippet til at imødegå Karl, men lod efter kort betænkningstid være. Det var bedst ikke at prøve på at fratage manden hans overbevisning. Hver især måtte se at danne sig sin mening og finde et ståsted, som han så pænt havde sagt. Uden et holdepunkt ville man være prisgivet fangenskabets tilfældigheder og blive un-

derkastet følgerne af den triste skæbne, hvad enten det så var bag pigtrådshegn i Rusland eller i moderne fængsler i Amerika.

Sørgeligt nok var der alt for mange krigsfanger, der lod stå til uden mindste modstand. De havde affundet sig med deres skæbne som en uundgåelig kendsgerning, og det ville blive den gruppe, der kom til at betale dyrest. Det ville brændemærke dem resten af deres liv. De ville aldrig genvinde deres sjæles frihed.

Karl havde på fornemmelsen, at overlægen ikke var helt enig med ham. Det var heller ikke et spørgsmål, der kunne løses i en håndvending. Tiden ville vise ham, at et standpunkt – trods brist og enkelte fejl – altid ville være bedre end unødvendig belastning af mørksyn og stritten imod en skæbne, der i øjeblikket er stærkere end man selv er.

Tavs studerede overlægen tabellen. Han var atter læge.

Karl gik ind til sin seng og fandt sin kasserolle frem. Han fyldte den med en tynd musegrå vælling og spiste et stykke tørt brød dertil. Han smagte på brødet. – Onkel – giv os brød! – Hvilken kostelig gave at måtte spise tørt brød!

XIII.

Karl havde fundet fodfæste i lazarettet. Arbejdet gik lettere fra hånden, siden doktor Ucherow var kommet til. Der var ligesom lyssyn over sygestuerne. Ucherow fik gennemført badning med visse mellemrum – særlig af de patienter, der var i stand til at kunne transporteres til saunaen. Han fik også gennemført en aflusningskampagne over hele lazarettet. Alle sengelagnerne blev bestrøet med et hvidt pulver, der skulle gøre kål på det snigende utøj. Der blev anskaffet en barber til hver afdeling, der hele ugen igennem kom fra stue til stue for at rage både skæg og hovedhår. I endeløse nætter skinnede alle de hvide hoveder som billardkugler i det blafrende gaslys.

Majoren, der var chef for lazarettet, var blevet smittet af renlighedstrangen. En skønne dag så man to fra rekreativsstuen bevæbnet med store riskoste tage opstilling foran lazarettet. Fra den dag blev fortovet fejlet af krigsfanger hver eneste formiddag og eftermiddag.

Da der så oven i købet kom meddelelse fra hovedforvaltningen,

at der i nær fremtid kunne ventes en sundhedskommission fra Kiew, flammede ordet »KULTURA« med usynlige ildbogstaver over lazarettet. Alt blev skuret og skrubbet, levende såvel som dødt materiale. I mangel af rigtig sæbe anvendtes klor – dette i Rusland så prisværdige middel mod alt, hvad der har med sygdom, ildelugtende genstande og snavs at gøre. Det blev sendt i tøndevise til lazarettet. Man kunne ikke bevæge sig noget sted, uden at øjnene løb i vand og slimhinderne i næsefløjen protesterede. Som skudt op af jorden beherskedes lazarettet pludselig af unge sygeplejersker, der havde overopsynet. I klædelige hvide kitler og lange sorte skaftestøvlerværter gennempløjede de stuerne. Sygepasserne hang på bukke og borde og tørrede støv af vinduer og døre; end ikke stukaturen fra hensvundne tider blev skånet. Med fare for brækkede lemmer balancerede de stakkels jagede sygepassere under loftet på gyngende og vakkelvorne stiger for at lade kulturen ske fyldest. Troede man så den hellige grav velforvaret, så dukkede en af disse tempelgudinder op og havde i en håndevending med fingeren fundet så meget støv, at der var nok til at begrunde påstanden om, at krigsfangerne var nogle »swinja«.

Den mest eftertragtede stilling i denne kulturkamp var absolut at blive udnævnt til gadefejer. Desværre var der kun brug for to. En af dem var en lang østriger. Manden var genial. Karl havde tit lejlighed til at betragte hans arbejde.

Han kom til at beundre denne mand, der måtte være i besiddelse af en god portion menneskekundskab. Thi efter ganske få dage havde han indprentet sig hver enkelt vagtposts særlige bevogtningens metode. For det første valgte han fra første dag den side af gaden, der var længst borte fra lazarettet – altså samme side, hvor vagtposten stod. Han begyndte at feje lige fra den plet, hvor vagtposten stod, og arbejdede sig så med ryggen til denne langsomt og med store vidtsvingende fejebevægelser op til den anden ende af fortovet. I svinget drejede han hovedet så langt om til siden, at han lige kunne skimte vagtposten, og hvad denne foretog sig.

Efterhånden som tørkeperioden tog til og dermed også støvet, præsterede han at klemme kosten mellem benene og med begge frie hænder – stadig under rytmiske fejebevægelser med benene – at holde dem bedende hen til de forbipasserende og hurtigt tigge om en lille bid brød. Ustandselig mimrede hans mund »Pan (Pani) cleb jest?« og lynsnart forsvandt gaverne ned i hans rummelige frakkelommer. Takket være det ophvirvlende støv lagde vagten

ikke mærke til denne raffinerede fremgangsmåde. Og det var ikke småting, denne gadefejr i tidens løb tiggede sig sammen. Brød regnede han efterhånden ikke for store ting mere. Næh – det blev tobak, små smørrationer, sukker, frugt og endda penge.

Bortset fra det materielle blev han efterhånden også den levende avis; han delte opgaverne med kusken, der kom videnom. De to bragte ustandselig nyheder – ja, man tør sige, at ingen normal storstadsavis kunne bringe så mange og omvæltende sensationsmeldinger, som disse to. Og der har aldrig nogen sinde været så taknemlige »læsere«.

Fra kusstuen vandrede disse meldinger gennem dørsprækken ud til lazarettets utålmodige lyttere. I den klormættede luft voksede og trivedes de og fik gigantiske dimensioner. De blev farvelagt med en drømmeverdens farvelade, der ikke sparede på penslen. De vakte forhåbninger og udlængsel, de blev dementeret og atter sat i cirkulation. Det summede og tiskede fra seng til seng.

Og alt imens hvirvlede støvet i en fejende dans langs med for-tovet. Pludselig en dag lå det stille og dovent, kun svagt bevæget af en lunefuld vind, der strøg hen over resterne af rendestenen. Kosten stod i et hjørne i kusstuen forundret og stille. Den havde tvangsfridag. Gadefejrerne var oppe på sygepassernes stue og sad med bævende hjerte på en af sengene. De havde helt glemt at hente posen med godterne frem fra skjulestedet. De sad og lyttede til hvert fodtrin på gangen. Ville de blive hentet til forhør nu?? Vente, vente. Gid de fik lov til at slippe.

Østrigeren havde på gaden modtaget en skrækindjagende nyhed dagen i forvejen. En høj civilklædt russer havde rakt ham en cigaret, men samtidig sagt. »I nat alle kammerater fri. Hold jer parat,« og var roligt gået videre. Østrigeren havde nær tabt kosten mellem benene. De blev med ét, som var de af gummi. Mekanisk havde han fejret sin tur uden at ænse de forbipasserende. Med bankende hjerte var han kommet ind i lazarettet. Han kunne ikke lade være med at fortælle de andre på stuen denne epokegørende nyhed. I nat er vi alle fri. --

Dagen havde sneget sig af sted – uhyggelig langsomt. Budskabet var for længst vandret gennem lazarettet. Nogle havde rystet på hovedet og stemplet det som en vanvittig idé, andre kiggede efter deres få ejendele, som de endelig skulle have med. Atter andre – og det var dem, der ikke kunne bevæge sig synderligt, lå og tænkte med angst på, hvordan det skulle gå dem, når det nu gik

løs. I alles hoveder svirrede nyheden. Selv de, der havde stemplet den som vanvittig kunne ikke komme løs fra den. Der kunne jo være en lille mulighed. I dette land var alting muligt.

Aftenen sænkede sig over byen. Overlægen og »Fips« stod ved vinduet og så på den mørknende aftenhimmel.

»Hvad siger du til den parole,« spurgte overlægen.

»Fips« måtte le. »Jeg er klar med det samme. Parat til afmarch med eller uden forplejning. Kun – hvordan det er tænkt, står mig ikke rigtig klart. Men det er ligefedt.«

»Jeg kan ikke tro det sludder,« mente overlægen. »Her bliver fortalt så meget i den sidste tid. Det har sikkert været en fordrunken russer, der har villet lokke manden på glatis.«

»Det er nu lige meget,« sagde »Fips« – »Jeg tager lusevarmeren på igen – for alle tilfældes skyld. Underbukserne beholder jeg også på. Det bliver omstigning med kort varsel.« Han lagde sig til sengs og lod til at ville sove.

Overlægen trak på skulderen og stod lidt rådvild. Endelig havde han taget sin beslutning. Som sædvanlig gik han med sygepasseren – denne gang var det præsten – gennem afdelingen fra seng til seng. Da de endelig var færdige, og han ønskede præsten godnat, tøvede han et øjeblik.

»Det er bedst at holde sig fra vinduerne,« sagde han, »jeg kan heller ikke fordrage, at vore patienter altid hænger over disse vinduer. Det ender med, at vi får ballade med russerne. Vagten har tit klaget over det.«

Præsten så mildt bebrejdende på ham. »Jeg bliver i alle tilfælde, hr. doktor,« sagde han så.

»På gensyn i morgen,« svarede overlægen langsomt og gik til ro.

Præsten gik rundt mellem sengene og rettede på det ene og det andet. Næsten ingen af patienterne sov. Mange søgte at skjule det, men det lykkedes ikke. Han mærkede kun alt for godt denne dirrende spænding i luften, ligemeget hvorhen han kom.

Særlig hos de sværeste tilfælde havde han på fornemmelsen, at der var nogle, der gerne ville have spurgt ham til råds. Uvisheden om deres fremtidige skæbne hvilede tungt på dem. Andre ventede, at han selv ville begynde. Men der havde de taget fejl.

Klokken nærmede sig to. Han var lige i trappeopgangen, da der pludselig smældede et skud. Det var optakten til en heksesabbat. Det knaldede og bragede foran lazarettet. Der lød råb og skrig i en

uendelighed. I sidebygningen eksploderede en håndgranat med et frygteligt rabalder. Præsten for som et lyn gennem stuerne.

»Væk fra vinduerne,« råbte han, »alle lægger sig fladt ned.« Hele lazarettet var lysvågent. På den anden side af gaden flammede enkelte steder lysene op bag ruderne, men de blev hurtigt slukket. Foran lazaretbygningen og i et trapperum rasede en forbitret kamp. Vinduerne klirrede og kugler piftede igennem dem for at smelde op mod loftet.

Som ved et trylleslag var der stilhed. I lazarettet lå alle med spændte sanser. Den ventede befrielse var i hvert fald ikke kommet, det var de blevet klar over.

»Fips« smed arrigt lusevarmeren og fik underbukserne af – for alle tilfældes skyld.

Det varede heller ikke længe, så kom den første af vagtmandskabet buldrende gennem lazarettet. Med maskinpistolen parat stormede han gennem stuerne – end ikke tyfusstuen holdt ham tilbage. Eftersøgningen var dog uden resultat. Nattevagten var den eneste, han ikke kunne fordrage. »Hvorfor sover du ikke?« brølede han og puffede præsten med pistolkolben.

Det varede noget, inden soldaten var klar over, at det var nattevagten, han snakkede med. Der begyndte at blive livligt nede på gaden. Jeeps med lyskastere og fuldt besat med NKVD soldater og officerer kørte op foran lazarettet. Tre døde og to hårdt sårede vagtsoldater havde dette overfald kostet. Af angriberne var der ikke blevet en eneste falden eller såret tilbage. De var som blæst bort.

Forhørsmøllen begyndte – uendeligt og trættende. Men uden resultat. Tre dage senere svingede kosten atter i rytmiske sving gadenes støv og snavs.

NKVD officererne slap ikke så let deres tag i lazarettet. Man søgte dagevis efter holdepunkter, der kunne give et fingerpeg om en forbindelse mellem krigsfangerne og partisanerne, således betegnedes deltagerne i overfaldet.

Hver gang en jeep kørte op foran lazarettet, kom der liv i Sarina. Omgående trak hun sig tilbage i den nederste ende af køkkenet og begyndte at smukkesere sig. Hverken »Rotten« eller »Edderkoppen« var særlig glade for det nye naboskab. Det samme kunne siges om gadens andre beboere.

Ved synet af de velkendte biler blev gaden pludselig øde og tavs. Man holdt sig inden døre – ikke mindst for at slippe for eventuelt

at blive taget i forhør, for der var alt for mange nærgående spørgsmål, der let kunne få tungtvejende følger.

Krigen og dens efterveer gjorde det ofte vanskeligt at holde sig på den rigtige side af loven.

Sarina derimod var blind og tavs for alle henstillinger om at holde sig væk fra vinduet.

»Hvorfor skal jeg krybe i skjul for dem,« hun slog knejsende med nakken. »Jeg har ordnet andre, før de kom til roret.«

»I er nogle sølle stakler, der straks kryber i skjul. Næh, mine damer, vi skal netop vise de herrer, at vi eksisterer. Tænk, hvilken tryghed det ville være for os at have netop disse mænd blandt vore kunder.« Hun knipsede meget sigende med fingrene. »Så er vi fint kørende. Vi står under statens kontrol. Ha – ha. Men det er I jo for dumme til at regne ud.«

Iført sin sorte kittel med det røde armbind spankulerede hun ud gennem døren og stillede sig i positur foran gadedøren.

Efter de sidste tildragelser begyndte hun at interessere sig for genbohusene. Hun mønstrede indgående vinduerne ét efter ét for eventuelt at opsnappe, hvor forhørene foregik.

Hendes humør ville sikkert være blevet kølnet, dersom hun havde set de interesserede blikke, hvormed forskellige NKVD officerer fra deres skjulesteder i lazarettet stod og betragtede hvert enkelt vindue ganske nøje netop i hendes hus.

De havde en liste over samtlige beboere fra nabohusene og gennemgik den systematisk én for én.

Samtidig havde de posteret deres vagtposter i de nærliggende huse, der igen havde til opgave at udspionere lazaretbygningernes vinduer for eventuelt at opdage en forbindelse mellem civilbefolkningen og krigsfangerne ad denne vej.

»Det letteste sted til upåagtet at mødes og udspionere vagterne og deres daglige færd er den bolig, som skabekrækkerne dernede har,« henvendte den ene officer sig til den anden.

»Hm,« nikkede den anden bekræftende. »I hvert fald mødes der de fleste mennesker, som vi ikke har kontrol med. Det vækker hverken opsigt eller mistanke, at der færdes mandfolk af alle kategorier. Jeg tror, vi skal kigge hende lidt nærmere efter i sømmene.«

Og det gjorde de. Hårknuden – den næsvise – sank alligevel en tak hos Sarina, da der pludselig kom to NKVD officerer tværs over gaden direkte hen til hende.

Hun prøvede på at foregive at være uanfægtet og frimodig, da

den ene henvendte sig til hende. »Hvad er dit navn towarisch – og hvor bor du?«

Sarina følte en kold rislen ned ad ryggen – meget mod sin vilje. Hun fik afleveret sit svar og gruede allerede for det næste spørgsmål. Det var slet ikke således, hun havde forestillet sig det. Nu gjaldt det om at holde ørene stive.

»Værsgod at komme ind i mit ringe hjem,« hun smilede indladende til dem og blottede sine store gule tænder.

De var allerede på vej. Med skrævende ben stod de i køkkenet og lod blikket vandre rundt over de fattige ejendele.

»Hvem bor her foruden dig – og hvad bestiller du?«

Alt imens travede de ind i stuen ved siden af og stod overfor »Rotten« og »Edderkoppen«.

»Hvem er det?« Sarina hakkede med svaret. »Rotten« stod og plirrede uroligt med øjnene. Så længe det gjaldt selve soldaterne, var hun ikke bange, tværtimod – det var hendes element, men disse her. Hun var helst krøbet ned i et musehul. Der var alt for meget, der helst skulle skjules. I tankerne forbandede hun Sarina hen, hvor peberet gror. Den dumme kælling. At hun dog aldrig kunne holde sig i skindet.

»Edderkoppen« klarede affæren. Hendes kongelige holdning og afvisende ansigt forandredes med et slag. Hun formelig skred de to i møde.

»Mit navn er Shana Dimitrowa – alle andre oplysninger om mig får I bedst fra oberstløjtnant Smirnow eller major Janikow.« Hun smilte sukkersødt – men koldt til dem begge.

De studsede, men blev høflige. Sarina voksede i dette sekund adskillige centimeter. Hun kunne knuselske »Edderkoppen« i dette øjeblik. Sikken en gevinst – sikken en pragtpige! Og hun hørte oven i købet med til hendes inventar.

»Selvfølgelig – kære Shana«, sagde hun, »oberstløjtnant Smirnow vil give jer alle de oplysninger, I har brug for.« Hun prøvede på at smile indtagende. Det bed nu ikke særligt på de to officerer. Ejheller Shana lod til at være begejstret.

Sandt at sige var hendes forbindelse med de to nævnte herrer af meget flygtig karakter. Måske var den endda i mellemtiden blæst bort. Men her gjaldt alle kneb.

»Jeg ved ikke, hvorfor vi står her,« sagde »Edderkoppen« og kiggede meget sigende på Sarina. »Må vi invitere jer på et lille glas vodka?«

Indbydelsen blev modtaget. Kort tid efter sad de alle sammen hyggeligt ved bordet og snakkede om alt muligt andet, men ikke om overfaldet.

Sarina var svært opsat på at få sin nysgerrighed stillet, men skrækken for at komme i forhør holdt hende tilbage. Desuden sad »Edderkoppen« og sendte hende advarende blikke, de var ikke til at misforstå, de sagde kort og godt – hold mund!

Intetanende kom Maruscha ind. Hun stirrede forbavset på selskabet og ville trække sig tilbage. Men nu kunne Sarina ikke styre sig længere. Skulle de ikke have lov til at se hendes kæledægge. Med et ømt smil lagde hun armen omkring datteren og førte hende hen til bordet.

»Det er min lille Maruscha – min øjesten,« præsenterede hun pigen. »Et herligt barn. Og intelligent kan I tro. Den bedste elev i klassen. En læsehest, tør jeg sige – hun læser« – Sarina gjorde en fejende håndbevægelse, som eksisterede der ikke den bog, som Maruscha ikke havde læst.

Maruscha stod med rødmen i kinder under den lange lovtale. Officerernes blikke hvilede med megen velvilje på hende. Hun var også en fryd for øjet.

»Kunne du tænke dig at komme til os som kontorelev,« spurgte den ene. »Vi trænger til lidt skønhed i vore triste lokaliteter« – han lo meget sigende til sin kammerat.

»Him« – den anden nikkede. Pigebarnet var ikke værst og kunne bruges til meget. Det var måske helt godt at have en lille spejder lige klods op af lazarettet.

Dette tilbud var nu ikke efter Sarinas hoved. Det havde hun mindst af alt ventet. Men hun turde ikke sige nej tak. Hun begyndte med beklagelser over, at pigebarnet jo var så ungt endnu og slet ikke ville egne sig til at komme ud blandt de voksne nu allerede. »Snik-snak,« sagde officeren, »jo før, desto bedre. Det vil gavne hende netop i en ung alder at lære sine medmenneskers skavanker og svingagtighed at kende, så klarer hun sig bedre end ved at sidde her og vente på de friere, du kan finde på at sende hende på halsen.« Han lo kort og råt.

Sarina følte sig magtesløs. Det var hende klart, at det sidste argument ikke tålte at uddybes. Hun måtte bide i det sure æble. De aftalte, at Maruscha sammen med moderen skulle komme på forvaltningskontoret inden kort tid, og at pigen, om ellers papirerne var i orden, skulle påbegynde sin nye gerning den 1. april.

»Det er et interessant naboskab, I holder jer,« henvendte den ene officer til »Edderkoppen«. »Der er sikkert mange her i huset, der holder hemmelige forbindelser med dem. For eksempel Alexandra Rimowo her på første sal. Kunne I ikke fortælle os lidt om, hvad hun foretager sig?«

Sarina skyndte sig at svare i stedet for »Edderkoppen«. »Hun er en god borger og patriot towarisch løjtnant,« forsikrede hun. »Alexandra Rimowo hader alt, hvad der er fascistisk – husk på, at hun har tabt sin mand i krigen mod dem.«

»Nåh – har hun det,« – officeren kneb øjnene sammen til små sprækker. »Har hun selv fortalt dig det?«

Sarina begyndte igen at blive usikker. Sandt at sige havde Alexandra aldrig nævnt noget om sin mand til hende, men hvem havde ikke tabt en eller anden nær slægtning i denne forfærdelige krig. Og Alexandra havde været meget nobel over for hende. Det tøj, Sarina gik og kroede sig i, havde hun syet for hende – gratis endda – men det behøvede den snushane jo ikke at vide.

»Hun omtaler aldrig sine personlige sorger, men man har da hørt et og andet, der ikke lader mig være i tvivl om, at hun sørger meget over tabet af sin mand.«

– – »Det har hun også grund til,« kom det kort og koldt fra officeren. »Der, hvor han er, der er plads til flere.«

Så kunne hun selv regne ud, hvor han var.

»Edderkoppen« fik samtalen drejet over på et andet emne og koketterede livligt med dem begge.

Da de omsider gik, lovede de snart at kigge ind igen. Kvinderne forsikrede, at de glædede sig til gensynet. Hos »Rotten« opdagede man lettest, hvor ugerne dette besøg blev imødeset. Hun prøvede på at få et smil frem, men det blev til en sørgelig grimasse.

Ikke så snart var officererne uden for hørevidde, så for de to løs på Sarina. »Din dumme, skabagtige kælling,« snerrede »Edderkoppen«. »Man skulle kradse øjnene ud på dig. Nu har vi de rigtige på halsen, og hvis du tror, at vi igen bliver af med dem, så tror du fejl. Du ville under statens kontrol – nu er du det til gavn. Udspioneret og beluret for tid og evighed. Din egen unge solgt til disse sataner. Man skulle smide dig det hele i hovedet og gå sin vej.«

Sarina bad med ynkelig stemme om godt vejr. Tanken om, at Maruscha skulle falde i deres kløer, havde taget pippet fuldkommen fra hende.

»Rotten« sad ved bordenden og skød ryg. Hun prøvede forgæves at dæmme op for al den gift og galde, hun i tidens løb havde samlet sammen mod Sarina. Hun vred og krympede sig, indtil hun pludselig sprudlede løs. Forbavset gloede Sarina på hende. Om det så var »Edderkoppen«, der ellers ignorerede »Rotten« fuldkomment, blev hun opmærksom.

»Jeg kunne dræbe dig,« hvæsedes hun. »Uh – hvor jeg under dig alt dette her. Hvor har du altid været indbildsk og klog. Jeg var dum og ussel – men du – du –« hun løftede sine magre arme i afmægtigt raseri. »Som om vi ikke har mere end nok af luskeri og spioneren omkring os. Du og dine skulle forbandes til det hede helvede. Væk med jer,« skreg »Rotten« opbragt.

Sarina hev efter vejret. Dette var dog for galt. Borte var ynkværdigheden og tårerne. Hendes øjnes pupiller udvidedes til en overnaturlig størrelse. »Edderkoppen« syntes, at hun voksede adskillige tommer. Hårknuden stod stiv og dirrende i luften.

»Hvad siger du, din beskidte mær.« Som en høg med frem-skudte kløer for hun løs på »Rotten«. Hun formelig flængede trevlerne af hende. I en hånd vending havde hun pigen i håret, rev hende ned på gulvet og gennembankede hende under vilde skrig og forbandelser.

Var »Edderkoppen« ikke sprunget imellem, er der ingen tvivl om, at hun havde slået »Rotten« ihjel.

»Det stykke skidt,« pustede hun. »Har jeg ikke samlet dig op af rendestenen, og så vover du at true mig og mine.«

»Edderkoppen« foragtede dem begge. Det mest pinlige for hende var det opløb, der havde samlet sig uden for huset. Resolut rettede hun på sit tøj, satte ansigtet i de sædvanlige folder og forlod lejligheden. Udadtil uberørt banede hun sig vej gennem menneskeflokkene og gik sin vej.

Da håndgribelighederne begyndte, var Maruscha grædende flygtet ud af stuen. Tilbage var Sarina med »Rotten«, som stadig lå i hjørnet ved kakkelovnen og klynkede. Hun så frygtelig ud. Sarina, hvis vrede efterhånden havde lagt sig, ynkedes til en vis grad over hende. Hvad skulle hun nu klæde sig i. Kasakken lignede et sønderflænget banner efter et frygteligt slag. Dens røde trevler hang sørgmodigt over »Rotten«s tynde krop og dækkede kun nødtørfigt hendes bryst og ryg. Nederdelens tynde stof var gået samme vej. Dens tilbageblevne trevler stemte Sarina vemodig. Selvfølgelig havde »Rotten« fortjent den omgang – på den anden side

set havde hun dog altid været ved hånden i en trang tid og hjulpet dem i nødens stund. Hun måtte have andre klude på kroppen. Men hvor skulle de komme fra? »Rotten« ejede ikke mere end det hun gik og stod i. Det vidste hun.

Sarina kløede sig anstrengt under hårknuden. Tøsen kunne da også passe sig selv. Så var det hele ikke kommet så vidt.

Ikke fordi hun var bange for, at »Rotten« ville forlade skuden. Hvor skulle hun gå hen. Næh – men hun kunne ikke tjene til det daglige brød i den forfatning, hun nu var i.

»Se så at komme på benene og lig ikke der og skab dig, dit usle kryb,« råbte hun til »Rotten«. Tilskuerne uden for huset, der nu overdængede hende med smædeord, generede hende ikke det ringeste. Hun havde vigtigere ting i hovedet end at stå og høre på disse døgenigters ord.

Sarina åbnede klædeskabet og rumsterede mellem Maruschas få ejendele. Der var ikke meget at vælge imellem. Omsider havde hun fundet noget, som hun mente kunne være brugbart for »Rotten«.

Snøftende og skulende befriede den skamlåede tøs sig for de resterende stumper af sit forhenværende pragtkostume og krængede kjolen, som Sarina rakte hende, over sin magre krop. Skønt Maruscha både var ranglet og tynd, hang hendes kjole som et slat-tent sejl på »Rotten«.

Sarina kunne ikke – selv med den bedste vilje – acceptere kjolen i dens nuværende facon. Knurrende og småskældende rev hun skab og skuffer op for at finde noget, der kunne pynte og hjælpe på dette glædesløse syn. Omsider halede hun et stort rødt sjal frem. Med heftige ryk draperede hun det omkring »Rotten«s vindtørre liv og fjernede sig gentagne gange for på afstand at vurdere kreationen.

Endelig var hun tilfreds. Rødt var absolut »Rottens« farve. Den ikke kun fremhævede hendes mørke lød og sorte hår og øjne – den gav hele hendes person et patriotisk skær, der i hvert fald bødede lidt på de sparsomme proportioner, som naturen havde udstyret hende med.

»Rotten« stod foran det plettede spejl og lod sine urolige øjne fare hen over sin nye mundering. Skønt hun var klar over, at intet klædningsstykke kunne erstatte hendes enestående kasak, så mindede det røde skærf hende alligevel om svunden storhed og glans, og hun vendte sig med et lille suk fra spejlet til Sarina. Tav-

se stod de overfor hinanden. Selv Sarina havde ikke det rigtige ord på læben i dette øjeblik. Tavs forlod »Rotten« stuen.

Først nu kom Sarina i tanker om datteren. Sikkert var hun rendt ud i gården og havde gemt sig et eller andet sted for at hyle. Pigebarnet var alt for blødsøden. Sarina gik ud på trappen og kaldte. Omsider kom Maruscha – med rødbrandede, ophovnede øjne stod hun foran moderen.

»Gå ind og vask dig og hold op med det tuderer. Snart kommer du mellem fine mennesker og kan ikke tude, hver gang du mener, at der er grund dertil.« Hun rettede på pigens fletninger og tog hende med ind i køkkenet.

Skønt hun selv var ræd ved tanken om at få sit barn anbragt netop ved det hemmelige statspoliti, følte hun det som sin pligt overfor datteren at fremhæve de fordele, der var for hånden, når man var i statens tjeneste.

»Nu behøver du ikke mere at være bange for noget eller nogen,« forsikrede hun pigen. »NKVD behersker alle. De ved alt, og hvad de ikke får med det gode, det tager de med magt. Du må aldrig tale om det, du ser eller hører, til nogen,« – hun betænkte sig lidt, – »undtagen mig, som jo er din mor.«

Nye perspektiver åbnede sig for Sarinas blik. Tænk, hvilke nyheder og hemmeligheder, hun ville komme i besiddelse af. Først nu blev hun klar over de chancer, det indebar. Hun blev ivrigere og ivrigere i at forklare Maruscha om den store lykke, der ville vederfares hende, dersom det lykkedes hende at blive ansat netop ved NKVD.

Maruscha hørte stiltiende på Sarinas lovtaler. Så barnlig, som moderen troede, var hun nu ikke. Men moderens veltalenhed fik efterhånden bugt med alle betænkeligheder. Hun blev revet med af moderens rivende talestrøm. Hendes øjne begyndte at funkke og skinne. De blege kinder fik et sart rødt skær. Efterhånden voksede hun i sin barnlige fantasi frem til at være en magtperson, som alle bøjede sig for i ærbødighed og angst. Hun blev en berømmethed, som man lagde mærke til.

De kom begge i ekstase. De mærkede ikke noget til sult og kulde. Skumringen faldt på, uden at de ænsede det. Det blev langt ud på aftenen, inden Sarina blev træt af at fabulere om alle de muligheder, der åbnede sig for dem begge.

Maruscha faldt i søvn med et lykkeligt smil om læberne.

Overlægen strøg sig eftertænksomt over det bølgede hår. Han gennemgik sammen med »Fips« sygejournalen.

»Hvad synes du om denne Heinz Kahlke,« spurgte han »Fips«. »Mandens opførsel er mere end mærkelig. Det bliver værre dag for dag. Hver gang han ser mig, kommer han mig i møde med sine slæbende skridt og jamrer evigt over det samme. Alt det, han har tabt gennem denne krig. – Hvad skal jeg dog blot gøre. Mit hus, mine forældre og hele min store virksomhed er bombet – alt er væk. – Sådan jamrer han hver eneste dag og kigger på mig med et par øjne, som var jeg skyld i det. Jeg har spurgt ham, om han også har mistet kone og børn. Så ryster han bare på hovedet. Alt-så må de dog leve.«

»Selvfølgelig er det svært at miste alt, men hvem er gået fri i dette opgør. Jeg ved med bestemthed, at vi her i lazarettet har mange, der ikke kun har mistet hus og hjem, men også hele deres familie. De jamrer jo heller ikke.«

»Fips« var temmelig opbragt. »Manden er jo heller ikke gammel endnu, han må dog kunne oparbejde sig en eksistens igen.«

»Det er ikke det afgørende. Jeg selv havde mest lyst til at give ham en ordentlig overhaling, det skvat. Men over for sine kammerater har han adskillige gange ytret, at han ikke kan se sig igennem det mere og en skønne dag vil begå selvmord. Tænk dig det hurlumhej med russerne, hvis fyren virkelig gennemfører sit vanvittige forehavende.«

»Fips« trak opgivende på skuldrene. »Hvad vil du gøre,« spurgte han. »Sætte en mand til at bevogte ham, det kan vi da heller ikke.«

»Næh – det kan vi ikke. Men vi kan sige sygepasserne besked, at de holder et vågent øje med ham. Vi må se at kurere ham så hurtigt som muligt og skubbe ham over til lejren igen.«

Han kaldte på Bruno og instruerede ham om tilfældet. »Sig det også til de andre,« formanede han Bruno. »Vi må se at blive denne fyr kvit hurtigst muligt.«

De næste dage gik, uden at der skete noget nævneværdigt med manden. Til alle og enhver, der ville eller ikke ville høre det, fortalte han sin lidelseshistorie. De fleste hørte tavse på ham, nogle ynkedes, andre kiggede halvt nysgerrigt, halvt uinteresseret på ham. Hvad han fortalte, var hverken noget nyt eller noget særligt. Mange iblandt dem havde større sorger at bære på. De vendte demonstrativt ryggen til ham, når han kom hen til dem.

Karl havde lige været oppe i lægestuen for at hente nogle medikamenter. Da han på vej ned ad trapperne passerede anden sal, kom Kahlke ud af sygestuen. Han standsede Karl og aflirede sin historie med mimrende stemme.

Halvt utålmodigt hørte Karl på de første ord. Han mønstrede manden, der stod ludende foran ham og lirede sin lektie af.

»Lever din hustru og dine børn da?« spurgte han.

»Ja-a-ah, men hvad nytter det. Jeg kan jo ikke engang ernære dem, når jeg kommer hjem. Jeg holder det ikke ud mere, jeg tror, jeg gør slut på det hele.« Han skulede nedefra op mod Karl, som ville han se, hvilken virkning hans sidste ord havde gjort på Karl.

Karl så pludselig rødt. »Ved du, at du er en rigtig sølle klud,« snerrede han. »Du burde skamme dig med dit vrøvl om at tage livet af dig selv for den sags skyld. Hvor mange har ikke måttet miste meget mere. Du, som både har kone og børn derhjemme, der går og venter på dig, du snakker om at gøre en ende på det hele. Man skulle gennemtæve dig. Fy for den lede!« Det kløede i ham for at stikke den anden en i synet. Han dirrede over hele kroppen af raseri. Sådan en klud.

Uden videre vendte han sig bort og forsvandt ned ad trapperne. Da han havde ordnet sine ting i tyfusstuen, gik han atter op til lægestuen og havde helt glemt samtalen med Kahlke. Men da han passerede afsatsen på anden sal, så han, at altandøren stod på vid gab. Det skete sjældent ved middagstid, så han standsede op for at lukke den. Derved kom han til at se ud over den lange balkon og stivnede. Thi på den anden ende af balkonen stod Kahlke og prøvede på at skræve over jerngelænderet med det ene ben. Endelig lykkedes det for ham, og han standsede lidt for at sunde sig. Han måtte have set Karl i døråbningen. Det kunne slet ikke undgås. Og rigtig, nu kiggede han direkte på Karl. Der gled et triumferende smil over hans ansigt.

Han nikkede et par gange hen imod Karl, som ville han sige – der kan du se min ven, nu tager jeg alligevel konsekvensen.

Et sekund var Karl målløs og rædselsslagen, men så havde han atter kontrol over sig selv. Nu måtte der komme, hvad der ville. Enten fyren så sprang eller ej, han skulle få sin salut med på vejen.

»Spring,« brølede han til den anden – »spring – dit usle stykke mandfolk. Din svækling. Du tør jo ikke engang. Du er jo for fej.« Samtidig rystede han over hele kroppen af angst. Tænk, hvis manden virkelig sprang. Men han måtte spille sin rolle ubarmhjertigt

og uden tøven. Han følte, at nu var klimaks nået. Reddede han manden i denne omgang, så var han kureret for tid og evighed. Prøvede han på at klynke og bede den anden lade være, så var der stor sandsynlighed for, at den anden virkelig opgav sit forehavende, men så ville han også fremover plage sine kammerater og lægerne endnu mere.

Altså blev han ved med at håne manden, der stadig stod med sit ene ben over jerngelænderet og tøvende kiggede ned i dybet og på Karl.

Nu begyndte Karl at komme nærmere. Skridt for skridt – ganske langsomt. Stadigt udslængende de værste forhånelser og krænkelser.

Nu var fyren snart inden for rækkevidde. Med et spring havde han manden ved brystet. Han rev ham til sig og slyngede ham til jorden. Benene vaklede under ham på grund af øjeblikkets psykiske belastning.

»Nu vil jeg sige dig noget,« brølede han. »Foretager du dette én eneste gang til, eller hører jeg dig rende rundt og fortælle de andre om dit paperlepap, så tager jeg dig ved vingebenet og smider dig over rækværket her. Tror du, at vi andre har det bedre end du. Tror du måske, at vi ingen nerver har. Jeg skal personlig gennembanke dig, inden jeg ekspederer dig.«

Han stablede den anden på benene og skubbede ham frem foran sig hen langs balkonen til døren.

Først inde i trappeopgangen mærkede han, hvor svag han var blevet på benene efter denne omgang. Langsomt tog han trin for trin, til han nåede døren til deres opholdsstue. Hvad Kahlke foretog sig, interesserede han sig ikke for. Han var sikker på, at han var kureret en gang for alle. Han måtte kun huske at sige de andre besked, at også de vogtede over, at Kahlke ikke mere begyndte på sin sædvanlige jammerhistorie. Ellers var det hele forgæves.

Han satte sig på sengen for at sunde sig lidt, da døren til lægeværelset gik op. »Kom lige inden for Karl,« sagde overlægen og trak sig tilbage igen.

Karl rejste sig og fulgte efter. Hvad mon der nu er i vejen – tænkte han og så prøvende på »Fips«, der sad ved bordet.

Karl stod afventende og iagttog begge sine foresatte. Overlægen kiggede interesseret på ham. »Du har spillet et højt spil – lige nu,« sagde han stille. »Men du har vundet. Vi blev opmærksomme på dit brøl for lidt siden og gik ud på balkonen. Vi stod lige over jer

og var vidne til hele oprinnet. Jeg tror,« han lavede en lille pause og så på »Fips«, »at du har gjort det eneste rigtige, der var at gøre i denne situation. Du spillede dine kort højt, men fint. Tak skal du have« – han rakte Karl hånden. »Vi kunne ikke have gjort det bedre.«

Karl var både glad og lykkelig. Han følte, at han havde hjulpet en kammerat over et svagt punkt.

XIV.

Der var forår i luften, som aldrig før. Fuglene kvidrede det fra tagene med jublende sang. Spurvene svægede i hestepærerne på gaden og pudsede de forpjuskede fjer med deres sirlige næb. Panjehestene vrinskede hilsende til hinanden, når de mødtes med deres kærre på bazarpladsen. Bønderne var blevet mere snakkesalige end i de kolde vinterdage. De var mere kry i hatten nu, hvor naturen varslede fremgangstider. Deres mutte tavshed over for byfolkene svandt. Der blev tinget om priserne med forøget energi.

Saunachefen i lazarettet tørrede sveden af sin pande og tittede gennem kældervinduet ud på de forbipasserende ben. Også han kunne både se og mærke forandringen.

»Folks ben fortæller mig mere end den bedste vejrmelding,« sagde han altidende til sin kollega. »Jeg kan her fra mit kældervindue nøjagtigt sige dig, hvordan himlen er i dag. Benenes udstafering siger mig alt.«

Han tændte sin pibe og kradsede sig på den glatte isse. »Grunewald an der Spree,« sukkede han længselsfuldt.

Over hans hoved – kun skilt af kælderhvelvingen – stod Karl ved vinduet og prøvede på at fange et glimt af den lyseblå himmel. Fra de åbne vinduer strømmede den krydrede forårsluft ham i møde. Den var frisk og kølig som en piges kind. Men den manglede den hjemlige nuance, et stænk af havsalt.

Om kort tid vil midsommersangen tone over land og by. Flammande bål vil hilse landsmænd over sunde og bæltter. Oh – du skønne, vidunderlige land deroppe mod nord, hvor mågernes hæse skrig hilser den hjemvendende søn.

I alle lazarettets stuer summer det, som i en bikube. Også her mærkes foråret. Solen har en vidunderlig evne til at sprede lys i

menneskers sind. De liver op, som var de spæde planter, der gennem solens varme bryder frem gennem jordens mørke muldrag til nyt liv.

Munden går rapt hos de fleste. Der smedes flugtplaner – dristigere end de nogen sinde kan gennemføres. Kun i de stuer, hvor de sværeste tilfælde ligger apatiske og afkræftede, sitrer solens stråler gennem en mur af vemod og forsagthed.

I manges blikke ligger en stille bøn, i andres en resigneret erkendelse – mon jeg når det denne gang? –

I overlægens stue sidder doktor Ucherow sammen med overlægen og »Fips«. De holder rådslagning.

»Så må vi prøve med en kogesaltopløsning,« foreslår Ucherow. »Feberen udtørre dem til det rene skind og ben. Vi må tilføre dem væsker.«

Overlægen nikker bekræftende. Kvotaen af dødsfald stiger i en foruroligende fart.

»Kommer sundhedskommissionen fra Kiew, doktor,« spørger »Fips«. Ucherow nikker. I de sidste uger har samtalen ikke drejet sig om stort andet end denne kommission. Man venter sig meget af den.

Få dage senere svingede en række store biler op foran lazarettet. Majoren stod i galauniform ved indgangen for at tage imod. Vagten præsenterede gevær for de høje officerer. Hele lazarettet stivnede.

Spændingen forplantede sig fra stue til stue. Rygterne sprang fra afdeling til afdeling.

»De forbereder en hjemtransport – toget står parat i Kiew og kommer hertil for at tage en flok med herfra. Hvem bliver de heldige?«

Man lå og skuttede sig af nervøsitet under tæppet. De fleste af de patienter, der til daglig måtte stå op, lå strunke og stramme i sengen. I tankerne blev alle skavanker endnu engang gennemgået, så man, ifald man blev spurgt, havde de rette svar på hånden.

De, der regnede med snart at skulle forlade lazarettet for at optages i deres respektive arbejdslejre, havde pludselig de fleste smerter og gebrækkeligheder.

De alvorlige tilfælde tænkte overhovedet ikke. Tavse og stille lå de i deres senge og lod skæbnens vilkårlighed handle efter for-godtbefindende.

På hver afdeling vimsede sygeplejerskerne emsige rundt. De

råbte ikke mere, nej, de hviskede højtideligt med lynende øjne og truende gebærder. Atmosfæren var helt rigtig.

Karl stod med bankende hjerte i tyfusafdelingen. Han havde lampefeber, ligesom alle de andre.

Atter og atter gled hans blik hen over sengene og inventaret. En ung fyr i den seng, som han før havde ligget i, havde det rigtig dårligt. Lægerne havde opgivet ham for flere dage siden. Men stadig kæmpede denne splejs for livet. Rallende og hivende trak han vejret. Gang på gang satte Karl ham op i sengen for at lette pinslerne for ham. De feberhede øjne stirrede uforstående ud i en verden, der ikke var hans mere.

Døren åbnedes med et lille smæld. Karl for sammen. Det var dog kun en russisk sygeplejerske, der med sammentrukne bryn lod sit blik vandre gennem stuen. Hun stirrede misbilligende på den døds-syge patient og kom nærmere.

»Hvorfor er denne mand så syg,« spurgte hun Karl bebrejdende. »Du er en dårlig sygepasser.«

Karl kiggede uforstående på hende. Hvad skulle man svare på sådan en konstatering? Bedst at holde mund, tænkte han. Enten er hun dum som en østers, eller også er hun lige så ulykkelig som jeg.

Det sidste lod til at være tilfældet. Hun prøvede endda pulsen på den syge og rettede ham lidt op i sengen. Da hun så, at heller ikke hendes kræfter formåede at forandre noget, trak hun sig hoveddry-stende tilbage.

Hun nåede lige at komme ud af døren, så var kommissionen der. Døren blev revet op, og en flok officerer i hvide kitler fyldte stuen. Karl var netop i færd med at lægge et koldt omslag på den syges pande. Han afsluttede sit arbejde og stillede sig så ret op ved siden af sengen.

Overlægen og »Fips« var foruden doktor Ucherow og majoren fulgt med ind i stuen.

De fremmede officerer lagde slet ikke mærke til Karl. De stillede spørgsmål til majoren i en kort og knap tone. Karl syntes oven i købet, at tonen havde en klang af trussel.

Majoren var øjensynlig nervøs. Han så flere gange hjælpeløst hen til Ucherow og overlægen. Det blev da også de to, der for det meste kom til at aflevere svarene.

»Hvor mange »exitus« i denne uge på denne tyfusafdeling?« spurgte en høj, gråhåret officer. Karl syntes, at han så meget vel-

plejet og kultiveret ud. Han kunne såmænd lige så godt være fra Paris eller London som fra Kiew.

Uheldigvis svarede både majoren og overlægen samtidig.

Majoren nævnte to – overlægen seks.

Et sekund var der en ildevarslende tavshed i stuen.

Den fremmede officer rettede sig op i sin fulde højde. Med et koldt blik målte han majoren. Så vendte han sig mod den tyske læge og sagde »Tak«.

Derpå forlod han flokken og gik langsomt fra seng til seng.

Staklen, der lå og stred sin sidste kamp, var ved at bukke under. Flokken kom nærmere og standsede ved fodenden af sengen. Tavse stod de i kreds og så på den døende.

I sin fortvivelse krængede Karl skjorten op på ham og prøvede på at give ham kunstigt åndedræt. Overlægen og »Fips« sprang til. Russerne stod stadig tavse.

Pludselig skilte den gråhårede officer sig ud fra flokken og tog den døendes puls. Han kneb øjnene sammen og lyttede intenst. Så slap han armen, der faldt slapt tilbage. »Ninada,« sagde han knapt og kort og trådte tilbage.

Overlægen havde lagt øret til hjertet på den stakkels fyr, der faktisk kun var en dreng endnu.

Det tav – for stedse. Han rettede sig op. Øjenpar mødtes i et tavst sprog. Ord, der ikke måtte siges, pressede på læberne. Karl følte luften ladet med spænding.

Så kunne overlægen ikke holde igen mere.

»Potpokownik,« han rettede sig – »denne mand kunne have levet, dersom vi havde haft de nødvendige medikamenter. Det lidt, vi har, er aldeles utilstrækkeligt til at kunne udrette noget. For hundreder af syge kammeraters skyld beder jeg Dem, skaf os medikamenter.«

Majoren var ved overlægens ord trådt frem, men blev holdt tilbage af officeren. Tavs hørte han på overlægens ord. Efter en lille pause vendte han sig om og forlod afdelingen med hele flokken.

Overlægen og »Fips« stod endnu et lille øjeblik ved sengen, så gik også de.

Otte dage senere kom doktor Ucherow lykkeligt smilende med en stor kasse ampuller. Han bankede meget sigende på låget og satte den forsigtigt på bordet.

»Mange krigsfanger kommer hjem til deres koner,« sagde han

og strøg de genstridige hår tilbage med hånden. Så kiggede han lidt forlegent på overlægen.

»Du kommer til kolckoslager – snart –.« Han gik en omgang rundt om bordet. »Meget vil forandre sig – måske du også bliver. Men kun måske.«

Overlægen og »Fips« vekslede blikke. Noget lignende havde de ventet.

Ucherow var meget ked af det. Man kunne se det på den uro, der var over ham.

Overlægen tog meddelelsen temmelig roligt. Selvfølgelig var det majoren; han havde følt sig afsløret af overlægen ved kommissionens besøg. Nu skulle det hævnnes. Ham personlig kunne det sådan set være ligemeget, hvor han skulle friste fangenskabets triste skæbne. Indemuringen her tærede langt mere på sundheden end et ophold under Guds frie himmel. Nej, det, der gjorde ondt, var tanken på alle de stakler på de forskellige stuer, der var afhængige af hans kunnen og klare hjerne.

Overlægen stod ved vinduet og så ud over husenes tage. Tanken om at skulle lade dem i stikken, alle disse mænd, der havde familier derhjemme, som med bævende hjerter ventede på de savnedes tilbagevenden, tyngede ham.

Hvor ofte havde han stået på denne plet og ladet blikket søge vej ud i det uendelige. Og hver gang havde han fundet ro og nye kræfter til at opdage en udvej – et nyt middel – måske primitivt og lidet tillidsvækkende – men det havde ofte ført til resultater. – Og nu skulle det snart være forbi.

Ucherow stod ved bordet og legede tankefuldt med skakbrikkerne. Han var en lidenskabelig spiller, men i øjeblikket havde ej heller han tanker for spillet. Også han beskæftigede sig med overlægens eventuelle forflytning. Nervøst drejede han brikkerne mellem fingrene. Der måtte findes en udvej for at beholde overlægen et stykke tid endnu.

Nede på gaden svingede gadefejerne deres riskost. Den lange østriger brugte hænderne til at feje – ikke til at tigge. Naboskabet var endnu for farligt. Han vidste nøje, at der blev holdt øje med ham fra mange forskellige vinduer. Man måtte være meget forsigtig.

Hændte det nu og da, at en menneskekærlig sjæl lod noget spiseligt falde foran hans fødder, måtte han med blødende hjerte lade det ligge eller feje det ned i rendestenen. Og det var hårdt nok,

især nu da gemmeposen under halmsækken var tom – maven ligeledes.

Sarina hang ud af vinduet og fulgte halvt fraværende kostens rytmiske bevægelser. Hendes tanker var hos Maruscha. Pigebarnet var nu ansat på NKVD kontoret. Det havde klappet fint alt sammen. Korte knappe spørgsmål, hakkende svar – gennemborende øjne og to timers ventetid. Så var sagen afgjort. Maruscha indordnedes i statspolitiets forvaltning og begyndte allerede en uges tid efter.

Trods den korte tid syntes Sarina, at barnet allerede havde undergået en forandring. Hun var blevet endnu mere tavs. Og det blev værre jo længere tiden gik. Ofte havde Sarina på fornemmelsen, at datteren så meget nøje og undersøgende på sin mor. Når hun bemærkede, at moderen følte sig iagttaget, lod hun som ingenting. Men sin moder kunne hun nu ikke snyde. Sarina følte sig under observation. Og det af sin egen datter. Hun spyttede arrigt ud på fortovet.

Forholdet mellem hende og »Edderkoppen« og »Rotten« var også meget køligt efter affæren med NKVD. Man kom i hendes stuer, fordi man ikke havde andet. Mere eller mindre var der ikke at sige om den ting. Men det var hende i grunden også ligegyldigt. De kunne ikke undvære hende, følgelig havde hun krammet på dem – og det var hovedsagen.

Hendes tankespil blev pludselig afbrudt, da et hold krigsfanger marcherede op foran lazaretindgangen. Ved nærmere eftersyn opdagede hun til sin forbavselse, at de hver bar på et instrument. Hun blev lysvågen med det samme. Hvad mon det kunne være.

I en håndvending var hun ude af stuen og fik alarmeret de nærmeste naboer. Munden gik atter på hende med stor ilfærdighed. Man samledes ved vinduerne og kiggede nysgerrigt på flokken, der nu stod afventende, til forhandlingen med vagtposten var afsluttet. Omsider fik de lov at passere.

Havde orkestret vakt opsigt på gaden, så var opsigten ikke mindre inde i lazarettet. Meddelelsen om deres ankomst gik som en løbeild gennem afdelingerne. Lidt efter kom der besked fra den kirurgiske afdeling, at der om ti minutter var koncert på den store gårdsplads. Alle, der kunne stå op eller bæres over til balkonerne, måtte få lov til at lytte.

Medicin for legemet kan medføre store fremskridt hos en syg. Medicin for sjælen kan gøre underværker. Så levende havde læger-

ne aldrig før set deres patienter. Det var, som strøg en forjættende vind gennem stuerne. Den helbredte de værkbrudne og fik deres øjne til at skinne forventningsfuldt. De rejste sig fra sengene, hvor de få sekunder før havde ligget tavse og indesluttede med deres egne triste og tunge tanker. Det myldrede ud fra alle stuerne til mødestedet.

For Karl lød meddelelsen om koncerten som en fanfare. Han stormede ned til sine tyfusstuer og råbte glædestrålende ind gennem døråbningen.

»Alt klar til modtagelsen af symfoniorkestret!« Så for han videre til den næste stue. Først da han var på tilbagevejen, blev han revet ud af sin glædesrus. Foran ham stod Bruno.

»Sig mig, du har vel tabt alle sikringer – tror du, at dine tyfus-syge må komme til koncert?«

I samme øjeblik blev Karl klar over det rigtige i Brunos ord. Selvfølgelig måtte de ikke deltage.

Med tungt hjerte måtte han vende om og atter gå gennem stuerne, denne gang med afbud. – Du må ikke lade dig mærke med noget – den tanke for igennem ham, inden han åbnede døren til den første stue. De måtte ikke mærke, at han selv var så uendelig skuffet, at det ikke blev til noget.

»Mine herrer« – han prøvede på at smile – »vore forhandlinger med orkestret er desværre gået i vasken. Statskassen kan ikke betale det store honorar, som de forlanger. Vi åbner vinduerne og forestiller os, at De mine herrer hører radio fra gårdspladsen ved siden af.«

De skuffede ansigter lyste lidt op. Så fik de da i hvert fald lidt af fornøjelsen.

Kort tid efter fyldtes luften af de første spæde toner. I lette svingninger søgte de vej gennem porten, hen over husene, gennem sprækker og huller. Forsagte først bankede de på den enkeltes følelse og sind, for langsomt at stige og dale. De fyldte luften med jubel og længsel.

Karl kunne ikke styre sig længere. Han måtte over for at se disse budbringere fra en verden, der næsten var glemt.

Et ejendommeligt, fremmedartet syn mødte hans blik, da han kom over i den anden gård. Både gårdspladsen og alle balkoner var fuldt besatte af mandfolk i de særeste munderinger. Nogle havde hængt de lasede tæpper omkring skuldrene, andre havde de forskellige nationers militærfrakker over deres halvsnavsede undertøj.

De fleste havde haft så travlt med at sikre sig en god plads, at de havde glemt at få noget med til at dække over sig. De mærkede ikke kulden. Deres øjne hang ved orkestret, der havde taget opstilling midt på gårdspladsen.

I grunden adskilte de sig ikke meget fra de andre fanger, i hvert fald ikke med hensyn til klædedragten. De var i virkeligheden en kollektion af alle de nationers hære, der havde kæmpet mod russerne. Der sås tyske, italienske, ungarske, hollandske og andre nationers uniformer repræsenterede i alle regnbuens farver.

Hos dem, som hos de lyttende krigsfanger var en ting fælles i dette øjeblik. Det var øjnene. Det hårde og bitre måtte vige ved tonernes væld. Det løftede på en egen nænsom måde forhænget for al trøstesløshed og lod håbets sol skinne ind i fortabte sjæle.

Karl tabte hurtigt forbindelsen med omverdenen. Han følte sig som bjergtagen. Al længsel og smerte blussede op på ny. Mere end nogen sinde følte han tabet af alt det, der for mennesker er en livsnødvendighed – sjælens frihed. Han måtte lukke øjnene. Ingen skulle have lov til at se hans inderste følelser åbenbares. Thi han følte, at musikken kunne lokke ham ud af hans reserve.

Hvor de dog spillede. Han kendte hvert eneste musikstykke. Det var som en hilsen fra hjemmet, fra koncertsale og festlige stunder. Med hvert musikstykke fik han draget et nyt kært minde frem. – Wienervals – han huskede fars grammofon derhjemme. Som dreng havde han med store øjne kigget på dette vidunderlige stykke teknik, fra hvis dyb der fremtrylledes de herligste musikstykker. I dagligstuen havde de siddet, far, mor og søster sammen med ham. Wienervals – og far havde fortalt om denne by med dens uforgængelige melodier, dens livsglade mennesker med deres »Prater«, en forlystelsespark, som han forgæves prøvede at forestille sig i sin fantasi med strålende farver, klingende spil og dansende mennesker. Kunstnere med store hatte, vinstuer med store vinklaser hængende over indgangen – Fiakrer. Han kunne ikke lade være med at nynne med på melodien. Så lyslevende trådte barndomsbilledet frem i hans erindring. –

Han måtte atter åbne øjnene og se på disse musikere, der selv følte, at her spillede de for et publikum, som de sikkert aldrig før og aldrig senere ville komme til at spille for.

Kapelmesteren takkede for det bragende bifald. Det ville ingen ende tage.

Det var ikke krigsfanger mere, det var ikke en gårdsplads et

sted i Polen, nej, det kunne være alle andre steder. Tonerne havde båret dem ud over disse grænser og givet dem frihedens vinger.

Haydns »Ständchen« sprang legende let fra balkon til balkon. Yndefuldt svævede den hen over deres hoveder og vakte minder om en lykkelig tid. I deres første forlovelsesdage havde hans kæreste spillet den for ham på klaveret. Hun var ham så nær, at han kunne stryge hende over håret med nænsom hånd for ikke at forstyrre hende i hendes spil, men dog for at lade hende føle hans nærhed og kærlighed.

– Spil, kæreste du, spil dig bort fra din længsel og smerte. Lad os finde hinanden i musikkens toner. En dag vil jeg atter stå ved din side ved klaveret og stryge dig over håret. Måske sidder jeg også med vor yngste på knæet og lader ham lytte til mors musik.
– Spil kapelmester – spil mig bort over tusinde kilometer, bort fra al min ve og kummer. Hjem til mine kære.

I en pause blev han nærværende. Her stod han og tænkte kun på sig selv og glemte de andre på afdelingen, der bestemt trængte ligeså hårdt til denne kostelige gave, som han selv. Han skyndte sig ned ad trapperne og banede sig vej hen til kapelmesteren.

Man gav kun uvilligt plads for ham, men omsider nåede han op ved siden af lederen for orkestret. Det var en høj, alvorligt udseende mand. Et lille overskæg viste, at denne mand måtte have visse friheder fremfor andre krigsfanger hos russerne.

»Kammerat« – Karl trak ham i ærmet. »Ovre i den anden afdeling har jeg mange kammerater, der er syge af tyfus, de må ikke komme herover for smittefarens skyld. De vil så gerne se og høre jer. Kan I ikke komme over og spille bare et eller to stykker for dem?«

Karl kunne se, at den anden først ville sige nej, men Karls bedende øjne fik ham til at lade være med at afslå direkte. »Vi kan sikkert ikke få lov til at komme derover for russerne,« sagde han.

»I skal bare gøre det. Inden de får tænkt sig om, er I der. Det er bare at gå her gennem denne gennemgang.« Karl viste ham porten.

»Godt, vi prøver.« Den anden nikkede til Karl og satte atter violinen til hagen.

Karl indtog atter sin plads på balkonen og kiggede ud over mængden.

»Orpheus i Underverdenen« – orkestret tryllede de vidunderligste toner frem. Ildnende og medrivende trak de tilhørerne med sig

i denne åndernes dans. Om det så var russerne, der talstærkt var mødt frem, blev de revet med af denne mesterlige musik.

Rent og klart tonede solovioline frem i sin enkle og fine melodi.

Og da orkestret som sidste nummer på programmet satte ind med »Wien – Wien nur du allein« – trådte pludselig en af patienterne frem af mængden. Sit sengetæppe havde han slængt løseligt over skulderen. Manden var hulkindet og havde en sygelig grå hudfarve. Men øjnene skinnede så blanke som perler. Kapelmesteren var blevet opmærksom på den spinkle fyr deroppe på balkonen og afdæmpede spillet – uden et eneste ord var han klar over mandens hensigt.

Så lød da alle østrigeres længselsfulde sang om deres elskede by så klart og skønt ud over forsamlingen, at det greb enhver om hjertet.

Det var ikke en fangen mand, der sang deroppe, det var en søn af folket, der aldrig kan glemme deres syngende, klingende Wien.

Der var mange østrigere i flokken. Og medens han sang, rykkede de sammen.

Med hinanden under armene, som ville de danne en ringmur af levende kroppe, sang de med grådkvalte stemmer og blødende hjerter deres hilsen og hyldest til hjemstavnsbyen med de krogede gyder, over hvis huse Stephanstårnet hilste dem hver gryende morgen og hver sildig kvæld.

For første gang følte Karl, at han her var ene blandt mange, der tilhørte de forskellige nationer, der frivilligt havde kæmpet sammen med tyskerne mod russerne.

Han selv derimod havde kun opfyldt en pligt, der krævedes af ham af herbergsstaten.

Han strøg sig tankefuldt over øjnene.

Hvor havde det været et mærkeligt forhold mellem hans krigskammerater og ham. I almindelighed havde der ikke været tid til at tænke over dette problem. Krigens ubønhørlige kår havde krævet alle hans tanker og kræfter. Men i enkelte stille stunder, når de havde siddet i bunkeren under en kamppause, og talen var kommet på Tysklands stilling blandt verdensmagterne og krigens endelige mål – dens oprindelse og de tanker, der knyttedes til dens sejrige udgang, da havde han følt, at her var han en fremmed. Her skiltes hans veje fra kammeraternes. Han kunne ikke dele deres begejstring, han kunne ikke tilbede denne Führerskikkelse, der

ved nøgtern overvejelse måtte betegnes som en ulykke for menneskeheden.

I de første krigsår havde det været vanskeligt at undgå diskussioner, hvor han blev nødt til at ytre sin mening. Det havde endda været farligt. Ene og alene det gode kammeratskab, der prøvet gennem utallige fægtninger havde svejset ham sammen med de andre, bevarede ham for politisk forfølgelse og straf. De retsindige, der jævnt og ukompliceret dømte imellem godt og dårligt kammeratskab, anerkendte hans ubetingede beredskab i farens stund som fyldestgørende, netop fordi han havde en anden anskuelse om det tusindårige rige end de havde, men alligevel opfyldte sin pligt til punkt og prikke.

Siden, i krigens sidste år skete der en umærkelig, men stor forandring. Der blev aldrig mere snakket om de ting, men hvor tvivlen begyndte at nage og angsten for det ragnarok, der alt for tydeligt tegnede sig over horisonten – over Tyskland, sneg sig frem, åbnede de deres hjerter for ham.

Hvor han før havde været tilbageholdende og forsigtig, følte han nu medynk. Han så deres idealer skrumpe ind. En drømmeverden sank i grus for dem. Tilbage blev angsten for den bitre ende, der ufravigelig ville ramme deres hjem og pårørende. Krigens handlinger herude var blevet en boomerang, der havde nået banens periferi og nu var på tilbagevejen. Frygten for den ødelæggelse, som de kun alt for godt kendte fra deres egen fremfærd, genspejledes i deres øjne, når de spurgte ham om hans mening om krigens udgang.

Forfærdet måtte han erkende, hvor spinkelt det storpolitiske korthus var opbygget på de begejstrede massers jubel. Sejrrige fremstød blev til sejrrige tilbagetog og derefter til hovedkulds flugt. Østens damptromle rullede drønende og stampende mod vest.

For længst var elitetropperne afløst af gamle familiefædre, der allerede havde oplevet en første verdenskrig.

Deres sønner hvilede for længst under trækors over uendelige slagmarker, nu var det dem, der måtte standse og stabilisere fronten for enhver pris. men de følte sig magtesløse og uden rygstød. De lyttede ikke mere til frontpressen i feltradioen. Sammenbidte og fortvivlede – ikke mere for føreren, men for kone og hjem kæmpe og segnede de på Ruslands sletter.

Karl evnede ikke at foragte dem. Alle de tunge år derude havde lært ham at trænge igennem deres politiske fernis; han så dem, som de virkelig var. Og han prøvede på at sætte humøret i vejret

hos dem, så godt han kunne. Måske ville verden fare lempeligere frem imod dem, end de havde gjort mod deres medmennesker. –

Østrigerne stod stadig med hinanden i armene. Deres øjne talte mere end læber kan forme.

Hjemstavn – Karl kunne ikke synge dens pris, men i hans hjerte formedes en hilsen til det land, der ejede al hans kærlighed. For at bevare retten til at elske og skærme det havde han måttet følge pligtens vej over tusinde grufulde dage og mile. Men hjemstavnen har krav på alt – thi du er intet – Fædrelandet er alt.

XV.

Dirigenten for orkestret holdt ord. Som en selvfølgelighed marcherede hele troppen gennem hvælvingen til nabogården, og lidt efter tonede de vidunderligste melodier gennem de åbne vinduer ind til de syge, der med et alt forglemmende og saligt smil om munden endnu engang fornemmede et pust af den verden, der engang havde været deres, men som i uendeligt mange og tunge måneder havde truet med at glide fra dem.

Karl gik stille gennem stuerne og betragtede hver enkelts ansigt og han følte sig lykkeligt overrasket. Thi selv de håbløse tilfælde havde forandret udseende for en stakket stund. Om det så var obersten, så havde han lagt sin »Faust« til side, og lyttede intenst til det tonevæld, der åbnede for mindernes port. Wienervalsene i officerskasinoet – glitrende uniformer og charmerende kvinder hvirvlede frem imod ham under prismekronens stråleglans – ak, ja, – det var engang. Selvforglemmende nynnede han en stump melodi, men greb sig pludselig i sit følelsesudbrud og lod hurtigt, men umærkeligt blikket glide hen over sengenaboerne for at konstatere, om man havde bemærket hans kortvarige svaghed. Øjensynlig var det ikke tilfældet. Stiv i ryggen og udadtil afvisende og kold greb han atter bogen og søgte frem til et sted for eftertænksomt at opfatte, hvad de sorte bogstaver egentlig fortalte ham. Til sin ærgrelse måtte han tilstå, at han ikke fattede meningen. Alligevel fortsatte han med at stirre stift ned på bladet.

Også doktor Ucherow vandrede gennem stuerne. Han havde for længst opdaget, at musik var noget, der under visse omstændigheder var bedre end mangelfuld medicin. Selv om han kun kendte en

lille del af de stykker, der blev spillet, opfattede hele hans modtagelige sind dog de indsmigrende og spillevende toner. De gjorde ham let og glad til mode.

Efter at have oplevet den positive virkning af denne koncert på patienterne var han fast besluttet på at få gentaget dette eksperiment så ofte som muligt. Han ville straks opsøge majoren og tale med ham derom.

På vejen ned af trapperne mødte han Karl, som trådte ærbødigt til side for at lade russeren passere. Ucherow standsede pludselig op ved siden af ham. Hans øjne lyste venligt. »Karosche medecin – buhdit alles kammeraden tanzen,« lo han og skyndte sig videre.

Karl måtte le. Jo, Ucherow var optimist. Det gjorde nu godt at måtte opleve, at én fra modparten var så ivrig efter at hjælpe. Sikker havde også han sine sorger, selv om han var fri, tænkte Karl og gik langsomt fra seng til seng. Henne ved vinduet kiggede han ned på gaden.

Foran døren på den anden side stod Sarina med en hel klynge kvinder omkring sig. Minsandten om ikke hun trippede nok så fornøjet med i valsetakten. De andre omkring hende morede sig. Om det så var vagtposten, så trådte han umærkeligt takten med den højre fod og lyttede anspændt til melodien, der svingede sig op over hustagene.

Halvvejs gemt bag gardinet stod Alexandra i sin stue på 1. sal. Musikken fik hende til at glemme sin ellers så nøje gennemførte forsigtighed. Dens æggende toner rev og sled i hende. Med brændende øjne stirrede hun op mod lægernes vindue. Deroppe stod overlægen, ligeledes trængt op i det venstre hjørne og søgte at fange og tyde hendes blik. Al den fortærende længsel efter det levende liv, en brændende attrå til denne statelige kvinde fik blodet til at banke hårdt og krævende i hans årer. Det var, som spandtes der glødende tråde tværs over gaden fra vindue til vindue. Aldrig havde han følt sit fangenskab så bittert og kvælende. Havde han ikke ret til livet? Hvorfor skulle han lukkes ude fra det, der tilhørte ham? Var han en forbryder eller en uren – han, der i endeløse dage og nætter vandrede fra sygeseng til sygeseng for at hjælpe de svage tilbage til livet – tja – til hvilket liv egentlig. Måske kun med det resultat, at de en dag ville stå ligesom han, ved et vindue, der nok gav dem kighullet til livet, men heller ikke mere.

Alexandra slap ikke hans blik. Hun tværtimod gengældte det så ildnende og bekræftende, som kun en kvinde med hendes tempe-

rament var i stand til. Hun gav sig hen til ham med alle sanser – uforbeholdent og helt. Og hun ønskede brændende, at han skulle føle det.

Der boede i hende den faste overbevisning, at der en gang ville gives hende en chance at nå sit mål – og hun ville benytte den helt og hensynsløst. Ske hvad der ville. Hun tilhørte ham i uendelige, længselsfulde stunder, denne høje og statelige mand med de kloge og faste øjne.

Langsomt, som i underbevidstheden, formede hendes fingre de kendte bogstaver »Jeg elsker dig«. Overlægen nikkede svagt og lagde sin hånd på brystet.

Tegnsproget – verdenssproget – fløj hid og did over gaden. To mennesker skænkede hinanden af sjælenes fyldte bæger. En tredje – det var en NKVD-officer – sad gemt bag gardinet ikke langt fra Alexandras vindue og stirrede anspændt op til overlægen. Forgæves prøvede han på at dechiffrere de hurtige bevægelser, men overlægen havde valgt et forbistret hjørne, der fra officerens vindue var vanskeligt at overvåge. Derimod mente han at kunne bestemme retningen af lægens blik. Det måtte være skræddersken, han telefonerede med.

Resolut rejste han sig og listede ud af døren. På tåspidserne sneg han sig over gangen, til han nåede hendes dør. Forsigtigt bøjede han sig ned mod nøglehullet. Et djævelsk smil spillede om hans brutale mund. »Så, min due, nu er du og din doktor modne,« mumlede han. Han kiggede og kiggede, men kunne intet se.

»Fordømt,« hun havde hængt noget over nøglehullet indefra. Med et rask tag ville han rive døren op. Den var låst. »Luk op,« brølede han, »det er politiet.« Intet rørte sig. Han rykkede arrigt i håndtaget og blev ved med at skråle. Bandende og truende halede han sin dirk frem. Det manglede bare. Troede hun, at hun kunne narre statens hemmelige politi. Han drejede og lirkede og skulle lige til at rive døren op, da han hørte trin på trappen.

»Vil du tale med mig towarisch officer,« spurgte Alexandra høfligt, for hende var det, der med sit lette sjal over sin yndige kjole langsomt kom op ad trapperne.

Officeren måbede. »Hvor kommer du fra,« snerrede han. At han skulle have forregnet sig så gevaldigt, kunne han ikke få ind i sit hoved.

»Jeg har været nede i gården for at se til min vask, towarisch

officer,« svarede hun og stirrede ham lige ind i øjnene. Der var ikke en gnist af usikkerhed at spore i hendes ansigtstræk.

»Såh – du har set til din vask,« hans øjne blev smalle sprækker. »Jeg har også kigget på din vask, kan du tro. Den er snart klar til at tages ind, forsikrer jeg dig. Se at få den dør låst op, eller skulle nøglen måske sidde indvendig?«

»Nøglen er her towarisch officer,« Alexandra havde den i hånden, »og vasken håber jeg snart at kunne tage ned. Det er jo dejligt vejr.« Dermed låste hun døren op og lod ham træde ind i stuen. Hans første blik gjaldt vinduet. Der var intet usædvanligt at se. Gardinerne hang tæt foran vinduet. Ikke langt fra vinduet stod bordet med symaskinen, hendes levebrød. Åbenbart havde hun lige en kjole i arbejde. Stoffet lå på maskinen, parat til at der kunne sys videre.

Officeren gik hen til vinduet og kiggede gennem gardinerne op til lægernes vindue. Der stod minsandten overlægen endnu og brugte både arme og fingre. Engang imellem drejede han hovedet ned mod genbohuset, men blikket fæstnede sig længere til højre for Alexandras vindue. Nu vendte overlægen hovedet bort, men stadig spillede fingrene.

Længe stod officeren og betragtede ham. Mon lægen talte med nogen deroppe i stuen eller – var det hele et klogt trick til at føre ham på glatis.

Fra sine smalle øjensprækker beholdt han lægen i synsvinkelen. Det forbistrede rak var snedigt, de var ikke lette at nappe. Fyren deroppe var selvfølgelig klar over, at dersom han ville forsvinde samtidig med, at Alexandra flygtede fra vinduet, ville mistanken om deres forbindelse med hinanden være bekræftet – altså blev han stående og lod, som om han stadig diskuterede med én deroppe. Officeren brændte efter at storme op og tage ham ved vingebenet.

Hans mistanke var også berettiget. Overlægen havde omgående kombineret sig til, hvorfor Alexandra så pludseligt var flygtet, og han var klar over, at han måtte fortsætte med sine fagter, for ikke at vække mistanke. Følgelig snakkede han højt med sig selv og fortsatte fingerspillet, som var han i en ivrig diskussion med nogen i værelset.

»Fips«, der i samme øjeblik kom ind, var ham derfor en kærkommen partner. »Hr. overlæge,« – »Fips« stirrede med store øjne på sin foresatte, »jeg tror, du begynder at blive gammel. At tale med sig selv er det første sikre tegn.«

»Fortæl, men kom ikke hen til vinduet.« Overlægen gestikulerede ivrigt. »Et eller andet sted derovre sidder en snushane og prøver på at knalde mig. Derfor står jeg her og holder foredrag for vægge-lus og andet småkravl. Du er mig en behagelig afløsning.«

»Hm – hm,« »Fips« var med med det samme. »Forhåbentlig klarede damen sig,« mumlede han. »Ellers nytter det ikke meget, at vi står og holder lange foredrag for hinanden.«

»Hun klarer sig, ellers skulle jeg kende hende dårligt, min ven.« Overlægen følte sig fuldkommen sikker på Alexandra.

Og det gjorde hun. Langt om længe forstod officeren, at han højst gjorde sig til grin, dersom han vedblev med at kigge på den forbistrede læge derovre.

»Jeg har tid, masser af tid towarisch,« han kiggede hadefuldt på hende. »Og en god hukommelse. Jeg får jer begge, vær sikker på det.« Dermed gik han.

Kærlighed og had ligger tæt op ad hinanden. Den, der elsker dybt og uden hæmninger, kan også hade uden grænser. I det blik, Alexandra sendte efter ham, var der mere end mordlyst. Det var fuldkommen udslættelse. Ubændigt og ubønhørligt. Alle de lidelser, som Alexandra havde måttet bære på årene igennem, samledes i de hævntrøstens giftpile, hun sendte i ryggen på NKVD-officeren.

Orkestrets medlemmer samledes uden for lazarettet. I sluttet trop under streng bevogtning marcherede de bort. Sarina havde nysgerrigt fikseret hvert eneste ansigt. Hun bed sig tankefuldt i underlæben. Deres musik og deres holdning kunne hun ikke rigtig bringe i samklang. Musikanter måtte efter hendes mening være lystige og frigjorte mennesker. Disse her var alt for stive. Deres ansigter var udslukte. Hun skuttede sig ubevidst og kiggede med rynkede bryn på de omkringstående kvinder.

»De har forandret sig meget, siden de har tabt krigen,« filosoferede hun. De andre nikkede bekræftende og mindedes tyskernes marchesange og optog under besættelsestiden. I sandhed, de havde forandret sig. Deres ansigter var vendt mod brostenene. Kækheden var borte. Deres taktfaste march var blevet forkrøblet til slavens tøvende, slæbende skridt. Gnisten var borte. Den grå aske blev tilbage.

Sarina frøs. Hun trak sjalet tættere omkring sig og spejdede efter noget, der kunne optage hendes tanker. Hun rynkede næsen. Det var såmænd hende ligemeget, hvem der bar krigsfangens byrde på sine skuldre. Hun mindedes russernes store kolonner, da de i

tusindvis førtes gennem gaderne ned til jernbanen for at transporteres til kreaturvognene, der skulle føre dem til Tysklands store fangelejre. Uniformen og sproget havde været et andet, ansigterne og gangen havde været nøjagtig den samme.

»Mandfolk kan ikke tåle modgang, så hænger de med næbbet,« ræsonnerede hun hen over klyngen. »Dersom de skulle opleve alle de skuffelser, som vi kvinder må igennem, så ville de kravle på alle fire.« Hun spyttede foragtligt og spejdede hen ad gaden efter mandfolk. Skulle der være en brugbar kunde i nærheden, måtte den logiske erkendelse vige for livets realiteter. Man skulle jo leve af disse forbandede mandfolk.

Desværre øjnede der ikke noget rimeligt objekt, derimod kom Maruscha lige om hjørnet. Hun slæbte på en stor mandolin. Sarina glemte omgående alle betragtninger. Med flagrende skørter ilede hun datteren i møde.

»Bravo, bravo min due, vi skal synge og spille i aften.« Hun omfavnede datteren overstrømmende og førte hende triumferende hen til kvindeflokken. Maruscha strittede svagt imod. Hun kunne ikke lide, at moderen altid lavede sådan et postyr med hende. Alligevel følte hun en smule stolthed og forfængelighed over at være midtpunktet. Hun glædede sig samtidig over at kunne spille og synge med alle naboerne. Måske ville nogen også danse. Det ville hun gerne, særlig de gamle folkedanse kunne hun godt lide.

Det varede da heller ikke længe, så havde Karl lejlighed til at høre hendes spil og sang. Med hende som forsanger faldt hele koret ind. Fra forskellige stuer i lazaretbygningen blev vinduerne åbnet. Det var en rigtig musikdag i dag.

Siddende halvt på vindueskarmen lænede Maruscha sig til væggen og stirrede drømmende på strengene, som hun beherskede mesterligt. Hendes klare solostemme lød smukt ud i den stille aften. Nænsomt og fint afstemt faldt koret trestemmigt ind. Karl kunne ikke blive træt af at se dette unge pigebarns hengivenhed for spillet og sangene. Hver sang indeholdt mange vers. Flere forbigående standsede op, nogle for længere, andre for kortere tid. Ligesom de havde lyst eller tid dertil deltog de i sangen. Da ingen ville begynde med at træde dansen, trådte Sarina resolut frem. Med forundring så Karl, hvor alvorligt hun tog fat på tingene. Med skiftende dansende fodtrin og hænderne stemmet i hofterne kom hun sejlen- de mod den udkårne partner. Manden var en tilfældig forbigående, der interesseret var standset op for at lytte. Det gav et lille

forundret gib i ham, da han så Sarina i al sin vælde med vippende hårknode komme dansende ham i møde. Men det var kun et sekunds betænkning, så tog han sin beslutning og vuggede hende dansende i møde. Tilskuerne og sangerne klappede taktfast til melodien. Ildnende og dragende fornemmede Sarina rytmen i sin krop. Som en svane dansede hun omkring sin bejler. Med fremskudt underlæbe slog hun knejsende med nakken. »Heja«, skreg hun lidenskabeligt og dansede nærmere ind på ham. Hun skulle vise dem, at der var krudt i hende endnu. Vildere og højere rungede de taktfaste klapsalver. Hun begyndte at danse sig varm. Partneren var ikke til at kimse ad. Også han blev revet med. »Dawei,« skreg Sarina og slog ud med arme og ben. Hun rev alle med sig. I cirkler og ottetal slyngede grupperne sig sammen til et bølgende hav af hoveder, der blev varme i kammen. Det var Ruslands blod, der vågnede fra sin dvale.

Betaget stod krigsfangerne ved vinduerne og stirrede på dette folkeskuespil, der bjergtog dem. Det var folket, som kun de færreste kendte det. En kultur, de sjældent havde fået lov til at se, åbenbares for deres øjne.

Om det så var de ledige vagtsoldater, så kom de løbende ud af lazarettet sammen med sygeplejerskerne. En usandsynlig lille anledning havde startet en sand folkefest.

Forbavset konstaterede Karl, at de havde mange sygeplejersker i lazarettet. Langt flere, end han nogen sinde havde anet. Borte var de stramme ansigter, med et lykkeligt smil boltrede de sig i dansen.

»Kunne I tænke jer sådan en festforestilling hjemme hos os,« spurgte overlægen leende. »Her kommer en lille tøs med en mandolin, og få minutter efter danser en halv gades beboere samt næsten alle tilfældigt forbigående.« De andre rystede på hovedet. Nej, det var kun muligt i Rusland.

Stjernerne tindrede for længst på himlen, da flokken spredtes. Få øjeblikke efter lå gaden stille og øde. Atter lød som eneste livstegn vagtens taktfaste skridt på stenbroen.

I køkkenet sad Sarina på slagbænken. Sammen med hende var »Rotten«, »Edderkoppen« og Maruscha. »Ungdommen har ikke forstand på at danse, således som vi havde, da jeg var ung,« Sarina slog beklagende ud med hånden. »Der er ingen fut i jer mere!«

Da der ikke var nogen, der modsagde hende, fortsatte hun. »Lagde I mærke til ham, jeg dansede med,« spurgte hun nysger-

rigt. Med store forventningsfulde øjne kiggede hun på dem. »Han kommer igen, vær sikker på det. – Hospotina, sagde han, du danser som vinden over stepperne, let og yndefuldt, solens ild og Sibiriens kulde ligger gemt i dine øjne. Hm – m, det sagde han!« Sarina kiggede spørgende på dem. Hun kunne ikke forstå, at de ikke var begejstrede sammen med hende.

»Rotten« sad og stirrede tomt og uforstående, og »Edderkoppen« kiggede halvt foragteligt på hende. Så rejste »Edderkoppen« sig pludselig og vendte ryggen til dem. Hendes blik sagde ikke andet end – hvad bilder du dig ind, din gamle ged.

Sarina følte det som et piskeslag. Hun kiggede bedende på Maruscha. Men der fandt hun heller ingen trøst. Pigen sad halvt forlegen ved moderens ord. De forekom hende unaturlige og opstyltede. Hun ventede med længsel på, at de andre to skulle forsvinde, så hun kunne komme til ro.

Sarina rejste sig tungt. Hun følte sig pludselig gammel og træt. Alt for tydeligt havde »Edderkoppen« ladet hende forstå, at hun ikke blev regnet for noget mere. Hun var et nødvendigt onde, som man desværre ikke kunne undvære. Intet mere og intet mindre.

Benene og fødderne smertede. Hun måtte indrømme, at »Edderkoppen« i grunden havde ret, når hun stiltiende lod hende forstå, at hun egentlig hørte hjemme på lossepladsen. Det gjorde hende ulykkelig. Kendsgerningen var desværre, at hun næsten ikke evnede at slæbe sig af sted. Lemmerne var stive efter den fyrige dans. Faklen havde blusset for sidste gang. Den var slukket for steds.

Hun bed sig i læben. De skulle i hvert fald ikke mærke på hende, at hun havde værkende smerter over hele kroppen. Skulle hun være et nødvendigt onde, så ville hun også være det til gavn.

»Se så at komme ud med jer og bestil noget for føden. Jeg lægger nøglen på den gamle plads, dersom I skulle få brug for den. Jeg har lagt rene lagner ved fodenden af sengen.«

Hendes ord var ikke til at misforstå. »Rotten« så med skulende øjne, at Sarina åbnede døren til trappen. Altså blev man smidt ud på gaden – denne skrækkelige gade, som man altid var prisgivet. Hun følte den som sin bitreste fjende og hadede ganske pludseligt brostenene. Hendes øjne søgte »Edderkoppen«s ansigt. Hvordan mon hun tog det. Dette forbistrede hovne ansigt var ikke til at blive klog på. Ubevægeligt lå det altid i de samme folder. Upersonligt og koldt. »Rotten« skød skuldrene op i den tynde kjole og

rejste sig. Sidelæns kantede hun sig ud af døren. På trappeafsatsen blev hun stående og kiggede over til lazarettet.

Egentlig havde de fyre det slet ikke så dårligt. De havde det i hvert fald bedre end hun. Tag over hovedet var dem sikret. Føden fik de også, og der blev oven i købet passet på dem. Og hvem brød sig om hende? Og hun var endda landets borger.

Medens hun stod på trappen, kom vagten forbi. Han kiggede undersøgende på hende.

»Rotten« kunne ikke nære sig. »Sig mig soldat, kunne I ikke bruge en krigsfange til derovre? Jeg trænger til lidt pleje, en ordentlig seng og regelmæssig føde.«

Soldaten standsede forbavset og kiggede nøje på hende.

»Nej tak, vi har ikke brug for sådan et afmagret fugleskræmsel. Du jager jo livet ud af dine omgivelser alene ved dit udseende.« Han lo kort og råt og fortsatte sin vandring.

»Rotten« skulle lige til at lade sit berømte ordforråd slippe ud, da »Edderkoppen« kom sejlene forbi. Hun ikke engang kiggede til den side, hvor »Rotten« stod. I majestætisk holdning svansede hun forbi. »Rotten« kunne have kradset øjnene ud på hende. Sådan en storsnudet rad. Men hun kunne bare vente. Måske fik man alligevel krammet på hende en dag. Så skulle hun få tilbage med renter og renters rente.

Men hvad var det. Vagten kom pludselig trækkende med en cykel. Den havde han haft stående gemt i en port længere op ad gaden. Hvad mon han ville til. Det måtte hun i hvert fald se, inden hun skulle ud og trække.

Temmelig ubehjælpsomt fik soldaten benet over stangen og skrævede op på cyklen. Han nåede lige at trille et par meter, så dejsede han så lang han var. »Rotten« stod ganske stille og betragtede hans ihærdige anstrengelser. Og det var værd at se på. Det samme syntes Karl, der havde vagt den nat. Han måtte holde sig for maven ved synet af de færdigheder, vagtposten udfoldede. Gang på gang svang han sig op på cyklen og prøvede på at trille et stykke. Dog altid med det resultat, at han landede på jorden, så lang han var. Men fyren gav ikke op. »Rotten« kunne ikke løsrive sig fra den forestilling. Det så for grinagtigt ud. I mørket på den anden side stod Karl og lo, så tårerne trillede ned ad hans kinder. Da soldaten endelig kunne holde sig lidt på cyklen, trådte han omgående kraftigt til med det resultat, at cyklen rendte fra ham. For-gæves prøvede han på at beherske det rullende monstrum. Der

hjalp ingen anstrengelser. Med et kort smæk raslede han mod husmuren og rejste sig lidt efter op; forhjulet var blevet til et fint ot-tetal. Han stod og stirrede måbende på cyklen. »Rotten« følte, at nu var det hendes tur.

Hun fjernede sig et lille stykke op af gaden. Så standsede hun og råbte til soldaten. »Har du cyklet hele vejen fra Moskva til Berlin, så kan jeg forstå, at krigen varede så længe.«

Soldaten vendte sig rasende omkring, men indså, at han ikke kunne få fingre i hende. Irriteret trampede han med begge sine lange støvler på egerne i forhjulet. Det knagede eftertrykkeligt, men oh glæde, hjulet sprang tilbage i sin oprindelige form. Bortset fra et par ekstrakurver var det atter i stand til at dreje sig i gaflen.

Med undrende øjne så Karl ham atter kravle op på cyklen. Han blev ved trods utallige styrt. Hen ad morgenstunden kunne han cykle.

Inden afløsningen kunne ventes, foretog han sin sidste runde gennem afdelingen. De fleste af patienterne lå og døde morgen- en i møde. I en af de store stuer for lettere tilfælde stod to af de syge i en ivrig diskussion. Efter udseendet at dømme måtte den ene være af slavisk afstamning. Manden havde et meget intelligent ansigt. Store fremtrædende øjne, der kunne stirre klogt og dominerende på et menneske. Den anden var en forhenværende tysk officer. Karl vidste, at han var jurist i det civile liv. Da han passerede dem, lagde han mærke til, at juristen havde strakt sin venstre hånd frem mod den anden, der løftede den op mod sig, for bedre at kunne studere dens linier. Der skete så meget her i lazarettet fan- gerne imellem, så han fæstnede sig ikke nærmere ved det og havde glemt det, da han atter var ude af stuen.

Først langt hen på formiddagen, da han pludselig blev standset af den slaviske type, mindedes han episoden fra morgenstunden.

På fejlfrat tysk, men med stærkt slavisk islæt i udtalen tiltalte han Karl. »Kammerat sanitær, jeg må tale med dig om noget alvorligt. Du kender denne jurist – tysk officer, ikke sandt? Han vil meget snart blive vanvittig.« Hans store øjne blev om muligt endnu større.

Karl studsede, men troede så, at manden selv var på vej til at blive gal. »Hvem er du, og hvorfor tror du, at han bliver vanvittig? – Har han måske fortalt dig det?« spurgte Karl halvt ærgerlig, halvt ironisk. Inderst inde var han godt på vej til at blive gal i hovedet over det sludder. Men der var noget ved mandens hele væ-

remåde, der ikke sådan uden videre gav en lov til at affærdige ham på en studs.

»Jeg ser, at du ikke skænker mine ord den rigtige tiltro – og ikke desto mindre er det virkelig sandt. Manden bliver vanvittig, endda i ganske nær fremtid. Jeg har undersøgt det rent videnskabeligt – der er absolut ingen tvivl.«

»Er du læge, om jeg må spørge?« Karl var stadig ikke helt sikker på manden.

»Nej, jeg er også jurist – i Bukarest. Forhenværende majorsrang ved den rumænske hær. Jeg er videnskabelig uddannet i håndliniernes dybeste hemmeligheder.« Han løftede sine slanke, magre fingre i en meget fintformet hånd. De slanke fingre spillede elastiske og smidige i luften foran Karls næse. Mandens øjne så indtrængende på Karl. Pludselig greb hans fingre om Karls hoved, let og smygende gled de over hans isse, kindben og hage. Det gav et grib i Karl. Han ville skubbe den anden væk, men han havde alle de hænderne hos sig igen.

»Du er meget musikalsk, kammerat,« sagde han fast og overbevisende, »du har en levende fantasi. Du kan gennem musikken se lysere på en sag, der normalt ville se mørk og trøstesløs ud. Du tyer ofte hen til en tankeverden, som du selv har opbygget dig, når du skal søge trøst for modgang. Du – –«

»Hold op,« sagde Karl, »jeg har ikke tid til at høre på alt det der, det ender bare med, at du også fortæller mig, at jeg bliver vanvittig. Men den tjeneste gør jeg dig ikke, før mig bliver du forrykt.«

Han skyndte sig videre. Det sidste, han hørte, var: »Vi tales ved, kammerat,« så vendte den anden ham langsomt ryggen og gik tankefuldt tilbage til sin stue.

Karl kunne ikke rigtig glemme denne ejendommelige fyr og deres samtale. Tænk, om fyren virkelig havde ret. Måske var det bedst at tale med overlægen. Men hvad ville han sige, måske ville han endda gøre Karl til grin.

Ikke desto mindre fortalte han det, da de sad ved aftensmaden. Overlægen kiggede først vantro på ham. Så begyndte han at le – højt og eftertrykkeligt. Også de andre kammerater morede sig kosteligt over at have sådan et fænomen inden for deres vægge, men hvorfor ikke, der var jo alt muligt sammenblandet.

»Vi er en rigtig fin mixed cocktail,« lo »Fips«. »Her findes repræsentanter for alle mulige nationer og samfundsklasser, her er

intelligente, her er mellembegavede, også nogle dumme og efterhånden en bunke idioter. Vi skal bare blive her længe nok, så kommer vi til at ligne hinanden. Kan vi ikke få fyren herop, måske kan han allerede nu udpege de første, der står for tur.«

»Det er synd for dig, for så må vi sige farvel til dig med det samme,« mumlede de andre skinhelligt.

»Hit med manden,« råbte nogle, »vi skal se, hvad han kan.«

»Godt,« sagde overlægen, »men lad os først tage ham alvorligt, ellers ødelægger vi det hele. Vi kan senere, hvis der er grund dertil, more os over ham.«

Karl blev sendt af sted efter ham. Da han lidt senere kom ind i stuen med rumæneren, kom overlægen dem i møde.

»Jeg vil gerne tale lidt med Dem,« sagde han, efter at han høfligt havde hilst på manden. De talte sammen i enrum cirka et kvarter, så kom overlægen tilbage.

»Fips,« kaldte han, »kom lige med.« Nu begyndte de andre at blive nysgerrige. Der måtte jo alligevel være noget ved fyren, siden overlægen ville have »Fips« som vidne.

Da de tre noget senere vendte tilbage til flokken, så de lutter spændte ansigter.

Rumæneren gjorde et absolut roligt og uanfægtet indtryk. Han satte sig godt til rette på bukken, med hånden under kinden og stirrede forskende på hver enkelt. Åbenbart studerede han nøje hvert ansigt. Det var med yderst blandede følelser de tilstedeværende kiggede på ham. Nogle ville virke uanfægtet, andre blev halvt trodsige, atter andre, deriblandt Bruno, grinede ham halvt forsorent lige op i hans ansigt. Det lod imidlertid ikke til at genere rumæneren det ringeste.

Tværtimod. Med et ryk pegede han på Bruno. »Kom lige herhen, kammerat, ræk mig din venstre hånd.« Det kom ganske naturligt, men lød alligevel som en befaling. Til alles forbavselse rejste Bruno sig øjeblikkelig og kom nok så føjeligt nærmere.

Tøvende rakte han hånden frem. Den anden stirrede længe på linierne. Og så begyndte han at fortælle. Man lyttede og måbede. Thi han ikke blot karakteriserede Bruno på en prik, nej, han gav en kort, men sammenfattet skildring af, hvad der var sket af betydelige begivenheder i Brunos tidligere liv og sluttede med at sige lidt om fremtiden. »Du vil blive meget alvorlig syg, legemligt. Men denne sygdom vil du komme over. Den vil modne dig sjæleligt og lære dig, at ikke den robuste legemlige kraft er det alt af-

gørende her i livet. Der skal mere til. Den vil give dig et sjæleligt fremskridt,« – han smilte let – »det trænger du til.«

Der var ingen, der lo skadefro. Heller ikke Bruno. Tværtimod, han vandrede noget slukøret tilbage til sin plads, for at lade den næste komme til.

Det blev en meget interessant aften. Efterhånden, som man lærte manden bedre at kende, blev man friere. Mangt et fornøjeligt træk fandt han frem. Man generede sig ikke og tog med humør – i hvert fald udadtil – de små, men ofte ret alvorlige smæk, han uddelte. Ungkarlene ville absolut vide, hvornår de blev gift og helst, om med en lys eller mørkhåret kvinde. Om hun var en de kendte, eller om hun »kom udefra«.

»Fips« havde længe siddet og luret – med tindrende øjne. Nysgerrigheden og spilopmageren formelige sprang ud af hans lystige øjne. Han hylede henrykt, når en blev trakteret med et par drøje sandheder. Omsider blev det hans tur.

Rumæneren kiggede længe på hans hånds linier. »Fips« begyndte efterhånden at se mærkelig betænkelig ud. Han blev endda alvorlig. »Sig noget,« dumpede det pludselig ud af ham. Den anden nikkede svagt, »hm – ikke ilde,« – han så lige ind i »Fips«s klare øjne. »Meget er tabt – også af nære slægtninge, men meget vindes. De er et lyst sind – udadtil, men inderst inde følsom og let fængelig. Bliv ved med at se lyst på tingene, det vil være godt, thi der er lang vej igen, inden målet nås, men det vil blive nået, og det ender lykkeligt.« Han gav »Fips« et let klap på skulderen. Så så alle på overlægen. Han rystede afvisende på hovedet. »Jo,« råbte alle i kor. »Nu er vi alle gået gennem skærsilden, nix med at knibe udenom. Vi må have svaghederne frem.«

Rumæneren smilede svagt. Overlægen vred sig lidt, men rakte endelig hånden frem. »Klem så på,« sagde han. »Jeg har vat i ørerne. Jeg kan intet høre.«

Det blev meget kort. Efter at have kigget lidt på hånden rejste rumæneren sig langsomt, lod hånden falde tilbage og truede halvt leende, halvt alvorligt ad overlægen. »Hold lidenskaberne i ave, ellers bliver De russisk statsborger. De har rige evner og egenskaber. Der er karriere i hånden.« Han bukkede svagt og ønskede godnat. Så var han ude af døren.

»Ser vi det, ser vi det,« overlægen tændte sig roligt en cigaret. »Alt det kunne han se uden briller. Nu er jeg jo spændt på, om

vor tyske jurist bliver vanvittig,« mumlede han. »Forhåbentlig har han taget fejl.«

Den lidt trykkede stemning efter rumænerens diagnose af overlægens fremtid fortog sig ret hurtigt. Man diskuterede ivrigt mandens færdigheder. Enkelte påstod, at det hele var pjank, andre derimod – og det var særlig dem, han havde tildelt gode egenskaber, og som havde fået positive løfter om fremtiden, påstod, at manden var en ekspert. Det var utroligt, hvad han alt sammen havde fundet frem til. Karl sad ganske stille og morede sig. Der var ingen, der havde opdaget, at han slet ikke var kommet på tur. Men sagen interesserede ham. Han besluttede at gå manden lidt nærmere på klingen.

Trods den sidste nats vågen var han ikke søvnløs. Han lå længe og spekulerede på alt det, han havde hørt. Også overlægens skæbne beskæftigede ham. Hvad mon rumæneren havde ment.

Natten var meget stille. Langt borte hylede en hund. Dens klagende toner skar gennem nattens stilhed som en anklage fra et ensomt væsen. Sikkert stod den lænket til en kæde et eller andet sted.

Han blev revet ud af sine tanker ved, at der pludselig blev røre oven over ham. Det var Herbert, der sprang ned fra sin seng. Han famlede sin tobakspose frem og drejede sig en cigaret. Karl kiggede fra sin mørke vinkel på ham. Hvor så han stummet ud i de besløjfede underbenklæder.

Herbert satte sig med et lille suk på bænken og strøg sig tankefuldt over håret. Karl kunne se på hans ansigt, at hans tanker var langt borte. I dyb eftertænksomhed røg han cigaretten. Karl vidste, at Herbert havde mistet alt. Sikkert tænkte han på, hvor mon hustruen og børnene nu var. Om de var sluppet igennem mod vest eller – omkommet i den halsløse flugt. Stakkels Herbert – og med ham de fleste andre. Denne uvished, om familien levede, eller hvad der var blevet af den, var en enerverende prøvelse. Det rev og sled ved dag og nat.

Atter lød hundens lange, klagende lyd. Herbert drejede lyttende hovedet. Mon han tænkte som Karl ved at høre dyrets tuden. Ufri – lænket med kæder, der tyngede sjælen hver time af døgnet. Kun med den forskel, at mennesket måtte nøjes med den stumme klage, der gør mere ondt end noget andet.

Præsten havde nattevagt. Pludselig gik døren op. Han kom ind i stuen. Ved døren tøvede han et sekund, da han så Herbert sidde

på bænken. Så skråede han hen over gulvet til sin seng. Han greb ned i sin frakkelomme. Langsomt tog han sin lille feltbibel frem. Et timeglas var atter udrundet.

Herbert rejste sig og trykkede cigaretten ud. Så lagde han sig på sengen. Hunden tudede atter. Den var lænket – men den levede.

XVI.

Overlægen stod klemt op mod hjørnet ved vinduet. Hans øjne fulgte de lynsnare fingerbevægelser, som sendtes fra Alexandra nede fra hendes vindue. Trods den fare, det indebar at »telefonere«, kunne hun ikke lade være. Hun måtte absolut fortælle ham, hvordan det var lykkedes hende at narre NKVD officeren.

Efterhånden som han modtog meddelelsen, måtte overlægen smile. Netop således havde han forestillet sig hendes reaktion. Da hun mærkede, at der var nogen, der ville ind til hende, havde hun lynsnart snuppet sit sjal fra bordet for på tåspidserne at smutte gennem stuen og køkkenet ud på balkonen til gården. Resolut havde hun svunget sig over gelænderet og var gledet ned af den ene stolpe, til hun landede på gårdspladsen. Så var hun ganske roligt gået op ad trappen for at møde fyren. Det hele var gået med lynets fart. Overlægen klappede gratulerende i hænderne.

– Jeg kommer snart væk herfra – signaliserede han ned til hende. Det bliver til en kolchoslejr. Kommer du så for at besøge mig? Jeg skal nok sørge for at komme ud blandt befolkningen. Der er bedre chancer end her.

Hun signaliserede begejstret sit ja.

»Pokker til pigebarn,« mumlede han. I tankerne udmalede han sig deres første møde. Han var ikke et øjeblik i tvivl om, at hun nok skulle spille sin rolle godt. Når bare det lykkedes ham at meddele hende, hvor han kom hen. Måske kunne doktor Ucherow hjælpe ham.

Han havde næppe tænkt tanken til ende, før han hørte de kendte skridt. Det måtte være ham, der nu kom. Hurtigt vendte han sig bort fra vinduet og bladede i sygejournalen.

Ucherow kom stormende ind i stuen. Han så helt forstyrret ud. Mod sin sædvane var han ikke barberet. Tøjet sad uordentligt på ham. Hans hår hang i viltre tjavser ned over ansigtet.

Overlægen kiggede spørgende på ham.

Det var tydeligt, at Ucherow prøvede på at samle sig og være rolig.

»Du er kvindelæge – du må komme med mig med det samme. Min kone er meget syg. Fødselsvanskeligheder.« Han var helt stakåndet. »Jeg tager instrumenter med fra den kirurgiske afdeling. Skynd dig at tage din jakke på.«

Overlægen skyndte sig. Mens han fik jakken frem, spekulerede han på, hvordan Ucherow ville få ham igennem vagten. Men der var ingen tid til mange spekulationer. Ucherow var allerede igen på vej ud af stuen. De for ned ad trapperne. Ucherows beretning kom hakkende og stødvist frem. Siden de tidligste morgentimer havde fødslen stået på. Barnet lå unormalt. Der måtte foretages et indgreb – måske.

Overlægen ville helst have haft kirurgen med, men Ucherow vinkede af. »Du kan klare det alene,« kom det bestemt fra ham.

På afdelingen fik overlægen pakket de nødvendige ting sammen. Han snappede i farten en flaske æter for alle tilfældes skyld, og atter gik det ned mod udgangen af lazarettet.

Vagten sprang frem. »Stoi«, brølede han, da han så overlægen. I et nu var han ved deres side. Overlægen standsede op. Hvad nu?

Til sin forbavselse oplevede han en Ucherow, som han aldrig havde drømt om at se. Manden eksploderede. Det nyttede ikke engang, at sergenten kom til. Ucherow havde en stemme, der overdøvede begge de andres, han formelig fejede dem til side.

I ilmarch gik det gennem gaderne. Pustende kom de op ad trapperne i en af de grå kaserner. Så stod de i stuen. Overlægen fik kitlen på og trådte hen til sengen.

Det syntes ham en evighed, siden han havde stået ved en barselsseng. Et sekund følte han sig ligesom usikker. Men samtidig så han, at dersom der skulle reddes noget, så måtte det ske i en fart. Moderens kræfter var ved at svingte. Den gamle mor havde kogende vand parat og stod småklynkende ved sengen. Hun kunne slet ikke forstå, at Ucherow ikke selv kunne klare den fødsel. Mistroisk kiggede hun på den fremmede mand.

Forbavset lyttede hun til hans ord. De var korte, men knappe. Og hun kunne forstå, hvad han sagde.

Tavse og sammenbidte kæmpede de for moderens og barnets liv. Overlægen var klar over, at moderen havde en lille chance, barnet derimod stod næppe til at redde. Spørgsmålet om operativt

indgreb eller ej måtte afgøres. Han vendte sig mod Ucherow. – Ja eller nej –? Blev det til nej, var der fare for, at begge menneskeliv gik tabt. Muligheden for, at de begge to kunne slippe igennem, var usandsynlig lille.

Ucherow stirrede med brændende øjne på hustruens ansigt. Han vidste, hvor inderligt hun og han havde ønsket sig dette barn. Hvad ville hun sige, dersom han gav sit samtykke. Han betænkte sig kun ét sekund. Så rystede han på hovedet. Nej!

Overlægen førte tungen med største forsigtighed. Ucherow kontrollerede moderens puls. Med store brændende øjne søgte han hendes blik, der næsten var udslukt. Havde han dog bare noget, der kunne styrke hende i denne svaghedstilstand. Overlægen havde den samme tanke, men hvad nyttede det at udtale den. Han vidste lige så vel som Ucherow, at det var håbløst at tænke derpå nu.

Endelig holdt de barnet i hænderne. Det måtte have kunstigt åndedræt. Overlægen biksede med det så nænsomt som muligt. Endelig – endelig hørtes de første spæde lyde. Det gik som en sejrxfanfare gennem stilheden og brød den ildevarslende tavshed. Livet – det nyfødte og genfødte liv jagede dødens skygge på flugt. Ucherow så med lykkelige øjne på sin lille nyfødte søn.

Nu moderen – hustruen. Hun måtte reddes.

Døren blev pludselig revet op. I døråbningen stod majoren. Et satanisk smil spillede om hans mund, da han så overlægen stå ved sengen. Langsomt løftede han armen og bevægede den højre tommelfinger mod trappeopgangen.

»Njet,« Ucherow stod med lynende øjne foran ham. Der veksledes ikke et eneste ord mellem dem mere. Et øjeblik stod majoren og kiggede foragteligt på Ucherow, så vendte han sig langsomt mod udgangen. »Karoosch towarisch.« Langsomt gik han ned af trapperne. Ucherow stod endnu i den åbne dør med knyttede hænder.

Endelig vendte han sig mod overlægen. Komme hvad der ville, han var parat til at tage tønnen, når bare hans kære måtte beholde livet.

Da overlægen endelig rejste sig, var moderen reddet over den første klippe. Nu var det Ucherow, der måtte klare resten.

Majoren nævntes ikke mellem dem. Overlægen var det ligemeget, hvad der skete med ham. Han vidste, at hans rolle i lazarettet var udspillet, hvordan det end gik. Værre kunne det blive for

Ucherow. Men denne syntes heller ikke at skænke det en tanke. Han så kun mor og barn. Bevæget rakte han overlægen hånden. Og håndtrykket blev gengældt lige så kraftigt og oprigtigt.

Ideer og verdensanskuelser er intet – livet er alt.

Den gamle morlille havde ændret sine meninger om den fremmede. Hun trippede velfornøjet hen til hjørneskabet og kom med glas og flasker. Et godt glas vodka i en rigtig stund gør underværker. Hun tømte sit tandglas i et drag til bunden. Overlægen fulgte eksemplet – med tårer i øjnene. Det var stram kost, hun traktede.

»Tja,« – Ucherow sad og drejede tankefuldt glasset mellem sine fingre. Overlægen lod ham tænke i fred. Det ville sikkert ikke vare længe, inden Ucherow ville lette sit hjerte. At han bar på noget i forbindelse med overlægen, havde denne for længst mærket. Men alt skulle have sin tid.

Pludselig rettede Ucherow sit blik fast på overlægen.

»Jeg har spekuleret en hel del over, om det var muligt at beholde dig i lazarettet,« sagde han, »men jeg er kommet til det resultat, at det er bedst for dig, at du kommer væk derfra – rettidigt,« – han lavede en lille pause, »af forskellige grunde.«

»Hm,« – overlægen nikkede afventende med hovedet. Mon det er Alexandra, han hentyder til? – Tanken strejfede ham lynsnart. Men det var egentlig umuligt, at Ucherow allerede vidste noget.

»Ikke mindst for en kvindes skyld,« – der kom det. Ucherow flyttede ikke sine øjne fra overlægens. »Vi russere har lidet forståelse for, at vore kvinder søger nærmere forbindelse med udlændinge. Det medfører hårde straffe for begge. Menneskeligt set forstår jeg jer begge, men konsekvenserne bliver de samme trods det. Jeg vil spare dig for en rejse til Sibirien – og hende med,« han fyldte op i glassene.

De tømte dem i tavshed. Så rejste Ucherow sig brat og sagde: »Du må tilbage til lazarettet igen. Jeg følger dig derhen.«

Overlægen vidste, at Ucherow mente ham det godt og bar intet nag til ham. Han havde været mere ærlig og oprigtig, end mangan anden ville have været, og han var ham taknemlig derfor.

De fulgtes ad i tavshed.

Enkelte russere så nysgerrigt på dem, men de slap uhindret gennem gaderne. Overlægen kunne ikke lade være med at nyde den fornemmelse, det var atter at måtte bevæge sig normalt på gaden, som var han ikke fange, men et frit menneske.

Hvorfor tænke på dagen i morgen. Hvad levede man for. Var det ikke nuet, der gjaldt. Måske var det for sent allerede den næste dag.

Man var blevet rod- og målløs i denne usikre tilværelse. Forandringer som et lyn fra en klar himmel lurede stedse over dem. Med et lille resigneret skuldertræk passerede han vagten og gik gennem døren til nr. 9 ind i lazarettet. Den lukkedes efter ham med et smæk. Atter fange. Forbi – forbi – klappede hans trin på trapperne, medens han langsomt gik over korridoren til infektionsafdelingen. Det var, som om han var blevet lysvågen efter en lang drøm. Han stirrede på de grå og høje vægge, der fra alle sider omgav ham. Han indåndede den mærkelige indelukkede luft, der var blandet med de mange nuancer af karbol, æter og en rådden stank af dårlige hygiejniske forhold. I øjeblikket følte han ingen smerte over at skulle forlade dette hul i nær fremtid. Alt blev ham for trangt. Han følte en ubændig lyst til at sprænge disse mures ring og flygte derfra over endeløse vidder – ligemeget hvorhen – bare væk.

Karl stod oppe på balkonen og så ham skrå over gårdspladsen. Han ligesom fornemmede de følelser, der gennemstrømmede overlægen. Hvor godt forstod han ikke den trang, der også tit overkom ham til at sætte alt på et kort og flygte – koste hvad det ville. Men chancerne var lig nul.

Hen på eftermiddagen mødte han rumæneren. De stod et øjeblik og talte sammen. Manden var ikke så let at blive kvit.

»Beklageligvis får jeg ret med hensyn til min tyske kollega,« sagde han og så deltagende på Karl. »Sygdommen gør desværre store fremskridt. Inden længe vil De se resultatet.«

Karl stirrede forbi ham og spekulerede på, hvordan han bedst kunne slippe væk fra fyren. »Hm – jeg er nu ikke helt sikker på, at det passer,« svarede han tøvende.

»Absolut,« det kom meget bestemt og overbevisende. »Der er slet ingen tvivl mulig. For resten fik jeg slet ikke set på Deres hånd, mener jeg. Må jeg lige kigge?« han rakte allerede hånden ud efter Karls.

»Jeg har ingen tid nu,« undskyldte Karl sig og søgte at slippe væk, men den anden havde allerede nået sit mål. Halvt nysgerrig, halvt ærgerlig lod Karl ham studere linierne.

Den anden sagde ikke noget, men studerede nøje hånden. Da han endelig åbnede munden, sagde han blot: »Jeg vil gerne forklare Dem de væsentligste forbindelser med hensyn til linierne og deres

sammenspil med legemet og karakteren. De har gode anlæg til selv at kunne fortsætte dette studium, som en hobby for eksempel. Hvem ved, måske kan De ved en eller anden lejlighed få brug for det og endda have gavn deraf.« Han smilede underfundigt. »Alle mennesker er nysgerrige – ikke mindst russerne. De tror mere end noget andet folkefærd i vort Europa på slige ting.«

Inden Karl rigtig vidste deraf, havde de aftalt et tidspunkt længere hen på aftenen. Han ville opsøge rumæneren og blive indviet i håndlæsningens mysterier. Da den anden var gået, overvejede han, om han virkelig skulle gå til rumæneren om aftenen. Men hvorfor ikke, ræsonnerede han. Skade kan det i hvert fald aldrig.

Han var virkelig blevet nysgerrig og kunne efterhånden slet ikke afvente tiden. Skulle det endelig være, så ville han min sandten også vide så meget som muligt om fremtiden. Og kunne han lære noget af manden – hvem kunne vide, måske kunne han klare sig i en snæver vending.

De sad sammen et langt stykke af natten – kun afbrudt af de inspektioner, som Karl nødvendigvis måtte foretage.

Det blev en interessant nat. Karl syntes, at det var længe siden, at natten var gået så hurtigt. Oprømt afleverede han afdelingen til kammeraterne og gik op i stuen for at spise sin morgenmad.

Overlægen sad ligeledes ved morgenbordet. Da han så Karl, kaldte han ham ind til sig.

»I de næste dage får du en kvindelig nabo. En russisk løjtnant. Hun indretter sig et laboratorium vis a vis tyfusstuen. Hold tingene pænt i orden, så der ikke kommer klager gennem hende til majoren. Så er pokker løs, ved du nok.«

Karl lovede at gøre sit bedste. »Ja, så er der én ting til.« Overlægen så opmuntrende på ham. »Jeg har hørt noget om, at der vil blive uddelt krigsfangepostkort en gang om måneden til hver enkelt krigsfange. Det går over det internationale Røde Kors, og der hænger svarkort ved til brug for de pårørende. Dersom rygtet er sandt, er der altså lejlighed til at sende mutter en lille hilsen.«

Det var virkelig gode nyheder. Karl havde fuldkommen glemt det første til fordel for det sidste. Tænke sig, at det blev muligt endelig engang at give et livstegn fra sig og fremfor alt også selv at måtte vente et fra de kære derhjemme. Der åbnede sig helt nye perspektiver. Nu var man ikke helt glemt mere. Forbindelsen med hjemmet ville atter komme i gang. Snart ville han atter kunne læse den let flydende håndskrift, der så tit stod for hans blik i erin-

dringen. Hun ville blive levende og nærværende lige så frisk og munter som før.

Han slugte grøden uden at ænse den evig svedne smag. Det tegnede til at blive en god dag. Han hengav sig i fortryllende fantasidrømme. Hvor var der meget, han måtte fortælle hende. Hvor meget han absolut måtte vide. Gid det nu ikke var en af disse mange paroler, der, når det endelig kom til stykket, kun var en sæbeboble.

Bruno kom lidt efter med den samme meddelelse. Det var kusken, der havde fortalt ham den. Det var en mand, man bestemt måtte regne med. Karl glemte helt, at det netop var kusken, der var skyld i de fleste sæbebobler. Denne gang var der ingen tvivl mulig. Der var simpelt hen slet ikke plads til tvivl i hans hjerte.

Nyheden måtte hurtigt fortælles kammeraterne nede på afdelingen. Det ville ikke mindst give dem nyt livsmod og friske kræfter til at stå imod for at opleve dette vidunderlige, at måtte skrive til familien igen. Man var atter optaget i tilværelsen. Man hørte livet til igen. Hvilken overvældende forandring.

Kammeraternes første skepsis blev fejlet til side af hans overstrømmende optimisme. Og den blev ikke gjort til skamme. Thi samme eftermiddag kom en russisk forvaltningssoldat og noterede antallet af patienter på hver stue.

Næste formiddag blev kortene uddelt. Selv de tyfusramte fik deres kort. De ville blive desinficeret, inden de blev afsendt, forklarede man. Og så kom der liv i gemytterne.

»Dette her er alligevel noget andet end de gamle papirposer og alt det andet skidt, vi har skrevet på; det er bestemt aldrig kommet frem til målet. Men her er Internationale Røde Kors – det batter bedre,« råbte de i munden på hverandre og tingede om en stump blækstift til at skrive med.

»Femogtyve ord må der stå på kortet,« lød formaningen fra de kompetente uddelere. »Den, der skriver flere, får ikke kortet afsendt. Det vandrer direkte i papirkurven.«

– Femogtyve ord – det blev til et begreb, der prentede sig fast i hver enkelts bevidsthed som en måleenhed, der skulle omfatte alt det, et længselsfyldt hjerte rummer af spørgsmål og svar. Vidunderlige hjertesprog mellem to mennesker, der gennem livets mangfoldige tildragelser og oplevelser har levet sig så uløseligt sammen, at femogtyve ord kan rumme en hel verden. Hvert skrevet ord blev levende tale og intet væsentligt blev glemt.

Ja, det var en højtidsdag, da kortene blev skrevet. Det var en vandring tilbage til livet. Og det skabte underværker på legeme og sjæl. –

På den anden side af trappeopgangen var der livligt røre. Laboranten flyttede ind med mikroskop og reagensglas. Flasker med latinske navne blev ordnet og sirligt stillet på hylderne i rad og række. Man gik grundigt og nænsomt til værks. Alt skulle nu analyseres og bestemmes med videnskabelig nøjagtighed. Atter et fremskridt inden for lazarettets vægge.

Karl så lige et glimt af sin nye nabo. Det var en slank kvinde med glatkæmmed mørkt hår. Over sin uniform bar hun en lang, hvid kittel. Hun havde store alvorlige øjne. Hendes ansigt var lidt strengt, men sympatisk. Som type måtte hun anses for at stamme fra Centralrusland. Senere fik han at vide, at hun kom fra Sibirien.

Hun ænsede ham ikke og prøvede endda bevidst at se forbi ham. Det var han så vant til. Sikkert havde majoren givet hende sine strenge instrukser. Karl var klar over, at dersom hun ikke var fjendtlig indstillet over for krigsfangerne, så ville den dag ikke være fjern, hvor hun, drevet af sin nysgerrighed, alligevel ville komme i nærmere kontakt med dem. Bedst var det, at man holdt sig strengt for sig selv og afventede, hvad der ville komme.

Næste dag aflagde overlægen hende et tjenstligt besøg. Han afleverede et blodbillede og bad om en analyse.

Senere på dagen sad han og drøftede dette besøg med »Fips«, der selvfølgelig atter var nysgerrig.

»Det er en statelig kvinde.« »Fips« rullede respektfuldt med øjnene.

»Jo,« – overlægen nikkede. »Det er hun absolut. Og hun har en behagelig stemme. Ikke dette skurren med sandpapir. Hun virkede lidt genert og nervøs. Sikkert har vor gode major holdt et langt foredrag for hende om de slemme krigsfanger. Men ellers var hun såmænd høflig nok.«

»Jeg må se at få arrangeret et besøg hos hende så snart som muligt,« mumlede »Fips« og lagde allerede planer om, hvordan det bedst kunne lade sig gøre.

Overlægen lo. »Stakkels lille doktor – der behøver såmænd bare at komme noget langhåret på afdelingen her, så er du fyr og flamme.«

Der var uro i vagtlokalet. Majoren og løjtnanten stod i en heftig diskussion med vagtmandskabet. En af krigsfangerne, der blev

brugt som en slags hjælpearbejdsmand for Herbert, havde om formiddagen taget en kort stige på ryggen og var med den selvfølgeligste mine gået ud på gaden. Vagten havde nok lagt mærke til ham, men da han satte stigen op mod huset og begyndte at efterse de enkelte jerntræmmer foran vinduerne i stueetagen, havde vagten været af den formening, at det var en anordning, der var truffet af majoren som en slags sikkerhedsforanstaltning.

Med en stoisk ro havde manden flyttet stigen fra vindue til vindue. Vagtens opmærksomhed var blevet bortledt af et eller andet. Da afløsningen kom, havde han komplet glemt fyren – og nu var han over alle bjerge.

Det formastelige var, at manden, bortset fra at han talte udmærket russisk, med en stige på nakken kunne vandre gennem hele byen uden at blive standset. Han havde det bedste alibi med sig.

Majoren var rasende og svor mange og dyre eder. Men det bragte ikke manden tilbage. Han ærgrede sig over at måtte tilkalde militzen, men der var ingen vej udenom. Reglementet foreskrev, at det var hans pligt, så han måtte bide i det sure æble.

Dagene gik. Manden var og blev som opslugt af jorden. Han var væk – og alle tilbageblevne krigsfangers ønsker om god tur ledsagede ham på hans sælsomme montagevandring.

Gadefejerne måtte atter forlade deres »geschäft«, indtil roen vendte tilbage i de ophidsede russiske gemytter. I mellemtiden blev der holdt lange trusselstaler og afholdt belæring om, hvad der alt sammen ville ske sådan en desертør, når han atter var blevet nappet. Det var magre udsigter.

Tre dage senere sad Sarina ved vinduet og så med stor tilfredshed, at støvet atter blev ligeligt fordelt af krigsfangerne med de store riskoste.

Sarina krængede lidt foragteligt med næsen over vagtmandskabet. Hun vidste, at en af krigsfangerne var undveget. Og hun morde sig godt over det.

En tid lang sad hun fortabt i minder om forhenværende tiders glans, så strøg hun det røde armbind over kittelærmet og spankulerede med målbevidste skridt ned ad trappen og ud på gaden. Hun følte, at det nu atter kunne betale sig at optræde som ordenens håndhæver. Nu blev der nemlig fejtet. Så længe pausen havde stået på, kunne det være farligt at vise sig på gaden med armbind. Kom militzofficeren forbi og så, hvor snavset gaden var, så kunne hun

risikere, at det blev hende, der måtte gribe til kosten og få sagen bragt i orden. Næh – så var det bedre at vente, indtil krigsfangerne atter kom frem på arenaen.

Mærkværdigvis beroede det på gensidighed. De to gadefejere skelede ængsteligt ud på gaden bag deres jerntræmmer. Tænk, dersom forretningen gik over på andre hænder. Tænk, om russerne blev selvforsynende også på dette område. Så røg hele fortjenesten. Særlig den lange wiener, der havde den mest indbringende del af foretagendet, gik i en evig angst.

Uden for Sarinas hus standsede en vogn. Karl så med forbavelse, at der for vognen var spændt to store, rødbrune heste, der forekom ham bekendt.

Han måtte nærmere hen til vinduet. Selvfølgelig. Der var ingen tvivl mulig. Det var pæredanske heste. Sikkert veteraner fra krigen, der ligesom deres tobenede fæller var vandret den tunge vej i fangenskabet. Hvor var det muligt. Danske heste her lige foran hans vindue. Han kunne ikke dy sig, men lukkede vinduerne op på vid gab. Betaget stod han og stirrede på dyrene, der med ludende hoveder tålmodigt ventede til deres nye herre kom tilbage.

Uden at han selv vidste af det, talte han til dem på det sprog, der engang havde lydt for deres øren, da de endnu som livsglade føl sprang kåde over de friske grønne græstuer et sted deroppe mod nord, hvor frugtræerne nu stod i knop – parat til at briste en lun forårsnat.

Gentagne gange kaldte han nænsomt på dem. Endelig opfattede de hans ord. De spidsede øren og drejede hovedet i den retning, hvor lyden måtte komme fra. Selvfølgelig var det kun dyr – men måske netop af den grund bankede hans hjerte dobbelt lykkeligt og medfølende. De stakkels bæster så ud til at have det endnu værre end han selv. De måtte slæbe dag ud og dag ind med slunkne maver. Måske fik de endda slag og onde ord.

Kunne han dog bare stryge deres bløde mule. Gemme sit ansigt ved deres hoved og finde trøst i deres trofaste øjne. Indsmigrende og kærtegnende klang hans ord. De kunne ikke modstå. Som draget af en usynlig hånd drejede de over mod ham – tværs over gaden – op på fortovet og stod med spidse øren foran vinduet.

Sarina, som netop atter kom ned ad gaden efter sin inspektionsrunde, følte sig foranlediget til at tage affære. Med foretagsomme skridt kom hun ilende tværs over gaden og råbte en bunke hidsige ord. Det rørte ikke hestene. De stod stadig afventende med spidse

øren og lyttede til stemmen deroppe fra, der mærkværdigvis ikke kom nærmere. De havde så bestemt ventet en kærende hånd, der dog hørte med til den kendte stemme.

Sarina rykkede i seletøjet og i bidslet og gjorde hestene nervøse. De stamperede utålmodigt i jorden med deres store ubeskoede hove. Som en forpjusket kat sprang kvinden forskrækket til side.

»I bæster,« skræppede hun op. Med vagtens hjælp fik hun hestene trukket over på den rigtige side af gaden igen. Det var et drøjt stykke arbejde. De ville ikke. Slag og skældsord haglede ned over de stakkels dyr.

Da kusken endelig kom, og vognen kørte bort, følte Karl det, som havde han taget afsked med to venner, hvis skæbne for ham i hvert fald var så klar, at han fik tårer i øjnene derved. Stakkels, stakkels dyr.

Sarina var kommet hen under vinduet. Hun troede oven i købet, at hun havde gjort krigsfangen deroppe en tjeneste ved at forsøge at skræmme dyrene bort.

På gebrokkent tysk råbte hun op til ham: »Dårlige dyr – spiser meget, men trække lidt. Alle tyskere havde store heste, der ikke bestiller noget, men spiser meget. – Jeg har kendt mange tyske soldater.« Hun så forventningsfuldt på ham. »Mange gode soldater,« gentog hun, da han ikke syntes at bemærke hendes nærværelse. Hans tanker var stadig ved hestene, der nu var ude af syne.

Da han endelig blev nærværende, opfattede han kun slutningen af hendes ord, der skulle være en begyndelse til et godt genbøjskab.

Han nikkede bekræftende. »Ja, det er virkelig gode dyr, de kommer fra min hjemstavn.«

Sarina så forbløffet på ham. Mon fyren var gal? Da vagten samtidig opdagede hende og råbte hende an om at forsvinde fra vinduet, gik hun hovedrystende over gaden. Det var en mærkelig fyr, syntes hun. Han snakkede om dyr, når hun fortalte om mennesker – endda hans egne. Og hun kunne endda fortælle ham meget om dem.

Tja – måske var det endda helt godt, at krigen fik dette forløb. Hvem kunne vide. Måske var hestene dem mere værd end russiske mennesker. Det var et mærkeligt folk.

XVII.

I rytmiske bevægelser skurede riskostene hen over brolægningen. Det tørre støv hvirvlede op i dansende skyer og svævede båret af vinden gennem husenes døre og vinduessprækker. De små, næsvise støvpartikler havde ikke længe ro på sig.

Karl gik tålmodigt fra seng til seng. Med en våd klud prøvede han på at tilintetgøre støvfnuggene. Han fugtede læber og smurte de syges tunger ind med glycerin. Endnu var det ikke sommer, hvordan ville det blive til den tid, da solen for alvor sendte sin stegende varme ind gennem vinduerne, når allerede forårsvarmen tog så hårdt på de syge.

Deres antal steg i foruroligende grad. Alle stuer var tæt belagt. Bange anelser fik hjertet til at føles som en klump bly. Ville han nogen sinde komme til at magte den opgave at hjælpe kammeraterne igennem sygdommen til livet igen? Langsomt gik han gennem stuerne og tog et overblik over situationen. Mon ikke det var bedst at bede om hjælp i rette tid? Hvad ville overlægen sige til det. Bedst var det måske, at lade tingene gå deres gang. Måske ville overlægen selv komme med et forslag, måske ville også alt arte sig anderledes, end han havde tænkt sig.

Ubeslutsom stod Karl og lyttede til alle de mærkelige lyde, der klang ned til ham gennem lazaretbygningen. Klappen af kasseroller, slæbende skridt af mødige fødder, sagte mumlen fra nabostuerne – alle disse lyde, som han efterhånden kendte så godt. Der var noget dræbende ensformigt i at måtte høre det dag ud og dag ind. Var der også noget betryggende derved? Han prøvede på at forestille sig, at han pludselig blev revet ud af alt dette og atter var prisgivet tilfældige kommandoføreres vilkårligheder og luner. Nej – så var det alligevel bedre at opfylde en positiv opgave her, selv om det mange gange kunne være svært at komme gennem dagen og de uendelige nætter blandt mere eller mindre hjælpeløse og dødsdømte mennesker. Man kunne mange gange ikke finde en rigtig mening i tilværelsen. Alt for mange værdifulde mennesker, der endnu i mange år kunne have øvet en indsats, sygnede hen på en jammerlig måde. Andre derimod, der altid nassede på samfundet, klarede sig over skærene og kom atter på benene –

som for eksempel den sortsmudskede fyr lige ved døren. Fræk og forløjet havde han været lige fra den første dag, han kom ind på afdelingen her. Han stjal som en ravn og havde de mest raffinerede gemmesteder.

Ikke så snart var han kommet nogenlunde til hægterne, så var han tidlig og silde på tærne for at rapse fra de værgeløse. Han nøjedes ikke med at snappe deres brødrationer – nej – end ikke de få private ejendele, som kammeraterne havde reddet igennem fangenskab, undgik hans lange fingre.

Karl vendte sig mod hans seng. Der lå fyren nok så frejdigt og gumlede på en brødration. Sikkert var den stjålet eller tiggert bort fra en af stuekammeraterne. Nappede man ham ikke på fersk gering, så var det håbløst at få ham til at tilstå.

Fyren havde opdaget, at Karl kiggede på ham. Frækt og udfordrende gengældte han blikket. Desværre talte manden oven i købet flydende russisk og han snakkede godt for sig. Det var ganske tydeligt, at han håbede på at få et job som tolk inden for lazarettet.

Det manglede bare. Før dette skete, måtte fyren afsløres også for russerne. Thi havde han først fået fodfæste her, så var det ikke godt at vide, hvad han kunne finde på.

Plaget af disse tanker nåede Karl hen til vinduet. Fra sengen fulgte den anden ham med et hånligt blik. Han havde for længst gennemskuet Karls tanker og besluttet at bringe ham i fedtefadet ved først givne lejlighed. Skulle han smides ud, så skulle det være i følgeskab med denne sygepasser, der ikke bestilte andet end at holde øje med ham, og som allerede havde nappet ham adskillige gange. Han kunne bare vente. Der skulle nok vise sig en gunstig lejlighed engang.

Foragtelig søgte hans blik at fange Karls. Hvor ville han håne ham, når først han havde ham i garnet. Sådan en vigtigprås. Rende rundt og skabe sig, som var han en uddannet læge. Sikkert mæskede disse sygepassere sig med de bedste bidder, så snart de var sammen på deres hummer. Og hvor blev for resten de private ejendele af, når en af patienterne døde. Hvorfor var netop sygepasserne så ivrige efter at slæbe det hele væk, endnu før manden var kold.

Karl følte den andens tanker og havde mest lyst til at give ham en ordentlig omgang. Men det var nytteløst. Bedst var det at komme af med ham, så hurtigt som muligt. Han besluttede at ville tale med overlægen derom snarest. Sådan et bæst kunne helt ødelægge arbejdslysten for en.

Han var lige i færd med at overveje, om det ikke var bedst at tage tyren ved hornene, da der pludselig gjaldede gennemtrængende skrig gennem lazaretbygningen. Straks efter hørtes løbende fødder og vild tumult på første sal.

Enkelte af patienterne løftede hovedet, men lod det atter falde slapt tilbage. De var alt for apatiske til at tage del i noget mere.

Karl for i et sæt ud af døren og op ad trapperne. Der hørtes hid-sig snakken og klagende jamren på trappen. En stor flok patienter stod som afrippede høns og gloede på en bylt, der vred sig under Brunos legeme. Karl gennede dem til side og fik fat i de sprællende ben, der søgte at komme fri.

»Hold benene, for satan,« brølede Bruno, hvis ansigt var rødt og hævet af anstrengelse. Det måtte være en bomstærk patient, der kunne volde Bruno så meget besvær – for det gennem Karls hoved, medens han samtidig søgte at klamre sig til mandens vildt spar-kende ben. I kampens hede kom han til at flænge det ene bukseben på den anden, der stadig hylede og skreg som en besat.

Endelig kom »Fips« farende ned ad trapperne. Han for løs på bylten, og ved forenede anstrengelser fik de endelig overmandet den syge og båret ham op i lægernes værelse. Her så Karl til sin for-bav-selse, at det var den tyske dommer, de havde fat i. Med forfærdel-se stirrede han på de rullende øjne, der hjælpeløst søgte et holde-punkt. Manden var vanvittig – det var der ingen tvivl om. –

Altså havde rumæneren alligevel fået ret. Den samme tanke hav-de både »Fips« og Bruno, kunne han se.

»Jeg giver ham en beroligende indsprøjtning,« sagde »Fips«, »og så må vi se at få fat i overlægen hurtigst muligt.«

Ingen havde lagt mærke til, at rumæneren var kommet ind i stuen. Først da »Fips« ville begive sig hen til medicinskabet, opda-gede han ham.

»Hvad vil De her?« Tonen var barsk, men det var ubevidst. Ru-mæneren svarede ikke. Hans store øjne stirrede gennemborende på den syge, der lå og klynkede.

»Jeg havde ventet det tidligere,« sagde han endelig stille og vendte sig og forlod stuen.

»Sådan en giftig ugle,« brummede Bruno og stirrede på den lukkede dør. »Fips« tømte i tavshed ampullens indhold. Han følte sit lidt usikker overfor det hele. Hvad var sandt, og hvad var hum-bug i denne fyr. »Hm,« han trak ubeslutsomt på skulderen og gav patienten en injektion.

Overlægen fandt dem stående afventende omkring den syge.

Tavs hørte han på Brunos fortælling. Uden nærmere kommentar gik han hen til vinduet. Heller ikke han vidste i øjeblikket, hvad han skulle sige til spådommens opfyldelse. Uafladeligt trommede hans fingre på vindueskarmen. De andre stod afventende og så på hans brede ryg. De kunne ikke begribe, hvorfor han ikke tog stilling til sagen med det samme.

Da han omsider vendte ansigtet imod dem, var der et ironisk glimt i øjnene bag de stærke brilleglas.

»Tja, lille doktor,« sagde han og kom langsomt nærmere. »Efterhånden forbavser intet mig mere. Vi er jo i Rusland,« – han slog ud med armene. »De ubegrænsede muligheders land. Jeg troede engang på, at det kun kunne siges om Amerika – men jeg har for længst skiftet mening. Derovre kan man i hvert fald så nogenlunde definere mennesket – her derimod er alt gådefuldt og uberegneligt. Jeg kommer lige fra en befalet audiens hos majoren. Tja – nu måber du. Det gjorde jeg såmænd også, da han midt på gårdspladsen indhentede mig og beordrede mig op på sit kontor. Og ved du, hvad han sagde? Ha – ha – ha – ha.« – Overlægen slog sig på låret. Men latteren klang ikke ægte. De andre tre stod og så på ham.

»Kære doktor Brix,« sagde han. »De er en dygtig læge. Jeg er godt tilfreds med Dem. De har ydet en stor indsats her i lazarettet. Jeg skal ved passende lejlighed indberette det til rette sted. De har min anerkendelse. Fortsæt, som hidindtil. De kommer snart hjem. Ha – ha – ha –.« Atter lo overlægen højt og bittert. »Tja – ja min kære doktor »Fips« – nu måber du. Men det gjorde jeg såmænd også! Tænk dig – majoren rose mig – netop mig – jeg som er en rød klud for ham. Se,« – overlægen smed en æske »Kaspek« på bordet. »Det er belønningen. Den stak han mig, den lumske rad. Med smilende øjne. Men der var et glimt i dem, som jeg ikke har overset. Der stikker en eller anden fidus bag ved det hele.«

Han satte sig træt og grublende på sengen. »Jeg gad vide, hvad det bæst har i sinde.«

»Fips« kiggede lidt på æsken med cigaretterne for så at åbne den og byde de to sygepassere en. I tavshed stod de og inhalerede røgen. Det var en dejlig smøg, men ingen nævnte noget derom. Tankefuldt kiggede de på deres foresatte, der sad og stirrede med et fraværende blik på den syge, der lå i en rolig slummer. Ind-

sprøjtningen havde virket. For en stakket stund havde videnskaben trukket et uigennemsigtigt tæppe over en syg sjæl.

Pludselig rejste overlægen sig. »Karl, lad mig få fat i denne rumæner – nu med det samme. Lad mig snakke med denne fyr. – Måske kan han løfte sløret. Han skal få sin chance.«

Karl sprang af sted. Han fandt rumæneren siddende på sin seng med lukkede øjne. Karl troede, at han sov, men manden var lysvågen, da Karl rørte ved hans arm.

»Jeg skal komme til overlægen – ikke sandt?« spurgte han, da han rejste sig.

Karl nikkede og bad ham skynde sig. »Hm – jeg kommer tidsnok. Jeg ved allerede nu, hvad han vil mig. Det er slet ikke den syge, det drejer sig om. Han ved som læge bedst, at han er redningsløst fortabt. Det er ham selv, det gælder – passer det?«

Han så indtrængende på Karl. Da denne ikke svarede, smilede han.

»Du kan lære meget af mig, min ven – hvis du vil – selvfølgelig. Og det vil ikke være til nogen skade for dig. Du har jo allerede gjort gode fremskridt. Men vi må skynde os, jeg bliver ikke længe i lazarettet. Man vil snart sørge for, at jeg kommer ud.«

Han blev ved med at snakke, medens de gik op ad trapperne.

Karl følte sig lidt usikker overfor manden, efter sagen med dommeren. Der var noget uhyggeligt ved denne fyr. Hans øjne kunne være kolde og beregnende som en slanges, men egentlig ikke frastødende.

Da de kom ind i lægeværelset, stod overlægen ved vinduet og røg en cigaret.

»Hr. kollega fra det andet fakultet« – han slog jovialt ud med hånden. »Jeg hilser Dem på deres misgerninger.« Fingeren pegede anklagende på patienten, der stadig lå i en døs. »En har De forudsagt, – vær så venlig at give mig en lektion. Jeg begynder at blive tilhænger af den sorte kunst – men kun vorübergehend.«

Rumæneren bukkede høfligt hilsende, men bevarede under overlægens velkomsttale et alvorligt ansigt. Da overlægen rakte ham sin venstre hånd, bukkede han atter let og så doktoren stift i øjnene.

»De har haft en usædvanlig oplevelse og vil nu have noget at vide af mig?«

»Fuldkommen rigtigt,« overlægen nikkede – »indtil nu alt rigtigt, kære.« Rumæneren kiggede flygtigt ned på den fremstrakte

håndflade. Der var tavshed i værelset. Alle havde på fornemmelsen, at et eller andet lå i luften. Hvad ville manden nu komme med. Ville han monstro også erklære, at overlægen ville tabe forstanden.

Rumæneren rejste sig langsomt og slap hånden. »Jeg har én gang sagt Dem noget, hr. doktor, og jeg kan ikke gøre andet end at gentage det. Lidenskaber er farlige. Må jeg gå?« Overlægen nikkede fraværende.

Da han var ude af døren, åbnede »Fips« munden. »Puh,« – han skuttede sig. »Jeg kan ikke lide den fyr – pokker ved hvorfor. Manden er såmænd kultiveret og har aldrig gjort mig noget. Men han er mig usympatisk. Han skal herud af lazarettet så hurtigt som muligt.«

Overlægen kiggede nysgerrigt på sin håndflade. »Mærkeligt,« sagde han eftertænksomt. »Det må jo stå forbistret tydeligt skrevet i hånden, at jeg har stærke lidenskaber, siden han kan læse det i den fart. Læg poterne ved siden af min og lad os sammenligne. Den venstre, Bruno dit fjols. Tror du måske, at jeg kan læse noget af din højre. Det skulle højst være, at den trænger til at vaskes. Men det kan du forhåbentlig selv se.«

»Jeg ved såmænd ikke, om det er klogt,« sagde Bruno leende. »Lidt frugtbart skidt i håndfladen er lige som tryksværte. Det letter læsningen.«

De andre lo – endelig en befriende latter.

»Hm,« overlægen studerede anstrengt deres håndflader. »Bortset fra at min hånd er den største, er der ikke megen forskel. Jeg tror ikke en gnist på det hele. Skrub af ud på afdelingen med jer – og ikke et ord om dette her, heller ikke om spådommen over den stakkels fyr der,« – formanede han dem. »Det er nok, når vi ved, at vi har sådan en skæbnekikker iblandt os. Jeg vil forbyde ham at belemre andre med sine spådomme.«

Ved næste nattevagt sad Karl atter hos rumæneren. Han kunne ligefrem ikke gå mandens seng forbi. De sad længe sammen. Så længe, at Karl pludselig fik samvittighedsnag. Han skyndte sig brødebetyngtet gennem stuerne. Tankerne ville ikke give ham fred.

»Det varer længe, inden du kommer hjem,« havde rumæneren sagt til ham. »Men du kommer hjem – og det må være hovedsagen.« – Længe – det varer længe – hamrede det i Karls hoved. Ærgerlig ville han støde tanken til side. Måske var det hele alligevel svindel. Men det med dommeren passede. Manden var faktisk ble-

vet vanvittig. Han hverken spiste eller drak nævneværdigt siden det anfald, han havde haft for nogle dage siden.

Overlægen havde været tavs og indelukket de sidste dage. Også »Fips« lod til at have tabt noget af sit lyse humør. Uden at nogen kunne forklare det, havde alle på fornemmelsen at der var noget uheldsvangert i luften. Man vrissede af hinanden, og der kom ikke den rigtige gemytlighed over nogen af dem.

Karl gik tankefuldt gennem stuen. Obersten sad oprejst i sengen og røg lange og dybe drag. Han blev smallere og smallere. Hans næse trådte skarpt frem i ansigtet, der i øvrigt svandt ind. Kun øjnene beholdt deres tindrende glans. Når NKVD havde været der for at holde forhør, og han blev båret tilbage til sengen, havde hans kinder lidt mere farve end sædvanlig. Men udadtil var han ellers uberørt. Karl betragtede ham fra døren. Sikke en vilje! Man måtte beundre ham – ligemeget, hvad han end måtte have på samvittigheden.

Overlægens stuegang varede nu længere. Men den var blevet yderst ordknap. Antallet af patienter var næsten fordoblet. Til tider havde Karl på fornemmelsen, at han ville sige noget. Men så tog han sig pludselig i det og gik videre, som var der intet.

Fra kammeraterne vidste Karl, at overlægens fødselsdag var i begyndelsen af maj. Der var ikke langt igen. Den nøjagtige dato vidste ingen. Men »Fips« skulle nok være manden til at opsnuse det. Og han var ivrig opsat. Det skulle blive en særlig mærkedag. Et eller andet morsomt måtte man finde på. Noget, der med et slag kunne feje det tryk, der hvilede over dem alle, bort. Han havde instrueret alle om at bruge hjernen til at finde på noget, der kunne sprede humør blandt dem.

Mulighederne for at forære hinanden noget, man kunne tage og føle på, var ikke store. Man diskuterede frem og tilbage, indtil Herbert en dag kom på den gode idé at fremstille en slags teaterkikkert af tomme amerikanske konservesdåser. Den så vældig flot ud, særlig da han fik anbragt den på en fint slebet pind. Dermed var hans opfindsomhed dog ikke udtømt. På de runde vinduesglasstykker, han havde fået klemt fast i kikkerten, fik han klæbet to miniaturebilleder af en dame, der i stærk grad mindede om Alexandra.

Der var stor jubel blandt kammeraterne, da han første gang demonstrerede sit mesterværk. De var alle enige om, at det lige netop var det, overlægen trængte til.

Bremseklodserne for humøret var fjernet. Med et slag vrimlede

det med vittige indfald fra alle sider. Det måtte blive en vældig fødselsdag.

Den eneste, der ikke rigtig kunne komme i sving, var overlægen. Tavs og indesluttet øvede han sin utrættelige gerning. Det ironiske glimt i øjet var borte. End ikke doktor Ucherow, der efter familietilvæksten var blevet betydelig friere og mere kammeratlig overfor dr. Brix, formåede at lette det tungsind, der plagede ham.

»Fips« havde endelig fået fat i datoen. Den syvende maj, hviskede han. Han havde fået mægtig travlt. Når overlægen var ude af syne, sad han og skrev lange latinske sange. Med lægerne og sygepasserne fra naboafdelingerne havde han haft lange konferencer. Da hans skrivearbejde endelig var overstået, ejede hver en lap papir, hvorpå versene af »Gaudeamus igitur« stod prentet med en frygtelig klo.

I den brogede flok af sygepassere var latinerne sjældne, som græsstrå i en ørken. Men melodien kunne de, og så blev der øvet og lært udenad af hjertens lyst.

Præcis klokken fem om morgenen den syvende maj samledes en stor skare omkring overlægens seng. På tåspidserne listede man ind i stuen. Der stod de alle sammen, den rundryggede oberstlæge med det snehvide hår, den stramme Oberfeldarzt, overlægerne; blandet med sygepassere. Med ryggen til sengen stod »Fips«. Han havde absolut sin store dag. De sorte øjne skinnede og trillede rundt i hovedet som modne kirsebær i gele. Hans sorte børster strittede overkåde til alle sider. Der var ikke et eneste roligt lem på hele manden.

Endelig slog han tonen an. Så bredte han armene ud til siden med et favntag, som ville han løfte hele flokken op mod tonernes tinde. Med ildhu stemte hele koret i med den gamle hæderkronede studentsang.

Kun de færreste huskede den med så stort besvær lærte latinske tekst. Men det gjorde intet til sagen. De sang desto mere hengivent og med tindrende øjne. Og de, der aldrig i livet nåede ud over et strejf af visdomsuglens vingeslag, følte pludselig en løftning af noget, der hjalp dem op over dagliglivets trædemølle til højder, hvor de følte sig fri og ubesværet.

Overlægen for op med et sæt. Med store, runde øjne stirrede han på den forsamling af gæve gutter, der nok sang studentsangen, men nærmest lignede en flok, der i karnevalsdragter var undsluppet deres vogtere.

Men hvor de sang! Ikke så snart var den første sang forbi, så stemte den gamle oberstlæge i med »Oh alte Burschenherrlichkeit« med fynd og klem.

Overlægen måtte lukke øjnene. De blev så varme og sitrede. Det var jo Heidelberg, der tonede ham i møde med al den jubel og livsglæde, der gjaldede ud af kvistvinduet fra studenterhyblerne i de spidsgavlede huse. Og de sang, disse gamle studenter. De var blevet unge igen. I dette øjeblik skiltes flokken i to grupper. De gamle, der blev unge igen gennem mindet, og de andre, der ikke kunne følge det vingeslag, fordi de aldrig havde hørt suset af det.

Overlægen var lykkelig. Med et sæt var han ude af sengen. I sine besløjfede underbukser kom han dem i møde. Han slog ud med armene og råbte: »Om igen!« »Gaudeamus igitur«. – Og så havde studenterne ordet.

Herbert stod og holdt krampagtigt fast på kikkerten. Han havde en mærkelig fornemmelse af, at øjeblikket til overrækkelsen ikke passede helt ind i programmet. Stille lagde han øjet til glasset og kiggede i smug op mod lyset.

Hm – han brummede misfornøjet. Der sad hun jo. Han havde mest lyst til at smadre det hele. Der var ikke nogen rigtig forbindelse mellem det, han her oplevede, og de tanker, der havde bevæget ham til at fremstille gaven. Overlægen var pludselig rutschet væk for ham.

Resolut lagde han kikkerten i den fjerneste krog på bordet og lod de andre gaver og overraskelser få fortrin.

Først hen på formiddagen, da festrusen for længst havde måttet vige for arbejdet, blev kikkerten opdaget. Det var doktor Ucherow, der opdagede den, da han kom op på lægeværelset for at drøfte forskellige sygdomstilfælde med overlægen.

Forundret langede han over bordet og kiggede på den fra alle sider. Så så han spørgende på overlægen, der forundret havde iagttaget Ucherow. Omsider satte denne kikkerten for øjet og så ud af vinduet. Først blev han lang i ansigtet, men så lo han, så tårerne trillede ned ad kinderne på ham. Han blev ved med at le. Overlægen var næsten ved at blive irriteret derved. Endelig rakte Ucherow ham kikkerten. Nu var det overlægens tur til at studse. Han kiggede og kiggede og vidste slet ikke, hvad han i øjeblikket skulle sige. Men så måtte også han le. Og det gjorde godt.

»Hvem i alverden har ansvaret for dette monstrum,« råbte han til »Fips«, der lige kom ind ad døren.

»Tja,« »Fips« trak på smilebåndet. »Det røber jeg ikke.«

Og så måtte de alle tre endnu en gang kigge igennem den. Ucherow stod og kløede sig eftertænksomt i nakken. Han var ikke rigtig klar over, om han skulle sige noget til sagen. Det havde ikke været svært at opdage, hvem damen i kikkerten skulle forestille. Han besluttede at vente til en anden gang. Følgelig gav han overlægen et venskabeligt dask på skulderen og forsvandt.

»Det er Herbert, der har lavet dette mesterværk – det er ikke svært at se,« sagde overlægen. »Men hvem pokker er kommet på den fabelagtige idé med billedet?«

»Fips« svarede ikke lige straks, men tog endnu en gang kikkerten og studerede ligheden. Han beholdt den for øjet, da han svarede.

»Herbert har ganske rigtigt lavet den. Han havde også ideen. Men vi godkendte den. Vi må se at hjælpe hinanden til at komme igennem dette her. Det betyder at give afkald og at lette livet for hinanden. Det går ikke an at bide sig fast i et savn og derved miste følingen med de andres vanskeligheder. Det er den enkeltes vilje til at holde humøret højt, der overhovedet gør det muligt at komme gennem denne dræbende ensformighed. Derfor, tag hende som en spøg og lad os le med, kun sådan er det til at holde ud, og –,« han lavede en lille pause, »– ufarligt, risikoen er alt for stor.« Han tav. Kikkerten lagde han stille på bordet og så hen på overlægen. Denne havde rejst sig og stod med ryggen vendt til »Fips«.

Selvfølge lig havde fyren ret – sådan set. Men hvad kendte den unge splejs til livet. Overlægen vendte sig mod ham.

Han havde et bittert ord på læben, men tog sig i det. Hvad nyttede det at komme med lange forklaringer. Man ville ikke kunne forstå ham. Derfor sagde han blot: »Måske har du ret »Fips«. Tak for påmindelsen. Jeg skal huske det, de par dage vi endnu er sammen. I hvert fald var det pænt af jer at sætte hende i en kikkert.« Han måtte pludselig le, »sikke en fødselsdagsgave!«

Kikkerten lå flere dage urørt på bordet. Det var, ligesom de alle overså den og ikke ville røre ved den. Men lidt efter lidt begyndte man at more sig over den og komme med kommentarer. Overlægen tog det med et godmodigt smil. Det var det eneste, der var at gøre.

Det havde været et pragtfuldt forår, og sommerens begyndelse tegnede til ikke at blive dårligere. Solen skinnede dagen lang, for det meste fra en skyfri himmel.

Karl havde vinduet slået op på vid gab. Stanken i sygestuen var uudholdelig. Selv om støvet hvirvledes op fra gaden og trængte ind i stuen, hver gang et køretøj skrumpede forbi, så var det dog et mindre onde fremfor at skulle gå for lukkede døre og vinduer i en overfyldt sygestue.

Billedet af gadelivet havde forandret sig. De tunge og mørke klæder var veget for lette og lyse dragter. Om det så var vagtposterne, så havde de skiftet det tunge uniformssæt med lærredsuniformer, der sad som en stumpet skjorte, holdt sammen af det brede bælte.

Sarina bar nedringede kjoler af ubestemmeligt snit. Hun gjorde sig ihærdige anstrengelser for at bakke et par årtier tilbage i sin livshistorie. Resultatet var en mærkelig blanding af værdighed og flagrende bevægelser samt en svansende gang, der slet ikke passede til hendes maskuline opførsel.

Maruscha derimod foldede sig ud som en yndig blomst. Veludviklet for sin alder tiltrak hun sig opmærksomhed og velvillige blikke. Ikke mindst krigsfangerne i nabolaget fulgte nøje hendes udvikling og så med undrende blikke det evig nye i menneskets udvikling fra barn til voksen.

Der begyndte at komme noget selvsikkert over hende, konstaterede Karl. Hun førte sig på en særpræget måde og tog tydeligt afstand fra moderens forretningsveninder. Mon hun kunne undgå at vide, hvad der foregik inden for hjemmets vægge. Flere gange havde Karl opdaget, at moderen sendte hende bort, når påtrængende gæster kom tidligt på aftenen. Men efterhånden begyndte pigebarnet sikkert også at gøre sig sine egne tanker.

Det hændte ikke sjældent, at hendes alvorlige blik strejfede Karl. Hun tog først øjnene til sig, når hun opdagede, at andre samtidig så på hende fra den anden side af gaden. Karl havde altid på fornemmelsen, at der lå et stumt spørgsmål i hendes blik. Men han reagerede aldrig.

Sarina derimod følte ofte trang til at gøre tilnærmelser. Episoden med hestene havde givet hende anledning til at komme på talefod med krigsfangerne.

»Rotten« følte sig på forhånd solidarisk med dem. Hun kneb koket med det ene øje til Karl, når hun kom skridtende ud af døren og med sine ranglede lemmer bevægede sig op ad gaden.

Midt i en bagende hed middagstid stod hun pludselig foran hans vindue. »Kammerat,« kaldte hun sagte og slyngede en pakke

billige cigaretter ind gennem tremmerne. Inden Karl nåede at komme til vinduet, var hun forsvundet. Først senere signaliserede hun fra Sarinas køkkenvindue med ivrige fagter, at hun var den ædle giver.

Karl vinkede takkende med hånden. Nu begyndte skøgerne allerede at få medlidenhed, tænkte han bittert, men han måtte alligevel le. Hun var en sjov størrelse.

Snart var det pinse. Karl strøg sig over håret. Det havde fået lov til at vokse igen. Tænk, om man nu havde vinger, som den lille gråspurv derude på gaden. Vips hoppede den rundt omkring nogle varme hestepærer og pikkede geskæftigt med sit lille næb. Hvor ville han gerne have byttet med den lille stratenrøver.

Længselsfuldt stirrede han på fuglen. Nu flagrede den bort i et elegant sving op mod det blå. Hans tanker fløj med i uendelige højder for så at sætte kursen mod vest. Flyv fugl – flyv – hviskede han sagte og klamrede sig til jerngitteret.

Fra kælderens saunavindue lød berlinerens fløjten. Også han havde set længselsfuldt efter spurven. Men han kunne ikke følge dens flugt helt op over taget. Fra hans vindue skimtedes kun første sal af genbohuset.

Hans hjerte græd af længsel, men han fløjtede desto højere og mere udfordrende – uns kann keener – Berlin bleibt Berlin! Tårene sitrede i øjenkrogene. Snart var det pinse.

XVIII.

Nætterne begyndte at blive kortere. Med et jublende flammeskær fejede de nyfigne solstråler nattens skygger bort fra de dystre grå husfacader og klædte dem i et væld af lys og varme, så de formelig kom til at se venlige og omgængelige ud for dem, der var dømt til at se på dem døgnet igennem. Naturens renhed og ynde smittede af på menneskene. De nettede sig, og rynkerne glattedes, og øjnene fik glans. De blev seende igen – man levede.

Lig en olding, der pudser brilleglassene omstændeligt, men ihærdigt, når han fra kulden kommer ind i den varme stue, således pudsedes ruderne på hus nr. 9 fra øverst til nederst. Sarina gik selvfølgelig i spidsen. Det var, som havde hun indgået en kappelstrid med alle husets øvrige beboere. Den stramme hårknude dir-

rede af løssluppen energi og skurelyst. Hun flækkede munden og viste de store gule tænder som en arrig hund og svømmede næsten væk i vand. Renselsesprocessen blev til et rent orgie. De russiske vagtsoldater stirrede måbende på hele denne forestilling. Adskillige kløede sig eftertænksomt på det glatragede hoved. De mærkede smitten.

Ikke så snart var de kommet inden for lazarettets mure, så røg de løs på krigsfangerne, som måtte endevende deres vagtlokale og skrubbe og skure med mindst samme ihærdighed som deres besatte genbo.

»Værsgod, I svin,« den lille vigtige mongolsergent hev en radmager rekonvalescent hen til vinduet, »det er russisk kultura,« – han pegede næsten stolt på Sarina, der lige var i slutspurten med trappeskuringen. Uheldigvis vendte hun agterpartiet til, så man skimtede de blå åreknuder på benene under skørtet. Strømperne havde hun fæstnet lige under knæet med en laset strimmel snusket lærred. Krigsfangen gloede desorienteret på hende og på sergenten. Denne slyngede ham arrigt tilbage til vandspanden. Øjeblikket for beundringen var uheldigt valgt.

Fra sit vindue fulgte Karl begivenhedernes gang. Mærkeligt – tænkte han. Dette minder om tiden derhjemme. Også der blev der lige før pinse pudset og malet og pyntet. Mennesket prøver øjensynlig over hele verden at følge naturen. Men det var en anden måde at tage det på. Derhjemme var det forventningens glæde over den nys udprungne sommer, der fik menneskene til at føle trang til at skabe smukke omgivelser. Der var sang og lystighed over arbejdet. Her var det en sammenbidt energiudfoldelse.

Ja, derhjemme –. Sikkert var stakittet foran haven nu nymalet, og vinduerne havde ligeledes fået en omgang hvid maling. Græsplænen stod i sin smukkeste lysegrønne pragt, og de første blomster var allerede afløst af pinseliljen. Og pinsemorgen ville de stå tidligt op for at se solen danse.

Fra spejdertiden huskede han så tydeligt en pinsemorgen. De havde været på benene længe før solopgang. Vejret tegnede til at blive alt andet end smukt. Halvt skuffet havde de stået nede ved fjorden og lyttet til bølgerens skvulpen. Ville forventningen drukne i regn? Langsomt begyndte skyerne at deles – det lysnede svagt langt derude i øst. Morgenbrisen strøg køligt hen over vandet og fik dem til at skutte sig. Gåsehuden bredte sig over arme og ben. Men ingen mælede et ord.

Og da, pludselig, skiltes skyerne, som blev de delt af et flammende ildrødt sværd. I en forunderlig majestætisk strålekrans tændtes lyset over natten og spredte guld på sky. Med en berusende fornemmelse i sindet stirrede de tavse og betaget på dette underfulde syn.

Hans blik er langt borte. Jerngitteret hemmer ikke tankernes vandring gennem årenes gang. Han oplever år efter år i mindernes krans. Hvad er et menneske uden den rigdom. Hvor ofte måtte han i årenes løb derude ty til sine minder for at finde sig selv og kræfter til at holde ud.

En solstråle virker som en mild og kærlig hånd. Den jævner den strenge linie i livet og smelter kulden i hjerte og sjæl. Den letter vort sind, ligemeget hvem og hvor vi er. Og den er upartisk.

Sarina hang langt ud af vinduet. Ikke et levende væsen kunne passere hende uden kommentar. Hun vurderede hver enkelts påklædning til mindste detalje. Alene hendes næse og mund afspejlede dommen. Hun skar de særeste grimasser. Kun i særlige tilfælde afleverede hun sine kommentarer til vagten. Det var ikke lutter lovord. Til tider slog hun en hæs og foragtelig latter op, som fyldte gaden med et skogrende ekko. Vagten gav grinende sit besyv med.

Da Maruscha kom omkring hjørnet, blev Sarina livlig. Hun vinkede lykkeligt, og øjnene tindrede. »Kom min due – kom – syng og spil. Jeg keder mig vanvittigt.«

Og kort tid efter sad Maruscha i vindueskarmen og sang, så det var en lyst.

Oppe i lægestuen stod vinduerne på vid gab. Og da Maruscha sang »La Paloma« stemte de med i deroppe fra, til stor begejstring for vagten, der skød brystet frem, som var han mand for det hele.

Lægerne og sygepasserne var samlet i stuen. De sad på sengene eller ved bordet længe efter, at sangen var forstummet. Den svale nat hindrede dem i at gå til ro. Det ulmede i sindet – ingen havde ro på sig. Og samtalen ville ingen ende tage.

Bruno fortalte om sin hjemstavn i Østpreussen. »Massuren ved pinsetid«. Han lavede en favnende bevægelse. »I skulle opleve det. Søernes land i en farvepragt, der slet ikke kan sammenlignes med noget andet sted. Hvad skal jeg med bjerge, når jeg ikke må skue ud over uendelige vidder, der svømmer i et slør i aftentågen, der fra de mange vande langsomt stiger hen over landet, så kun træerne til sidst rager op som mastetoppe fra et mælkehvidt hav.

Det er et tungt drømmende land, der i sin barskhed har noget dragende, der følger os deroppefra, hvorhen vi end kommer i verden.»

Han tav og stirrede tankefuldt ud i rummet. Karl så med forundring, at det var en helt anden Bruno, så snart han fik lov til at tale om sin hjemstavn. Hans ansigt og hele skikkelsen var præget af et hårdført klima og en streng natur. Den stovte, tætbyggede mand med det kantede væsen og ansigt. Han kunne virke hård og brutal, men var i grunden et stærkt betonet følelsesmenneske, der lukkede sit eget jeg ind i en uigennemtrængelig skal.

Pludselig henvendte overlægen sig til Karl. »Og du,« spurgte han, – »hvor står dine teltpæle? Hvad er du i grunden for en fyr?« Karl havde endnu slet ikke opfattet overlægens spørgsmål. Hans blik hvilede stadig eftertænksomt på Brunos ansigt. Det var ejendommeligt, at han skulle opleve det her, som han så mange gange i felten havde været ude for. At se et menneske blive en helt anden, så snart det fik lov til at tale om sin hjemstavn. Da går naturen over optugtelsen i ordets bedste forstand. Alene en antydning af dette forjættende ord – hjemstavn – virker, som åbner en blomst sig i al sin skønhed og dybde. Den bliver levende og udbreder den dejligste duft.

Langsomt vendte han ansigtet mod overlægen.

I dette øjeblik var han stolt over at have taget den tunge byrde, den fremmede soldatertrøje havde været, på sine skuldre sammen med sine ligesindede derhjemme. Thi det havde givet ham retten til at tale om sin hjemstavn. De havde ikke skyet pligtens bud.

»Jeg kommer fra et omstridt land – sikkert den nordligste plet inden for det tyske riges grænsepæle. Ved min hjemstavns kyster brydes Nordsøens og Østersøens bølger. Det er et lyst og fagert land – Slesvig. Og dets historie gennem tiderne er mine landsmænds åndelige ballast.«

Han smilte lidt skævt til »Fips« – »Jeg kunne fristes til at sige, at den er vor ariske stamtavle.«

Overlægen flyttede lidt på sig og sendte »Fips« et spørgende blik.

»Ser I,« fortsatte Karl, »lige så mild og betagende østkysten hilser os – lige så lyse og begejstrede minder har vi i vor historie. Heltekonger, vikinger, frodighed og vækst. Der var rigdom og glans over Danmarks navn. Og min hjemstavn hørte dette rige til.

Men vi har også en vestkyst. Den kan smile og bjergtage med sin storladenhed for så pludselig at skifte ansigt og vise sig i en

grumhed og styrke, der kan få blodet til at fryse til is. Hård og brutal fejer dens storme hen over de lave kyster. Dens frådende bølger raser grådigt mod de opkastede diger. Tit bryder den igenem for at sprede død og fordærvelse over landsdelen. Og således var også en del af vor historie. Måske er hjemstavnen netop af den grund blevet os dyrebar. Vi har bygget diger gennem århundreder for at beskytte os. Og vi bygger stadig. Intet offer er for dyrebart, når digerne skal holde. Men vi ser i dag ikke mere en fjende i havet. Vi vil have nytte af det og leve ved dets side.«

»Sig mig,« afbryder Herbert ham, »du taler, synes jeg, i et meget blomstrende sprog. Vil det sige, at du er dansker?«

»Har du ikke opdaget det endnu – dit skvat,« – snøfter »Fips« foragteligt. »Tiøren falder langsomt hos dig.«

»Små slag, lille doktor,« brummer Herbert. »Du er jo heller ikke hurtigt faldende.«

»Ja, jeg er dansker.«

»Hvorfor pokker lader du dig så knalde som soldat?« spørger Bruno forundret. »I dit sted ville jeg da være stukket af, da der begyndte at komme ugler i mosen.«

»Ja, for søren,« supplerede Herbert. »Auf nach Kopenhagen, det skal være en fin by. Så kunne du da være forsvundet under jorden eller være hoppet over til Sverige. Sikke en chance!« »Ja, sikke en chance,« råbte de alle i kor. »Så kunne du nu have siddet derovre og gnedet dig i hænderne og levet i sus og brus. Din familie kunne jo være kommet efter.«

De fleste af kammeraterne kiggede halvt medlidende på Karl. I deres øjne var han mere end dum. Kun overlægen og »Fips« lod til at tænke anderledes over sagen.

»I tror måske, at jeg var en torsk, siden jeg ikke stak af,« sagde Karl.

»Men med hvilken ret ville jeg kunne hævde mig derhjemme, når jeg kun ville pukke på min ret og unddrage mig pligten. Ville det være den rette løn for alle de generationer, der trofast holdt ud under de skiftende kår. Der enten forsvarede Danmark som danske soldater eller senere måtte lide den tort oven i købet at trække i den tyske soldatertrøje – ja og kæmpe håbløse krige under dets faner for at beholde retten til hjemstavnen. Hvad ville vore tyske medborgere sige, dersom vi bare stak af, så længe krigen stod på, for at komme igen, når der atter var ro i landet og sige: Så – nu er jeg her igen – nu fortsætter vi vor kultur, hvor vi slap!

Næh – man ville foragte os, og hvad der er langt værre, vi måtte foragte os selv over for det folk, vi tilhører og vor samvittighed.«

»Hm,« – Franz syntes stadig ikke helt overbevist. »Det vil altså sige, at du er her, fuldkommen mod din vilje?«

Latterbrøl fra alle sider – selv Karl måtte le. »Ja, det tør jeg nok sige.« »Sludder, I grinebidere,« Franz slog i bordet. »Jeg mener selvfølgelig, at han faktisk indirekte er tvunget ind i denne krigsmaskine gennem vor regering. Og det vil igen sige, at du mod din vilje har måttet kæmpe på slagmarkerne for noget, der var dig inderligt imod. Du har altså i det tredje rige direkte set en modstander og alligevel måttet kæmpe i dets rækker over fem år.«

Han grundede lidt. Så kiggede han halvt tvivlende på Karl. »Sig mig – hvad nu – hvis du var faldet?«

»Vi har mange faldne fra vore rækker – og mange krøblinge både fra denne og den sidste verdenskrig,« – Karl rullede sig en cigaret. »Min hjemstavn har kostet meget dansk blod gennem århundrederne. Utallige soldatergrave og mindesmærker vidner derom derhjemme.«

»Er I oven i købet mange?« vil én vide. Karl nikker.

»Så hader du os måske oven i købet,« vil Herbert vide og kigger med store øjne på Karl.

»Slet ikke. Det kan jeg ikke, for jeg har selv tysk blod i årerne. Der er ingen af mine landsmænd, der hader jer.«

»Udlandet vil efter denne krig hade os,« mener »Fips«. »Det vi har forvoldt i denne krig i alle de lande, vi har gennemløjet, vil de aldrig glemme os mere.«

»Du tager fejl,« Karl ryster energisk på hovedet. »Jeg ville nærmest tro, at man ville have medlidenhed med jer, når først folkene er faldet til ro, og der atter kommer normale tider. Had ville kun genføde nyt had, og verden ville snart befinde sig i en ny krig. Nej, men medlidenhed vil man føle for et folk, der i kraft af sine store evner på så mange felter har ydet så meget godt i verden, at dette folk har ladet sig degradere til horder, der farer frem som løbske heste, der tramper hensynsløst og blindt ned, hvor man netop havde al grund til at vente det modsatte.«

Vi kan ikke, og jeg vil ikke sidde her og prædike moral eller politik. Jeg vil ikke vove mig ud på felter, hvor jeg ikke kan bunde. Men jeg vil appellere til det eneste, som jeg er sikker på at have i behold. Den sunde fornuft. Og jeg er sikker på, at hver af jer,

der endnu har sin i behold og uden omsvøb vil anerkende en sandhed, vil give mig ret.

Vi mennesker på jorden bestemmer selv, hvordan vort liv formes. Der findes i verden et utal af opgaver, der med god vilje og samarbejde folkene imellem kan løses til fælles gavn. Og intet folk kan drives ind i krigen, når det ikke vil det selv. Massesuggestion og sabelraslen har altid været det tyske folks svaghed. Hvorfor? Kan man ikke leve uden det? Har Tyskland gennem århundrederne ikke bevist, at det har sønner, der har tjent kulturen og teknikken og ydet en fremragende indsats. Skulle det ikke være nok. Skal en nedværdigende krig tilsøle deres fortjenester.«

»De andre ville også krigen,« Herbert slår drabeligt i bordet.

»Javel,« »Fips« er blevet hed i kammen.

»Nuvel, det nytter ikke at diskutere det spørgsmål med jer.« Karl er også blevet ivrig. »Men så måtte alle stater slutte sig sammen om den ene afgørende opgave, i fællesskab at danne en hær, der ledes af et råd bestående af én repræsentant for hver nation. Og ellers total afrustning over hele verden. Og alle stater måtte sværge en ed ved deres nations ære, at den stat, der truer en andens fredelige udvikling eller oven i købet går til angreb mod en anden stat, gennem denne stående hær omgående bliver straffet hårdt og ubarmhertigt.«

»Hvad så med de kapitalistiske, overproducerende lande,« vil Herbert vide.

»De skal da have afsætning for deres kram – det er jo derfor, de skal have krig.« Han slår triumferende i bordet.

»Sludder,« råber Franz. »Der må nedsættes internationale komiteer, der på basis af hjælpeprogrammer muliggør en jævn fordeling til underudviklede lande. Tænk på Indien, Kina, Afrika – der ville være vældige områder, der måtte kultiveres. Ikke et menneske i verden behøvede at sulte – alle kunne få sygehjælp og leve et lykkeligt liv. Ingen toldskranker og alt det nonsens, der skaber uovervindelige hindringer i samkvemmet landene imellem. Der, mine herrer, har vi roden til alt ondt. Det er jo blevet til en sygelig politik. Den må skæres væk.«

»Hit med kniven, doktor,« Herbert slår overlægen opmuntrende på skulderen.

Denne har under hele debatten siddet med sit lille skæve smil og lyttet til kamphanerne.

»Kammerater – I glemmer det vigtigste! Menneskene. Og de

menneskelige svagheder og dem vil I skære væk. Svup – bylden er fjernet, og alt er herlighed og gammen. Hm-m. Hvor er I nogle godtroende bæster. Politiske kandestøbere. Vi behøver såmænd ikke at gå længere, end til vor egen næsetip. Hvordan er I, når det kommer til stykket? Misundelige, havesyge og brutale. Jeg gad vide, hvor mange af jer, der så snart I er ude over Ruslands grænser, vil sværge en dyr ed på at gengælde dem alt det, de har gjort mod jer. I vil gøre det, selv om I i dag ville påstå det modsatte. Og dermed er allerede spiren lagt til en ny krig. I vil være de første modtagelige elementer for den såkaldte massesuggestion. Har jeg ret?»

Hele flokken sad med dystre blikke.

»Tja – jeg vil jo ikke gøre mig bedre, end jeg er,« – Herbert kæmper med sig selv – »men oprigtig talt, så var der et par kanaljer, som jeg nok kunne tænke mig at stikke et par flade, som tak for sidst. – Men ikke mere,« bedyrer han med store øjne.

»Tak, den kender vi,« overlægen vinker af. »Næh – hop I hellere i kassen og spar på krudtet til i morgen.« Dermed betragtede han underholdningen som afsluttet og rejste sig.

De andre trak sig tilbage til »svalereden« – lidt slukørede måske. Men inderst inde måtte de give overlægen ret. De fleste følte sig virkelig ikke modne til omvendelse endnu. Til trods for de svære år og måneder var hjertet og sindet ikke lutret.

Tankefuldt begav Karl sig på sin nattevagt. Det var, ligesom om han så med helt andre øjne på de lange rækker af mennesker, han defilerede forbi. Han ligesom søgte noget i deres ansigtsudtryk. Noget mildt og måske forhåbningsfuldt – han ligefrem længtes efter sådan et blik. Men han mødte intet. Det var lukkede, hærgede og forpinte ansigter. Mange endda udslukte masker. Han vidste så sikkert, at det ikke var påtagne miner, der skulle vække medynk eller vrede, slet ikke. Krigsårene havde sat sit præg på dem – de var mærket af øjeblikkets trøstesløshed. Ingen fremtid ingen fortid.

Han holdt forbavset inde. Kunne det være muligt? Var der ikke ét eneste menneske, der nåede højere op. Nogle af de nærmest liggende drejede hovedet hen imod ham. Sløve øjne stirrede på ham med et lille gran af nysgerrighed.

Hvad står han der og glor for, – sådan tydede han deres blik.

Det brændte i ham efter at gribe den nærmeste og gennemruske ham. Vågn dog op af denne sløvhed. En pludselig indskydelse for

gennem ham og hoppede over læberne, inden han selv kunne finde en forklaring derpå.

»Der siges, at de første svarkort allerede er ankommet – måske får vi også snart post.«

Mange uforstående øjenpar stirrede på ham. Det var, ligesom om han havde talt til sig selv. Som om de slet ikke havde opfattet, hvad det egentlig var, han havde sagt. Men pludselig kom der røre i sengene.

»Hvad siger du – er det sandt – hvor ved du det fra – hvem har fået post – hvad skriver de – hvorfra var posten? Berlin måske? Sikkert – der går det altid hurtigst.« Luften svirrede med spørgsmål.

I et nu var ansigterne forvandlede. Sløvheden som blæst bort. Øjnene blev store og levende. Der var voldsomt røre i stuen.

Karl stod halvt befippet og halvt lykkelig ved dette syn. Dog kun et sekund – så skammede han sig. Havde det været rigtigt af ham at tænde dette håb allerede nu?

Brysk vendte han sig mod døren for at undgå at besvare spørgsmålene. Det ville jo bare betyde flere løgne. Og han syntes, at hans synd allerede var stor nok.

I den næste stue sagde han intet, men gik stiltfærdigt fra seng til seng.

Endelig var han nået gennem afdelingen og stod nu nede på gårdstrappen og rullede sig en cigaret. Han måtte dulme sin samvittighed.

Machorkarøgen kradsede i halsen – men han ænsede det ikke. Om og om igen spurgte han sig selv, om det nu var så forkert, at han havde stukket dem den parole. Der løb jo så mange af den slags dag ud og dag ind. Han havde ikke kunnet udholde disse sløve blikke. Han måtte vide, om der ikke var noget, der kunne vække dem. Det var jo ikke sket af nogen ond mening.

Han gik langsomt ind i huset og begyndte atter sin vandring. Dog ikke så snart var han kommet ind i den første stue – så mærkede han en forandring. De lå og snakkede ivrigt i munden på hverandre. Som en løbeild var parolen vandret gennem lazarettet. Han blev betuttet stående. Men ikke længe. Snart var han midt inde i debatten. Øjnene lyste forventningsfulde og salige hos de fleste af kammeraterne. Oplevelser, minder og illusioner spandt glitrende tråde over afstande og mål. Dette ene begreb – hjemme – et magisk ord for disse indemurede stakler. Karl havde med en nød-

løgn fundet vejen til en ny medicin. Og han lovede sig selv at gøre brug af den så ofte, som muligt. Det alene kunne få øjnene til at skinne og give kvinderne farve. Den dumpe længsel havde tæret på deres livsnerve. De skulle for fremtiden have mulighed for at tale om deres hjem med ham, så ofte det lod sig gøre – det var sikkert og vist.

At han også kunne glemme det gode råd – ja, næsten en befaling han havde fået af sin chef under krigens bitreste måneder.

»Jeg forlanger af Dem, at De kender hver eneste soldats familieforhold så grundigt som overhovedet muligt. Find frem til de mindste enkeltheder, og De vil have den bedste kontakt med manden,« havde chefen engang sagt til ham, da han overtog den store flok soldater. Og hvor havde det været rigtigt. I håbløse stunder havde han grebet til det middel og kunnet dulme de overspændte nerver, når tabslisten røg i vejret med ubønhørlige cifre.

-- »Nå, Rohwedder, skriver lille Willi nu allerede selv feltpostbreve til sin far,« -- eller »Hvordan klarer Deres kone sit job i ammunitionsfabrikken, Marxen?« Det havde virket som et varmt håndtryk i afgørende timer.

Ja, det var dengang – og det var såmænd endnu mere påkrævet nu.

Han mærkede ikke trætheden, men gik frejdigt fra stue til stue. Den knugende tavshed var veget fra disse uhyggelige kalkede vægge.

Omsider nåede han til den stue, hvor obersten lå – eller rettere sad. Hos ham sporede man – i hvert fald flygtigt betragtet – ingen forandring.

Piben hang i den ene mundvig, medens blikket var rettet stift på den modsatte væg – men et godt stykke over genboens seng. Den ivrige hvisken og mumlen gled ligesom ubemærket forbi hans øren. Han syntes slet ikke at opfatte, hvad der foregik omkring ham. Det var, som lå der en usynlig mur omkring den mand, en mur, som intet kunne gennembryde, men også en ro og ligevægt, der ikke var til at rokke, hverken af paroler eller kendsgerninger.

Karl vidste, at obersten ikke havde fået lov til at sende et kort. Han havde heller ikke bedt om et eller spurgt om grunden. Man kunne fristes til at sige, at denne mand havde trukket en streg, som han ikke mere ville overskride.

Han var eneren – altid denne ener, der uden ord eller handling søgte at understrege sin suverænitæt. Man kunne slet ikke forestille

sig, at denne mand engang havde været anderledes. Det ville virke abnormt. Den nat var dødens bytte ringe. Kun én bukkede under. Længe stod Karl ved kammeratens seng. Han havde pludselig på fornemmelsen, som mistede den mand dobbelt meget. Livet og en illusion – og ingen af delene kunne undværes netop her – hvor det ene var kædet så nært sammen med det andet.

»Nu er det nok, –« havde han mumlet mellem stønnen og rallen.

Som et forløsende suk blev ordene stående i den forpestede luft – længe efter, at de havde båret ham ud.

Hvornår er det nok – mumlede Karl, da han atter stod ude på gårdspladsen og pumpede den morgenkølige luft ind i lungerne.

XIX.

Pinsemorgen oprandt med det dejligste solskin. Gaden og husfacaderne lå badet i lys. Fra den tidlige morgen stod Karl foran de åbne vinduer i tyfusafdelingen og spejdede mellem jerntremmerne ud på den solvarme gade. Han selv var endda kommet i pinsetøjet.

På doktor Ucherows befaling havde han modtaget en hvid lægekittel og et stetoskop, der tittede frem i kitlens venstre brystlomme. Hans mørke hår lå vandkæmmet i en skarp skilning. Uden at ville indrømme det for andre følte han sig dog lidt stolt over denne mundering, der ligesom gav et anstrøg af fra nu af at høre endnu mere til det medicinske fakultet.

Kitlen medførte naturligvis drilleri fra de andre sygepassere, der hver gang de mødte ham, afleverede underdanige skrabud og »bad doktoren« om et råd i en eller anden vigtig sag. Heldigvis var Karl allerede nået så langt, at han uden skrupler i samme jargon omgående stillede en »diagnose«, der altid gjorde lykke og efterfulgtes af bragende latter.

I øjeblikket var han dog ikke i en lattermild stemning. En stille vemod sneg sig ind i sindet, medens han stod der bag tremmerne og mindedes pinsemorgnerne for år tilbage.

Gaden lå endnu mennesketom. Sikkert var mange allerede ude i det grønne for at glædes over denne pragtfulde dag.

I den tidlige morgenstund havde han set Sarina i stiveste puds og med det røde armbind inspicere gaden. Med knejsende holdning

var hun gået forbi lazarettet og havde ladet retfærdighedens strenge blik glide søgende over de ujævne brosten. Desværre fandt hendes kritiske blik ikke noget, der burde revses. Støvet var ligeligt fordelt, end ikke en hestepære forstyrrede helhedsbilledet. Tilfreds – og dog utilfreds havde hun tiltrådt tilbageslaget og sad nu i køkkenet og rugede over en kop te.

Karl blev revet ud af sine vemodige tanker ved synet af tre mennesker, der nu kom gående op ad gaden på den modsatte side. Forbavset heftede han sit blik på disse personer, der i deres efter de herværende russiske forhold noble påklædning virkede fuldkommen malplacerede i dette gadebillede. Forrest gik en mand i et snehvidt jakkesæt. En dertil svarende hat og lette lyse sko fuldendte hans påklædning. Ansigtet forekom Karl bekendt, men han kunne i øjeblikkets forbavselse ikke placere det. Manden bar en stor brun kuffert. I hælene på ham fulgte to damer, en ældre og en yngre, sidstnævnte kunne være midt i tyverne. Det måtte være mor og datter. Begge var elegant klædt i meget lyse, cremefarvede kostumer og med fikse små hatte. Begge bar hvide højhælede sko. Moderen desuden en lille kuffert, medens datteren bar en lille brun håndtaske.

De kunne ligeså godt bevæge sig på en gade i en eller anden vesteuropæisk hovedstad, var Karls første tanke.

Lige uden for vinduet standsede manden op og henvendte et par ord til damerne. Den yngre vendte ansigtet mod huset og stirrede et øjeblik direkte på Karl. Ubevidst nikkede han et par gange ganske svagt med hovedet.

»Javel,« mumlede han. »Se kun på os. Det er rigtigt, hvad du siger – du frie mand med det strenge blik. Det er krigsfangerne – forbryderne – der bag de tykke jerngitre.«

Noget i den retning gættede Karl, at manden havde sagt, inden han fortsatte. Damerne havde vendt ansigtet fra lazarettet og fulgte efter.

Det løb Karl varmt og koldt ned ad ryggen. Var det synsbedrag – denne unge kvinde, der lige havde set på ham en brøkdæl af et sekund. Det var jo hans egen kone op ad dage. Skikkelsen, holdningen, ansigtet – om det så var håret, der i bløde bølger tittede frem under hatten. Så han syner? Ubevidst tog han sig til øjnene. Det skete alt sammen så hurtigt. Hvad var indbildning – hvad var sandhed?

Med brændende øjne fulgte han hendes skikkelse.

Og hvad var det. Nu standsede de foran den store port overfor. Det var jo nummer 10. Var det muligt, at de boede der. I hvert fald gik de ind i porten og forsvandt for hans øjne.

Helt fortumlet blev han stående. Han kunne endnu ikke fatte, hvad han havde set.

Han stod som naglet fast til gulvet og stirrede på porten, hvorigennem de var forsvundet. Han måtte have vished. Måtte se denne kvindes ansigt. Så stor en lighed kunne ikke være mulig.

Med alle sanser ønskede han, at han måtte se dette ansigt så hurtigt som muligt. Han koncentrerede hele sin vilje om dette, at ønsket måtte opfyldes og veg ikke fra vinduet.

Og se, i stueetagens yderste vindue, lige skråt overfor ham skiltes pludselig gardinerne og en arm åbnede vinduet. I en rød og hvid blomstret morgenkåbe kom hun frem bag gardinet. Uden at værdige lazarettbygningen et blik, lænede hun sig ud over vindueskarmen og så op ad gaden et stykke tid for derefter at vende hovedet uden at strejfe lazarettet og kigge ned til den modsatte side.

Den lille mongolsergent havde vagt den dag. Uden at Karl havde lagt mærke dertil, havde også han stået og set med store øjne på det selskab, der var passeret lige forbi ham. Da han nu så den unge frøken kigge ned mod sig, voksede han i energiske ryk. Brystet hvælvede sig og uniformskjortlen strittede til siderne som en udslået parasol. Han begyndte at spankulere op ad gaden med fjedrende skridt.

Karl opfangede det hele som i drømme. Billedet gled forbi i underbevidstheden uden at fæstne sig.

»Vi er for lave og for afskyet til at værdiges blot et blik,« tænkte han bittert, »dårlig luft og ikke andet – og ikke desto mindre er jeg sikker på, at hun vil ses netop af os og se os.«

Da sergenten var kommet så nær, at hans stirren kunne genere hende, trak hun sig tilbage i vinduet og lukkede det. Men lige inden gardinet faldt tilbage, stod hun i fuld højde og så direkte over på ham. Han rørte sig ikke, men gengældte hendes blik lige så fast, men forundret.

Det var utroligt – han vidste ikke, hvad han skulle sige. Det livagtige billede af hans kones ansigt. En dobbeltgængerske så levende, at det gjorde ondt, og alligevel kunne han ikke tage blikket væk, længe efter at gardinet var faldet tilbage og hun var forsvundet.

»Hvor kan det være muligt,« mumlede han og vendte sig bort

fra vinduet. »Er jeg gået fra forstanden?« Ingen kunne give ham et svar. Han mærkede, at benene rystede under ham. Tungt satte han sig på sengen og gemte hovedet i hænderne. Synet havde været for overvældende.

Således sad han længe. Længselens kilde havde fået frit løb. Alt det triste og grufulde, han i de sidste måneder havde oplevet, havde ligesom bygget en dæmning omkring hans tankeverden. Nuet havde presset sig voldsomt og krævende i forgrunden – netop fordi det ramte så hårdt og brutalt, at det ikke levnedes mennesket en chance for at være sig selv.

Billedet af den unge kvinde havde gennembrudt denne dæmning, og nu overskyllede det ham med en kraft, som han ikke kunne modstå. Han gav sig helt sine følelser i vold.

Store tårer sitrede i øjenkrogene og gled stille ned ad kinderne. Det sved og brændte i halsen og i hjertet. Sorgen knugede ham til jorden.

I sengene lå de syge og stirrede tavse på ham, ikke med medlidenhedens sørgmodige og deltagende blikke, men med øjne, der ligesom så igennem ham. Store alvorlige øjne, der havde set så meget og som var blevet tavse i deres smerte.

Hvem der nu havde et menneske, mod hvis skulder man kunne lægge sin brændende pande og få lettet hjertet – men der var ingen. Man måtte altid kæmpe det hele igennem – alene –.

Måske var det godt således – tænkte Karl. Hvem vidste, hvordan fremtiden ville forme sig både her og derhjemme engang – hvis man altså overhovedet kom hjem.

Tja, – hvis man skulle komme hjem.

Han gik ind i den tilstødende stue. En smal solstrimmel stod skråt over de forreste senge. Støvet dansede i myriader i strålelyset. De syge lå i livlig passiar – særlig en ældre lille velnæret fyr, der kun havde været på afdelingen et par dage, havde mundlæderet godt i gang. »Krösel« huskede Karl var navnet på ham. Karl satte sig på en af sengene og lyttede til samtalen. »Til sidst gad jeg ikke være alene mere.« Krösel skuttede sig lidt, som om tanken om hans svundne ensomhed den dag i dag fik ham til at fryse. »Jeg vil holde på, at ungarletilværelsen kan have sine gode sider, indtil man en skønne dag opdager, at alle ens gode gifte venner ikke mere har tid til en lille sludder, eller måske et lille glas ved stambordet. Men at man hver gang hører det traditionelle »er desværre optaget« eller »kære ven, vi er ikke hjemme i aften«. Værst er det

endda når man møder op i deres hjem på en lille visit, og de så modtager en med »nå – det er dig –« og så holder på døren, som kunne den falde af hængslerne, hvad øjeblik det skulle være.«

»Næh, mine herrer – så er det på tide at skifte spor.«

Krösel sad nu oprejst i sengen og havde alle stuens beboere som tilhørere. Også Karl lyttede interesseret. Det var endelig en gang noget andet, end den evige maddiskussion.

»Først prøvede jeg en avisannonce – – kæreste venner,« hagen faldt ned på brystet. Hans lille smækre vom fik ham til at minde om en bedrøvet buddha.

»Sikke en serie jeg fik. Billeder i lange baner. Og hvad de havde og hvad de kunne! Efter at have læst hele rumlen igennem et par gange og studeret fotografierne, var jeg klar over, at jeg aldrig ville kunne leve op til et kvindemenneske med så første classes kvalifikationer – interesser og andre fortrin.

Tre lange aftener brugte jeg på at returnere hele molevitten – og det kostede ikke kun arbejde og sved, nej, det blev skam dyrt i porto.

Efterhånden blev jeg klar over, at det slet ikke var så let for en mand i min alder at finde en passende kone. Jeg må tilstå, at jeg blev rådvild til sidst.

Ofte, når jeg gik mig en aftenur og så de unge par i gaderne eller i parken, spekulerede jeg på, hvordan de havde grejet det. For der var mange fyre, der i hvert fald ikke havde mere at vise frem end jeg. For slet ikke at tale om det økonomiske. Jeg skældte mig selv ud for en fej dosmer, når jeg greb mig selv i at stå og se efter et par, hvor pigen havde virket særlig tiltrækkende på mig. Man har jo da sit ideal – eller type – ikke sandt.« Han drejede hovedet opfordrende til alle sider.

Hvor lød det barnagtigt og alligevel hyggeligt. Karl kunne ikke nænne at le ad lille Krösel. For alle, der hørte hans fortælling, så i tankerne Krösels ideal og hans besværligheder med at få hende i nettet.

»Jeg var ved at opgive og besluttede som sidste forsøg at gå til et ægteskabsbureau. Hvad skulle jeg ellers gøre? »Hans store øjne så spørgende på dem alle. Men pludselig forvandlede de til et par smilende underfundige sprækker. »Og så – lige inden jeg går løs på dette kontor falder terningen. Ganske enkelt og ligetil. Min pensionatsværtindes niece! Hun kom aftenen før, jeg ville forsøge den

sidste mulighed. Midt i aftensmaden stod hun der pludselig med kuffert og alle pakkenilliker, som kvinder ellers slæber med sig.

Og hun kom uanmeldt. »Aber Vera!« Min pensionatsmutter slog hænderne sammen over hovedet. »Du hier,« hvorpå hun sejlede hende i møde og gav hende et kys, der i hvert fald var dobbelt så stort, som vor smørration.

Vi andre sad jo og glanede – hos mig varede det sikkert længst. Jeg kunne ikke få øjnene fra hende. – Hun eller ingen. Det stod så fast og klart for mig, som aldrig før.«

»Og hvad så?« spurgte flokken i kor.

»Seks uger senere var vi gift. Hvorfor skulle vi vente.

Vi flyttede til Weserlandet og indrettede os en hønsefarm for vore penge. Og da så jeg først, hvem jeg havde giftet mig med. Så forstandig og klog på alle ting. Og forretningstalent ved siden af. I kan tro, hun kunne!«

Lille Krösel var nu kommet vældig i gang.

I en hånd vending havde han fremtryllet både Weserlandet og hus med have og hønsegård for lytternes øjne.

»Selvfølgelig havde vi vor modgang og epidemier blandt hønse. Men vi udvidede og kunne endda lægge en skilling til side. Alt lykkedes for os. Kun ét – Vera ønskede sig så inderligt et barn. – Vi må da have nogen, som kan høste det vi sår, sagde hun altid. Hvad nytter det med alle kyllingerne, når ikke jeg selv også må få en lille engang. Det morede vi os altid over. Men hun mente det meget alvorligt, kan I tro.«

Krösel sad et øjeblik hensunken i tanker. Det var ligesom hans skikkelse faldt lidt sammen.

»Tja, sådan havde vi det godt hele syv år. I mellemtiden havde der været regeringsskifte og meget var forandret. En skønne dag fik jeg besked om at skulle melde mig ind i partiet og møde til eksercits.

Hverken Vera eller jeg var begejstrede for den nye tone. Men Vera var klogere end jeg. »Krösel,« sagde hun, »vi må gøre gode miner til slet spil – du må tage derhen – det nytter ikke. Vi kan ikke hamle op mod dem.«

Så en skønne dag blev jeg opfordret til at bevise vor ariske afstamning. Der hjalp ingen »kære mor«. Jeg skrev rundt til alle fire verdenshjørner og fik efterhånden også lavet en stamtavle, der var lang nok til en præmietyr. Men med Veras gik det småt. Der dukkede nogle mærkelige navne op i hendes få papirer, det generede

ikke os. Hvad bekymrede det mig, hvem eller hvad hendes fortæd-
re hed eller var. Vi var lykkelige. Jeg elskede hende af hele mit
hjerter – det var nok for mig.

Der var ikke gået lang tid efter, at jeg havde indsendt papirerne.
Så kom de en skønne dag midt på formiddagen og hentede hende.
Vi var lamslået begge to. Da de ville føre hende bort, satte jeg mig
til modværge med det resultat, at jeg selv landede i fængsel, me-
dens hun forsvandt i en jødetransport.

»Hold ud! Du må holde ud Krösel,« var det sidste hun fortviv-
let råbte til mig, medens jeg blodig og bundet stod og så bilen for-
svinde.

Tænk jer dette vanvid – en eller anden i familien havde været
jøde. Og af den grund måtte jeg af med Vera.

Da jeg kom ud af fængslet, begyndte jeg at søge. Der var ingen
grund til at bekymre sig om hønsene. Der var nemlig ingen tilba-
ge. Alt var væk. De penge, som vi havde sparet sammen, brugte
jeg til efterforskningen. Jeg skrev ansøgninger og forhandlede per-
sonligt. Jeg tryglede og bad. Vera var forsvundet og blev borte i
lange tider.

Et halvt år, inden jeg kom i fangenskab, var jeg sammen med
nogle kammerater, der havde været flere år i koncentrationslejr,
men nu var soldater; en af dem fortalte mig, at hun endnu levede.
»Vera Krösel – hm – hun arbejder i »Zeiss Werke,« sagde han og
beskrev hende så nøje, som stod hun foran os.

Ser I, nu har jeg atter noget at leve for. Hele denne hurlumhej
tager jeg med humør. Vera lever – og det er hovedsagen. Jeg skal
nok klare mig igennem dette her. Det er nemlig kun en prøvesten
– om I vil. Men efter dette kommer vi atter til frihedens port. Og
så gælder det.«

Karl gik stille hen til Krösel og klappede ham på skulderen. »Du
har ret, kammerat – nøjagtig sådan tænker jeg. Sæt al jeres energi
ind på at klare jer igennem. Lønnen kommer – engang –.«

Overlægen var borte. Det var kommet som et lyn fra klar him-
mel. En russisk sergent kom op for at hente ham. I løbet af et
kvarter var han ude af døren.

Der var pludselig blevet tomt på lægestuen og i »Svalereden«. En
ny overstabslæge overtog hans job. Dr. Dürer var fra Berlin.
Det var en helt anden type end den høje hamburger. Han var in-
desluttet og tavs. Mellem ham og »Svalereden« var der ikke kun
en dør, som i fordums dage. Nu var der ligesom en lang gang.

I de første dage beskæftigede han sig meget indgående med patienterne. Han studerede nøje sygdomsbilledet og gav derefter sine anvisninger. Han kom meget hurtigt på kant med Bruno. Hvad der mishagede ham, sagde han ikke til den pågældende sygepasser, men han påtalte det over for Bruno, som han betragtede som ansvarlig for hele staben.

Tyfusafdelingen voksede. Med forfærdelse så Karl, at selv om de fik bedre medikamenter, kunne sygdommen ikke standses. Nu kom der også plettyfus.

Det lød som en rædselsfanfare gennem lazarettet, da de første tilfælde blev indleveret. To af dem var kæmpekarle at se på. Her var ikke noget med at blive båret ind på afdelingen. Nej, de kom selv gående med deres kluns.

»Vi skal hvile os her et par dage,« sagde den ene og kiggede halvt nedladende, halvt ulykkeligt på Karl. Den bryske tone skulle overdøve deres angst.

Men de havde ret. Det blev kun til få dage . . . Med forfærdede øjne så Karl dem pludselig falde som ege, der af en skarp økse fældes ved roden.

Det var en grusom tid. I løbet af otte dage var de som skeletter og hvidhårede. Døden tog dem med storm. Tyfusafdelingen blev erklæret for fuldkommen isoleret. Karl flyttede ned i den med sine ting og boede nu med en hjælper midt iblandt de syge.

Sorte skilte og afspærringstove i gangene advarede alle mod at komme i nærheden af den afdeling.

Kun én foruden Dr. Dürer og »Fips« kom ind på afdelingen. Det var dr. Ucherow. Han lærte ham alle former for injektioner og transfusioner. Karl var ustandselig i gang. Nat og dag gik han fra seng til seng. Om dagen sendte solen sine varme stråler ind i stuerne. Tit syntes Karl, at det var den rene gift. I denne varme blev luften så forpestet og uudholdelig, at man kunne segne derved. Endeløse formiddage stod han ved de syges senge og tørrede ekskrementer og atter ekskrementer. Det ville ingen ende tage. Indtil fireogtyve injektioner på én patient i fireogtyve timer. Dr. Ucherow var utrættelig med at skaffe nyt frem.

Om morgenen blev der banket på døren. Ude på bordet lå ampullerne – stod flaskerne. Men ingen kom inden for stuerne døre. Majoren havde forbudt enhver adgang. De var muret levende inde. Atter og atter vaklede Karl med sin trofaste hjælper af sted med båren. Det ville ingen ende tage.

»Der er udbrudt en epidemi,« sagde »Fips« gennem den lukkede dør. »Vi skal rømme hele den nederste etage til fordel for de tyfusramte. Du kan overtage stuerne i eftermiddag.«

Det var blevet en levende grav. Og den skulle oven i købet forstørres. Med sitrende hænder stod Karl ved vinduet og stirrede ud på gaden. Hans fingre klamrede sig til de varme jerntræmmer. Solen brændte ubarmhjertigt fra himlen. Hvad skulle det blive til? Hvornår ville det lykkes ham at standse dette mandefald? Hans nerver begyndte at svigte. Hjælperen, en ung ranglet fyr, stod lidt bag ved ham og vaskede senge.

Hm – vaskede. To spande vand i døgnnet var rationen allerede for dage siden. Ingen vand i ledningen – lød det kategorisk. To spande vand til at rense over tres patienter! Det stinkende pløre var ikke til at mane væk mere. Det hængte sig i alt. Hans appetit var for længst svundet ind til et minimum.

Han og hjælperen skiftedes til at holde nattevagt. Søvn blev der ikke meget af. Patienttallet voksede.

»I må lægge dem to og to i hver seng,« Dr. Dürer råbte det hen ad gangen. I de dage glemte han livet derude. Han så til tider den unge frøken i vinduet overfor – også Maruscha gled ind i billedet – men det var alt sammen som i en tåge. Han følte det ofte, som var han allerede i graven. Krösel var blevet flyttet over i den sværeste afdeling. Det gik stærkt tilbage. Kun Krösel selv ville ikke vide noget af det. Han var stadig lige optimistisk. Så ofte som muligt fortalte han om Vera – og det var utroligt, så levende han formåede at skildre deres lykke. Karl var ham så inderlig taknemlig derfor. Det var jo det eneste virkelige liv, der endnu eksisterede inden for disse vægge.

Hvor må de have været lykkelige – tænkte Karl, medens han ordnede sin »sekundinjektion« – som de kaldte den. En halv ampul strophantin og en halv adrinalin. Omhyggeligt satte han vatdusken omkring kanylen og lagde den på kaminen.

Ofte havde han med lynets hast måttet gribe til det sidste middel – denne »sekundinjektion«, for eventuelt at hindre en kollaps. Men det lykkedes ikke altid. Skete det alligevel, så var det dog langt fra sikkert, at patienten havde de nødvendige kræfter til at stå krisen igennem.

Fra kaminen stod han og lyttede til Krösels fortælling. Han var atter midt inde i hønsefarmen. Pludselig trillede en papirskugle over vindueskarmen ned på gulvet.

Karl sprang hen og snappede den. Hvad og fra hvem kunne den være?

Som om han bare ville se ud af vinduet, slentrede han nærmere og kiggede ud mellem tremmerne.

På gaden var lazarettets fejere atter i fuld gang. Den lange østri-ger sendte vældige støvskyer op i luften. Ellers var gaden næsten mennesketom.

Det måtte altså være gadefejeren, der havde ekspederet denne post.

Karl glattede papiret ud. Han fik store øjne.

»Hvad kan jeg hjælpe de syge med – hvad fejler de?

En ven.«

Skrevet på tysk med en stejl håndskrift. Det måtte være en dames. Hvem kunne det være? Hans første tanke var – »hende« med den blomstrede morgenkåbe. Men det kunne ikke være muligt. Måske Maruscha? Eller skræddersken? Han gik et stykke tilbage i stuen og kiggede intensivt på hvert af de vinduer, hvor den formodede ven kunne sidde.

Var det ikke, ligesom gardinet derovre bevægede sig ganske svagt?

Kunne det være muligt. Hun, der havde set så afvisende og kold ud? Og hun skulle være en ven, der oven i købet ville hjælpe. Og hvordan? Hvert ledigt minut observerede Karl dette vindue. Først henad aften blev det atter åbnet. Atter lænede hun sig ud over vindueskarmen og så til begge sider med et ligegyldigt blik. Pludselig rettede hun sig op for atter at trække sig tilbage. Og da så hun på ham og nikkede ganske umærkeligt.

Karls hjerte fyldtes med en berusende glæde. Tænke sig, at hun havde holdt så nøje øje med livet derovre, at hun vidste, at der boede dødssyge mennesker bag disse mure. Og hun ville hjælpe!

Han gik hurtigt et skridt tilbage og lagde hånden på hjertet. Tak mumlede han lykkeligt. Tak.

Gardinet hang atter stille. Det hele var som en drøm. Endnu en gang tog han sedlen frem og glattede den ud. Bogstav for bogstav samlede han ordene sammen. De var skrevet fejlfrit og med en tydelig og klar og sikker hånd.

Hun ville virkelig hjælpe. Men hvordan?

Han rev sedlen i småstykker og lod stumperne falde i affaldspan- den. Den rørte bestemt ingen.

Han måtte se at få skrevet en lap og give den til den gadefej-er,

der havde sit afsnit under deres vindue. Han måtte så ekspedere den til sin kammerat, der på en eller anden måde måtte sørge for viderebefordringen. Under ingen omstændigheder måtte hun udsættes for fare. Det ville han aldrig kunne tilgive sig selv.

Midt i disse betragtninger hørte han Krösels begejstrede stemme. Den summede som et urværk. Op og ned. Pludselig standsede den midt i en sætning.

Var det et udråb eller en anden lyd. Karl styrtede hen til kaminen – greb sprøjten og var i et nu ved Krösels seng.

Det var på højeste tid. Han var faldet helt tilbage og lå med åben mund. Årene svulmede stærkt op, og hovedet begyndte at blive blå. At krænge ærmet op og jage kanylen ind under huden var let. Der var dødsstille i stuen. Med vidtopspilede øjne stirrede de andre på kammeraten, der midt i fortællingen havde taget skridtet – måske. Med alle sanser spændt stod Karl med den tomme kanylen i hånden. Pludselig trak Krösel vejret tungt og slog øjnene op.

Et lille øjeblik lå han og så lidt benovet ud.

Så sagde han pludselig: »Hvorfor hentede du mig tilbage, Karl? Jeg havde det virkelig så dejligt.«

Først nu afslappedes Karls muskler. Nerverne løsnede deres pres. Det var lykkedes – for en gangs skyld.

Han kunne ikke svare Krösel – slet ikke når han betænkte den milde bebrejdelse – det havde været så dejligt. Sikkert – det var sjældent, at man kunne tale med én, der havde overtrådt livets tærskel til dødens rige. Men det havde altså været så dejligt.

Karl lagde tingene på sin plads og stod ved kaminen og betragtede Krösel.

»Jeg skal hente dig tilbage, så ofte det overhovedet er muligt, min ven – tror du, at du skal slippe for at få Vera og hønsefarmen?«

»Hm – m,« lo Krösel hen for sig. »Hvis først jeg har Vera, så kommer hønsefarmen helt af sig selv.«

Inden sengetid fik Krösel 10 cm³ glukose og lagde sig tilfreds tilbage.

»Jeg skal nok blive her i nat,« forsikrede han polisk Karl og lukkede øjnene.

XX.

I de dage og uger, der fulgte, blev den unge kvinde i den blomstrede morgenkåbe derovre fra vinduet ham en stor trøst og opmuntring.

Ikke alene den tanke, at det var en ven, der ville risikere noget for at hjælpe, men endnu mere denne vidunderlige lighed, der fandtes mellem hende og hans elskede hustru. Den var virkelig så stor, at Karl i sine trangeste tider havde på fornemmelsen, at det måtte være hans hustru, der på en af skæbnen vidunderlig måde var blevet sendt ham i nødens stund.

Om dagen flimrede solens varme foran vinduerne og brød i hede dønninger gennem stuen, hvor den lagrede sig tung og ubønhørlig over de syge, der sammenstuede som sild i en tønde gispede og stønnede under den frygtelige varme. End ikke om natten veg den for den svage brise, der kun nu og da nåede lige inden for de åbne vinduer. Der prellede den af, som stødte den mod en gløende mur.

Med bankende hjerte havde Karl givet den lange østriger en lille seddel til hende.

»Tyfus – og vi er næsten hjælpeløse. Te, smør og sukker vil gavne.

Vær forsigtig – brænd sedlen med det samme. Tak for Deres tanke og hjælp.«

Således havde han skrevet med rystende hånd.

Hvor gerne ville han have tilføjet mere – helst skrevet helt anderledes, men han turde ikke.

Gid hun ville være forsigtig. Tænk, om hun blev smittet. Denne lap papir kunne allerede være nok.

Med brændende øjne havde han fulgt den lange østrigers rytmiske bevægelser med kosten, medens han langsomt arbejdede sig op ad gaden. Ville det gå godt? Hvad ville der ske, dersom han blev nappet? Uroligt stirrede Karl på den vagthavende sergent, der med skrævende ben stod ved gadehjørnet og sonderede hele området. Østrigeren havde vendt ryggen til ham og var kun optaget af sit støvede arbejde. Han sparede ikke på krudtet. Den svage vind

bar tætte skyer ned mod sergenten, der arrigt spyttede og flyttede sig ud på kørebanen.

Karl skottede nervøst til hendes vindue. Det stod vidt åbent, gardinerne hang tunge og dvaske i den stærke hede. Alt liv syntes at være uddøet derovre. Og ikke desto mindre følte Karl helt bestemt, at hun stod der lige bag det svære gardin og ventede – i flere dage havde hun ventet.

Østrigeren havde ikke været begejstret for det job, han skulle påtage sig. Men da han havde set, at indholdet af sedlen ikke var noget kærestebrev, men et nødskrig for at hjælpe kammeraterne, havde han indvilliget.

»Pigehistorier må man selv klare, men dette her er noget andet.« Han havde forsigtigt taget sedlen med fingerspidserne og forlangt en portion brød.

»Det skal drejes ind i en brøddej for at kunne give et sikkert kast. Skulle det ramme vinduet, så slås det ikke i stykker.«

Jo – Karl var indforstået. Manden kunne sit håndværk og brugte sin forstand.

Men alligevel rystede Karl af spænding over hele kroppen. Nu var kosten snart nået på højde med vinduet. Om lidt måtte forsøget foretages.

Karl syntes, det lød, som om kosten blev trykket særligt hårdt ned mod stenbroen. Tempoet forandredes ikke det ringeste, men støvskyerne fordobledes.

»Hæ-æ,« brølede sergenten. »Swinja djuptpoje – –,« og der fulgte en alenlang ed. Karls hoved for omkring. Havde han opdaget noget? Eller havde den lange overhovedet ikke kastet endnu?

Gadefejeren rejste sig med et ryk og snurrede rundt. Og se – midt i drejningen lavede han det fineste baghåndskast og stod atter med begge hænder fattet om kosteskafet og stirrede på sergenten.

Det gav et lille svup og en bule i det nedhængende gardin. Så bumpede den lille hårdtrillede brødbold ned på stuegulvet.

Det hele var lykkedes let og elegant. Karl gav et gisp af glæde. Han var en knag – denne lange østriger. Karl kunne have omfavnet ham.

Sergenten kom med lange skridt og truende knytnæve hen til gadefejeren. »Skrup af dit svin,« han gav ham et puf og jagede ham over til lazarettet.

Altså var alt gået godt.

Benene rystede svagt under Karl. Han stirrede spændt over mod vinduet. Gardinet svajede endnu lidt, som havde et svagt vindpust berørt det. Hvorfor kom hun ikke frem eller gav et tegn til ham, at hun havde modtaget hans brev. Tænk, om faderen eller moderen fandt det. Hvad vidste de, og hvordan var de indstillet over for krigsfangerne? Uroligt gled hans øjne hen over den modsatte husfacade. Der var intet mistænkeligt at se. Alt var i en dvaletilstand.

Nu – var der ikke ligesom en skygge bag ved gardinet. Han stirrede spændt derover, som skulle hans blik bore sig igennem det tætte væv. Tog han fejl – eller var det moderen, der havde fundet hans budskab. Pludselig deltes gardinet og der stod hun – kølig og uanfægtet. Langsomt strøg hun sig over øjnene og kiggede ned ad gaden. Sergenten var på vej ned mod hjørnet og vendte ryggen til hende. Hun så tankefuldt efter ham og rettede sig langsomt op. Karls øjne veg ikke fra hendes ansigt. Hun måtte give ham et tegn. Og hun gjorde det. Et lille umærkeligt nik med hovedet og gardinerne faldt atter tilbage. Hun var forsvundet – men for ham var det, som stod hun stadig og så over til ham. Måske gennem gardinets tætte slør. Måske –.

Hans hjerte hamrede, som skulle det sprænges. Anspændelsen og forventningen havde været så stor. Tænke sig, at han havde fået forbindelse med omverdenen – og det endda med hende, som han mindst af alt havde ventet sig noget som helst fra. Det var et vidunderligt øjeblik.

Fyldt af taknemlighed vendte han sig mod kammeraterne. Stuen forekom ham ikke mere så trøstesløs. Han åndede befriet op og gav sig i lag med sit arbejde. Han følte sig pludselig langt rigere og inderligere forbundet med disse stakler, der lå og kæmpede denne ulige kamp. Han havde ligesom nye kræfter og kunne tale opmuntrende med dem. Han gik fra seng til seng og havde stadig den bevidsthed, at nu ville alt blive godt. –

Hvordan ville hendes næste reaktion blive? Denne tanke beskæftigede ham endnu langt ud på aftenen. Enten kusken eller østrigeren måtte være mellemmand. Forhåbentlig holdt de nu ord. Østrigeren var han ikke i tvivl om – men kusken. Han var en vanskelig fyr. Hvis bare man kunne liste sig over til ham og snakke ham til rette. Men det var et farligt foretagende. Isolationen blev nøje overvåget. Fandt man ham uden for tyfusafdelingen, var det ikke godt at vide, om ikke han røg ud på stedet.

»Karl -- Werner har lavet os våde --.« Stemmen var svag og halvt undskyldende. Han standsede op ved den ene seng. Der lå afdelingens to Benjaminer. Begge lige fyldt atten år. Side om side lå de sammenpresset i den smalle træsenng, der for en enkelt person allerede var smal nok. Tilfældigt var de to kommet til at ligge sammen, og sammen steg deres feberkurve i en svimlende højde. Det var ikke et mandfolkeansigt, men et barns store uskyldige blik, der halvt undskyldende og bedende så på ham.

Ret ofte havde han sammen med dr. Ucherow eller dr. Dürer stået foran denne seng og hjælpeløst stirret på disse to småfyrer, der stik imod naturens love bragte morgentemperaturen op på 41,4 og mod aften præsterede at måle 35,9.

Lægerne rystede opgivende på hovedet. Det kunne ikke ende godt. Den høje puls fik dem til at ryste over hele kroppen -- Ucherow påstod endda, at de rystede i takt for ikke at blive søsyge i sengen. Men ordene var sagt uden smil. Medlidende havde han trukket på skulderen og var stille gået. Hjælpeløsheden i disse store angstfulde øjne kunne ikke uden videre viskes bort. Det fulgte én, som en stum anklage.

»Har Werner ikke holdt tæt,« Karl strøg Alfred let over kinden. Så løftede han tæppet og hjalp, så godt han formåede.

»Han siger ellers altid rettidigt besked.« Alfred prøvede på at undskylde sin sidekammerat.

»Det skal han også nok gøre i fremtiden,« trøstede Karl. »Ikke sandt, Werner,« han lagde sin hånd på hans skulder. De feberhede øjne stirrede uforstående på ham. Werner var langt borte. Han sansede for længst intet mere.

Alfred prøvede at dreje hovedet for at se på Werner. Det lykkedes kun delvist -- men han fattede dog, at det så slemt ud for kammeraten.

»Er han meget syg?« Spørgsmålet kom ængsteligt og omsorgsfuldt.

»Tja -- rask er han jo ikke, Alfred -- ellers ville han næppe ligge ved din side -- vel? Men vi får ham nok på benene igen,« trøstede Karl ham. Alfred lå tavs. Øjensynlig prøvede han at få orden i sine tanker. Han stirrede anstrengt mod loftet. Karl fugtede Werners læber og smurte tungen ind i glycerin. Det så ikke godt ud for den lille fyr. Hvordan ville det virke på Alfred, når det gik galt.

Karl knyttede hænderne. Kunne man dog hjælpe denne store dreng. Hvorfor skulle de ligge her -- disse unge fyre, der kunne

have hele livet foran sig med alle de glæder og oplevelser, der gør en ungdom lys og til et lykkeligt minde for livet. Og hvad havde de her oplevet? Krig – ødelæggelse – trampende soldaterstøvler og råheder og så denne pesthule her.

Lidt over midnat drog Werner det sidste suk. Det var ikke et udslidt legemes stille hensygnen, men et ungt livslys, der med en voldsom kraftanstrengelse stemmede sig imod en ubønhørlig skæbne, der ikke lod sig standse.

Hans sidste blik var som en anklage mod en verden, der ikke gav ham den indfrielse af et liv, han som Guds skabning havde krav på.

Da Alfred næste morgen vågnede og langsomt kom til bevidstheden, lå han ene i sengen. Halvt søgende, halvt spørgende så han på Karl.

»Hvor er Werner,« mumlede han, »hvor er han henne?«

»Vi har lagt ham i den anden stue, Alfred – I kunne jo ikke blive ved med at ligge i samme seng. Men han kommer herover, så snart vi har plads.«

Karl kunne ikke nænne at fortælle ham sandheden. De andre i stuen var instrueret derom og lå nu, som var de optaget af deres eget.

»Hm – hm –« Alfred mumlede noget uforståeligt og vedblev med at stirre på Karl. Denne nikkede opmuntrende til ham og fortsatte sit arbejde.

Disse øjne hvilede tungt på ham mange dage efter. –

»Du får en patient fra staben!« »Fips« stod ved døren og gjorde store øjne. »Og du kan prøve på at gætte – men du kan ikke, skal jeg love for.«

»Fra staben?« Karl kiggede. Tankerne snurrede rundt i hovedet. Hvem i alverden kunne det være?

»Tja, min ven – nu glor du. Det ender såmænd med, at vi alle lander her hos dig.« Det kom lidt syrligt og mellemfornøjet fra »Fips«. Man kunne mærke, at han selv var lidt chokeret.

Karl ville næppe tro sine egne øjne. Der kom minsandten selveste Bruno i sit undertøj med et tæppe under armen.

Nedtrykt sindsstemning er ikke ordet. Han skulede halvt fortrædeligt, men angstfuldt til Karl.

»Det er det største svineri, jeg nogen sinde har været ude for,« – buldrede han løs. »Og det er naturligvis dig, der har smittet os –

de kommer alle sammen – hele bundtet – også du,« henvendte han sig til »Fips«. »Det måtte jo komme.«

»Små slag, kære ven,« – »Fips« klappede ham på skulderen. »Nu kan du jo først synge et par arier for os – Karl kan jo give dig teksten – og skulle det ikke glide, så kan vi snakke om mit selskab.«

Bruno var virkelig dødsens ulykkelig. Denne kraftige fyr var sunket helt sammen og kendelig slap i knæene.

Han stod tøvende i døren og kiggede ind i stuen. Synet derinde gav ham det sidste stød.

To sygepassere kom slæbende med en seng til ham. De fik den transporteret til døren og forsvandt i en fart. Han måtte selv hjælpe med at få den bugseret ind i stuen, der allerede var trang nok i forvejen.

»Hvis han ikke vil spise – så riv næsen af ham eller sæt et brækjern mellem tænderne på ham, Karl – hovedsagen er, at du får ham på benene igen,« råbte »Fips« og forsvandt.

Bruno mumlede noget mellem tænderne og lagde sig modstræbende i sengen.

Mistroisk vandrede hans blik rundt til patienterne.

»Hvis du begynder på de løjer, slår jeg dig til plukfisk,« sagde han dystert til Karl. Men truslen virkede ikke særlig overbevisende.

»Tag den bare med ro. Spis alt det du kan, og så glider det hele nok,« trøstede Karl ham. Han kunne så udmærket godt forstå den andens følelser. Han havde inden for lazarettet set for meget og var forud indtaget til forskel fra dem, der kom fra fangelejrene derude. De anede kun lidt og var ikke belastet med den slags.

Karl besluttede at holde et vågent øje med ham. Han skulle tvinges igennem lige så ubarmhertigt som alle andre. Kun således kunne det lykkes. Tiden ville vise, om det blev nødvendigt. Snart var alt atter i den vante gænge og lod sig ikke forstyrre af Brunos nærværelse.

Denne derimod lå og fulgte Karls færd med øjnene hele dagen. Intet undgik hans opmærksomhed.

De andre patienter kiggede nysgerrigt på ham. Men ingen sagde noget. Tavse lå de og overvågede, om der blev lavet særlige anstalter for ham. Da dette imidlertid ikke skete, var de tilfredse.

Henad eftermiddagen kunne Krösel ikke dy sig længere.

»Hvor er du fra, kammerat,« henvendte han sig jovialt til Bruno!

Bruno kiggede på ham som en olm tyr. Han overvejede om han overhovedet skulle svare. Karl svarede for ham.

»Hm – Masuren – der har jeg aldrig været.« Krösel syntes formelig at fortryde, at han ikke havde gjort sig den umage at komme derhen i tide.

»Har I meget landbrug deroppe?«

Hm-m brummede Bruno. Helst ville han svare – hold mund –. Men manden holdt måske selv op med at spørge, når man ikke gik nærmere ind på hans fritten.

Denne diagnose slog dog ikke til for Krösels vedkommende. Han fortsatte trøstigt. Og Bruno fik efterhånden munden på gлед. Han svarede i hvert fald.

Imens stod Karl ved vinduet og fulgte med øjnene Maruscha, der lige kom omkring hjørnet forbi vagten. De vekslede en kort bemærkning. Begge lo højt og Maruscha slog koket med nakken.

Tja – hun begyndte at blive voksen – det var der ingen tvivl om. Inden hun forsvandt gennem gadedøren lod hun sine øjne smutte over til lazarettet. Havde hun blinket eller ikke – Karl formåede ikke at finde ud af det i farten. Men han var sikker på, at hun ikke overså sine genboer. Der var noget rent og barnligt over hende, som Karl kunne lide. Midt i al snavset noget rent, der frydede øjet – og det kunne man trænge til. Hvor længe ville hun slippe uden om de snarer, der sikkert lå gemt for hende inden for hendes hjems vægge. Eller ville Sarina holde hende udenfor?

Karl greb sig i at fastslå, at siden pinsedagen havde han ikke beskæftiget sig nær så meget med Sarina og hendes verden, som før den tid. Hvad bedrev Sarina?

»Ser du nogle bekendte på gaden?« ville Bruno vide. Han havde opdaget, at Karl fulgte nogen derude med øjnene.

»Ja – Maruscha kom lige hjem.«

»Hm-m hende.« Bruno var ikke særlig begejstret. Dog forekom det ham mærkeligt, at han ikke kunne stå ved vinduet mere, men måtte ligge bundet til sengen, som alle de andre patienter. Mon han altid havde været flink til at fortælle dem, hvad han så, da han endnu vandrede gennem stuerne eller stod ved vinduet og holdt øje med, hvad der foregik? Han kom i tanker om, at han vist havde været temmelig fåmælt og for det meste havde affærdiget dem med at sige, at det skulle de ikke bryde sig om.

Nu derimod irriterede det ham, at han kun kunne skimte en række nøgne vinduer på den modsatte side af gaden – og ellers in-

tet. Han kom til at savne udkigget og blev ærgerlig og fortrædelig ved det reducerede udsyn.

Også i den retning betragtede han sig som afskåret og ilde behandlet.

Mut vendte han sig om på siden og prøvede på at falde i søvn. Han var led og ked af det hele og havde mest lyst til at smadre hele tilværelsen.

Krösel sad oprejst i sengen og lod i endnu et stykke tid munden løbe.

Da der ikke kom svar fra den masuriske kæmpe, tav han betuttet og så hjælpeløst på Karl.

»Det er et stiltfærdigt folkefærd – disse masurer,« – sagde han.

»Ja-a, Krösel, det er det. Men de har jo heller ingen hønsfarm og slet ingen Vera.« »Nej – det har de bestemt ikke,« smilede Krösel lykkeligt.

Det lakkede mod aften – en lun og dejlig sommeraften med lindre, krydrede vinde, der nænsomt strøg gennem gaderne med en hilsen fra den strålende solnedgang derude fra det bakkede landskab. Karl stod ved vinduet og indsugede luften med vidtopspilede næsebor. Han ligefrem smagte på den.

Men der var noget, der manglede for, at Karl kunne kalde den hjemlig. Den havde intet af den friske salte smag, der krydrede den hjemlige brise langt mod nord. Hvor han dog savnede vandet – Østersøens toppede bølger med hvidt skum på kammen og den herlige melodi af havets brusen mod stranden.

Når han lukkede øjnene så han det hele foran sig og fornemme havets sang omkring Danmarks kyster.

Han forestillede sig den herlige fornemmelse, det ville være, at springe ud fra toget som hjemsendt – hvilket vidunderligt syn der forude – byen med de høje kirkespir ragende op over hustagene – og der langt ude skimtedes den blå fjord. Derude mod øst, der ville han storme hen for at standse andagtsfuld ved det blanke spejl.

Havde der ikke været en tid, hvor også han med drævende stemme havde ment, at byen begyndte at kede ham med al dens småborgerlighed og snobbethed? Jo-o – det havde der sikkert – for det lød så »mandigt« at vrage det nærmeste sammen med de jævndaldrønde kammerater. Man skulle væk herfra. Ud til storbyerne, hvor der var det såkaldte leben med fut i. Og nu – nu var der for ham ingen yndigere plet på Jorden end denne lille småborgerlige

by ved den blå fjord – omkranset af de herligste bøgetræer. Hvor ville han gerne derhen – om han bare kunne – hjem for at være taknemlig for den plet hver eneste dag af sit liv.

Ovre på den anden side gaden kom kusken hjem fra stalden. Han havde skubbet kasketten langt tilbage i nakken og bar jakken sammenrullet under armen. Skjortæærmerne havde han rullet op. Varmen havde ordentlig haft tag i ham. Kinderne i hans grove ansigt blussede, og årene på hans kraftige underarme trådte mørke og stærke frem trods hudens brune lød.

Man kunne fristes til at anse ham for at være en enfoldig fyr, der ikke havde opfundet krudtet. Men deri tog man højlig fejl. Selv om han ikke var krudtets ophavsmand, så var der dog en god portion krudt i ham. Snildhed og behændighed og dertil en god portion frækhed gjorde, at han ofte grejede vanskelige ting lige for næsen af russerne. Hans påfund var ofte så oplagt klodsede, at man uden videre måtte gå ud fra, at russerne ville knalde ham, – men netop heri lå hans styrke. Russerne havde alle en forestilling om, at krigsfangerne var nogle raffinerede fyre, og derfor var de indstillet på at måtte være på tæerne for at hapse dem. Men at man kunne finde på at gøre en ting næsten åbenlys – også som krigsfange, det regnede de slet ikke med.

At kusken havde rullet sin jakke omkring en pakke, kunne Karl endda se fra sit vindue, og hans forbavselse blev ikke mindre, da han så kusken nok så frejdig marchere lige hen til vagtposten for at sludre med ham. De fik begge tændt sig en cigaret og lod til at have megen tid.

Kunne det være en pakke fra hende – så måtte den anses for at være tabt. Karl begyndte at ryste over hele kroppen. Hvor kunne den fyr til kusk dog bære sig så fjollet ad.

Men der skete intet opsigtsvækkende. Langt om længe hev kusken fingeren til kasketten og travede fløjtende ind gennem lazaretdøren. Væk var han.

Kunne det virkelig være muligt. Havde han pakken med. Karl stirrede spørgende over mod vinduet. Intet livstegn. Hvad skulle han gøre? Løbe over til kusken turde han ikke. Tænk, om man savnede ham, når der kom en russer. Han begyndte at trave utålmodig op og ned i stuen.

»Kan du ikke lade være med at trave rundt her som en sulten hund,« brummede Bruno. »Du gør mig helt nervøs. Hvad er der i

vejen med dig – har du måske forårsfornemmelser?« Han lo kort og bittert. »Dem kan du godt skrinlægge de første tyve år.«

Karl havde et hvast svar på læben, men så i samme øjeblik på Krösel. Denne lå med et saligt smil om munden og virrede beroligende med hovedet.

»Der kan også være for mange haner i en hønsegård – så skal man pille de overflødige ud og slagte dem – h-ha.« Krösel morede sig gevaldigt over sit gode indfald.

»Pas du på, at ræven ikke æder dig, din lavstammede dværg-hane,« hvædede Bruno arrigt tilbage.

»Først ti portioner vandgrød, kære ven – så har du nok ikke appetit til dværghaner mere – jeg er en sej steg kan du tro.« De nærmest liggende måtte le, selv Bruno kunne ikke lade være med at smile. For sandt at sige hoppede Krösels lille toppede mave under tæppet.

Ja, Krösel var en perle. Karl smilede taknemlig til ham. Hvor lidt skal der i grunden til for at klare selv et trist stykke arbejde, når bare der er én, der kan tage det med humør.

Tanken kunne ikke slippe Karl, medens han sad og ventede på en eventuel efterretning fra kusken. Timerne sneglede sig af sted. Mørket havde for længst sænket sig over byen. Hist og her flammede et gasbål op bag vinduerne. Sikkert skulle der koges en potte te, inden man gik til ro. Længere oppe fra gaden lød trestemmig sang og harmonikamusik. I pauserne hørte man hundehyl skære gennem natten.

Karl sad stadig ved vinduet og lyttede efter skridt. Af og til søgte hans blik Krösels ansigt. Han var nok faldet i søvn. Ansigtet bar vidnesbyrd om mandens enkle og retlinede karakter. Der var en egen fred over disse ansigtstræk, selv om man også kunne skimte kummer i de skarpe linier, der skar dybe folder. Det var sikkert sorgen over Vera, – hans Vera, som han holdt så meget af og savnede så dybt.

Efterhånden glemte Karl helt, at han sad og ventede på kusken. Han var fordybet i betragtningen af et menneskes ansigt, der gav fred.

XXI.

Kusken havde pakken med. Pludselig stod han der i halvmørket på gårdspladsen og vinkede. »Jeg vil ikke ind i jeres pesthule – men fanden ta dig, der kan holde dig sådan et labert kvindemenneske.«

Karl åbnede vinduet i en fart og ind i hans udstrakte arme fløj en pakke, som han knugede til sit bryst. Kusken rystede på hovedet og slentrede af sted.

Det var altså lykkedes! En håndgribelig hilsen fra en verden, der var så nær og dog så uendelig fjern.

Med rystende fingre åbnede han pakken. Måske var der en skriftlig hilsen – måske. Du er en tåbe – tænkte han. Selvfølgelig var der ingen. Men franskbrød – dette dejlige hvide, som han kunne mindes fra år tilbage. En pakke smør i rabarberblade og en pose med sukker. Ja – og så lå der en lille pakke med 3 »Camel«-cigaretter – det måtte være en hilsen til ham.

Tænke sig – mere var der ikke! I normale tider ville man have taget sig til hovedet og tænkt – det er jo latterligt! Men her? Bortset fra det besvær hun måtte have haft med at skaffe disse ting til veje, var der et moment af risiko.

Forvisning til Sibirien ville være en mild dom. Men hun havde løbet den risiko!

De fleste i stuen lå tavse og kiggede med store øjne på hans gøremål. De kunne fornemme, at der var sket noget særligt. Bruno støttede sig til albuen – og endskønt feberen rasede i hans krop, havde han alligevel fået fært af noget usædvanligt.

»Hvor er den pakke fra?« ville han vide.

Karl rettede sig op og så Bruno lige ind i øjnene. »Du spørger – du, som har haft så mange forbindelser til genbohuset.«

»Har haft,« – Bruno smilede ondt – skønt var det egentlig ondt – »har haft, hm« – han rullede om på siden og gemte sit hoved i armene.

Først nu blev Karl klar over, hvad der i grunden foregik i Bruno.

Fra en privilegeret stilling inden for lazarettets mure var han landet netop det sted, der normalt ikke levnede en chance for kontakter uden for muren. Han var endda sammen med en anden sy-

gepasser engang kravlet over tagene på husene til en ruin, hvor de havde firet sig ned og var sprunget over gaden for at besøge »en pige« i genbohuset. Tænk – han havde ejet hende i flere timer. Kun få i lazarettet vidste om denne berømmelige færd og havde ventet i spænding på, om det lykkedes dem at komme uset tilbage.

Og det var lykkedes. »I er nogle heldige svin,« havde overlægen sagt – ikke uden en undertone af misundelse. I tankerne havde han besøgt sin Alexandra, der selvfølgelig havde set dette halsbrækkende eventyr og ønsket alle andre, end netop de to i huset.

Det var blevet til en nats spændende eventyr. Spørgsmålene ville ingen ende tage. Hvordan de var blevet modtaget – og så – og så –?

Den – eller de – der vover springet og slipper heldigt fra det, opnår noget, som de andre fritter dem om at fortælle – men samtidig åbner der sig en kløft imellem dem, der altså turde, og de andre, der holdt sig på måtten.

Tilbage bliver spørgsmålet – »Var det indsatsen værd?«

Karl havde dog senere lejlighed til oftere at beskæftige sig med dette spørgsmål. Det hændte, at springet for en kvinde – ja, det var vel kvinden eller længslen efter favntaget, der fik dem til at bryde alle tremmer og lænker netop for at opnå dette ene, at det spring fra tid til anden endte med, at en skudt kammerat blev slæbt ind i lejren til skræk og advarsel for andre.

Man måtte defilere forbi denne stakkel, der måske ikke en gang opnåede sine længslers mål – og spørge sig selv – var det indsatsen værd?

Karl stod og kiggede på Bruno – og uvilkårligt søgte hans blik Krösels ansigt.

Krösel sov fast. Hans ansigt genspejlede den indre fred, som Bruno manglede.

Og hvad med ham selv? Han gik langsomt hen til vinduet og spejdede over mod »hendes«. Lyset skimtedes svagt bag gardinerne, som var trukket for. Hans blik koncentrerede sig så intensivt mod dette vindue, at hans øjne ligefrem borede sig igennem forhængen for at se hende og takke hende. Men det lykkedes ikke. Alt var ubevægeligt og tavst.

Hans blik søgte vagtposten, der nynnende marcherede op og ned ad gaden. Det hele vedkom ikke ham. Han fornåm ikke en gnist af den spænding, der udstrålede fra Karl.

Det var for længst blevet mørkt. Karl sleb sin hjemmelavede

kniv på et stykke af murstensvæggen ved døren og skar franskbrødet i tynde skiver.

Hans hjælper stod med store øjne og fulgte ritualet med stor opmærksomhed. Der måtte skæres tyndt, for at alle kunne få en bid – hjælperen selvfølgelig også. Sukkeret turde han ikke drysse på snitterne. Det var gift for de syge tarme. Sikkert kunne kun enkelte fordøje det.

Han følte øjnene i ryggen. De passede på – selv de mest hjælpe-løse fulgte nøje med.

Bruno ville ikke have noget. Han knurrede som en arrig ulv og sagde: »Skrub af«. Men han skulle. Pludselig følte Karl, at her burde der øves tvang – han skulle – enten han ville eller ej.

»Her er det mig, der bestemmer. Du skal – og om jeg så skal vride næsen om på dig.« »Prøv,« snerrede Bruno, olm som en tyr. Men han måtte give sig.

Krösel snappede fornøjet sit stykke og gumlede trøstigt løs på det. Det voldte ham øjensynligt besvær – men – han spiste det.

Obersten kiggede spørgende på sit stykke brød og rystede på hovedet. Karl veg ikke fra hans side.

Det manglede bare. Her havde en kvinde sat så meget på spil, og så ville den fyr ikke spise.

»De skal – ellers ryger tobaksrationen!«

»Nej,« obersten smilede. Hans næse syntes at blive længere og længere i det sammenfaldne ansigt. Men øjnene tindrede Karl i møde.

»Jeg skal slet ingenting.« Alligevel tog han imod brødet.

»Hvis han ikke vil – så giv mig det,« råbte en i stuen og så med gridske øjne på brødet. Pludselig slyngede obersten det over mod den anden, idet han mumlede: »Friss und stirb.«

Karl nåede ikke at forhindre det. Den anden slugte det med grådighed.

Obersten havde for længst igen fordybet sig i sin »Faust« og ænsede ikke Karl.

Det smertede og værkede i Karls krop. Natten ville blive lang. Hvis tur ville det være i nat?

Havde alt det, som han gjorde, overhovedet en mening? Havde den indsats, som denne kvinde derovre havde øvet, en mening? Han ville ikke forklejnede den. Indsatsen var for stor.

Langsomt gik han hen mod vinduet og lænede sit hoved mod de kolde jerntræmmer. Der var mørkt på den anden side. Sikkert

lå hun nu i sin seng og var lykkelig over, at pakken nåede velbeholdent til det rette sted.

En god gerning kan ikke måles i resultatet – sindelaget bag den er det afgørende. Han vendte blikket mod stuen og så på de forskellige ansigter. De fleste døsede hen – og han vågnede først, da de gurglende lyde under tæpperne vækkede ham.

To spande vand til hver stue. Hans hjælper og han viskede og tørrede en nat igennem. Det var ikke knokkelmandens le, der hvinede igennem natten, nej – det var den gurglende lyd, der langsomt og ubarmhjertigt lod livet flyde ud i en stinkende væske som ikke ville standse. Fra stue til stue – fra seng til seng. »Klori« og »Lysol« forsvandt i et hav af pløre. Natten var ubarmhjertig. Tre gange sad han med blækstiften og malede offerets navn på brystet af staklen – var han i grunden en stakkel?

Det begyndte at lysne derude. Pludselig var det morgen, og spurvene sad på trappens rækværk, og han tændte sig en »Camel«. Hans hjælper havde lagt sig på gulvet i stuen og var faldet i en dødlignende søvn. Fuldkommen udmattet!

Karl åbnede døren til gården og stillede sig på trappeafsatsen.

Han prøvede på at få hold på sine tanker – men det lykkedes ikke. Det ligesom sprang i hans hoved. Intet ville tage fast form. Mon det var skuffelsen over, at den pakke, hun havde sendt, ikke havde formået at standse dette ragnarok inden for murene. Han følte det, som havde han svigtet.

Uvilkårligt søgte hans øjne porten – denne trælåge, bag hvis brædder der lå stablet menneskeskæbner. Et hylster med et navn skrevet med blækstift af ham.

Han kiggede op mod den strimmel himmel, der tittede frem mellem husvæggene. Han følte det, som gled deres sjæle op mod den gryende dag – op – så langt, at øjet ikke kunne følge dem mere – væk fra dette pesthul – den sidste station i en mennesketilværelse, som i grunden ikke havde noget med tilværelsen at gøre mere.

Hans kræfter og modstandskraft ebbede langsomt, men sikkert ud.

Den dobbeltdør, som han i så mange nætter havde åbnet og lukket, klappede svagt i den stille morgenbrise. Resolut lukkede han den. Nattens høst var bragt »i lade«. En ny dag brød endelig frem.

Tømme spande og tage temperaturer og notere dem på den lange liste, der uanset »afgangene« hver dag rummede flere navne.

Tilgangen blev større med den tiltagende varme i vejret. Listen skulle ligge klar på bordet ude i trappeopgangen, når dr. Dürer kom ved syvtiden. Der var ingen varme i den mand. Selv dr. Ucherow var fåmælt og tilbageholdende. Atmosfæren var blevet en anden. Men senere ville »Fips« komme farende ned ad trapperne – fløjtende og morgenglad. »Nu skal du bare se, hvad jeg har med til dit menageri,« og så stablede han alle mulige medikamenter op på bordet og holdt et foredrag med rivende tungefærdighed.

»Disse ampuller skal bruges intravenøst – de der instramuskulært og hele resten subkutant. Bravo – du har forstået det hele.« Han for et par trin op ad trappen for pludselig at vende om. »Hm,« – han nikkede opad med hovedet – »en rigtig lortet fyr, brandkedelig! Han snakker noget om at ville starte en spiritistisk klub – ha – ha. Jeg holder fast på bordet, kan du tro!«

»Spiritisme her?« Karl rystede på hovedet. Manden måtte være skør.

»Jeg længes – trods alt – efter atter at komme op i svalereden,« sagde han ikke uden en vis vemod. »Opholdet hernede bliver efterhånden uhyggeligt. Kan jeg ikke få mere hjælp?«

»Hjælp,« »Fips« skød hovedet frem. »Hvad tror du – de vælter ind ad dørene – endda kønssyge i hobetal. Kan du sige mig, hvor de bæster kan ha fået det fra? Hvordan har Bruno det, den stædige sæk?«

»Bruno – prøv at se, der ligger han,« Karl pegede hen mod Brunos seng.

Rød og ophovnet lå Bruno og trak gispende efter vejret.

Feberen havde for alvor tag i ham. »Du,« – »Fips« løftede advarende pegefingeren. »Han skal igennem – han skal spise – hører du. Vrid næsen om på ham.«

Karl nikkede. Ja, Bruno skulle igennem – selvfølgelig. Men det skulle alle de andre også – ikke mindst Krösel, der lå med hænderne foldet over maven og blundede.

Lidt efter rumlede madspanen igennem etagerne. Mumlen – råben og skælden. Evigt den samme morgenmusik. Tænk, hvis de lyde pludselig holdt op. Det ville være helt mærkeligt. Karl lyttede, indtil madslæberen standsede op ved bordet i trappeopgangen.

Han smilede bittert – indgangen til helvede!

Ude stod Franz og Ludwig. »Hvordan har Bruno det,« spurgte de i kor, men kigge ind ville de ikke. »Næh tak – vi skal ikke nyde dig og din pleje.«

De forsvandt hurtigt op ad trappen.

Karl og hans hjælper fyldte kasserollerne op. Stiv, klæbrig boghvedegrød. De fleste patienter måtte mades. De vred sig og stønnede – ikke engang munden ville de lukke op. Et tålmodighedsarbejde og nerveopslidende. »Du skal – hører du! Hvordan vil du blive rask,« det evige omkvæd.

De bed tænderne sammen. Karl tvang skeen ind mellem tænderne og prøvede på at brække munden op. De bed i skeen – alt omsonst. Til sidst greb han fat omkring næsen – hårdt og ubønhørligt. Han vred den om, indtil munden åbnede sig i et smertensudbrud. I samme øjeblik lempedes en mundfuld grød ind i gabet.

Dette her grænsede næsten til tortur. Dog ingen vidste bedre end han, at mad var næsten det eneste, der kunne redde disse stakler.

Bruno nægtede at spise. Hans øjne blev blodskudte og hans blik ildevarslende. »Gå væk,« snerrede han. Karl var et øjeblik hjælpeløs. I et sekund opfattede han oberstens blik rettet mod sig. Også de andre lå og stirrede.

Det var altså chefsygepasseren – og han måtte ikke røres!

»Vær nu fornuftig, Bruno,« Karls stemme var indtrængende, men bestemt. »Du skal spise!« Skeen kom nærmere – Bruno kiggede som hypnotiseret på den. Pludselig for hans arm op. Han slog skeen til side, sprang ud af sengen – væltede Karl og for som en vild gennem stuen – ud ad døren over gangen. Han rev døren op til laboratoriet og stormede ind.

Karl efter ham. Den unge kvindelige løjtnant stod med forskræmte øjne og kiggede på de to. Bruno stillede sig op mod hjørneskabet. Han greb efter et par tilfældige flasker og løftede dem til kast.

»Kom nærmere, dit svin – din djævell!«

Mærkværdigvis var Karl pludselig rolig. Bruno var jo syg. Han anede ikke, hvad han gjorde. Henvendt til løjtnanten sagde han højt og pegede på Bruno: »Den mand er chef for sygepasserne.« Der blev dødsstille i rummet. Brunos øjne blev unaturligt store. Han opfattede pludselig, hvad der var sket. Hulkende brød han sammen og lod sig føre ud.

Det lykkedes Karl at få nogle mundfulde ind i ham. Spontant lagde han hånden på Brunos skulder. »Det var godt, Bruno!«

Krösel havde med store og forbavsede øjne fulgt dette optrin. Men han sagde intet. Han lagde sig langsomt tilbage, så den lille topmave stod som et roligt bjerg over hele denne elendighed.

Medens Karl var i gang med at give indsprøjtninger, vaskede hjælperen patienter og senge. To klude – to spande. En til ansigtet – en til enden.

Åbne sår på benede kroppe i en uendelighed. Sprit – lidt vat, håbløst! Alligevel skulle det gøres.

Omsider var de raden rundt. Alle lå apatiske og kiggede op mod det sorte loft.

På gaden rumlede vogne forbi – syngende soldater i taktfast march nærmede sig og gled forbi Karls blik som i en tåge.

Trætheden tog overhånd. Udmattet smed han sig på en halmsæk ved døren og faldt i en urolig slummer. Det var, som drejede hele stuen sig som en karrusel – hurtigere og hurtigere. Øjnene brændte og smertede. Han holdt dem krampagtigt lukkede. Alle konturer blev udvisket til en tåge. Han var væk. Men ikke i glemselens arme.

Højt oppe på trappeafsatsen til »svalereden« står han og ser ejendommelige skikkelser komme kravlende op ad trapperne på alle fire. Han lokker og kalder på dem. »Kom – kom dog,« – og han prøver med vold og magt at løsrive sig fra trappeafsatsen. Han vil støtte dem – hjælpe dem op – men kan ikke rokke sig. Og der maser og aser de som fortvivlede væsner. De stønner og skriger – hager sig fast i hinanden – tumler ned som uformelige bylter af levende kød. Deres arme bliver længere og længere, jo dybere de falder.

Nogle når at gribe ham om anklerne – de hiver og slider i ham – han vil sparke sig fri for angsten for denne krybende, levende menneskemasse, der gør ham desperat. Der kommer flere og flere. Deres ansigter udviskes – deres kroppe svinder ind til intet – de andre vælter sig over dem og rutscher ned i en evig flydende strøm.

Trappen falder sammen med et brag.

Med et skrig vågnede Karl. Han var badet i sved. Hans hjælper stod med store øjne og kiggede ned på ham.

»Hvad er der i vejen,« spurgte han. Ja – hvad var der i vejen. Karl rejste sig tungt og rystede på hovedet. »– Intet –! Jeg har bare drømt.«

Og det havde han – selvfølgelig, men kunne alligevel ikke slippe dette billede – bare oplevet som en realitet i en lidt anden form.

Vinterkrig i Rusland! Uendelige, hvide, vidtstrakte flader. Kun hist og her afbrudt af en sort genstand – en kanon, der i en mær-

kelig forvreden stilling med røret peger op mod den klare frosthimmel, som en anklagende pegefinger.

Og ud fra den dybe stilhed en pludselig kanonade med sprøjtede fontæner af jord. Et inferno af hylen og knald, som skulle jordskorpen koges under helvedes ild og spektakel.

Og så stilhed – måske et minut – derefter bølge efter bølge af levende, skrålende og hujende mennesker, der stormer frem.

»Skyd – skyd, for fanden,« brøler officerer og sergenter.

Og der skydes – hakkende og bjæffende som et vildt hundekobbel. Kuglerne pifter ind i levende kroppe, der segner – bølge efter bølge. De næste kravler over deres døde kammerater. Det bliver ved. De, der ligger bag maskingeværerne, er ved at blive vanvittige.

Ham har jeg skudt – men han kommer stadig nærmere! Menneskets forstand kan ikke fatte det mere. Det er noget overnaturligt, der udspilles lige foran hans øjne. Han begynder at skribe for at få luft for sin rædsel og angst.

Og pludselig er der stilhed. – Uendeligt stille.

Billedet har forandret sig – i grunden i løbet af minutter. Hvad der var hvidt og rent, er nu tilsølet af mennesker.

Karl strøg sig over panden, som ville han viske et billede væk – der aldrig kan forsvinde. Og I, der ligger her – I overlevede altså for at lande her.

Rumlen af middagsuddelingen nåede hans øren. Livet gik videre.

XXII.

»Fips« kom springende ned ad trapperne. Allerede inden han nåede døren, kaldte han på Karl.

»Kom ud – vigtige nyheder!« Håret på hans hoved strittede som pigge på et pindsvin. »Majoren har fået tyfus.« Det lød næsten som en glædesfanfare.

»Dr. Ucherow er indsat som midlertidig chef for hele molevit-ten.«

Han knaldede Karl et skulderklap, der næsten tvang ham i knæ. »Nu skal du bare se løjer! Ved du, hvad han har sagt? Isoleringen af din afdeling skal ophøre med det samme. Alle læger skal have adgang her – selvfølgelig kun specialisterne for epidemiske syg-

domme. Nå – hvad siger du nu – du gamle. Nu flytter du snart op i »svalereden« igen.«

Alt andet ville Karl let have troet – men ikke dette her.

Men det var rigtigt! Hen på eftermiddagen kom dr. Ucherow med dr. Dürer på afdelingen og inspicerede. Karl kunne ikke undgå at lægge mærke til, at det var en helt anden Ucherow – faktisk den gamle – der nu var på pletten igen.

»Fra i morgen sover du atter hos kammeraterne. Alle sygepasserne får injektion mod tyfus – forstået.« Ucherow vendte sig kort ved døren – »og så vil vi spille skak.« Han smilte meget sigende.

Det var næsten ikke til at fatte. Karl kiggede ud over sengene. Han gik hen til vinduet og så op mod genbohusenes facader. Der var pludselig kommet liv over dem – alt det grå ligesom forvandlede. Han rettede på sin kittel, rørte ved stetoskopet og følte sig – selvfølgelig var det latterligt – som var han approberet læge.

Sarina var ikke et ligegyldigt gespenst mere. »Edderkoppen« havde pludselig en bagdel, som man da i hvert fald kunne kigge lidt nærmere på. Den var dog immervæk levende. Og du store – hvor hun vrikkede med den. Men det hørte jo med til geschæften.

Han kiggede op mod Alexandras vinduer. Intet liv. Var hun mon rejst?

Gaden lå ikke mere bag et tågeslør. Den havde atter liv. Han fornemmede duften af alt det levende, der rørte sig. Se nu bare, hvordan de små gråspurve sloges om den sølle hestepære – denne ene. Og så var der endda flere af dem. Men sådan er de levende væsner vel. Man slås ikke om flere kager, men altid om den ene, som andre også ville have. Uvilkårligt studsede han. Sådan var det jo faktisk.

Han gik hen til Brunos seng. Efter et kort blik var han klar over, at det ikke nyttede at snakke med ham – han var langt væk.

Jeg skal nok få dig igennem. Karl ville – han lagde en kold klud på Brunos pande. Også du skal atter op i »svalereden« – det lover jeg dig!

Han gik fra seng til seng og opmuntrede de enkelte, så vidt det var gørligt.

Obersten syntes fuldkommen uberørt af alt, hvad der foregik omkring ham.

I sin iver fortalte Karl ham, hvad der var sket. Obersten hørte høfligt efter og sagde, at det glædede ham – men ellers. Hus forbi.

Karl måtte ud i gården for at tænde sig en »Camel« – den sidste

af pakken. Nu kunne han atter beskæftige sig med »hende«. Et åg, der næsten havde tynget ham til jorden, var ligesom væk.

Det var en dejlig cigaret – han inhalerede dybt og eftertænksomt. –

Var der nogen, der kaldte? Han for ind i huset som et lyn. »Krösel!«

»Nej!« – Krösel lå med glasagtige øjne – stiv og ubevægelig. Karl for hen til kaminen – vøddusken væk og hen til Krösels seng.

Så sansede han ikke mere. Med sprøjten i hånden segnede han om ved sengen.

Rent tilfældigt var Herbert kommet forbi for at hilse Karl velkommen tilbage til »svalereden«.

Herbert var installatør – kunne faktisk alt – også give injektioner.

»Tja«, – sagde han bagefter, »den ene var væk og kunne ikke reddes mere, den anden måske. Og så gav jeg ham hele ladningen.«

Karl hang lidt vakkelvorn over bordet og hørte kun halvt, hvad Herbert fortalte. Krösel var ikke mere! En anden havde prentet hans navn og data på hans bryst.

Karl stod på balkonen, da Krösel blev båret ud over gården til den port, der ikke kunne drejes, men skulle løftes op og stilles til side. Her lagdes hylsteret – det jordiske af et menneske – i stablen med så mange andre. Aldrig før fornemmede han, at noget, som ingen jordisk kan give en forklaring på, svævede op mod den klare aftenhimmel. Det strøg forbi ham som en nænsom afskedshilsen fra et menneske, der havde karat. En lille mand med adelsmærket i sin sjæl.

Karl græd. Du – Vera – om du endnu lever – hvad du sikkert ikke gør – mød din Krösel i et lykkeligere liv. –

Længslernes mål var nået. Karl var atter i »svalereden«. Men helt anderledes, end han havde tænkt sig. Havde han svigtet?

Herbert sad og biksede med et gammelt ur. Han bandede som en tyrk. Det ville åbenbart ikke lykkes for ham.

»Hej – Karl – sig mig, hvad der er i vejen med det skidt. Alle hjul er der – alligevel vil det ikke gå.«

Karl rejste sig halvt fortrædelig. »Gi' den en med knytnæven – det skidt,« sagde han.

»I orden,« sagde Herbert og smak den en på kassen, så det drø-nede.

»Mand,« råbte han lidt efter, »bæstet går.« Han smilede bredt.

»Selvfølgelig – at jeg ikke tænkte på det. Her i Rusland skal man slå med hammeren, når skidtet ikke vil gå. Det være en bil eller et ur. De skal ha' tærsk, så makker de ret.« Og han lo, så tårerne trillede ned ad hans kinder. Og Karl lo med.

Skakspillet var en indgroet russisk folkesport. De gjorde deres træk omhyggeligt – og med megen eftertanke. Karl syntes pludselig, at netop denne egenskab hos russerne var deres særkende. De afventer og beregner. De ofrer uden hensyn – og – de slår til – også uden hensyn, når målet derved kan nås. De er vant til at omgås med masser. Og de gør det hensynsløst. –

Lægestuen var nærmest blevet et tabuområde. Det var ikke som i gamle dage et sted, hvor sygepasserne og lægerne mødtes – om ikke på lige fod, så dog på kammeratlig basis. Dr. Dürer havde sat en usynlig dør imellem dem. Der blev heller ikke givet lukrative måltider mere. Når Herbert havde »organiseret« et eller andet, så kom kun »Fips« med i delingen af byttet.

Majoren havde tyfus. Og sygdommen skred fremad – uanset at han var russer.

Medens Karl havde været isoleret på tyfusafdelingen, havde majoren indgået »ægteskab« med en statelig blondine, som folkene i lazarettet kun så i ny og næ. Ifølge Franz, som åbenbart havde set hende flere gange, var hun en skønhed.

At majoren på selve bryllupsdagen konfronterede hende – hun var også læge – med et makabert skuespil, stod som noget enestående i lazarettets historie.

En gæstgiver fra Berlin – han var selvfølgelig krigsfange – døde ganske pludselig dagen før »brylluppet«.

Det var horribelt. Majoren holdt en lang konference med de tyske læger og befalede, at liget skulle obduceres.

Tilbage fra »bryllupsceremoniellet« anordnede majoren, at obduktionen skulle foregå omgående! I porten mellem afdelingerne for medicinske og epidemiske sygdomme blev ligets kranium savet op med en almindelig brændesav. Og det nygifte par overværede obduktionen! 1946!

Resultatet var lig nul. Ingen kunne konstatere årsagen til dødsfaldet. Men majoren havde kunnet celebrere en forestilling. Og samme mand lå nu med tyfus.

Det er ikke svært at forestille sig fangernes fryd. Endelig havde det også ramt ham. Fire krigsfangesygepassere slæbte ham på bårer ned fra 3. sal. Ekskrementerne flød af ham, da de bar ham ned

til bilen, der skulle køre ham til et russisk sygehus. Hans kone fulgte med for at pleje ham. Hun var glatraget på hovedet. Alt det skønne lyse hår, som ikke mindst Franz havde sværmet for, var væk. Hun bar et tørklæde om hovedet.

Er det så underligt, at dulgt udtalte forbandelser fra fangernes side ledsagede denne sygetransport?

Men han overlevede!

Da han blev transporteret bort, var det, som om en ond ånd havde forladt lazarettet.

Dr. Ucherow blev de syges holdepunkt. Han var evigt på farten – ikke mindst i tyfusafdelingen.

En formiddag meddelte han, at næste morgen skulle kældereren – ment var kælderhullet bag træporten – tømmes. »Jeres kammerater skal begraves – og I skal gøre det.«

For første gang i alle de måneder gik der bag de to vogne, der rummede så mange af deres egne, 6 krigsfanger med skovl og spade som et symbol på de efterlevende. Fire russiske vagtposter fulgte med – og det var ganske klart, at den transport kendte de. Bare havde der ikke før været levende krigsfanger med i følget.

Dagen gryede, da vognene endelig var læsset. Ingen vidste, at der i genbohusene sad mennesker – medmennesker – der nøjagtig talte de lig, der blev læsset på vognene. Karl var med i følget.

»Dawei« og »hyæ« til mennesker og dyr. Gennem den vågnende by marcherede dette sørgelige optog mod øst – der hvor solen steg som et strålebundt over horisonten. Langt om længe nåedes byens udkant, og det gik langsomt op på højdedraget. Hestene og kuskene kendte åbenbart vejen.

Og der stod så de enkle, russiske dobbeltkors. Målet var nået. »Dawei – dawei,« hidsede vagtposterne. Men for døve øren. Af-læsningen var træls og grufuld. Skambidt af rotter lå staklerne stablet på vognene. Det var værre end i krigens værste dage. Det krympede sig i Karls hjerte. Han kendte jo så mange af dem. »Dawei – dawei!« Én grav – seks døde – ét kors. Nix!

Sygepasserne var genstridige! De russiske vagtposter truede med deres maskinpistoler. Vørsågod – 36 grave krævede sygepasserne, de hakkede og gravede. Sveden haglede ned af dem, men alle trusler hjalp intet. Til sidst tog de russiske soldater selv fat. »Lad dem skyde os,« råbte Herbert rasende, »men hver får sit gravsted og sit kors – om vi så skal arbejde til langt ud på natten.«

Solen sank som en ildrød kugle, da arbejdet endelig var færdigt.

Karl havde lagt Krösel i hans grav. Han hørte ikke vagternes hidsen og skænden.

Han så ud over landskabet – over byen. Hvil i fred – du, som havde dine længsles mål. Sikkert har du for længst nået dem.

»Kan du tænke dig,« – hvæsedes Herbert, da de var på hjemmarchen, »der har de sataner smidt seks døde i hvert gravsted og kun bogført én.«

»Tja,« – sagde Karl. »Hvad mon tyskerne har gjort ved de russiske krigsfanger, der døde der. Tror du, at de har været anderledes?«

Herbert tav – også længe efter at de var kommet inden for lazarettets mure. Kunne det virkelig tænkes?

Hvor må det have været svært for Herbert snart at erfare, at hans folk ikke kun undlod at begrave disse stakler fra et fjernt land. De brændte dem simpelt hen i hobetal.

Det var en tavs flok, der samme aften – eller nærmest nat – sad i »svalereden«. Tro og tvivl prægede deres ansigter.

»Vi kradser lidt på kulturens blankpolerede overflade! Vi tror, at vi bringer kultur. Og hvad har vi så bragt!« Herbert lagde hovedet på de korslagte arme og stønnede højt. »Jeg kan ikke tro det!«

Ludwig – den katolske præst – våndede sig. »Husk på – et folk kan blive vildledt – vi er forpligtede til at finde vejen tilbage! Også du må være en fornyer!« Herbert stirrede på ham og vendte sig bort.

Det ville vare længe, inden troen ville finde indpas i hans hjerte. En stakket stund frihed – ingen af dem havde egentlig lagt mærke til, at de var vandrede igennem byen. Tankerne om det, der skulle gennemføres, havde optaget deres sind. Hvad var frihed under dette perspektiv? I grunden var det ikke anderledes end det liv, som Karl havde set ud på fra sit vindue måneder igennem. Og alligevel havde han sat sine ben på brostenene. Først sent på natten nåede dette hans bevidsthed. »Du har været uden for fængslets porte – og du anede det ikke.«

Mærkeligt, tænkte han. Man kunne længes efter at komme uden for disse mure – så skete det pludselig i en eller anden situation – og man fattede det ikke.

Det er overstået, inden man har opdaget det. Hvordan – og den

tanke ligger ikke fjern – vil det være, når du en gang virkelig er fri. Vil du fornemme det som noget enestående at være fri? Eller vil du stadig have den fornemmelse, at du skal sige: »nu går jeg der eller der hen.«

Det var gået dem i blodet – dette at skulle melde: her er jeg! Vingerne var stækkede. Ville han nogen sinde kunne lade være med at »melde«? Ville han opleve vingeslaget?

Han sov ikke den nat, og da det begyndte at lysne i stuen, vendte han sig til siden og kiggede på den sovende Franz. Ansigtet begyndte at interessere ham. Egentlig havde han kun set Franz, når han var i aktivitet. En glad og optimistisk fyr. Hans søvn var dyb og rolig.

Det viltre, røde hår sad som en dusk på hans hoved. Der var intet anspændt over hans ansigtstræk. Karl kravlede forsigtigt ud af sengen og kiggede op på den øverste etage. Der lå Herbert med hænderne foldet over maven. Han snorkede svagt med halvåbne øjne. Fra næsen til mundvigene var der dybe folder. Dette ansigt var mærket af oplevelser og bekymringer. Herbert var ikke ung mere. Sikkert midt i fyrrerne.

Karl vidste, at Herbert havde en ung kone, men meget mere vidste han heller ikke. Til daglig var Herbert lidt støjende og fandenivoldsk. Der var intet, som han ikke kunne klare. Var det virkelig rigtigt – eller tvang han sig til at være manden, der kunne alt?

Der lå Ludwig – den katolske præst. Han havde dækket sig til med sin militærfrakke. Ud fra sidelommen stak en lille bibel – den han brugte, når han om natten blev vækket for at give en kammerat et sidste ord med på vejen. Karl prøvede på at trænge igennem dette ansigts lukkede maske.

»Hvor dybt trænger disse menneskers skæbner ind i dig?« mumlede Karl.

Man skulle tro, at Ludwig havde hørt, hvad Karl sagde. Han flyttede sig lidt for straks efter at vende Karl ryggen.

Karl fik tøjet på og gik ned til sin afdeling. Dagens dont begyndte og levnede ikke plads til meget andet. Uliza Tamanskaja vågnede til en ny dag.

XXIII.

Karl stod ved vinduet som så mange gange før. Maruscha kom ud ad døren uden at værdige lazarettet, endsige ham, et blik.

Sarina for hen til vinduet – rev det op og lænede sig langt ud for at vinke farvel. Men datteren ænsede hende ikke. Sarinas oprakte arm faldt slapt tilbage. Hun kiggede opgivende efter den skikkelse, som hun nærrede så stor kærlighed til. Resigneret trak hun på skuldrene. Mongolsergenten, som havde haft vagt denne nat, stod ligeledes og kiggede efter det søde pigebarn. Hans muntre morgenhilsen var blevet gengældt kort og knapt. Han kiggede op og ned af sig selv og syntes øjensynlig i tvivl, om han nu virkelig var så imponerende at se på, som han selv troede.

Pludselig fik han øje på »Rotten«, der kom gående ned ad gaden i sit slaskede tøj. Hele hendes fremtoning var jammerlig. Hendes store sjal, der skulle skjule de indfaldne bryster, var gledet ned på den ene side, som havde hun flaget på halv stang. Skikkelsen virkede modløs og ynkværdig. Sikkert havde natten ikke bragt hende den profit, som Sarina ventede på.

»Rotten« skelede over til Karl. Hun viftede svagt med den ene hånd – en flagrende bevægelse, der godt kunne tydes som »alles kaput« – du har det bedre end jeg. Du får din forplejning – du har en seng – ja – og oven i købet en vagtpost, der passer på, at ingen kommer dig for nær. Jeg er fuglefri – prisgivet – og så hører jeg oven i købet til det vindende parti! Ja – det gjorde hun jo! Karl fangede tanken og undredes. Han havde det jo virkelig bedre end hende – ja – sikkert end mange andre frie mennesker i dette land. Hvor frie var de i grunden?

Han kiggede over til Sarina. Hun havde fået arbejdsdille. Tæpper og puder flagrede rundt i luften. Hendes hårknude strittede af lutter foretagsomhed. Det var ganske klart, at hun ville arbejde sig bort fra skuffelsen over datterens opførsel. »Rotten« prøvede på at kigge ind ad hendes vinduer, men kunne ikke. Hjælpeløst så hun over til Karl. Han rystede svagt med hovedet, som ville han sige: »Skrub hellere af – luften er ikke god.« Og »Rotten« forstod. Hun virrede lidt med hovedet, der sad som et forpjusket ællingehoved på den radmagre hals, og forsvandt. Sergenten værdigede hende

ikke et blik. Tværtimod – han spyttede og snerrede over til Karl »pascholl«.

Karl gik atter en rundgang igennem stuerne.

For Alfred syntes krisen at være ovre. Dr. Ucherow havde skaffet bedre medicin. »Hvordan går det Werner?« De store spørgende øjne prøvede at fastholde Karls blik. »Det går fremad, Alfred.« Karl prøvede på at sige det så fast som muligt. »Når han har det bedre, og du også spiser flittigt, så flytter vi ham ind i stuen her.«

Han vendte sig hurtigt mod Bruno, der stadig lå i febevildelse.

Alfreds spørgende øjne kunne han ikke holde ud. Han måtte jo lyve – kunne ikke sige, at Werner for længst lå deroppe på højdedraget for stedse.

Han lagde et koldt omslag på Brunos pande og smurte hans læber og tunge med glycerin. Den ungarske læge kravlede ud af sengen og dinglede forbi ham hen til »Klori« og »Lysol« vandfadene. Omstændeligt dyppede han sine fingre i vandet og forklarede Karl, at i Ungarn ville man have taget helt andre forholdsregler ved tyfustilfælde. Og Karl nikkede bekræftende. Hvorfor ikke? Manden havde sikkert ret. Karl kiggede på den udtærede skikkelse – ville han mon overleve – med denne ihærdige dyppen fingre i »Lysol« og »Klori« vand?

Lopper og hovedlus var ved at tage overhånd. I vintermånederne var lopperne ingen sag. Man tog simpelt hen tæpperne og hængte dem ud i den frostklare luft. I løbet af kort tid var lopperne stivfrosne. Så børstede eller rystede man dem af i en håndevending. Men om sommeren ynglede de og formerede sig i tusindtal. Dem var der ikke noget at gøre ved. Men lusene måtte han til livs. Og så hos Bruno vrimlede det i håret. Resolut gik han op til lægestuen og talte med dr. Dürer. Man fandt frem til et barberapparat, en barberkost og et stykke sæbe. I to dage sæbede og skrabad Karl og hans medhjælper hoveder til glatte isser. »Kan du se,« sagde Karl »– det lysner i vore stuer!«

Obersten vinkede af. Karl kiggede på ham. Hvorfor skulle denne mand egentlig have en særstilling? Hvorfor lå han egentlig på tyfusafdelingen? Havde han tyfus? Svaret kom meget hurtigt. Mindst én gang om ugen kom NKVD officerer til lazarettet, og obersten blev båret ud til et forhør.

Et par timer efter – ofte også efter kortere tid – blev han båret ind igen for straks at fordybe sig i sin »Faust«.

Denne gang endte det anderledes.

Døren blev revet op – to sygepassere kom ind med båren for at hente obersten. En NKVD officer stod ved døren og kiggede ind. Obersten måtte have anet noget. Fortvivlet prøvede han på at nå at få fat i sin bibel »Faust« – men det lykkedes ikke. Han mumlede noget om »tilbage« – men officerens »dawei« afskar enhver diskussion. Han blev båret ud – og vendte aldrig tilbage. På hans sengebræt lå bogen et par timer. Så kom samme officer tilbage. Stående i døren overvågede han, at tæpper, pude, halmsæk og hvert enkelt sengebræt blev endevendt. Sygepasserne fik ikke lov til at beholde et gran af de få ejendele, som denne mand havde haft. »Faust« tog han imod med spidse fingre.

Der stod så sengen som et skelet. Dog kun i få timer, så blev en nyankommen lagt i den – men ikke i de samme ting, som obersten havde ligget i.

Obersten stod i hans erindring som noget særligt. Han var en ener, der udskilte sig fra massen. Og enere tolereres ikke i Rusland.

Han greb sig tit i at se obersten ligge i den seng, der nu rummede en anden.

Karl stod atter ved vinduet. Hans blik søgte »hende« – kvinden i den blomstrede morgenkåbe. I grunden følte han sig brødebetyngt. Det forekom ham, som havde han levet i en anden verden – fjernt fra »hende«.

Vinduet derovre var åbent. Gardinerne flagrede svagt i vinden – ellers intet. Havde hun opgivet at holde kontakten ved lige? Gang på gang vendte han tilbage til vinduet og så længselsfuldt over garden. Han måtte passe på, at han ikke røbede sin interesse. Og derfor flyttede han tit blikket over til Sarinas vinduer. Sent på eftermiddagen var »Edderkoppen« kommet sejrende sejrbevidst ind ad døren. Hendes nat havde sikkert ikke været omsonst. Nu sad hun og Sarina i en behagelig og afslappet samtale. Karl kunne se, at de drak te og spiste boller. Sarinas hårknude var sunket ned til fordragelighed. Hvor kunne det også være anderledes. Tøsen bragte jo naturalier med – rigeligt endda. Hun bed fast i bollen og gumlede velbehageligt. Selv Maruscha var glemt for en kort tid. »Rotten« skænkede hun ikke en tanke.

Gad vide, hvad de snakker om, tænkte Karl og lod atter sit blik søge hen til »hendes« vindue. Hans tanker blev så koncentreret om dette ene punkt, at han ikke hørte, at Bruno i sin febervildelse var kravlet ud af sengen.

Pludselig mærkede han et jernhårdt greb om sin hals. Han stiv-

nede i forfærdelse og mærkede disse hænders styrke. I et vildt sekund for det igennem hans hjerne – slå fødderne væk under ham – hvem det end måtte være. Og han gjorde det – lynsnart og hårdt. Han sparkede for sit liv. De tumlede omkuld. Bruno kunne ikke holde sit tag. Han ville afværge faldet. Sygdommen havde svækket Bruno. Omsider fik Karl overtaget. Pustende af anstrenge rejste han sig op og så hen over sengene. Alle havde set på dette opgør, men ingen rørte en finger.

Her kunne jeg være blevet kvalt – jeg, som går og passer og plejer dem – alene tanken om, at ingen rørte sig, gjorde ham syg. Først senere erkendte han, at havde han ligget iblandt dem, så havde ejheller han rørt sig.

Han kiggede på de tavse øjne. De forventede simpelt hen, at han kunne klare sig. Han var jo rask!

Bruno lå som en død på gulvet. Sikkert havde han i underbevidstheden set Karl betragte genbohusene – dette, som engang var hans privilegium. Og det ville han have tilbage.

Karl fik tilkaldt hjælperen, og sammen fik de lagt Bruno i seng. Han var bevidstløs.

Kolde kompresser og glycerin. Karl sad atter ved hans seng og prøvede på at forstå.

Det var blevet aften. Ritualet med spand og klud gentog sig. Fra seng til seng – over tres talte han – injektioner, piller og opmuntrende ord.

Omsider var de nået igennem. Hundetræt gik han op til »sva-lereden«.

»Heinz har feber – kan du tage nattevagten?« »Fips« stod i døren til lægestuen og kiggede spørgende på Karl.

»Hm« – Karl trak lidt på det – ca. 200 syge – tyfus – dysenteri – tb – og kønssygdomme. »Når du har været på tb-stationen, skal du ryge en cigaret,« mente Herbert. »Fips« grinede – »ja, gør det!«

Aftensmad og derefter stuegang med dr. Dürer. Benene smertede. Det var, som om de ikke ville makke ret. Karl var irriteret på lægen. Denne kolde og saglige fyr gik ham på nerverne. Kunne han ikke have sagt, at det var lidt hårdt efter en lang arbejdsdag at skulle være på benene en hel nat igennem?

Han gjorde det ikke. Tværtimod. »Når den eller den patients tilstand forværres, så vil jeg vækkes.« Lægen gav anordninger i hobe-tal.

Endelig var de færdige. Hen over skulderen ønskede lægen godnat. Karl formåede med nød og næppe at svare. Pludselig følte han sig identisk med Bruno. Han kunne kværke denne fyr af en læge, der havde magten. Han gik bare og gav anvisninger.

Men arbejdet skulle gøres – og inden længe var han i gang. Han gennede feberforvildede patienter, der gik i søvne, i seng. Han var på farten ustandselig. Pludselig følte han sig ikke mere alene i sygestuen. Han havde på fornemmelsen, at en betragtede ham. Da han vendte sig om, så han dr. Ucherow stå i døren. Den lidt ludende skikkelse i den slaskede kittel smilede skævt. »Nå, kammerat – viel Arbeit gut,« sagde han.

»Wenn du fertig – du kommen. Wir spielen Schach.«

Karl troede ikke, at han hørte rigtigt. Ucherow her på den tid af døgnnet. Aldrig oplevet før. Men det var Ucherow. Dette vidunderlige menneske! Mellem to senge stillede han en buk op, og fra hans lærredstaske dukkede et skakbræt op. Omhyggeligt stillede han brikkerne på plads.

»Hver halve time vi går på tur igennem afdelingen. Når noget slemt – jeg eller du kalder.«

Siddende på to patienters senge spillede de. Ucherow med største koncentration. Når han havde foretaget et træk, søgte hans øjne Karls, som ville han tvinge ham til at spille med samme koncentration. Hans tidsbegreb var fabelagtigt. Præcis en halv time efter rejste han sig og gik afdelingen igennem.

Det var en forunderlig fornemmelse for Karl. Her sad denne russer og tog som noget ganske selvfølgeligt sin tårn med de syge, der jo i grunden var hans fjender. Det rørte ham øjensynligt ikke. Det var patienter – og det var afgørende. De syge i den stue, de spillede i, glemte åbenbart deres egne trængsler. De fleste støttede sig på albuen og prøvede på at følge spillets gang – eller bare at se på denne mærkelige mand.

Omsider havde Karl tabt. Dr. Ucherow rejste sig med et smil.

»Et menneske må kunne koncentrere sig om mere end én ting,« sagde han og pakkede brikkerne sammen. »Du være vågen hele natten – to patienter ikke har det godt.« Så forsvandt han så stilfærdigt, som han var kommet.

Karl stod et stykke tid ved vinduet for om muligt at se Ucherow forlade lazarettet. Men han var væk.

En tysk læge gik i seng – ville rigtignok vækkes, når der var noget galt. Det var jo dog hans landsmænd, der lå her. En russer tra-

skede troligt igennem afdelingen hver time – og – var menneske. Et mærkeligt folk! Men mennesker.

På sin runde kom Karl ind i den stue, hvor den rumænske advokat lå. Han sad oprejst i sengen og sagde smilende: »Kom – vi må snakke sammen.«

Nå – tænkte Karl. Dette er nok en begivenhedsrig nat. Halvt modstræbende satte han sig på sengekanten. Lige så modstræbende mødte han rumænerens store, spørgende øjne.

»Slap af!« Det kom nærmest som en befaling. »De skal slappe af, ellers går det slet ikke!«

Karl prøvede på at gøre sig stiv. Hvad ville denne fyr? Men ikke desto mindre mærkede han den andens suggererende vilje. Hvorfor skulle han egentlig stritte imod? Han var segnefærdig af træthed. Som fra det fjerne hørte han den andens ord.

»De må ikke identificere Dem i så høj grad med de syge kammerater, at hver lidelse bliver Deres egen – så bukker De under.« Han sagde det indtrængende. »Prøv at se det hele i et andet perspektiv. Find noget, der optager Dem ud over sygepasningen og hjemlængselen.«

Hans store, klare øjne så et øjeblik på Karl. Så mildnedes blikket. »Ræk mig Deres venstre hånd.«

»Den har De jo set før,« sagde Karl, men rakte ikke desto mindre halvt modstræbende hånden frem.

Rumæneren kiggede opmærksomt på de enkelte linier – tegnede dem nænsomt op med sin lillefinger og mumlede uforståelige ord. Hans fingre klemte svagt på venusbjergtet. »Alt for følsom,« var hans kommentar. »Alligevel skal De nok klare Dem.«

Hvorfor siger vi egentlig »De« til hinanden, for det pludselig gennem Karls hoved. På nær obersten og fyren her sagde han da du til alle, dog til lægerne – på nær »Fips« – sagde han selvfølgelig »De«.

Den anden smilte, som om han havde læst Karls tanker.

»Se på min hånd,« han rakte en smal, velformet hånd frem med tynde, lange fingre. Den var spinkel – men alligevel udstrålede den kraft.

»Lad os sammenligne vore hænders linier og se, hvor forskellige de er,« sagde han. Og så begyndte han at forklare indtrængende og docerende.

Karl ligesom følte trætheden forsvinde. Det her interesserede ham.

Den anden lænede sig omsider smilende tilbage i sengen. »Var det ikke noget, som kunne interessere Dem. Prøv en gang at begynde med Deres kammerater, og De vil opdage, at alle mennesker i virkeligheden er nysgerrige. De vil hellere end gerne vide en masse om både deres egenskaber og ikke mindst om, hvad der endnu ligger gemt forude.

Der skal også lidt fantasi til. De nøgterne liniers sprog er ikke nok. Kan De så oven i købet finde frem til noget i fortiden hos den enkelte, så er spillet vundet, og De vil for fremtiden blive betragtet som en stor videnskabsmand.« Han lo sagte og betragtede samtalen som afsluttet.

På sin rundgang gennem afdelingen spekulerede Karl over denne ejendommelige mand. Han havde bestemt ret i, at det gjaldt om at komme ud af denne cirkel af medleven i hver enkelt patients sygdom. Karl havde for længst kunnet konstatere, at som det gik nu, ville det kun være et spørgsmål om tid, før han selv ville bukke under.

Nu for eksempel Krösels tilfælde eller Werner og Alfred – Bruno og alle de mange andre.

Han ville i hvert fald prøve på at tage det hele på en anden måde.

Men at læse kammeraterne i hånden forekom ham grotesk. Han ville blive til grin. Han forestillede sig Herbert stikke sin barkedede hånd frem. Der var liniernes ikke tegnet, men prentet sorte og markante. Og Herbert ville stikke i et brøl af latter allerede ved den første »åbenbaring«.

Klokken måtte mindst være to nu. Der var ulideligt varmt i stuerne. Luften lå som en trykkende hætte over de stakkels syge, der mere eller mindre døsede hen i høj feber. Vinduerne stod på vid gab. Intet nyttede.

Han nærmede sig atter vinduet til gaden, og hans blik søgte det vindue derovre, hvor det menneske boede, som hans tanker stadig kredsede om.

Pludselig tændtes der lys. Gardinerne var trukket tilbage, og der stod »hun« midt i stuen i sin natkjole. Håret hang løst ned over hendes skuldre. Med en utålmodig bevægelse krængede hun natkjolen over hovedet og stod – måske kun et sekund – så skøn, som Gud havde skabt hende. Fuldkommen blændet og fortumlet stirrede han på dette syn. I en hånd vending var gardinerne trukket for og lyset slukket. Karl stod som forstenet. Var det et drømmesyn?

– eller hvad? Uvilkårligt gik han et skridt frem – hænderne omklamrede jerntræmmerne. Han stønnede og tumlede tilbage på den nærmeste seng. Hjertet hamrede i hans bryst. Hvad var det dog, han havde set?

Igen og igen stirrede han mod vinduet derovre. Alt forblev mørkt. Sikker havde varmen også for hende været uudholdelig.

Omsider begyndte han atter sin vandring, stedse med dette billede for øjnene. Han opdagede, at lægernes forklaring om, at her ville alle funktioner sygne hen – som følge af underernæring og fangetilværelsen i det hele taget, simpelt hen ikke passede. Tværtimod – han følte, at han stadig var et normalt menneske med al dets længsel og attrå.

Var det egentlig så underligt, at han pludselig følte sig helt anderledes. Det var, som om der var taget en tung byrde fra ham – noget, der ubevidst havde tynget på hans sjæl. Du er ikke moden til lossepladsen endnu!

Næste morgen sad han atter mellem kammeraterne i »svale-reden«. Mon de – eller måske en af lægerne – havde set noget? Han ventede spændt på en ytring. Muligvis havde en anden nattevagt på en af de andre afdelinger set det samme. Men det syntes ikke at være tilfældet.

Så skulle dette syn altså forblive hans eget – og han drømte ikke om at prisgive det til nogen.

I den følgende tid hændte det, at han så et kort glimt af hende – kun sjældent søgte hendes blik hans. For det meste lænede hun sig ud ad vinduet iklædt sin blomstrede morgenkåbe, og så op og ned ad gaden, hvis liv og færden ikke syntes at afføde særlig interesse hos hende. Men lige inden hun rejste sig op i fuld højde ramte hendes blik ham et sekund – så blev gardinerne trukket for.

Karl begyndte at spekulere på, om han led af hallucinationer. Var det, som han havde set, virkeligt, eller?

Veljen til at skrive et par linier til hende for at takke hende blev stærkere og stærkere. Men det var et stort spørgsmål, om den lange østriger turde være postbud. Gjorde han det alligevel, og det gik galt, så havde han bragt »hende« i dødelig fare. At østrigeren også ville løbe en risiko ved samme lejlighed, tænkte han slet ikke på.

Det var nok bedst at lade være. Måske kunne han, hvis hun undte ham lidt mere opmærksomhed, ved tegn give hende at forstå, hvor taknemlig han var for den hjælp, som hun havde ydet hans syge patienter og ham selv.

XXIV.

Det gik som en sejrxfanfare gennem hele lazarettet. Overlægen kom buldrende op ad trapperne, solbrændt, med sit bølgende hår og i en fantasidragt, der fik ham til at se ud som en mellemting mellem en tysk soldat og en russisk bonde. Med en mægtig rygsæk over skuldrene vadede han ind i alles hjerter.

Dr. Ucherow klappede ham leende på skulderen. Der var jo den fordømte, men ak så gode ven. De flokkedes omkring ham, og spørgsmålene hagtede ned over ham.

»Åh – I gamle svinebæster – hvordan har I det? Her ser I en kolchoslæge i ordets bedste forstand. Jeg bor i en blokhytte hos en gammel »Babuschka« og hælder hver morgen en spand koldt vand over min nøgne krop til stor forargelse for hele landsbyen – ha-ha – og så står den gamle ged og kigger ind gennem dørsprækken for at spørge, om jeg kunne bruge en spand til!« Han lo og bredte armene ud.

Ucherow stod i døren og så med et vemodigt blik på den gensynsglæde, der strømmede denne mand i møde.

Han ved jo alt – denne Ucherow – og han accepterer det – halvt modvilligt – men han kan ikke andet. Alexandra er bortrejst – hvor hun er – ja – hvor skulle hun vel være? Det har han for længst fået at vide. Men hvordan skal han advare dette bjergtagne menneske, som han føler så megen sympati for.

Overlægen leger et farligt spil. Fra den overstrømmende lykke til det dybeste fald – til Moder Ruslands knojern – er der kun et hanefjed. Ucherow ved det – og fjerner sig i al stilfærdighed.

Lad dette menneske da være lykkelig en stakket stund. Han nænner ikke at sige, at det kun bliver en stakket stund. NKVDs møller maler langsomt, men de maler ubarmhertigt – til alt er knust. Også dette menneske vil føle det på sin egen krop – inden længe. Tvivl – megen tvivl slider i hans sind og tanker. Er det livsmønster, som han kritikløst er opdraget i – dette, at mennesket er intet, Rusland er alt – er det virkelig livet?

»Ha,« sprudler overlægen, »se, hvad jeg har taget med til jer fra min lille kolchos.« Og rygsækken åbnes i en lynende fart. To-

baksblade – dejlige, tørre blade – majscolber og hjemmebagte boller – hjemmekernet smør. Han spreder det med store armbevægelser ud over bordet. »Tja – kom til mig – og du oplever al verdens herligheder. Jeg går kvit og frit rundt i landsbyen. Jeg er den eftertragtede læge – jeg får frisk mælk, de bringer mig små smørklumper indsvøbt i rabarberblade – dejligt brød – æg – hm – alt hvad der kan vederkvæge mit korpus.« Han favner hele stuen. Alles øjne hænger ved hans mund.

Ja – det er deres gamle overlæge! Gensynets glæde standser brat, da dr. Dürer kommer ind i stuen. Overlægen kommer ham smilende i møde. Men smilet bliver til en stiv maske.

»Ser vi det – ser vi det – den fortabte søn er kommet tilbage.« Dr. Dürers ansigt fremtvinger et smil – koldt og upersonligt.

Overlægen prøver på at springe over denne usynlige forhindring i et snuptag. »Se resultaterne fra mit nye virkefelt.« Han peger over mod bordet.

Den anden smiler syrligt og spørger: »Og hvad er prisen?«

»Prisen?« Spørgsmålet står stille i luften som noget, ingen vil have berørt. Selvfølgelig er der en pris!

Overlægens øjne undergår en forvandling. De bliver til smalle sprækker. »Prisen – min kære kollega – spørger jeg ikke efter. Livet er for mig det afgørende. Jeg lever det fuldt ud hver dag – helt til bunds. Komme, hvad der vil. Hellere leve med alle konsekvenser – end sygne hen i en stillestående betragtning af pligt – og menneskeligt set blive til et nul.«

Dr. Dürer stivnede et sekund, så smilede han uforbindtligt og mente – »ja – sådan ser vi jo forskelligt på tingene. Jeg ønsker Dem held og lykke med Deres opfattelse – min er en anden.« Han vendte sig på stedet og gik.

Overlægen stod et øjeblik og kiggede efter ham. Så trak han på skuldrene og gik hen til vinduet. »Nå, »Fips« – hvordan går telefonen? Se nu bare det virkelystne asen til Sarina – om ikke hun går der og krør sig. Hvorfor i alverden går hun med armbind. Er hun blevet distriktsjordemoder?«

»Fips« har omsider fundet mælet igen. Han fortæller alt, hvad han kan huske. Majoren har fået tyfus – tja – det har han.

»Æv,« – siger overlægen – »gid han må ligge deroppe på højdedraget, hvor alle de andre ligger. Det har det bæst fortjent.« De andre nikker samtykkende. Men hvem garanterer, at fyren virkelig kreperer og så kommer derop?

Overlægen mærkede, at der var noget i luften, som han ikke kunne greje.

Hans øjne faldt på Karl. »Kom her, din gamle spåmand. For det er du jo. Har du ikke lært de sorte kunster af ham, denne rumæner? Klem på.« – Han rækker venstre hånd frem.

Karl er ikke glad ved situationen. Hvad skal han gøre. Tænke sig, at han havde hæmninger ved at læse i kammeraternes hænder – og nu står denne mand foran ham. Ham, som han skylder så meget. Tøvende kigger han på overlægen.

»Nå – kom nu, kære ven – spyt ud – jeg er ikke bange!« Han lo højt og overgivent. De andre stod tavse og afventende.

»Kom for fanden – eller er du bange?« råbte overlægen. Karl greb hans venstre hånd.

»Aha,« sagde overlægen. »Ja – jeg har jo ikke forberedt mig til dette alvorfulde foretagende – men klem så på.«

Han smilede bistert, – »og husk lige én ting! Alexandra bor i den landsby, hvor jeg har mit konsultationshus. Hende har jeg og vil have – hvad enten du så ser sort eller lyst på tingene. Jeg slipper hende ikke. Hun er min, som jeg er hendes. Klem så på og fortæl mig, hvor vi lander. Jeg er revnende ligeglad.«

Karl kiggede som hypnotiseret på denne venstre hånd. Han så slet ikke dens linier – han så denne læge, der i hans egne værste stunder stod som en klippe ved fodenden af hans seng og tog bestik netop af hans sygdom for så at gå til sagen med denne famøse stædighed, der tromler alle begrænsninger og restriktioner ned. Han ville simpelt hen redde et menneske. Og han gjorde det.

»De er i fare,« – Karl tyggede lidt på sin første sætning –. »Det ved jeg.« Overlægen slog en skraldende latter op, – »alt det ved jeg! Men enden, kære ven – hvad ender det med?«

Karl havde glemt hele sin lærdom – hans hjerne var tom – hans øjne så intet i de linier, der muligvis havde forbindelse med enden på dette hasarderede eventyr. I virkeligheden så han kun selve det menneske, som han følte så megen hengivenhed og taknemlighed for.

Han slap hånden og så overlægen fast i øjnene. »Hold op – det går ikke godt, det som De har indladt Dem på.«

Overlægen stak hånden i bukselommen. »Hm,« – lo han – »jeg er ikke bange – men tak skal du alligevel have.« Han slog ud med hånden, »– og nu kære venner, går jeg alene gennem afdelingen. Jeg vil denne ene gang ikke tage hensyn til min kære kollega.

Jeg vil have duften – den være rådden eller opløftende – med mig ud til den friske kolchoslejr, hvor mine kære bøndertampe venter mig – enten de så kan li' mig eller ej – og – min Alexandra – ja på knald eller fald, kære Karl. Kan du forstå – i din småtskårne hjerne – at jeg elsker hende – ske, hvad der vill«

Karl stod som lamslået. I tankerne så han billedet fra hin nat, da al den skønhed åbenbarede sig for ham, som han aldrig havde drømt om at måtte se.

Gå, tænkte han – og fulgte mere nærværende end nogen anden overlægens gang gennem stuerne. Du sætter meget på et bræt – hvor meget du vinder, ved jeg ikke, men mine tanker er hos dig – og – jeg forstår dig.

Der gik en del måneder, inden det rygtedes, at NKVD havde slået til. Begge blev knaldet i det favntag, der skulle blive deres sidste. Den gamle »ged«, som pligtskyldigst hver morgen slæbte en spand vand ind til den kære doktormand og i al undseelighed trak sig tilbage – ind til en lille dørsprække – havde angivet Alexandra og overlægen. Og så havde han oven i købet trøstet Alexandra med et – »hun er helt væk i mig – der er ingen fare.« Hun var altså for meget væk i ham!

25 år i Sibirien til hver, det var dommen. Tusinde af kilometer ville ligge imellem deres lejre.

Overlægens korte besøg havde skabt atmosfære.

Tavs fulgte Karl med dr. Dürer på stuegangen. Var denne mand i virkeligheden så kold og upersonlig? Han havde simpelt hen en anden måde at tage det hele på. Svigtede han de syge? Karl prøvede på at teste dette udadtil nøgterne menneske. Han havde ikke dette altfavnende – var nærmest tilbageholdende og ville for intet i verden prisgive sine følelser. Hans omsorg for patienterne var ikke desto mindre fuldkommen. Han gjorde sig umage – men manglede øjensynligt dette, der efter Karls mening også hørte med til terapien – ordets forløsende magt! Den havde han simpelt hen ikke. Men var han ringere af den grund?

På nattevandringen gennem afdelingen beskæftigede dette spørgsmål Karl.

Han ventede ikke på nogen opfordring fra rumæneren, men satte sig ganske selvfølgelig på sengekanten og kiggede spørgende på dette ansigt med de store øjne, der halvt smilende tvang ham til at se væk.

»De er bjergtaget af Deres kære dr. Brix« – rumæneren kiggede

tankefuldt på Karl. »Han er også et pragtfuldt menneske og sikkert en dygtig læge. Men giv også dr. Dürer en ærlig chance. Det er to vidt forskellige mennesker, der dog udøver det samme kald og har sat sig det samme mål – at hjælpe. Måden, som de gør det på, er sådan set underordnet. Det er viljen, der er den afgørende faktor. I grunden tror jeg, at dr. Dürer bærer en tungere byrde end dr. Brix. Tænk på det gode kammeratskab, der var imellem jer og dr. Brix. Iblandt jer kunne han »pakke ud« og slappe af. Dr. Dürer derimod er et ensomt menneske. Han mangler evnen til at åbne sig. Vis ham lidt venlighed og forståelse.«

På turen gennem afdelingen fulgte disse tanker Karl. Hvor ville han gerne se overlægen i strålende lys, sammenlignet med den kolde og nøgterne dr. Dürer. Men begge var de nidkære i tjenesten – omend deres veje var så vidt forskellige.

Rumæneren havde ret. Viljen til at hjælpe var det afgørende.

Karl stod ved Brunos seng og kiggede eftertænksomt på denne mand, som ikke just havde indgivet ham angst, men dog en usikker fornemmelse af ikke at stå over for en ven, men nærmest et menneske, som ikke ville acceptere ham. Han havde aldrig opnået at få en ægte forbindelse med Bruno, som nu var afhængig af hans pleje, som han havde været det, da han holdt sit indtog i »svale-reden«. Kårene havde skiftet.

Bruno anede intet om, at Karl betragtede ham. Det syntes, som sov han mere roligt og afbalanceret – som var feberen ved at slippe sit tag i ham. Tænk, hvis det virkelig var tilfældet. Karl følte på hans pande, der stadig var brændende hed, men Bruno kastede sig ikke mere om på den anden side. Hans åndedræt fortsatte ganske normalt.

»Det går fremad, gamle ven,« mumlede Karl lykkeligt.

Dagene var blevet længere. Nattehimlen havde det svage lys-skær, der fortalte ham, at dag og nat snart ville mødes – overgangen var så mild og stille, at han andagtsfuldt stod ved det tilgitterede vindue og så, hvor hengivent mørket smøg sig i armene på den frembrydende dag for at opløses i et favntag, der kronedes af et væld af glitrende stråler. Solen steg! Selv den lille strimmel himmel genspejlede dette evigt nye og livsbekræftende skuespil.

Man hilste den gryende dag – langt mere taknemligt i den ufrie, end i den frie verden. Her var hver gryende morgen en gave.

Hvad denne eftertragtede dag end ville bringe, berørte ikke ens

tanker. Måske – tænkte Karl – er jeg blevet til et primitivt væsen – men alle mine længsler stiler hen imod denne stund af døgnnet.

Det er slet ikke mere så svært for ham at forestille sig, at der engang fandtes – og muligvis endnu findes mennesker, der tilbeder denne sol, der hver morgen spreder skyerne og jager mørket på flugt.

De trætte ben følte ikke så tunge mere. Natten var forbi. Inden længe kunne han gå op til kammeraterne og vække dem.

Herbert ville sparke tæppet til side og ligge et par minutter med armene under hovedet og gabe eftertrykkeligt – lukke øjnene op et par gange for så med lukkede øjne at vrænge: »Ak, nu begynder det gamle lirumlarum!« Præsten ville misse lidt fortrædeligt med øjnene, men alligevel gå foran med et godt eksempel og stå op. Han var så vant til at skulle op midt om natten. Og sådan ville de prøve på, hver især, at stjæle et par minutter af natten, som for længst var dag.

Imens ville præsten allerede sidde på sengekanten og læse dagens tekst.

»Mand,« – Herbert kiggede lidt foragtligt på ham, »den bibel må du da kunne udenad – læs den baglæns for en gangs skyld.« Så ville præsten kigge på ham med store, mildt anklagende øjne.

»Du lugter af sved – gå ud og vask dig!«

Herbert arrig: »Hør ham, den platfodede munk, nu er han ude efter mig!«

Der var ingen ondskab i det, der blev sagt. Det var faktisk en slags morgenandagt, der gentog sig, ligesom det, at døren til lægeværelset pludselig blev revet op, og »Fips« stormede ind. Pelshuen havde han givet afkald på – desværre – for i vintermånederne var det et morsomt syn at se ham komme stormende ind i deres stue med huen på sned og skråle: »Tætterætæ – op, I mødige asener,« – hvorefter han ville svinge den store saks og gravitetisk skride hen til målebåndet for at stå i retstilling og skære en centimeter af det. Atter en dag!

Og hvilken dag! Saunamesteren – den evigt snakkende berliner kom henad formiddagen farende op i deres stue.

»Majorens kone er kommet tilbage – hendes hoved ligner en ubarberet mandfolkehage med små skægstubbe. Tænk jer, hendes hår er allerede over en centimeter langt.«

Alle måbede. Det måtte jo betyde, at fyren var kommet over krisen, og at hun ikke behøvede at pleje ham mere.

»Det asen,« sagde »Fips«, – »så kommer han alligevel ikke derop, hvor han rettelig hører hjemme.«

»De vil i sauna i dag – hun og alle sygeplejerskerne.« Saunamesteren var helt forfjamsket. »Jeg skal hænge tæpper op, så de kan være helt uforstyrrede.« »Uforstyrrede,« »Fips« blæste det ud som en sejrxfanfare. »Ha – ha – vi vil forstyrre dem.«

Åbenbart havde han ikke tænkt over det, han lige sagde, for pludselig var der gået brand i hele flokken. »Ja – vi vil forstyrre dem!« Deres øjne blev gridske – alle snakkede i munden på hverandre. Hele flokken var blevet til en hæmningsløs gruppe, der absolut ville foretage sig noget, som i »Fips« øjne ville udarte til noget, han ikke kunne klare.

Dr. Dürer stod pludselig i døren. »Mine herrer, må jeg bede Dem gå på afdelingen.« Han var kold og afvisende.

Modstræbende gik de. Den fisk! Det lyste dem ud af øjnene. Karl var atter i gang. Fire timers hvil måtte være nok – mere var der ikke råd til.

Ak – tænkte han, I tossehoveder, der griber efter noget, som I ikke har fjerneste mulighed for at opnå. Er vi mandfolk virkelig så smalsporede.

Det var de! Kunibert fra den kirurgiske afdeling stod pludselig i døren. Øjnene spillede i hovedet på ham. »Kom hurtigt.« Han for af sted. »De er i gang.« Karl var pludselig med i flokken. Og de var mange!

Hvor var alle skranke mellem den kirurgiske, den medicinske og den epidemiske afdeling? Alle sygepasserne sneg sig frem gennem kældergangen på kattefjed.

Kunibert hviskede, at han mod ekstrabetaling – guderne må vide, hvad det havde været – havde fået saunamesteren til at hænge et iturevet tæppe op ved netop denne kældergang, så man ganske stille kunne løfte en flig op og kigge ind.

Ganske sagte listede flokken sig nærmere. Gangen var smal – og de bageste trængte på for at komme til. Man skubbede og brokkede sig over, at der var nogle, der altid troede, at de skulle være de første.

Nu hørte man allerede kvindernes hvin og latter.

Stemningen i mandfolkeflokkens var ved at nå bristepunktet, jo nærmere den kom. Der skimtedes et svagt lysskær forude.

Nu gjaldt det! Et sekund strejfedes Karl af den tanke – »hvad

er det dog, du er i færd med at gøre.« Men det var kun et sekund. Flokkens hysteriske stemning rev ham med.

I deres iver for at komme helt lydløst til stedet, glemte de forreste, at de bageste kun hørte hvin og latter, men ikke kunne se et lysglimt. De maste på.

En lavine var sat i gang. Den kunne ikke standses, selv om de forreste febrilsk prøvede det. De blev skubbet fremad. Tæppet blev trampet ned, og der stod en måbende flok mandfolk foran en gruppe nøgne kvinder, der først hvinede opskræmt og så slog over i en skraldende latter.

Nedværdiget og slukøret stod mændene foran dem. De kunne ikke en gang vende om, fordi de bageste i flokken endnu ikke havde opdaget, at det hele var endt i en fiasko.

Rasende vendte de første sig imod dem. De ville væk. For enhver pris. Det blev til et vildt slagsmål dernede – og kun periferisk så de saunamesteren stå som eneste mandfolk i hele kvindeflokken.

De kunne have myrdet ham. Det bæst. Tænk, at have sådan et job!

De blev hånet! Intet havde de set – værdigheden var gået tabt. Karl følte sig ilde tilpas. Han turde slet ikke kigge over til »hendes« vindue. Tænk, hvad hun ville sige, dersom hun vidste, at han havde været med til sådan noget. Om det så var Maruscha, så vendte han blikket bort, når han så hende komme.

Straks efter dette intermezzo i kælderens havde alle lidt af en panisk angst for, hvad følgerne ville blive.

Der skete intet! Kun sygeplejerskernes drilske blikke over for dem sagde ham, at de havde tabt ansigt.

Sygepasserne gad ikke engang snakke indbyrdes om det. De skammede sig. I grunden ville det have været en ren lettelse, om nogen havde fået en straf. Helst alle.

Men der skete intet – overhovedet intet. Det var nedværdigende.

Synet af majorens kone med silkesjal om hovedet var gået ind i hverdagens billede.

XXV.

Majoren dukkede imidlertid ikke op. Derimod en anden – en kvindeligt læge, der med stikkende, sorte øjne pludselig stod i døren til tyfusafdelingen og kiggede undersøgende på Karl. Han for hen og afleverede sin melding.

Hun stod ubevægelig. Bag hende skimtedes dr. Ucherow.

Var han sat på andenpladsen? Tanken strejfede Karl et sekund.

Hun løste sig fra flokken og skred frem med dr. Dürer i hælene.

Ucherow blev ligesom af en usynlig hånd holdt tilbage.

Dr. Dürer gav et sygdomsbillede af hver især. Om hun tog notits af det eller ej, var der ingen, der kunne fornemme. Hun kiggede bare med disse sorte, kolde øjne.

Et øjeblik vendte hun sig mod Karl. »Du er sygepasser for denne afdeling?« Karl nikkede. Hun strøg med fingeren hen over kanten af en seng. »Hvis ikke det bliver bedre, så kommer du i hullet – forstår du.«

Karl kiggede forfjamsket på hende. Det havde han dog aldrig hørt før. Indvendinger var overflødige. Hun skred videre – sort-håret – og kold.

Han følte det pludselig, som havde han forsømt noget, som var nødvendigt, for at disse stakler skulle overleve. Endnu en gang foretog han en rundgang for at give sig selv den sikkerhed, som han nu syntes, han behøvede. Hendes tonefald havde lydt misbilligende. Hvad skulle han gøre?

Havde hun skaffet nye medikamenter? Han kunne have skreget: »Så kom da med dem, når du er så kritisk.« Men han så kun hendes hvide kittel forsvinde bag den næste dør – trofast fulgt af dr. Dürer. Ucherow vendte sig pludselig om. Hans øjne søgte Karls. Hovedet virrede svagt, – »tag det roligt kære ven,« syntes han at ville sige.

Ak ja – kære dr. Ucherow.

Karl glattede ned ad sin kittel og prøvede på atter at få fodfæste i sin gerning. »Skidt med dig, din mær,« surmulede han, men han kunne ikke rigtig finde rytmen i sine tanker. Måske forsømte han noget?

Hendes tilsynekomst affødte mange spekulationer. Var hun mu-

ligvis majorens efterfølger? Man kunne ikke forstå det anderledes. Både fra den kirurgiske og medicinske afdeling hørte man, at en kvinde med stikkende, sorte øjne havde overtaget kommandoen. Hvad ville det ende med?

Hun var en hård negl! Dr. Ucherow prøvede på at gøre dem det forståeligt.

»Alt skal være tip top, når hun går igennem afdelingen. Ingen exitus mere! Hun tåler ingen døde i sit lazaret.« Ucherow kiggede indtrængende på dem. »Alle patienter leve!«

Dr. Dürer syntes at vågne fra en dyb drøm.

»Udmærket,« sagde han koldt, »så må hun også sørge for de nødvendige medikamenter. Ingen kan høste, hvis ikke han sår!«

Ucherow stod med ludende holdning og overvejede, hvad der var blevet sagt. Det syntes pludselig, som var der gået et elektrisk stød igennem denne mand. Han for af sted. Nu ville der ske noget – men hvordan ville det ende?

»Du store kineser,« »Fips« kiggede betydningsfuldt på dr. Dürer. »Nu tror jeg, der bliver ballade.«

»Lad der bare blive det,« replicerede denne fuldkommen uanfægtet. »Jeg er komplet ligeglad. Immervæk kan jeg jo stadig blive kolchoslæge! Men – om jeg så kommer med en sprængfyldt rygsæk – tja – det ved jeg ikke.« Hans blik var syrligt, som ville han sige – selv det ville ikke få jer til at anerkende mig. Havde han ret?

»Fips« klappede ham spontant på skulderen. »Lad først produkterne komme – så kommer resten af sig selv.«

Dagene gik. Der var en jernhård disciplin over stuegangen. Præcise ordrer – ingen vaklen. Hun var dygtig. Og – hvad der var meget vigtigere – hun skaffede medicinen. Og det var ikke småting!

Om det så var hendes store forbrug af den medicin, som man i hovedforvaltningen hængede så meget om, der afløste en modaktion, kan der kun gisnes om. Men en skønne dag stod lazarettet på gløende pæle. Der var inspektion fra selveste »Uprachlinia«, d.v.s. hovedforvaltningen for sanitære anliggender.

Det gik som et chok gennem hele lazarettet. Nu skete der noget: Kunibert fra den kirurgiske afdeling kom susende med de blå frakkeskøder i en hvirvlende dans. »Lån os en saks. Den mangler i vort bestik! Den er væk. Vi tror, at en sygeplejerske har nuppet

den og solgt den på bazaren, – men vi skal ha' den – ellers er fanden løs!»

Saksen låntes ud med et ufravigeligt løfte om, at den var tilbage, inden inspektionen nåede den epidemiske afdeling. Selvfølgelig lovede han det og stak af med saksen. Det var et amerikansk bestik, som alle afdelinger havde modtaget mod kvittering fra både den russiske major og den ansvarhavende læge. Det var et symbol på to stormagters samarbejde – og der måtte ikke være »huller« i foretagendet. I grunden var der jo mange. Men det var gemt og glemt. En simpel saks måtte være symbolet. Den skulle være der – koste hvad det ville.

Og så vandrede – på ilsomme skridt – denne sølle saks fra epidemiafdelingen til den kirurgiske afdeling.

Bestikket var fuldtalligt – og man nikkede anerkendende.

Kunibert var ikke kommet tilbage med saksen. Selveste dr. Dürer fik gåsehud. Hvad var meningen?

Afdelingens sygeplejersker stod nærmest en slags æresvagt omkring dette celebre selskab. De afleverede en meget fyldestgørende melding, der åbenbart inkluderede alt, hvad der overhovedet fandtes af levende væsener.

Her må lige nævnes »Du nulla pup«, en sygeplejerske, lille og lavstammet, en charmerende trolld, der satte alle sejl til, når det gjaldt om at være med i spillet. Hvor mange tyske krigsfangelæger, der havde søgt trøst ved hendes bryst, er det svært at udtale sig om. Men hun var solidarisk!

I en håndevending fik hun fortalt, at der netop på denne afdeling fandtes en videnskabsmand, der kunne læse alt i håndens linier, men ikke turde det, fordi han var bange for, at det var forbudt.

Lederen af kommissionen, en barmsvær, fyldig blondine, der muligvis gennem vestens kultur havde fået et lysere skær i håret – det var platinblondt – lyttede interesseret og beordrede denne »vismand« op til sig.

Fra tyfusafdelingen til »svalereden« var der mange trappetrin. Kun Franz kunne få Karl til at springe op ad dem – og så naturligvis russerne, når der var noget særligt på færde. Og det var der jo unægteligt.

Franz prøvede, medens de stormede op ad trapperne, at give Karl en nogenlunde orientering. Men han var så nervøs, at Karl kun fornemmede, at man havde lånt en saks ud, der ikke var kommet tilbage. Og selv om han ikke kendte meget til forhistorien, så

var han dog klar over, at der var opræk til en international komplikation. Thi også han kendte det amerikanske bestik, der var noget enestående, så længe man endnu havde en alliance med Amerika. Senere var det nærmest forkasteligt bare at nævne navnet »Amerika«.

Da han kom op i »svalereden«, stivnede han. Der stod en flok fremmede mennesker i uniform – nogle i officersdragt, andre i noget sammenstykket, der gav det et skær af noget internationalt, sikkert krigsfanger i særlig mission.

»Du nulla pup« – sygeplejersken, som alle morede sig over, tog Karl ved armen. Navnet stammede fra en vaks krigsfangelæge, der følte sympati for denne lille skabning, der altid var glad og positivt indstillet over for krigsfanger. Han kaldte hende det lille »prut« og døbte hende som sådan ikke kun til fangernes, men også til hendes egen store morskab. Hun førte Karl hen foran den meget lysblonde kvinde i officersdragt.

De store, blå øjne kiggede halvt nysgerrigt – halvt undersøgende på Karl. »Kan du tyde håndens linier og skriftens?«

Karl skævede lidt hjælpeløst til dr. Dürer og »Fips«. Pokker til foretagende. Hans tanker hvirvlede rundt. Dr. Dürer nikkede med tillukket ansigt. Alligevel syntes Karl at kunne læse i hans blik: »Du bliver nødt til det.«

»Fips« nikkede vedholdende, som ville han sige, »klem på – den ged kan du nemt klare.«

Hans kammerater havde det øjensynligt på samme måde. Alle nikkede, som ville de sige: »Hvorfor tager du ikke denne enestående chance – din idiot!«

Han kiggede på »Du nulla pup«, der med et hemmeligt blink i øjet opmuntrede ham. Nåja – tænkte han. Alle er åbenbart så sikre på, at jeg kan klare det. Hvorfor ikke? Han nikkede til officeren og stod afventende.

Hun derimod var øjensynlig blevet tvivlrådig.

Håndlæsning og deslige var strengt forbudt i Rusland. Hun overvejede et lille øjeblik. Så kiggede hun på »Du nulla pup«.

»Jeg vil prøve ham, men hvis det viser sig, at han er en charlatan, så skal han opleve, hvad jeg kan gøre ved ham – og du med!«

De store, blå øjne glimtede ildevarslende. Sygeplejersken kiggede befippet på Karl. Havde hun vovet sig ud på glatis?

Også Karl begyndte at blive ilde tilpas. Det lugtede ikke godt – dette her.

Pludselig udskilte dr. Dürer sig af flokken. »Gør hvad du kan.« Han kiggede et øjeblik indtrængende på Karl. »Vi skal vinde tid!«

Nå – tænkte Karl, når også han er i samme båd, så må det være noget meget alvorligt.

Den lysblonde var blevet utålmodig. Hun vendte sig om mod flokken og pegede på en mand i den sammenstykkede fantasiuniform, som Karl havde lagt mærke til.

»Du – og kun du og ham der,« hun pegede på Karl, »går ind i stuen der« – ment var lægeværelset. »I andre venter!« Hun nikkede med hovedet til Karl. Han gik ind, fulgt af en mand, der spørgende kiggede på ham.

»Kan du læse håndens linier?« Karl nikkede. Nu var der ingen vej tilbage. Han mindedes rumænerens ord: »Når først du har den andens venstre hånd, så har du magten og muligheden. Så kommer det an på dig! Overvej, hvad du siger, men begynd altid med det følelsesmæssige.«

Manden, der fulgte med, syntes at være tolk. Karl var ikke længe om at konstatere, at han ikke alene talte tysk så godt som han selv, men også flydende og kultiveret russisk og med mange nuancer.

Blondinen satte sig på en stol og lagde venstre hånd på bordet.

Lynsnart strejfede den tanke Karl – hun ved, at det er den venstre – altså må hun have prøvet dette før.

Han kiggede på en ret kødfuld, men velplejet hånd.

Nu gjaldt det. Et øjeblik tænkte han på risikoen, hvis det gik galt.

Sibirien? Alt var i grunden ligegyldigt. Om han overhovedet nogen sinde kom hjem, lå hverken i hendes eller nogen andens magt at afgøre.

Her ligger de fredløses styrke. Den ene part har en begrænset magt, den anden – den underlegne – ingen. Men han har en stor forbundsfælle – tiden. Han regner ikke med nuet; han er indstillet på at skulle og måtte vente. Og hvad venter han på?

Han ved jo ikke en gang, om frihedens porte nogen sinde vil åbne sig for ham. Måske skal han ende sine dage i dette land.

Karl søgte denne kvindes blik. Han fornemmede straks, at hun allerede havde begivet sig ud på noget, der i Rusland var forbudt.

Da tolken så oven i købet pludselig sagde: »Jeg hedder Leo – giv dig rolig tid. Hellere velovervejet end noget forhastet, som du ikke kan forsvare,« blev Karl helt rolig. Han strøg nænsomt hen

over hendes hånd og kiggede undersøgende på det kvindeansigt, hvis øjne nysgerrigt og forventningsfuldt stirrede på ham.

Hans fingre omfattede venusbjerget og klemte det svagt. »De er en meget følsom natur – alt vedkommer Dem.« Hun nikkede svagt efter at have hørt Leo's oversættelse.

»De har sat Dem et mål,« Karl kiggede på hende og kunne ikke lade være med at tænke, hvad er det dog du sidder og blævrer af dig nu. Men hun tror det.

Han var ikke nervøs mere.

»De er kommet i en situation, hvor De ikke mere kan træffe en endelig afgørelse. De står over for to mænd, der på en intrigerende måde griber ind i deres tilværelse.« Efter Leo's oversættelse nikkede hun ivrigt.

Ak – hellige enfold, tænkte Karl – nu kommer den gamle vise. »En noget ældre, men højtstående mand optager Dem, men en yngre, der ikke har den samme stilling i samfundet, ejer også Deres sympati. De er ikke klar over, hvem De skal give Deres gunst. Begge bejler om den.«

Hun sagde en masse på russisk til Leo, som kun delvis oversatte, hvad hun havde sagt. Han sluttede dog med at sige, at hun var helt fascineret af, hvad Karl havde kunnet se.

»Jeg vil kunne sige mere om det, hvis jeg fik de respektives håndskrift at se.« Karl undrede sig over, at han var blevet så selv-sikker.

Leo spurgte – og hun nikkede. Det skulle han få. Endda inden længe.

»Lad ham sige mig noget om fortiden,« hun var blevet helt hen-revet.

Karl kiggede kun pro forma på hånden. Thi nu kom den gamle lektie om, hvad alle havde oplevet. En lykkelig barndom og bagefter et omvæltende liv, hvor hun i kraft af de evigt skiftende kår oplevede op- og nedgangstider.

Han talte ubesværet, indtil der kom et spørgsmål, der med ét gjorde ham tvivlrådig.

»Har jeg et barn – ja eller nej?«

Karl kiggede intenst på hendes hånd. Efter den lærdom, som rumæneren havde givet ham, var der en linie, der var påbegyndt på den yderste venstre side. Men den var afbrudt.

»De har haft et, men det lever ikke mere.«

Hun rejste sig med et ryk.

Karl blev ubehagelig til mode. Havde han taget fejl?

Et øjeblik stod hun og kiggede stort på ham. Henvendt til Leo sagde hun så: »Han er ikke en charlatan – han er virkelig en vis mand!«

Også Leo havde stået i spændt forventning ved dette spørgsmål. Nu klappede han Karl på skulderen.

»Du har gjort det godt!«

Alle tre forlod lægestuen og kom ind i »svalereden«, hvor de andre stod i spændt forventning. At Kunibert i mellemtiden havde bragt saksen tilbage, blev ikke nævnt.

Den lysblonde kiggede kun periferisk på bestikket. I et nu konstaterede hun, at der ikke manglede noget. Henvendt til »Du nulla pup« sagde hun:

»Tænke sig – så ung, og sådan en stor videnskabsmand!«

I grunden skammede Karl sig. Det var jo skrækkeligt, det han her havde præsteret. Men alle de andre kiggede på ham med halvt beundrende, halvt spottende blikke. Han var blevet en spåmand. I smug kom de – ofte med nedladende bemærkninger om, at en lille løgnehistorie jo ikke kunne skade – men »Sig mig lige, hvad der står i min hånds linier?«

Hvor svært det var at være vismand i andres øjne og langt mere at være det i sine egne, det fik Karl mange beviser på. Dette med, at en profet ikke anerkendes i sit eget land, bekræftedes kun alt for tydeligt endnu en gang. Men hvad gjorde det.

Ens egne er altid kritiske. De andre – tja – her kunne kun »Du nulla pup« svare. Hun kom næste dag med et par æbler, to appelsiner og tre »Camel«-cigaretter som en hilsen fra den lysblonde kvinde, der nu var ivrigt beskæftiget med at samle skriftprøver. Der var ingen tvivl om, at »porto« for denne sending var vandret i »Du nulla pup's« lomme. Vejen fra bazaren til en krigsfange kan både være kort og lang. Hun sørgede for den rigtige afstand.

Hun bragte også nogle dage senere skriftprøverne. Karl troede ikke sine egne øjne, da han holdt dem i sine hænder. Og de skulle oven i købet tilbage så snart som muligt.

Han sad og rugede over dem. Hvis var hvis?

Til hver skriftprøve skulle der tilføjes en analyse – og det var svært. Bogstaverne var russiske – den ene skrift var stor og prentet – den anden ikke mindre, men lidt mere udflydende og nærmest henkastet. Skrevet i hast.

Han formulerede sine analyser meget forsigtigt og måtte bagef-

ter forklare dem meget indgående for »Du nulla pup«, som efterhånden for alvor begyndte at tro, at han virkelig kunne noget.

Hun var helt begejstret. Hendes øjne fik pludselig det skær, som Karl slet ikke var ude efter. »Men du er jo virkelig en stor videnskabsmand!«

Karl rystede afværgende med hovedet. I tankerne så han en kundekreds, der, takket være hendes propaganda, voksede til det uhyrlige.

Hun vejrede »geschäft«, han fare!

»Jeg må se på mit arbejde endnu en gang,« han rakte hånden ud efter sedlerne. »Hvorfor – det er da udmærket,« – »Du nulla pup« surmulede.

»I morgen er det færdigt.« Karl snappede arkene og stak dem i lommen. Hun kiggede mistroisk på ham. »I morgen vil jeg have dem,« – hendes stemme lød truende. Han smilede til hende.

»Husk på, det er en meget højtstående dame, der skal have dette her – og hvis mit arbejde ikke er godt, så kommer vi begge til Sibirien.«

Alene dette ord var nok til at omstemme sygeplejersken. Sibirien – forvisning til dette land virkede som et hammerslag på alle russere – uanset deres stilling i samfundet. Navnet – begrebet – var nok til at få dem til at føle kuldegysninger. Det svævede som et usynligt Damoklessværd over deres tilværelse.

År senere sad han betaget og så billede efter billede glide forbi af denne vidunderlig og storslåede natur – Taigaen, de endeløse skove og den evige skiften – dette uendelige. Men – det var jo rigtignok kun billeder på et filmrædder i den russiske klub. Filmen viste kun dette lands skønhed fra de positive sider. Var de mennesker, der sås på filmræddet, virkelig de sande beboere i dette Sibirien. Han så de leende ansigter, mennesker med vidtudebrede arme, der ligesom favnede den vidunderlige natur, lykkelige mennesker. Filmoptagelserne var underlagt med en pragtfuld musik, der var dragende og betagende. Han greb sig i at ønske, at også han måtte få lov til at komme til dette ønskerens land. Nogle af hans kammerater nåede det – man hørte aldrig siden noget fra dem.

»Du nulla pup« sank ligesom lidt sammen i sig selv. Navnet havde været nok til at få hende til at fjerne sig.

Karl smuttede hurtigt ned til rumæneren. Han fortalte ham i hast alt, hvad han havde oplevet, og viste ham til slut skriftprø-

verne. Hans trang til endelig at bevise, at han kunne klare noget selv, var forsvundet.

Rumæneren lyttede opmærksomt på ham – tog så skriftprøverne og sammenlignede dem med Karls analyser.

Han brugte uendelig megen tid. Karl var helt utålmodig efter at høre hans mening.

»Hm – ikke ilde – slet ikke ilde. Men hvorfor tror du, at den lidt flygtige håndskrift stammer fra den yngre officer. Kunne det ikke tænkes, at den ældre har så meget, som han skal have af vejen, at han kan tillade sig at skrive flygtigt? Sæt dig i begges sted. Den ene har meget om ørerne og skriver flygtigt – for ham er denne kvinde kun et intermezzo – den anden vil gøre indtryk og prenter sine bogstaver med omhu. Dine analyser er for afvigende. Læg dem tæt op ad hinanden. Når du skal skelne imellem to, er det klogt at give dem en vis lighed. Det går meget lettere, når du kun har én at skulle tage stilling til.«

De brugte en hel del timer for at komme til bunds i tingene. Karl følte sig lettet, da han endelig havde resultaterne færdige. Til sin store overraskelse opdagede han ved gennemlæsningen, at den ene lige så godt kunne være den anden. Det var meget snedigt sat op. Han kunne ikke lade være med at le.

Hvad var så hele denne visdom værd? I grunden baserede den sig på smuthuller. Man kunne altid »forklare« sig. Sikke et held, at han havde ventet 24 timer med sit videnskabelige produkt. Nu kunne den lysblonde sidde og afveje analyserne mod hinanden. Nu var det hendes tur til at træffe en afgørelse.

Lønnen var stor. »Camel«, boller og smør blev overrakt ham af »Du nulla pup« med højagtelse. Han var en vis mand – i hvert fald i hendes øjne. Resultatet derimod, hvem den lysblonde havde valgt, fik han aldrig at vide.

Eftertænsksom stod han ved vinduet og kiggede ud på gaden, hvor panjevogne rumlede forbi. Gadefejerne hvirvlede støvet op.

Sarina stod på trappen og ventede på Maruscha. Gardinerne i »hendes« vindue – dette eftertragtede vindue – hang slapt ned. Hun var karrig med sin tilsynekøbst.

Ubevidst registrerede Karl sine patienters adfærd. Enkelte fantaserede, andre lå med et stift blik mod loftet – de fleste lyttede efter madslæbernes trin. Var de end ikke sultne – så vedkom denne af-fodringsceremoni dem alligevel. Dagens rytme var blevet til livets rytme. Den måtte ikke forandres.

XXVI.

Det var tidlig morgen. Kun få mennesker hastede forbi lazarettet. På gaden stod de to panjevogne. Hestene ludede med hovedet. De anede noget om deres opgave.

Læsningen af vognene var endelig overstået. Den »sorte lady«, som de alle kaldte den kvindelige cheflæge, havde givet ordre til denne transport.

Hendes ordre til, at der ikke måtte forekomme »exitus« i lazarettet, havde ikke kunnet standse dødens høst. Karl var atter med på holdet, Herbert derimod ikke. I hans sted kom Franz med.

Karl mærkede mere end første gang den kriblende fornemmelse ved at komme uden for fængslets porte. Det lugtede af frihed, selv om de ledsagende soldater havde slængt deres maskinpistoler over skulderen, og kuskenes drævende »hyæ« vækkede hestene til dåd.

Karl kiggede i smug op ad husfacaderne. Ikke alle vinduer syntes udslukte. Selveste Sarina sad ved sit vindue og havde åbenbart nøje holdt kontrol med, hvad der skete på den anden side af gaden.

Hans blik søgte længere op ad gaden til »hendes« vindue. Det var åbnet, men gardinerne var trukket for og svajede kun svagt i morgenbrisen.

Alligevel havde han en mærkelig fornemmelse af, at der var liv bag disse gardiner. Han kunne ikke frigøre sig for den tanke, at hun fulgte med i denne begravelsesfærd – så uværdig den end var.

Langsomt skumplede de af sted. De dårligt brolagte gader fik vognene til at knage og knirke. Karl syntes, at det lød som et klagenende og jammerfyldt »te deum«, hvori hestene med mellemrum blandede deres hule stønnen over den tunge last.

De arbejdede sig møjsommeligt op ad skråningen. Målet var i sigte.

Fangerne var i fuld gang med at grave hullerne – for mere var det jo ikke, da der pludselig sås en støvsky neden for skråningen af højdedraget. I løbet af få minutter stod flere jeeps med NKVD officerer midt iblandt dem. Soldaterne stivnede. Krigsfangerne kiggede nysgerrigt på disse frygtindgydende folk.

Officererne stod et øjeblik og snakkede indbyrdes sammen. Så kom den ene af dem hen til krigsfangerne.

»Tag det kors væk og grav!« De pegede på et tilfældigt gravsted. Karl og en anden fange måtte gå i gang. Forsigtigt satte de spaden i jorden. »Dawei«. Ordet smeldede som en snert om ørerne på dem.

»Nuvel« – Karl snerrede det mellem tænderne. »Så se, hvad der ligger her!«

Han var pludselig fuldkommen ligeglad. Lad dem dog se, hvad der er sket med disse stakler, der navnløse forsvandt – ikke kun under jorden, men også på papiret. De havde simpelt hen aldrig eksisteret.

Officererne kiggede og talte. Så tog de en journal frem. Endnu et gravsted blev frilagt. Konvojsoldaterne begyndte at blive nervøse. Det tegnede ikke godt.

Karl og hans følgesvend ville gå hen til det næste gravsted.

»Ninada« – officeren vinkede af. Han havde set og talt efter. »Endelig!« Karl hamrede spaden i jorden. Majoren, som åbenbart overlevede, var blevet afsløret. I tankerne så han bæstet for sig. De hadefulde øjne, der kynisk så på en udåndende sjæl. Nu fik han det betalt.

De ledsagende soldater var blevet ret tamme, efter at NKVD-officererne var kørt bort igen. Der lød ingen »dawei« mere. Hver død kammerat fik sit gravsted.

Da vognen skrumpede op foran lazarettet, så Karl »hende« læne sig ud ad vinduet. Et lille øjeblik stod han stille og så fast på hende. »Her står jeg foran dig,« hans blik prøvede på at tvinge hende til at se hen på ham.

Som sædvanlig gled hendes frem og tilbage – op og ned langs gaden, som var det hele hende uvedkommende, og alligevel vidste han – han formelig mærkede det, at det kun var på skrømt.

Inden han gik ind gennem døren, prøvede han at fange hendes blik.

Et blik – måske? Han kunne ikke lade være med at tænke på, hvor meget et enkelt blik kan betyde for et menneske, der lever bag murene.

Karl stod atter bag de tilgitrede vinduer. Langsomt gik han fra seng til seng. I tankerne så han højdedraget med dobbeltkorsene. I skal ikke derop. Han og hans medhjælper kæmpede og stred med den ubønhørlige knokkelmand.

Mere end nogen sinde var han besat af den tanke at ville tvinge de enkelte igennem.

Hvert dødsfald følte han som et personligt nederlag. Hans hånd rystede, når han skulle gribe til blækstiften for atter at prente navn og data på en død kammerat. Stum og fortvivlet vaklede han op til »svalereden«. Du er intet – livet er alt! Det knugede ham til jorden.

Sådan kom han op en dejlig sommeraften. De havde fået en ny kammerat. Han var apoteker. Ikke ung mere, men en afbalanceret mand, der forstod at skabe et miljø, som længe ikke havde været kendt på deres hummer.

Han var endnu ukendt med de tunge byrder, der hvilede på Karl og hans kammerater.

Døren til lægeværelset stod åben. Apotekeren sad i vindueskar- men med en mandolin. Han klimprede svagt på den og nynnede nogle melodier.

»Spil« – Karl næsten befalede ham det. Og den anden lod stren- gene spille.

»Es liegt eine Lier im tiefen Rhein« – hans stemme var fuldt- tonende, og Karl faldt i. Og med ham alle de andre. Sangen flød hen over hustagene som et vingeslag. Den ene sang afløste den anden. Sangen gjorde dem fri.

Beboerne i genbohusene havde slået vinduerne op på vid gab. De nød denne fremmedartede sang!

Der skete pludselig noget ejendommeligt. Det var ikke en san- gerkrig tværs over gaden, men en hilsen i sangens forskelligartede toner og rytme. En medmenneskelig hilsen trods alt – og ikke mindst. Tyske og russiske sange bølgede som et håndslag over »Uliza Tamanskaja«.

Gadens grå og kedelige facader forsvandt – dens knudrede bro- lægning havde ingen betydning – menneskene i dens huse mødtes i gensidigt at lytte og synge.

Måske på en lidt anden måde mindede dette ham om vinterkri- gen i Rusland. Ubarmhjertig kamp på begge sider. Landsbyens hu- se brændte ned et efter et. Tilbage stod det sidste store blokhús. Taget brændte allerede. Flammerne slikkede højt op mod den stjer- neklare nattehimmel. Over 30 graders frost fik alle soldater til at flokkes om den brændende bygning.

Pludselig faldt huset sammen. Til sin forbavselse så Karl på den modsatte side en stor flok russiske soldater stå så tæt som muligt

op ad det brændende hus. Sammenstyrtningen åbenbarede begge parter for hinanden. Hvad russerne havde gjort, havde de tyske soldater også gjort.

Hvem ville mon først løfte geværet? Karl stirrede anspændt over det brændende hav til fjenden. Intet rørte sig. Men efterhånden som tomten blev mindre, og flammerne til sidst slikkede stødvist op af de forkullede rester, forsvandt begge parter længere og længere bort fra det varme arnested.

Med et smerteligt suk slukkedes flammerne. Ingen soldat at se mere!

Kort tid efter bjæffede maskingeværerne atter. Tænk, om ilden, flammerne havde varet evigt.

Sarina og Maruscha lænede sig, som så mange andre, langt ud ad vinduerne. De klappede begejstret efter mere sang fra krigsfangerne. »Edderkoppen« kom sejlene op ad gaden med stor værdighed. Sarina så hende og var straks ude på trappeafsatsen for at informere hende om denne vidunderlige sangerfest. »Edderkoppen« kiggede lidt nedladende på mandskabet derovre i nr. 9. De fyre ejede jo ingen valuta – og derfor var de uinteressante skabninger. Der var ingen bonus at forvente. Hun havde slet ikke Sarinas let fængelige sind.

Sangen var forstummet – man sad bare i vindueskarme og nød den dejlige sommeraften.

Et par panjevogne skrumplede forbi – sikkert efternølere, hvis ejermænd havde fået sig et par glas vodka mere, end de kunne tåle.

På den ene syntes Karl at kunne genkende en skikkelse. Der kunne ikke være nogen tvivl! Det var »Rotten«! Hun sad ved siden af kusken, en halvgammel bonde, der kærligt havde lagt sin arm om hendes tynde liv og småsang tungsindige kærlighedsviser. Jo – det var »Rotten«! I hendes ansigtsudtryk skimtedes et triumferende smil.

»Nu har jeg ham – nu har jeg et blivende sted – en varm seng og føde, og er ikke fredløs mere!«

Også Sarina må i sidste øjeblik have genkendt hende. Hun for ud af huset og rendte råbende og skældende efter vognen.

»Vil du øjeblikkelig komme ned af den kærre, din Satans unge.«

Hun forsøgte at rive »Rotten« ned af brættet. Men nu vågnede den nye ejermand med et ryk. Som i et tågeslør fornam han en skrigende kælling, der ville røve hans ejendom! Kvinder havde

han kunnet magte hele sit liv – så lynsnart løftede han piskan og hev hende et par ordentlige om ørerne.

Sarina skreg – »Rotten« hylede af grin – skadefro og triumferende.

»Ha – din gamle horekælling,« – hun vred sig af latter.

»Edderkoppen« hylede ligeledes. Den overhaling undte hun den gamle ged. Kun Maruscha fjernede sig hurtigt fra vinduet.

Vagtpostens latter overdøvede dem alle. Han morede sig kongeligt.

Karl derimod forstod Sarinas fortvivlede forsøg på at få sin ejendom tilbage. Vel havde hun foragtet dette jammerlige væsen, men hun hørte dog med til indtægtskilderne – selv om det kun havde været beskedne bidrag. Nu havde hun kun »Edderkoppen« tilbage. Selv det røde armbind kunne ikke redde hende fra at have tabt ansigt.

Tårene strømmede ned ad hendes strimede kinder. Det bæst havde ramt hårdt. Rasende vendte hun sig endnu en gang om og udslyngede et væld af forbandelser efter dette skidne væsen. »Du kommer tilbage – din luder,« hylede hun. »Vent bare, til du er kommet til hans landsby og de andre har opdaget, hvad du er for et fugleskræmsel. På dine knæ skal du trygle om at få lov til at komme ind i mine stuer – men jeg vil sparke dig ud i støvet. Sparke dig!«

Arrigt sparkede hun ud i luften, så tøflen fløj i en stor bue hen over brostenene.

Vagtposten vred sig af grin. »Le kun dit dumme svin,« snerrede hun. Så blev han gal. Med stormskridt kom han farende imod hende. Hun for som en jaget kat op ad trapperne. Gadedøren knaldede hun i.

Foruden »Rotten« havde hun nu også mistet sin tøffel. Og den repræsenterede dog også en værdi.

Sikken en afslutning på en sangeraften! Og så skulle man oven i købet have dette hovne kvindemenneske hos sig – denne væmmelige og storsnudedede tøs. Hun virrede fortabt med hovedet. Ja – og så Maruscha, der ville sidde i en eller anden krog og se anklagende på sin mor. Dette blik, som hun ikke kunne holde ud.

»Huf« – hun sparkede til kosten i hjørnet og så sig om efter noget, som hun kunne afreagere på. Der var intet. Den smule habengut, der endnu fandtes, måtte behandles nænsomt. Ellers faldt også det sammen.

»Edderkoppen« sad ved vinduet og kiggede fuldkommen apatisk ud på gaden. Det var godt, at Sarina ikke kunne læse hendes tanker.

Jeg må væk herfra. Sådan tænkte hun og misundte i grunden »Rotten«, der åbenbart var på vej til noget, som kunne ligne et hjem. Måske? Muligvis ville de andre bønderkoner sparke hende ud af landsbyen. Det kom helt an på, hvor meget denne stodder, som havde kapret hende, havde at skulle have sagt.

Store ting kunne »Rotten« ikke forvente. Men tag over hovedet og måske lidt mere mad, end hun var vant til! – Tja – og alt det andet kom først i anden række. Det betød egentlig intet.

»Edderkoppen« faldt i dybe tanker. Sarina ville så gerne have spurgt, hvad der beskæftigede hende. Men to nederlag måtte være nok for i dag.

Altså vente. Hun satte sig på sengekanten og grublede. Hvad nu? Efterhånden, som det blev mørkere, kunne Karl kun svagt skimte konturerne af personerne derovre. Men han fornemmede deres tanker.

Når man i så mange måneder har levet så intenst og tæt op ad hinanden – ja ofte endda næsten følt sig identisk med deres sorger og glæder, så er det underordnet, om det er skøger eller de såkaldte bedre mennesker i samfundet man fra et tilgittret vindue har haft nær kontakt med. Så er det ene og alene mennesket, der rører ved det, som er det eneste vi kan leve på og med – det medmenneskelige.

Han mærkede, at der tårnede sig noget op, der lugtede af ulykke. Et samfund, så småt og foragteligt det i manges øjne end måtte være, var ved at bryde.

Han følte en uforklarlig sorg over at miste noget, der trods alt havde givet ham kontakt med verden udenfor.

Stille gik han gennem stuerne og passede sine patienter. Rumænerens gode råd havde ikke hjulpet.

Han kunne ikke lade være med at føle sig identisk med de syge. Han var ikke ked af det. Hvad var det hele ellers værd?

Kort før det lysnede, kom Leo farende ind i stuen hos ham. »Kom – hurtigt – den »sorte lady« vil se dig.«

Karl nåede lige at vække sin medhjælper og skyndte sig ud over gården efter Leo.

»Hvad vil hun?« Morgenkulden fik ham til at ryste. Også Leo

skuttede sig. »Hun er i den kirurgiske afdeling, hun har bare sagt, at jeg skulle hente dig omgående. Du må være meget forsigtig. Hun er farlig.«

»Hun vil nok knalde mig for min forbudte spådomsvirksomhed,« mente Karl. »Hvor er det typisk russisk – dette midt om natten.«

Leo virrede med hovedet. »Vær forsigtig, Karl.«

Medens de strøg op ad trapperne, kiggede Karl i smug på ham. Hvorfor var han så bange? Han var dog ellers en rolig og fattet natur. Men selvfølgelig, »den sorte lady« var noget særligt.

De kom ind i lægeværelset. Leo havde banket på, og et kort smeld af en selvbevidst mund havde givet dem tilladelse til at træde ind.

Hun stod ved vinduet og kiggede ud mod den gryende dag. Hun vendte ryggen til dem. De stod afventende. Endelig vendte hun sig om imod dem og lænede sig mod vindueskorset.

Hendes blik var som is. Øjnene borede sig formelig ind i Karls. Han frøs pludselig langt mere end under turen herop. Langsomt førte hun sin »Kaspek« op mod munden, medens hun uafvendt sendte ham dette borende blik, der ligesom afklædte ham fuldkommen.

Sådan stod de tre mennesker i fuldkommen tavshed og stirrede på hinanden.

»Dawei«, ordet smeldede i rummet, som et dolkestød.

Hun gik hen til bordet, lagde sin venstre hånd på det uden at løsne sit blik fra Karl.

Hvordan han nåede hen til bordet og satte sig på en buk – simpelt hen fordi knæene rystede under ham, kunne han siden hen ikke forklare.

Utallige gange havde han måttet se fjenden i øjnene. Men sjældent i så ubarmhjertige øjne – og så nær.

Karl kiggede på hånden, der lå udstrakt på bordfladen.

Han prøvede på at samle sig. Hvad var der dog faret i dette vilde kvindemenneske?

»Dawei«, smeldede det pludseligt ud af hendes mund.

»Du må sige til hende, at hun må være stille, jeg kan ikke koncentrere mig, når hun råber »Dawei«. Og så skal hun lade være med at tromme med fingrene på bordpladen. Jeg kan ikke samle mine tanker.«

Leo krympede sig ved at måtte oversætte det for hende. Men han gjorde det.

Hun tog cigaretten ud af munden – tværede den ud i askebægeret og tav.

Karl ønskede sig selv og rumæneren langt væk. Gid han dog aldrig havde indladt sig på dette her. Selvfølgelig var det »Du nulla pups« værk, at han nu sad over for denne kvinde, der simpelt hen ville udslette ham.

Hvad nyttede det, man kunne ligeså godt gå til sagen.

Han undlod at trykke på venusbjerget. Det forekom ham at være fuldkommen nytteløst. Hun led ikke af følelser. Og hvis hun gjorde det, så skulle han i hvert fald ikke åbenbare det for hende.

»De tynges af noget, som De ikke kan komme bort fra.« Karl kiggede hende direkte i øjnene. Hun hverken sagde ja eller nej. Alligevel skimtedes der noget i hendes blik, der sagde, at det måtte være rigtigt.

»De har pårørende, hvis skæbne De ikke kender.«

Stadig intet tegn på, at han var på det rigtige spor.

Karl begyndte at føle, at han nu blev desperat, endskønt han prøvede på at pålægge sig den yderste ro.

Lad det så komme, tænkte han. »De har født tre børn.« Han havde drejet hendes hånd lidt, og hvis den lærdom, som rumæneren havde givet ham, overhovedet skulle have gyldighed, så måtte det være rigtigt.

Han kunne mærke, at der kom en svag bevægelse i hånden. Han måtte have ramt rigtigt.

»Deres bord er delt – De har ingen forbindelse med dem, der hører Dem til.« Hun sad stiv som en pind, men øjnene var ikke nær så kolde mere.

»Efter håndens linier lever de tre – endskønt den ene er meget svagt tegnet.«

Karl prøvede på at få en bekræftelse på det, som han havde sagt.

Der kom ingen.

»Hvad vil hun vide mere,« nu måtte det være hendes tur. »Mere,« var det eneste svar.

Karl prøvede på at koncentrere sig om håndens linier.

»Deres bord bliver smallere, det kunne tyde på, at De kommer til at leve sammen med dem, De endnu ikke har forbindelse med. Mere kan jeg ikke se.«

Han var ligeglad. Han kunne simpelt hen ikke sige mere.

Uden et ord rakte hun æsken med »Kaspek« over til Karl og gav ham lov til at tage én. Så nikkede hun til Leo. Audiensen var forbi.

»Der er ingen tvivl om, at du har ramt rigtigt,« forsikrede Leo ham, da de gik ned ad trapperne. »Ellers ville du have oplevet noget, som jeg slet ikke tør tænke til ende.«

Karl tændte sig den »Kaspek«, som hun havde givet ham og svor i det stille, at han aldrig mere ville kigge nogen i hånden, endsige læse i den. Først nu mærkede han, hvor anspændt han havde været.

Allerede ved næste stuegang lynede hendes øjne ham i møde. Han havde haft to »exitus«! »Du er en dårlig sygepasser.« Hun slyngede ordene ud med foragt.

Ordene blev stående i luften som en anklage. Alle havde hørt dem – også Bruno. Hans øjne hvilede på Karls skikkelse. Det gik fremad for ham. Krisen var overstået. Men han ytrede ikke et ord.

Hvor ville det have givet ham nye kræfter, hvis Bruno havde sagt noget, der kunne lyde som en anerkendelse. Der kom intet. Karl følte tomheden slå over sig som en bølge.

XXVII.

Der var bryllup i gaden! Fra sit vindue så Karl en række blomstersmykkede panjevogne standse op et stykke op ad gaden. Balalajka og harmonika – hvad ville et bryllup være uden dem! Bryllup betyder folkefest. Når en russer holder bryllup, er der ingen tal på gæster. Alle er med.

Uliza Tamanskaja fik stråleglans. Fattig eller rig – partimedlem eller polak – gaden dansede – den levede!

Sarina, Maruscha, »Edderkoppen« og alle soldater på vagt er ude. Dansen går, som sad der under brolægningen en ildnende kapelmester og tvang alle til at danse.

Der bliver klappet og råbt, danset, spist og drukket.

Sarinas lille samfund lever op – endnu engang – hun selv drejer sig i snørklede cirkler som en spansk seniorita.

Om det så er »Edderkoppen«, så valser hun bjergtaget med en kæmpestor sergent af vagtmandskabet, som ikke har mange penge at ødsle med. Men han har noget, der ikke kan købes, men skæn-

kes bort, når der bare er en, der vil tage imod. Og »Edderkoppen« vil. Hun kan slet ikke andet.

Maruscha leger henrevet med i denne folkefest, og Monki lægger sin bedste make up for dagen og lægger ud med en danselyst, der fænger over alle grænser.

Fra de tilgitrede vinduer fulgte fangerne festen med vidtåbne øjne. Nøjagtig otte meter gade adskilte de to grupper.

Den ene dansede i løssluppen glæde, den anden så med hungrige øjne på dette skuespil – og det endda kun de, der kunne nå hen til vinduerne. De andre kæmpede for at opretholde livet, det kunne måske – men kun måske – lykkes dem.

Det ville være forkert at sige, at to verdener mødtes.

Der festedes tre dage i træk. Bruden og brudgommen var for længst ude af billedet. Men alle de kære naboer og menneskene i gaden havde jo dog krav på et rigtigt bryllup – det manglede bare!

Sarinas hårknude bølgede op og ned. I dansen var hun utrættelig. Karl syntes ofte, at det lignede »Svanens død«, men Sarina ville sikkert have sig frabedt at være en svane. Hun var ét med folket.

Men alt har en ende. Også en bryllupsfest, og der blev atter stille i gaden for en stakket stund.

Ingen ænsede, at NKVD-officerernes jeep standsede op foran »hotellet«, som russerne kaldte lazarettet. Der var heller ingen, der så, at majoren kom tilbage. Han var der bare.

Det gik som en løbeild gennem de tre husblokke.

Han er der igen!

Og rigtigt. Deroppe på balkonen stod han i fuld uniform med kasketten på sned. Efter sigende var hans hoved glatraget. Med korsslagne arme stod han og kiggede ufravendt på lazaretbygningen. Lurende – hadefulde blikke skimtedes bag næsten alle vinduer, selv fra dem, der ikke havde oplevet, men kun hørt om ham.

Omsider kom hans kone også frem med sit silkesjal om hovedet.

Idet hun lagde sin hånd på hans skulder, fortalte hun ham noget og pegede ned mod kælderens.

Karl fjernede sig hurtigt fra sit vindue. Sikkert fortalte hun ham om saunaoplevelsen. Det måtte det være, for han hørte majorens bragende latter. Uh – hvor han dog skammede sig.

Det lod ikke til, at majoren var i tjeneste endnu. I hvert fald

var den »sorte lady« stadig i funktion. Han var sikkert på rekreationsorlov.

Den blev imidlertid afbrudt på en højst ubehagelig måde.

NKVD's tilsynekomst var ham ikke ukendt. Muligvis havde han allerede hørt noget om, hvad der var i gære.

Over hele lazarettet spredtes rygten om, at der skulle finde en retshandling sted mod majoren. Og rygterne talte sandt.

Kun få dage senere kom der et helt opbud af højtstående officerer.

Gadens fodgængere stimlede ikke sammen – tværtimod, de spredtes og forsvandt i hast. End ikke Sarina lod sig se ved vinduet. Disse officerer og deres magt spredte rædsel og angst blandt befolkningen. Ruslands svøbe holdt sit indtog i nr. 9.

Retten var sat. Majoren sad på anklagebænken.

Militærtribunalet kiggede koldt på ham. Retssagen var kun en formsag. Hvad er en major? Der findes jo utallige af dem.

Bladet havde vendt sig. Samme major havde tabt sit kyniske ansigt. Han stod bleg og jammerlig ved oplæsningen af beskyldningerne og det mod ham forelagte bevismateriale.

Den journal, som han havde ført, lå opslået foran dommeren.

Hvad der blev sagt, fik ingen krigsfange at vide. Dommen derimod kunne ikke hemmeligholdes.

Det var bevist, at majoren havde snydt ikke kun sine overordnede, men selveste ministeriet for krigsfangeanliggender. Mindst 120 døde krigsfanger var navnløse forsvundet under jorden. De lå deroppe i højdedraget – gemt og glemt.

Degraderet til almindelig løjtnant – forvist på 10 år herhen – netop her til dette lazaret! Var det en farce? Krigsfangerne kunne ikke tro deres øren. Tanken om denne djævel, der nu i ti år ville lade sit had gå ud over de værgeløse skabninger, gav dem gåsehud.

Var det et djævelsk spil, som NKVD-officererne havde spillet netop imod disse krigsfanger?

Man diskuterede spørgsmålet i det uendelige. Det forandrede bare ikke noget ved kendsgerningen.

Dr. Ucherow virkede indesluttet. Nu gik han atter med som ansvarlig læge, når den »sorte lady« foretog sine stuegange gennem tyfusafdelingen.

Hun henvendte sig ikke mere til dr. Dürer, men udelukkende til Ucherow. Der herskede en mærkelig, nærmest fjendtlig atmosfære. Ikke fra Ucherows side, men fra hendes. Karl var kun luft for hen-

de. Det kunne sådan set også være ligemeget. Når bare Ucherow ville blive ved med at være den gamle. Selv dr. Dürers nærværelse var ham ligegyldig. Når bare de fik de medikamenter, som der var brug for til patienterne.

Dagene sled sig af sted. Stemningen i »svalereden« var trykket, fordi man vidste, at majoren skulle blive.

Det ulmede af flugt- og udbrudslængsler.

En tidlig morgen – Karl var ved at afslutte sin stuerundgang for så at begynde med at tage temperatur, så han to jeeps køre op foran genbohusene.

NKVD-soldater buldrede på gadedørene. Sarina kom, nødtørftigt påklædt, og lukkede op. I en hånd vending var hun placeret i et af køretøjerne. Da hun ville skråle op, fik hun et kort slag i ansigtet. Og så begyndte soldaterne at hente folk ud.

Også »hun« blev slæbt til vognen. Han stod som lamslået og så på det. Hans sanser kunne simpelt hen ikke fatte det.

Alt gik så lynhurtigt.

En gjaldende befaling – motoren drønedede op – og med hvinende hjul for bilerne af sted.

Der kørte de bort med dem, der havde givet denne trøstesløse gade liv og ansigt.

Det var, ligesom om hans ben ikke kunne bære ham mere. Fortumlet sank han sammen på en syg kammerats seng. Han knugede hænderne i afmægtighed.

Omsider fik han kontrol over sine tanker. Dette her måtte være efterspillet til majorens retssag. Det måtte have været de mennesker, der nu var i NKVD's kløer, der havde meldt ham – dette udyr af et menneske – og nu skulle vidnerne forsvinde.

Kunne måske endda Maruscha have været med i spillet? Havde de på en raffineret måde fået hende til at fortælle, hvad hun muligvis havde set eller hørt?

Han rejste sig og gik hen til vinduet. Han måtte se Maruscha! Hulkende sad hun ved vindueskarmen med hovedet hvilende på armene. Hun var blevet et redskab og intet mere.

Var det spillets »nemeses«?

Som i trance tog han de syges temperatur.

Afdelingen svandt ind til en lille gruppe af mennesker – til en lille verden, der pludselig havde mistet sit perspektiv. Alt føltes trangt og aflukket.

Havde det virkelig været livet – det, der uden for gitrene, der

havde givet ham kraften til at yde noget inden for jerntræmmerne.

Han fandt intet svar – heller ikke hos Bruno, der stirrede nysgerrigt på ham.

»Nå – kan jeg snart sige farvel til din afdeling her?«

Karl så på ham og nikkede. Der var ingen glæde over ham mere. Hvorfor skulle Bruno ikke have lov til at komme op til »svalereden« igen. Men det måtte lægerne afgøre.

Stille lagde han temperatursedlen på dr. Dürers bord og krøb i seng.

De få timer, som han havde efter nattens gerning, gav ingen hvile. Gang på gang så han disse jeeps, så »hende« blive slæbt af sted. Han kunne ikke falde til ro.

Bundbrædderne på første etages seng lå over ham som et låg.

Knasterne i træet, forkullede sorte pletter og træets årer, dannede et broget billede. Trods deres skrøbelighed havde de en opgave. De bar et menneskes krop.

I timevis stirrede han på disse brædder. – Ja – de havde en opgave. Men han selv?

Billedet af de forhadte jeeps blegnede efterhånden. Han hørte de mange kammeraters suk og stønnen. Han mærkede deres kamp for at holde sig i live, han kunne igen tænke.

Du har jo en opgave – mumlede han. Ligesom disse bundbrædder.

Tiden var inde til at begynde igen. Han gik hen til bordet for at spise sit morgenmåltid. Brødet klæbede til ganen og ville ikke rigtig glide ned. Det havde en besk smag. Men spises skulle det!

I det fjerne hørte han stemmer. Madslæberne var ved at være færdige med den daglige dont. Inden han gik ned på afdelingen, gik han ud på balkonen og kiggede op på den blå himmel.

Hvide vatduske sejlede majestætisk mod vest. Himlen lignede en dyne, der var sprættet op og sendte sine dun i glidende flugt over det uendelige blå. Og over alt dette skinnede solen. Med skyerne svævede hans tanker mod det himmelstrøg, der var alle længslers mål.

Bruno holdt sit indtog i »svalereden« – måske lidt forknytt, fordi han havde været der, hvor ingen anden ønskede at lande, hans ansigt var magert og hærget.

Herbert kiggede undersøgende på ham. »Nå – har han drejet næsen i vejret på dig?« Han lo højt og støjende. Brunos smil var lidt beklemt. »Om han har!«

»Lad mig blive fri for ham – den sadist!«

»Hm« – tænkte Karl. Sådan kan man også sige tak. Han gad ikke svare. Hvad nytte kunne det have at fortælle, hvor mange gange han var ved at opgive kampen med denne genstridige patient. Hvordan havde han selv været?

Man skal have meget fine sanser for at fornemme, at den såkaldte hverdag netop ikke er en almindelig hverdag. Karl og hans kammerater registrerede det ikke på nogen særlig måde, men der var simpelt hen noget, der tyngede på deres sind. Ingen kunne give en forklaring derpå. Men den kom!

Alt i Rusland kommer som et lyn fra en klar himmel. Er det choket, der skal lamme offeret? Er det systemets styrke, at lulle alle i søvn, for så pludselig at udløse en tilintetgørelseskampagne?

Karl var netop i færd med at skifte et underlag på en af patienterne, da døren blev revet op!

»Alle krigsfanger, der er sygepassere forlader øjeblikkelig lazaretet!«

»Fips« stod med store øjne og udbasunerede denne mærkelige parole, der slet ikke var til at fatte.

Var manden gal?

Han var det ikke! Ifølge hans referat skulle der på et eller andet lazaret have været en tysk krigsfangekok, der havde prøvet på at forgive de russiske læger med forgiftet mad. Resultatet var, at alle krigsfanger, der fungerede som sygepassere omgående skulle fjernes og sendes til arbejdslejre.

Ordren skulle efterkommes øjeblikkeligt.

Lamslået så Karl dr. Ucherow forsvinde på en cykel. Han trampede af sted, som gjaldt det livet.

Det hele var uvirkeligt. Hvad var der egentlig løs.

»Skynd dig at få dine ting samlet sammen,« sagde »Fips«. Karl kunne ikke fatte det.

Ude på gaden så han de første af kammeraterne stille sig op i række og geled. »Po piat – po piat!« Vagtsoldaternes bjæffen forekom ham grotesk. Der kom Kunibert – denne mester af en sygepasser fra den kirurgiske afdeling, og der kom minsandten selveste saunamesteren!

Hvad er det dog for en forestilling, tænkte han.

Nu stod de der alle sammen – også Herbert, Franz – alle hans egne. Han stivnede et sekund – skulle det virkelig være alvor? Hjælpeløs gled hans blik hen over de syges senge. Skulle de ligge

her uden hans pleje? Det var absurd – det måtte være en komplet fejltagelse.

Han stirrede bag jerntremmerne ud på den samlede flok. Tvivlen begyndte at nage ham. Kunne det virkelig være muligt. Der stod de jo alle sammen og vinkede efter ham.

Endelig! Der kom Ucherow sveddryppende farende på sin cykel.

Nu ville alt blive bragt i orden. Karl åndede lettet op.

Men dr. Ucherow kom farende ind i stuen, rakte ham en seddel og sagde: »Budhit du komme tilbage. Du sanitar på tyfusstationen – jeg har ingen anden. Ved lageret du vise denne seddel frem – så du komme tilbage.«

Og så lød ordet »dawei – pistræ!« Ucherow havde udtalt det!

Det var for Karl, som faldt en verden i grus. Tænke sig, at Ucherow smeldede denne befaling ud over for ham!

Sanseløs tumlede han ud på gaden – hørte overhovedet ikke vagtsoldaternes »dawei – dawei« – han stirrede kun uforstående op på det grå hus. Det var hans verden. Derinde lå de jo alle sammen – de, der ventede på ham og hans omsorg.

Ud fra 3. sal fløj hans få ejendele ned på stenbroen. Han ænsede det knapt nok. Gaden begyndte at dreje sig for hans øjne.

»Dawei!« Marchkolonnen var sat i gang. Automatisk fulgte han med. Han følte et stykke papir i sin hånd. Det var den seddel, som Ucherow havde stukket ham. I smug prøvede han på at læse, hvad der stod skrevet.

Oversat lød den omtrent sådan: »Denne krigsfange er sygepasser på tyfusafdelingen i krigsfangelazarettet i Uliza Tamanskaja. Han skal omgående føres tilbage til lazarettet. Smittefare!«

Ja, det stod der virkelig. Helt oppe i venstre hjørne stod der – »Til lejrkommandanten for lejr I.«

Flokken trampede af sted. Først efterhånden blev Karl klar over, at kun halvdelen af hans ejendele var i hans besiddelse. Hvad gjorde det.

Som i en drømmedøs fulgte han trop. Uliza Tamanskaja havde udspytet ham lige så hovedkulds, som han var kommet. Hvad der engang havde haft liv for ham i denne gade, var nærmest udsukt. Og alligevel følte afskeden tung.

I 13 måneder havde han alligevel hørt hjemme her. De grå facader havde i hans øjne fået liv. Langt mere end andre nogen sinde ville kunne fatte. Han havde fået lov til at se ind ad disse vinduer. Uliza Tamanskaja havde levet et vidunderligt liv for ham.

Afventende stod fangeflokken foran porten til lejr I.

Lange forhandlinger. Ingen plads. Vi er fuldtallige. Det var afgørelsen. Alle fanger fik lov til at sætte sig.

Karl krammede sedlen fra dr. Ucherow frem. Han skulle jo ind her for atter at komme tilbage til lazarettet. Hvad nu?

Omsider kom et par lastvogne kørende. Vagtsoldaterne gennedem dem op i dem.

Ud i den lyse sensommernat skrumplede bilerne. Fangerne klamrede sig til hinanden for at holde fodfæste. En tur ud i det blå.

Efter et par timers kørsel standsede de endelig op. Forude skimtedes enkelte bombede husblokke. Bilerne holdt ved en lejrport.

Alle blev kommanderet ned.

De skimtede vagttårne og pigtrådshegn.

Atter blev der forhandlet – længe!

Omsider lød kommandoen »Po piat – po piat!«

5 mand i geled!

Karl stod et sekund og stirrede på denne port, der om lidt ville åbne sig og lukke op for en ny verden – et nyt fangenskab. Det var jo porten til hans gamle lejr! Han var vendt tilbage! Skulle han bruge sedlen fra dr. Ucherow? Medens rækkerne formerede sig, så han for sit indre blik Uliza Tamanskaja nr. 9 – så alle sengene med de mange kammerater, som han så gerne ville hjælpe. Men samtidig spurgte han sig selv – er du endnu i stand til at hjælpe de syge der? – Bægeret var fyldt – mere end det.

Stille tog han sedlen frem og rev den i småstykker. Stumperne flagrede hen i sandet.

»Dawei« – porten åbnede sig, og flokken marcherede ind til et nyt fangenskab. Vinden hvirvlede papirstumperne bort, men i Karls sind havde denne gade i en tidligere polsk by sat et stempel, der aldrig kunne slettes.

Uliza Tamanskaja lever endnu – om end kun i mindet.

Helmut Leckband
er dansk sydslesviger,
f. 17.9.1916,
i Flensborg.

Efter en uddannelse som
bankmand blev forfatteren
i april 1937 indkaldt
til tysk arbejdsjeneste
og i 1938 til militærjeneste.

Fra krigens begyndelse
til længere
end dens slutning
var han med.

Helmut Leckband
har ikke valgt
at fortælle erindringer
om selve krigen,
men valgt at fortælle
om det absolutte
nederlags tid:
nok en del om krigsfange-
tilværelsen, men
mere om hvordan
det var at være patient
på et krigsfangelazaret.
Hvad holdt modet oppe
hos de fanger og patienter,
der overlevede?

Selv er tilgitter vindue
med udsigt til hverdagen
udenfor får i den situation
betydning.
Og længsel efter hjem
og pårørende –
eller de andre fangers
skæbne og muligheden
for at hjælpe et medmenneske.

Det er en landsmand,
der skriver sig fri
af de onde år dengang.
Eller prøver på det.
For deres virkelighed
bliver man aldrig kvit.